

ตุลาคม ๒๕๖๔

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

รายเดือน

๒๐๖๖

ค

ควาย

เงา

การตีภาษา:

จงจงก ที่ริวจงใจ

๕/

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ รายเดือน มีจำหน่ายตามสถาบันต่างๆ ต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ อาจารย์ แสงอรุณ วิกตลิก	คณะวารสารศาสตร์ อาจารย์ สมจิตต์ สุพรรณทัศน์
คณะวิทยาศาสตร์ อาจารย์ ระวี ภาวิไล	มหาวิทยาลัยศิลปากร
คณะเศรษฐศาสตร์ อาจารย์ ไพฑูริย์ สีนตารัตน์	คณะจิตรกรรม อาจารย์ ถกล ปรีชาภักดีพงศ์
คณะรัฐศาสตร์ อาจารย์ พิทยา สายหุ	คณะมัณฑนศิลป์ อาจารย์ มาโนช กงกะนันท
	คณะอักษรศาสตร์ (เทียบเท่า) อาจารย์ กุสุมา รัตนมณี
คณะพาณิชยศาสตร์ อาจารย์ สุธี เอกะหิลาณนท์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	คณะศึกษาศาสตร์ อาจารย์ ปราวโมทย์ กระมุต
คณะรัฐศาสตร์ อาจารย์ เสน่ห์ รามวิก	อาจารย์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
	อาจารย์ อารมย์ เอี่ยมเจริญ
	อาจารย์ อารมย์ เอี่ยมเจริญ
คณะเศรษฐศาสตร์ อาจารย์ นรมิต เศรษฐบุตร	วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จ
คณะพาณิชยศาสตร์ อาจารย์ ภิรมย์ จันทาว	วิทยาลัยวิชาการก่อสร้างบางพลัด อาจารย์ วิวัฒน์ เคนวีพันธ์
แผนกวารสารศาสตร์ อาจารย์ แน่งน้อย ใจอ่อนน้อม	วิทยาลัยครูสวนสุนันทา อาจารย์ ประทีป วาทิกทินกร
คณะศิลปศาสตร์ อาจารย์ เกษม ศิริสัมพันธ์	วิทยาลัยครูจันทระเกษม อาจารย์ เปี่ยมศรี นาคพัฒน์
หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาจารย์ นีออน สนิทวงศ์	วิทยาลัยครูเทคนิค อาจารย์ จรูญ หลั่งน้ำสังข์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	วิทยาลัยครูอุดรธานี อาจารย์ ฤทธิมนต์ ปรีดีสนิท
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ อาจารย์ อมร รัตนศักดิ์	วิทยาลัยครูยะลา อาจารย์ สวรรค์ แก้วเหล็ก
คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ อาจารย์ ไพจิตร เอื้อทวีกุล	วิทยาลัยครูสงขลา อาจารย์ วิจิตร จันทรวงศ์
คณะบริหารธุรกิจ อาจารย์ ศรีปริญญา รมโกมุท	วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ อาจารย์ ทัศนีย์ ทองศิริ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	วิทยาลัยครูตะลุง อาจารย์ เสาวนีย์ รุจิระอำพร
แผนกจัดหาแบบเรียน	วิทยาลัยเทคนิค กรุงเทพฯ ฯ อาจารย์ อรรถมรส ไขต์บุญขร
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	วิทยาลัยเทคนิค ธนบุรี อาจารย์ ตรีศู ฤกษ์บุตร
แผนกจำหน่ายหนังสือและห้องสมุด	วิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้ เชียงใหม่ อาจารย์ อภิรักษ์ รัตนวาระ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์	วิทยาลัยวิชาการศึกษาศาสตร์ อาจารย์ วิชญ์ ทัฬหทัย
อาจารย์ สมศักดิ์ เกียรติแก้ว	อาจารย์ วิบุษย์ วิเชียรโรตติ
อาจารย์ วันเพ็ญ สุรคุณ	ปทุมวัน อาจารย์ ประชา พานิช
อาจารย์ สมจิต บัณฑิตธรรม	พระนคร อาจารย์ พลสันต์ ไพรศรีทอง
อาจารย์ บุญเอก ฟ่องอากาศ	บางแสน อาจารย์ สวัสดิ์ เรืองวิเศษ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	มหาสารคาม อาจารย์ สกพร พันธมณี
อาจารย์ กวี จิตกุล	พินิจโตก อาจารย์ อารี หทัยวิมล
อาจารย์ สายสุรี จุติกุล	
อาจารย์ ไพโรจน์ สโมสรร	วิทยาลัยเทคนิคตะวันออกเฉียงเหนือ อาจารย์ ประกายศวี ใจสูงเนิน
อาจารย์ สมัย สันทอง	โรงเรียนนายร้อย จปร. อาจารย์ สะอาด อินทรสวัสดิ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	โรงเรียนเตรียมทหาร อาจารย์ ทวาร หนะภักย์
อาจารย์ นิพนธ์ คันทะเสวี	โรงเรียนพาณิชย์การ คังครังจิตร อาจารย์ บรรเจิด อินทจันทร์ทอง
อาจารย์ วารินทร์ วงศ์หาญเชาว์	

ร้านหนังสือในพระนคร	ร้านหนังสือนอกพระนคร
ก้าวหน้า แพร์พิทยา โอเดียนสโตว์	เชียงใหม่ สุวิวงศ์บุคเซ็นเตอร์
และร้านอื่น ๆ ในบริเวณวังบูรพาภิรมย์	รามบุคสโตว์
ศึกษาภัณฑ์ กรมการศาสนา สหกรณ์จุฬาฯ	นครศรีธรรมราช นิวเซนเตอร์
สหกรณ์ธรรมศาสตร์ฯ พัฒนบริหารศาสตร์	ทุ่งสงบรรณาการ
มหามกุฏฯ มหาจุฬาฯ ไทยวัฒนาพานิช	พัทลุง อุดมพานิชกิจ
นิพนธ์ เฉลิมนิจ สุวิชชานัน สายรุ่ง	อยุธยา อุดมดี
เด็กเฮิง คลังสมุดกวีสตีเยน บีบีคิส	อัมพร อัมพร
สมประสงค์ ศักดิ์สยาม และโรงแรม	สุราษฎร์ ไทยวัฒนาพานิช
ชั้นนำต่าง ๆ	ขอนแก่น ไทยกันเอง

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

รายเดือน

ฉบับที่ ๔ ปีที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๑๔

เดควิทย์ ณ ถลาง
ไพฑูริย์ สีนลารักษ์
จูเลียส เค โนเทอเรเร

ด. ศิวรักษ์

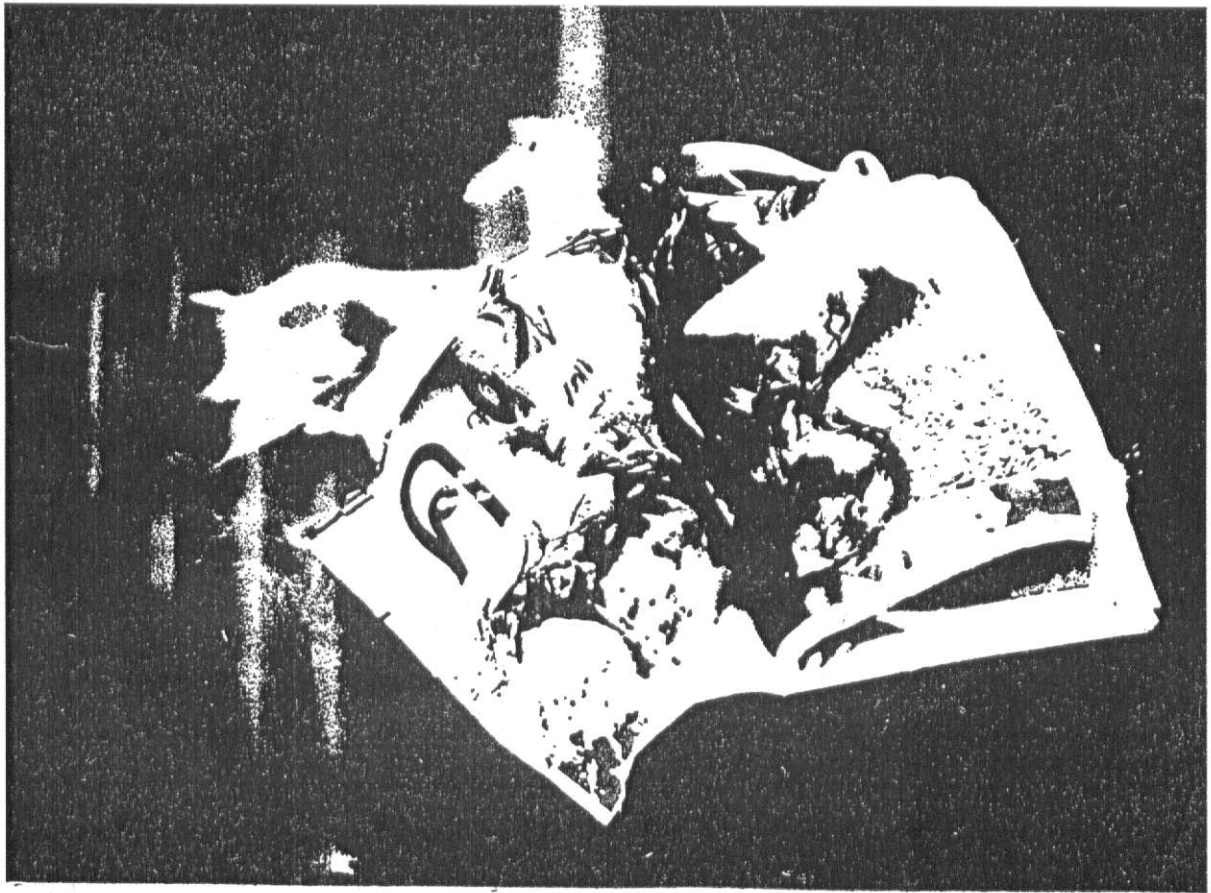
สีหธา พินิจภูวนล
อังกศร กลัณยาณหงส์
วรฤทธิ ฤทธาณน
ฉวีพร พริศ
คำสิงห์ ศรีนอก
มัธยวีร์ สมุทวนิช
วีระประวีต วงศ์พัวพันธ์
ยงยุทธ ยุทธวงษ์
ธเนศ อภรณ์สุวรรณ

- ๒ ในเล่ม
๔ จดหมายถึงบรรณาธิการ
๘ บทนำ
บทความจากปก
๑๒ ปัญหาคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษา
๒๐ การศึกษาในปัจจุบัน : แนวโน้มแห่งการทำลายบุคคลและสังคม
๒๕ การปฏิวัติโดยการศึกษา : การศึกษาเพื่อความเชื่อมั่นในตนเอง
๕๔ สถาปนิทัศน์/การกระจายรายได้และทรัพย์สิน
บทความวิจารณ์
๖๒ ทำไมข้าพเจ้าจึงไม่ร่วม "สังฆกรรม" กับพรรคตัดสินรางวัลทาง
วรรณกรรมของ สปอ.
๖๕ ทำไมคณะกรรมกรจึงเลือก "เขาชอกกานต์" ของ สุวรรณี
๕๖ ร้อยกรอง/นวนิยายแก้ว
๘๕ ร้อยกรอง/ร้อยทองของอากาศธาตุ
๗๗ กวีต่างแดน/ศีกตากับลูกกระเบิด
๗๘ กำแพงลม/แอบบีเบียร์เดย์ คุณดา
๗๘ บทละครคอน/รถไฟไปกระบี่
๘๖ วันหนึ่งเมื่อเครื่องบินมายังหมู่บ้านของเรา
๕๐ คนกับสิ่งแวดล้อม/แมลงกับ คี.ดี.ที. อะไรร้ายกว่ากัน
๕๘ ปฏิกริยา
๑๐๒ วิจารณ์หนังสือ
๑๑๑ ข่าวในวงการหนังสือ
๑๑๔ บรรณาธิการ

ผู้วิจารณ์หนังสือ พระมหาชาย อากาศโร/อุทัย ดุลยเกษม/วิทย์ วิศเวทย์/วิทยากร เขียงกุล

เจ้าของ : นายบ๊วย อิงกากรณ์
แทนสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
ประธานคณะบรรณาธิการ : นายสุทัศน์ ศิวรักษ์
คณะบรรณาธิการ : นายฉัตรทิพย์ นาถสุภา นาย
นวนนิต เศรษฐบุตร์ นายวรินทร์
วงศ์หาญเขาว์ นายวิบูลย์ วิเชียร
โชค นายขงยุทธ ยุทธวงษ์
บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา : นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี

สำนักงาน : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สมคม
สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ถนนพญาไท
จุฬาลงกรณ์ ๒ พระนคร โทร. ๕๖๖๒๒
พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ศิวพร นายจรัส วันทนทวี
ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๑๔ ๗๔ ซอยบรรณรักษ์
วงเวียนนักษัตร พระนคร โทร. ๕๕๑๕๒

ใบเล่ม

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับนี้เป็นฉบับปฐมฤกษ์ที่ได้แปรรูปโฉมจากหนังสือที่เคยเป็น “รายสามเดือน” มาเป็น “รายเดือน” ซึ่งแน่นอนว่าการกำหนดเนื้อหาภายในเล่มจะต้องเปลี่ยนแปลงไปบ้างเล็กน้อย เช่น เรามักคอลัมน์ใหม่ๆ ลงไปเพื่อเปลี่ยนรสชาติของผู้อ่าน ส่วนบทความ อันเป็นสาระและเนื้อหาเดิม เราจะเปลี่ยนแปลงไปแต่ละเดือน ตามสถานการณ์และความเหมาะสม โดยจะถือเป็น “บทความจากปก” ในขณะเดียวกันด้วย

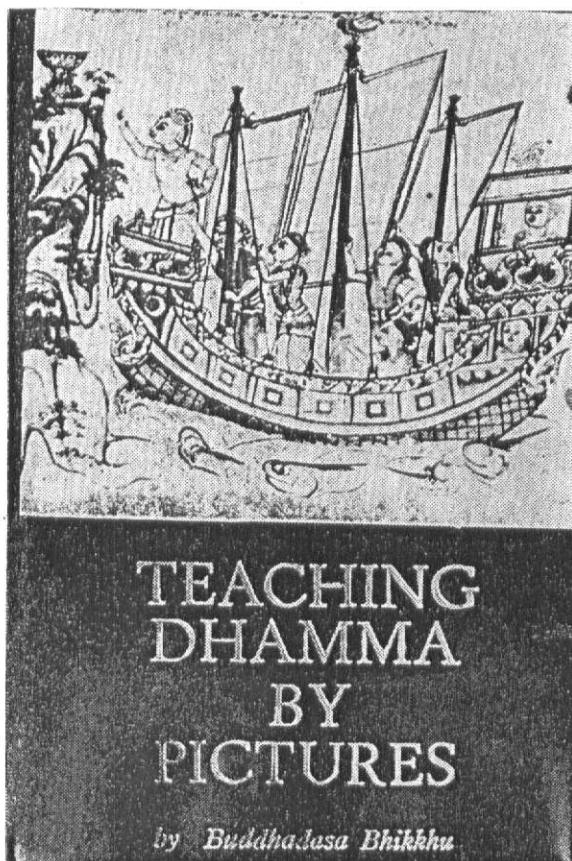
“บทความจากปก” ฉบับนี้ เราเล่นหนักทางการศึกษา เพราะเราถือการศึกษาเป็นปฐมของปัญหาหลักที่จะวางพื้นฐาน หรือเปลี่ยนแปลงค่านิยม การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องจูงใจให้คนมองเห็นคุณค่าในตัวของมันเอง หากแต่จะต้องระมัดระวังมิให้กลายเป็นเครื่องมือจูงจุมกคน

ในเล่ม เรามักบทความที่เสนอความเห็นค่อนข้างมีคมในแง่คนรุ่นใหม่ ของ ไพฑูรย์ สินดารัตน์ และมีความเห็นที่มุ่งจะแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง ของ เอกวิทย์ ณ ถลาง ลงควบคู่กัน นอกจากนี้ เราแปล “การปฏิวัติโดยการศึกษา” ของประธานาธิบดี จูเลียส เค. ไนเซอเรเร แห่งสหพันธรัฐแทนซาเนีย มาลงไว้ด้วย ก็เพราะความเห็นของไนเซอเรเร เป็นความเห็นมาจากสัญลักษณ์ของประเทศโลกที่สาม ที่ยากจน และมีความเป็นพื้นเมืองที่ใกล้เคียงกับบ้านเรา

ฉบับหน้า เราจะเสนอเป็นฉบับ “แนะนำสาธารณรัฐประชาชนจีน” เพราะถือเป็นวาระที่องค์การสหประชาชาติจะเปิดการประชุมสมัชชาใหญ่ เพื่อลงคะแนนเสียงว่าจะรับสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าเป็นสมาชิกหรือไม่ นอกจากนั้น ก็จะเพิ่มคอลัมน์เกี่ยวกับ วรรณกรรมวิจารณ์ และ โลกที่สาม เข้าไว้ด้วย ©

Social Science Assn. Press of Thailand

Chula Soi 2, Phya Thai Rd., Bangkok 5, Tel. 57622

Explanation of a Siamese Traditional Buddhist Manuscript

A collection of forty-seven pictures illustrating various points of Dhamma.

47 four colour pictures reproduce from a manuscript about one hundred years old form in Chaiya, Southern Siam.

Baht 100.

US \$5.-

บรรณาธิการยินดีรับจดหมายจากท่านผู้อ่านเสมอ และจะนำคำพิมพ์คำเห็นว่ามีสาระ ในกรณีที่เจ้าของแสดงความจำนงให้ลงพิมพ์ ก็จะไม่สงวนสิทธิ์ ผู้ที่ประสงค์จะใช้นามปากกาต้องแจ้งนามจริงให้บรรณาธิการทราบทุกครั้งไป บรรณาธิการสัญญาว่าจะไม่เปิดเผยนามจริงของท่านให้คนอื่นทราบเป็นอันขาด จดหมายที่ท่านส่งโดยไม่บอกนามจริง จะไม่ได้รับการพิจารณาแต่อย่างใด ทั้งนี้ต้องขออนุญาตคัดลอกข้อความของท่านลงบ้าง เพื่อส่งวนหน้ากระดาษ

จดหมายถึงบรรณาธิการ

นักวิชาการที่ยังห้าม (?)

บทความของ ปรีชา อารยะ ไม่เชิดชูเกียรติของนิตยสารของท่านเลย แต่กลับทำให้ด้อยลงเป็นอันมาก เพราะเขียนโดยมีอคติทางการเมืองและปราศจากหลักวิชา

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ไร้แก่นสาร จึงไม่จำเป็นต้องกล่าวถึง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้เขียนใช้ถ้อยคำก้าวร้าว ยกตนข่มท่าน ซึ่งแสดงว่าผู้นั้นมิใช่ นักวิชาการ และยิ่งกว่านั้น ยังเป็นผู้ที่ไม่สันติการณ์

ปรีชา อารยะ กล่าวว่า กระทรวงการต่างประเทศ “แสดงความเขลา” ที่ไม่เอาอินเดียและญี่ปุ่นเข้ามาประกันความเป็นกลางของเอเชียอาคเนย์ด้วย ข้อคิดเห็นเช่นนี้แสดงว่าผู้เขียนบทความไม่รู้เรื่องการเมืองระหว่างประเทศ ผู้อ่านที่สันติการณ์ย่อมทราบดีว่าใครเป็นผู้แสดงความเขลา เพราะอินเดียเองก็ถูกจีนแดงรุกราน เมื่อไม่กี่ปีมานี้และไม่สามารถที่จะประกันความเป็นกลาง และนโยบายเป็นกลางของตนได้ เมื่อเป็นเช่นนั้น อินเดียจะสามารถประกันความเป็นกลางของคนอื่นได้อย่างไร สำหรับญี่ปุ่นก็เช่นเดียวกัน รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นห้ามมิให้ประเทศนั้นมีกำลังทหาร และรับพันธะทางการเมืองและการทหารนอกประเทศญี่ปุ่น ดังนั้นจะทำหน้าที่ประกันความเป็นกลางของประเทศอื่นได้อย่างไร

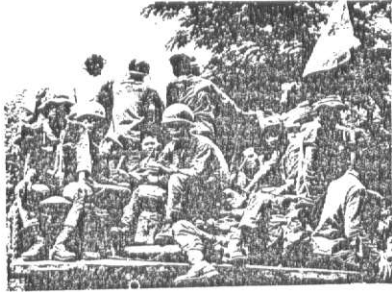
ส่วนข้อเสนอของมาเลเซีย ที่จะจัดให้บริเวณเอเชียอาคเนย์เป็นกลางนั้น ผู้ที่ติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองระหว่างประเทศย่อมทราบว่า แม้แต่ประเทศที่เสนอก็เข้าใจว่าเป็นแค่เพียงหลักการและเป้าหมายในระยะไกล ซึ่งยังไม่มีใครทราบว่าจะบรรลุถึงได้หรือไม่และเมื่อใด อย่างไรก็ตาม เมื่อคราวที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีจอมพลถนอม กิตติขจร เดินทางไปเยือนประเทศมาเลเซียเป็นทางการ ก็ได้ลงนามในแถลงการณ์ร่วม เห็นพ้องด้วยกับข้อเสนอในหลักการ เพราะทั้งสองฝ่ายทราบดีว่า ความสำเร็จหรือไม่สำเร็จในทางปฏิบัติ นั้นยังเป็นเรื่องของอนาคตที่ห่างไกลอีกมาก

ในฐานะที่เป็นนักวิชาการ ใคร่ขอเสนอว่าทั้ง ๆ ที่เห็นว่า การวิพากษ์วิจารณ์เป็นสิ่งที่ดีก็ตาม แต่ถ้าผู้กระทำเป็นนักวิชาการที่แท้จริง ก็ควรแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อให้สันติการณ์มากกว่านี้ มิฉะนั้นจะกลายเป็นสิ่งที่เรียกกันในภาษาอังกฤษว่า half-baked intellectuals คือนักวิชาการที่ยังห้ามอยู่

ชวน พระสาน
กมลจักรพรรดิพงษ์ พระนคร

ยังไม่เข้าเรื่อง

ไม่ทราบว่าท่านจะได้อ่านบทความ ของ ทีดี อัลแมน ในนิตยสาร ฟาร์อีสเทิน อีโคโนมิค รีวิว ที่กล่าวถึง เอกสารลับของเพนตากอน ที่เขาเปิดเผยให้รู้กันทั่วโลกหรือเปล่า เพื่อนของผมคนหนึ่งเขา

ส่งมาให้จากเมืองนอก ฉบับที่กล่าวถึงนั้นที่น่าสนใจมากอยู่ข้อหนึ่ง ตรงที่เอกสารดังกล่าวแสดงไว้ชัดเจนกว่า ได้มีทหาร รวมทั้งนักบินของไทยปฏิบัติงานอยู่ในลาวอย่างลับ ๆ ตั้งแต่ปี ๑๙๖๔ โน่นแล้ว ทหารที่ทำหน้าที่ดังกล่าว ได้รับเงินค่าตอบแทนจากสหรัฐโดยตรง (จะเรียกว่าอาสาสมัครหรือทหารรับจ้าง ความหมายก็คงไม่ต่างกัน) และแน่นอนที่ว่ารัฐบาลไทยย่อมรู้เห็นเป็นใจด้วย ความจริงข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ข้ออ้างของสหรัฐที่ว่าเวียดนามเหนือเป็นฝ่ายละเมิดสัญญาเจเนวา (ซึ่งไม่ให้มีทหารต่างชาติในลาว) ก่อนนั้นเป็นการหลอกลวง เพราะทหารของฝ่าย “โลกเสรี” คือทหารไทยก็ได้ปฏิบัติการอยู่ในลาวในระยะเวลาเดียวกันนั่นเอง

เวียดนามเหนือมีเหตุผลที่จะเข้าไปบ้วนปัสสาวะในลาวพอสมควร เพราะเขาต้องใช้เป็นเส้นทางลัดเลี้ยวเข้าไปทำสงครามเพื่อช่วยเหลือขบวนการปลดปล่อยในเวียดนามใต้ แต่ผมไม่เข้าใจว่าไทยมีเหตุผลอะไรที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องที่ไม่ใช่เรื่องของตัว ผมได้ขียนรัฐบาลพูดเสมอ ว่าเราไม่ได้ดำเนินนโยบายเป็นศัตรูใครก่อน ยินดีที่จะเป็นมิตรกับประเทศที่ต้องการเป็นมิตรเสมอ แต่การกระทำเช่นนั้นจะให้ทางเวียดนามเหนือ หรือจีน (ซึ่งเป็นพันธมิตรผู้ซื่อสัตย์ของเขา) เชื้อในสิ่งที่รัฐบาลเราพูดละหรือ คิดว่าเขาไปพอที่จะไม่รู้อะไรของเราหรืออย่างไร ในแม้แต่ความเคลื่อนไหวของสหรัฐฯ เองเขาก็แทบจะรู้อยู่ทุกฝั้ว

ขณะที่สหรัฐฯ เตรียมถอนทหารจากเวียดนาม และเราก็ประกาศว่าจะถอนเหมือนกันนั้น ยังมีทหารของเราปฏิบัติการ อยู่ในลาว อย่างเข้มแข็ง เวลานอกถึง ๔ พันกว่าคน และรัฐบาลก็ดูเหมือนว่าจะยังถือเป็นการลับอยู่ ทั้ง ๆ ที่ใครเขาก็รู้กันทั่วโลก แล้วจากการเปิดเผยของวุฒิสมาชิกประเทศสหรัฐฯ ซึ่งเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ทหารของเราเอง

หากสหรัฐฯ ถอนตัวออกไปจากภูมิภาคนี้ และเรามีความจำเป็นต้องไปสู้รบกับเวียดนามเหนือ ผมสงสัยว่าเราจะม้วนแบกหน้าไปพูด กับเขาเหมือนกับว่าเราไม่เคยรู้โอหน้อไหนเลยอย่างนั้นได้เข้าหรือ

สมชาย รัตธรรม
ราชดำเนิน กรุงเทพฯ ฯ

ทหารไทยในลาว ?

ปริทัศน์ ฉบับที่ ๑ ปีที่ ๕ นั้น นับว่าน่าสนใจมากทีเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาที่ว่า มีทหารไทยในลาวหรือไม่ แม้ว่ารัฐบาลจะได้ปฏิเสธเรื่องนี้ตลอดมา แต่ข่าวสารที่ผมได้สดับตรับฟังในสหราชอาณาจักรนั้น ทำให้ผมใจอยู่ตลอดเวลาว่าทหารไทยได้ปฏิบัติการรบในลาว ร่วมกับสหรัฐอเมริกามาช้านานแล้ว ถ้าจำไม่ผิด โนม ชอมสเก็ค ได้ยืนยันข้อเท็จจริงอันนี้ใน At War With Asia แต่ที่แน่นอนที่สุด ประมาณกลางปีที่แล้ว (๒๕๑๓) ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ The Guardian ได้รายงานข่าวเป็นระยะ ๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ในลาว มีข้อความหลายตอนระบุว่า มีทหารไทยในลาว ในราวเดือนกรกฎาคมปีหนึ่ง หนังสือ The Times ตีพิมพ์ข่าวชิ้นหนึ่งจากสหรัฐฯ ใจความว่า กระทรวงกลาโหมยอมรับเป็นครั้งแรกว่า ทหารอเมริกันได้เข้าปฏิบัติการรบในลาวจริง ข่าวชิ้นเดียวกันนี้กล่าวต่อไปว่าทหารอเมริกันมิได้รบอย่างโดดเดี่ยว หากมีทหาร “อาสาสมัคร” ไทยร่วมรบด้วย น่าเสียดายที่ผมไม่อาจตัดข่าวชิ้นนี้มาให้อ่านได้ เพราะได้ตัด

ส่งไปให้เพื่อนคนหนึ่งนานแล้ว รัฐบาลไทยอาจ
ปฏิเสธว่า ไม่เคยส่งทหารไปรบในลาวอย่างเป็นทางการ
ทางกร มีแต่อาสาสมัคร ปัญหาจึงมีอยู่ว่า ทหารพวก
นี้ "สมัคร" กับใคร และการที่คนไทยนับร้อยนับ
พันออกนอกประเทศ มุ่งสู่ราชอาณาจักรลาวนั้น
รัฐบาลจะปฏิเสธไม่รับรู้อย่างไร หรือว่าใช้วิธี
เป็นคนสาบสูญ

รังสรรค์ หนองหน่อ
Cambridge, U.K.

เงินทองเป็นมายา

เมื่อสองสามวันนี่ ผมได้อ่านหนังสือ สังคม
ศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับที่ ๑ ปีที่ ๘ มิถุนายน - สิงหาคม
๒๕๑๔ พบข้อเขียนไว้อาลัยท่านสิทธิพรซึ่งคุณป๋วย
อิงภารณ์ เป็นผู้เขียน ผมชอบใจในคำว่า "เงินเป็น
มายา ข้าวปลาเป็นของจริง" ที่คุณป๋วยเขียนไว้เลยใช้
เป็นข้อเรื่องแต่งกลอนขึ้น ส่งมาให้ท่านบรรณาธิการ
อ่านดังต่อไปนี้

"เงินทองเป็นมายา ข้าวปลาเป็นของจริง"

๐ มั่งมี เงินทอง เป็นกองกำย

หิวจะตาย กินไม่ได้ ไข้แค้นสาว
มีข้าวสุก กล้วยน้ำปลา รับประทาน
คงสังขาร คราวหนึ่งไม่ถึงมรณ
ใครหนอลึก เงินตรา ขึ้นมาใช้
มาทำให้ คนต่าง กว่าแต่ก่อน
คนไม่ทำ งานใด ได้แต่นอน
ไม่เดือดร้อน เพราะรวย ด้วยเงินตรา
ข้าวปลา มีกิน ไม่สิ้นสุด
เพราะมนุษย์ ยากจน เป็นคนหา
เหมามิ่ง เสียทั้งหมด กวเวลา
แล้วขายหา ถ้าไร ก็ได้เฮย ๆ

"ใครคนหนึ่ง"
กรุงเทพฯ

จิตใจ

ผมดีใจจนไม่สามารถจะหาคำใด ๆ มากล่าวแสดง
ความรู้สึกให้ท่านทราบได้ด้วยตัวอักษร ต่อกรณีที่
จะมีการปรับปรุง สังคมศาสตร์ปริทัศน์ เสียใหม่ โดยจะ
ออกเป็นเดือนละฉบับต่อไป ขวั้นนำความพึงพอใจ
ให้แก่มวลสมาชิกเป็นล้นพ้น

เหตุผล คือ หนังสือนิตยสารทั่วไป ซึ่งเป็นของ
บริษัทเอกชน เขายังสามารถออกเป็นรายเดือน ราย
บักย์ หรือรายสัปดาห์ได้ แต่หนังสือเราเป็นของ
สถาบันชั้นมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ หากไม่สามารถ
จะออกหนังสือเป็นรายเดือนได้ ก็น่าจะพากันไป
กระโดดแม่น้ำเจ้าพระยาเสียแต่เนิ่นแล้ว ไซ้ใหม่ครับ

ประคิษฐ์ วงศ์ถนหา
อ. เขมราช อุบลราชธานี

มุงการเมือง

เดี๋ยวนี้หนังสือ ดูว่า จะมุงการเมืองมากไป ไม่
อยากให้ทำเช่นนั้น เพราะเหมือนไปสะกิดแผลคนที่
หว่า และอาจจะทำให้หนังสือ ต้องเป็นอนิจสารไป
ง่าย ๆ สมัยนี้เขาทำทุกอย่างได้ คุณคงทราบอยู่แล้ว

อยากให้เห็นเข้มาทางการศึกษา การบริหาร
บ้าง หากจะเป็นไปได้ขอให้ช่วยลงประวัติพระภิกษุที่
ได้ ป. ๘ ก่อนบวชพระ ดูเหมือนขณะนี้มี ๓ รูป
ด้วยกัน ลงพร้อมกับรูปด้วย ส่วนอย่างอื่น ๆ ก็
อยู่เป็นส่วนใหญ่

ว่าที่ ร.น. ไผ่จ้ง แสนศิริพันธ์
โรงพยาบาลแพร่

ด้วยความปรารถนาดี

ได้รับ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับใหม่ที่ส่ง
ให้ด้วยความขอบคุณยิ่ง ได้อ่านไปบ้างแล้ว โดย
เฉพาะเรื่องสั้นของคุณและบทบรรณาธิการ ก็ให้ยินดี
ปรีดาที่ "ไฟ" ในตัวคุณยังมีได้มอดหรือหรือลงอย่าง
ใด จึงเชื่อว่าคนอย่างคุณถ้าได้ทำงานประเภทหนังสือ

หนังสือเช่นที่ทำอยู่เดี๋ยวนี้ ข้อมเป็นคุณแก่สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่บรรดานักศึกษากำลังต้องการ “ไฟ” อยู่ เมื่อคุณประจักษ์ให้อย่างถูกต้อง ก็เชื่อว่า จะเป็นคุณแก่พวกเขาอย่างแน่แท้

ผมออกจะเกร็งเกรงอยู่ประการหนึ่งคือ ตามถ้อยแถลงในบทบรรณาธิการ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับใหม่ คุณในฐานะบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย แต่คุณไม่มีพระมีเจ้าหรือมีผู้หลักผู้ใหญ่คุ้มครองอยู่ ถ้าพลาดพลั้งอะไรไปหรือขัดใจใคร คุณจะทำปาก แต่ถ้าคุณมีวิถีชีวิตซึ่งมุ่งหมายอยู่แน่นอนแล้ว ผมก็โอนโยทนาสาธการ “ความมุ่งคงของชีวิต ไม่มีใครจะรับประกันได้ฉันใดแล้วจะเอาอะไรกับชีวิตมนุษย์แน่นอนฉันนั้น”

อาทร เพชรรัช
สุราษฎร์ธานี

เราทุกคนต่างเป็นเจ้าของ

ทราบข่าวจากนิตยสารเล่มล่าสุด ว่ามีการปรับปรุงผู้จัดทำมีผู้ร่วมดำเนินงานมากขึ้น ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้อาวุโสทั้งคุณวุฒิ และวิวุฒิกว่าบรรณาธิการ การตัดสินใจ จุดหมายของบรรณาธิการ จะต้องเปลี่ยนแปลงตามด้วยหรือไม่ แต่ฉันก็มั่นใจว่าท่านเหล่านั้นจะสนับสนุนบรรณาธิการ เพราะเราทุกคนต่างก็เป็นเจ้าของนิตยสารนั้นละ

ประกาศศรี โปตุงเนิน
วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
นครราชสีมา

ขอบคุณที่ให้กำลังใจมา คณะบรรณาธิการทุกท่าน เพียงแต่จะมาช่วยปรึกษาหารือ และเสริมสร้างให้การจัดการของเราเข้มแข็งขึ้นเท่านั้น ส่วนการบริหารงานในหน้าที่บรรณาธิการ ทางคณะบรรณาธิการมิได้เคยเข้ามายุ่งเกี่ยว เพราะบรรณาธิการย่อมจะต้องรับผิดชอบทั้งทางเนื้อหา และสาระของหนังสือ อยู่ต่อไปแต่ผู้เดียว

บ.ล.

ไหม้ชีวิตชีวิต

เรื่องที่จะจัดทำ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ เป็นรายเดือนนั้นผมขอสนับสนุนด้วย แต่ขอร้องไหม้ชีวิตชีวิตหน่อย อย่าให้หนักและแห้งแล้งเป็นวิชาการเกินไปทุกวันนี้เราพบเห็นแต่เรื่องไม่สบายใจเป็นส่วนมาก แต่หลงหลอกตัวเอง โดยการสร้างสถานที่และอุปกรณ์เพิ่มความสนุกต่าง ๆ ขึ้นมา เบื่อที่ตัวเองจะได้เห็นทุกซิปไปฟังสิ่งเหล่านั้น หรือเป็นนโยบายของรัฐบาลที่จะไม่ให้คนสนใจการทำงานของตน ๆ ท่านทั้งหลายจนเกินไปก็ได้

ปวิญญา สุเจริญ
กรุงเทพฯ

A teacher without a cane,
Is like a soldier without a rifle,
But who is the enemy?

J.H. Thomas

ครูไม่มีไม้เรียว
ก็เหมือนทหารไม่มีปืน
แต่ใครเล่าเป็นศัตรู

เจ.เอช. ทอมส์

บทนำ

การศึกษาเพื่อมวลชน

จุดมุ่งทางการศึกษาของเราในปัจจุบันนี้ มิได้เป็นไปเพื่อความต้องการที่แท้จริงของมวลชน แต่เป็นไปเพื่อความต้องการของกลุ่มผู้มีอำนาจที่ประสงค์จะคัดมวลชนส่วนหนึ่งออกมารับใช้เพื่อความอยู่รอดของชาติชั่วคราวเท่านั้น ความผิดพลาดนี้มาแต่แรกเริ่มวิธีบริหารจัดการศึกษาตามแบบตะวันตก อันมีพื้นฐานตามระบอบลัทธิอาณานิคมและลัทธิทุนนิยม ซึ่งขาดความสัมพันธ์ทั้งสถานะทางเศรษฐกิจและพื้นฐานทางวัฒนธรรมของชาติอย่างแท้จริง การศึกษาแบบใหม่ได้ขจัดสภาพการแบ่งชนชั้นแบบเดิมออกไป แต่กลับสร้างสถานะทางชนชั้นแบบใหม่ที่รุนแรงกว่าเข้ามาแทนที่ เป็นการเสริมสร้างสัญชาตญาณแห่งความเห็นแก่ตัว มุ่งสนับสนุนคนแข็งแรงให้ครอบงำคนอ่อนแอ และสร้างความเหลื่อมล้ำต่ำสูงในทางความรู้สึกให้เพิ่มมากขึ้น กล่าวโดยสรุปก็คือ การศึกษาในระบบปัจจุบัน เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมสัญชาตญาณแบบสัตว์ ให้มีมากขึ้นในตัวของมวลชน

ปัจจุบันมวลชนกำลังสับสน ในเรื่องของการศึกษา ด้วยถูกรวมให้คิดถึงการศึกษารูปของโรงเรียนมานาน โดยต่างได้ละทิ้งไว้ร่นและความยากจนเข้าไปอยู่ในโรงเรียน เพียงเพื่อหวังว่าจะได้รับการคัดเลือกไปสู่งานใหม่ที่สบายกว่าและเงินดี โดยไม่รู้ว่าจะใครคือคนที่แท้จริง และสิ่งนั้นจะสอดคล้องกับสภาพสังคมโดยทั่วไปหรือไม่ เขาถูกเปรียบเทียบเหมือนกบรถยนต์ที่ถูกบังคับให้วิ่งไปสู่จุดหมายปลายทางอันมีรูสิ้นสุดบนถนนสายใหม่ที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน และระเบียบวิธีการร้อยแปด ที่มุ่งจะให้รถทุกคันต้องปฏิบัติตามอย่างไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ แล้วก็คัดเลือกผู้ชนะไว้เพียงจำนวนหนึ่ง โดยมีได้คำนึงถึงจำนวนที่พลัดหายไปข้างทางแม้แต่น้อย มีเด็กยากจนจำนวนมากมาย ที่ไม่สามารถผ่านการคัดเลือกไปได้ตลอด และในทางกลับกันก็เป็นที่น่าเสียดายว่า มีเด็กเป็นจำนวนมากมายเช่นกัน ที่เสียความเป็นมนุษย์ไปด้วยวิธีการคัดเลือกแบบนี้ เด็กที่สอบตกและเด็กที่ไม่ได้รับการคัดเลือกเหล่านี้ ต่างก็ตกอยู่ในชะตากรรมร่วมกัน ถ้ายังมีชีวิตอยู่ในท้องถิ่นเดิมก็จะประสบกับการเอาดีเอาเปรียบจากพวกเศรษฐีที่ดินและพ่อค้าหน้าเลือด กรีนอพพย้ายเข้าไปทำมาหากินใหม่ในเมืองหลวงก็ถูกพวกนักการเมืองเลว ๆ และความบีบคั้นทางเศรษฐกิจเข้มแข็งแกล้อช่างไม่หยุดยั้ง ยิ่งพวกที่ไม่เคยฝึกการเป็นรถยนต์บนถนนสายขวงมาด้วยแล้ว สถานการณ์ก็จะทรุดหนักลงไปอีกหลายเท่าตัว

ที่กล่าวมาทั้งหมด แสดงว่า การจัดการศึกษาในสภาพที่เป็นอยู่ ถ้าสิ่งจะประสบกับความหายนะ สร้างความวิบัติโดยส่วนรวมให้กับมวลชนส่วนใหญ่ โดยการสร้างค่านิยมผิด ๆ อย่างใหม่ให้เกิดขึ้นในสังคม ด้วยการแบ่งชนชั้นที่รุนแรงกว่าเดิม สร้างชนชั้นนำกลุ่มน้อยให้มีอภิสิทธิ์สูงกว่าปกติ แยกมวลชนออกจากชีวิตจริงในสังคมตั้งแต่อายุยังน้อย และมุ่งที่จะส่งเสริมให้สังคมทอดทิ้งผู้ที่ทำงานหนักโดยไม่ได้รับการเหลียวแลเลยตลอดชีวิต นอกจากคำพูดหว่านโยบียงคำในสุนทรพจน์ของนักการเมืองบางคนเท่านั้น

ฉะนั้น จึงต้องมีการปฏิวัติทางการศึกษาอย่างแท้จริงใหม่ นอกเหนือจากการปฏิวัติอย่างอื่นที่จำเป็นต้องทำอย่างรีบด่วนเช่นกัน เพื่อที่จะได้จัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการอย่างแท้จริงของมวลชนโดยส่วนรวม หากไม่แล้ว เราจะไม่สามารที่จะหามาตรการอะไรไปหยุดยั้งความหายนะของสังคมไว้ได้

เราจึงเห็นควรเสนอแผนการจัดการศึกษาเพื่อมวลชนใหม่ เริ่มแรกเราเห็นว่าควรมีการคิดถึงการศึกษา ระบบโรงเรียน ถิ่นใหม่ ด้วยการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียน ตามสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศคือพัฒนา เช่นเราในสภาพปัจจุบันนี้ ไม่สามารถจะสรรหาเงินงบประมาณจำนวนมหาศาลที่ไหนไปสร้างโรงเรียนและครูที่มีคุณภาพ เพียงเพื่อให้การบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงแก่มวลชนทั้งหมดได้ แม้ประเทศที่ร่ำรวยเช่นสหรัฐอเมริกาถ้าถึงประสบกับสภาวะเช่นนี้อยู่ และไม่สามารถจะทำได้เช่นกัน (ได้มีผู้คำนวณกันว่า ถ้าจะให้เด็กนักเรียนชาวอเมริกันในระดับประถมและมัธยมได้รับการบริการทางการศึกษาเท่าเทียมกันหมดทุกคนแล้ว รัฐจำเป็นต้องใช้เงินถึงปีละ ๘๐ พันล้านเหรียญ แต่ที่ใช้นั้นอยู่ในขณะนี้ถึงปีละ ๑๖ พันล้านเหรียญแล้ว และในอนาคตภายในปี ค.ศ. ๑๙๗๔ ได้คำนวณกันว่า จะต้องใช้เพิ่มขึ้นถึงปีละ ๑๐๘ พันล้านเหรียญ เพื่อที่จะจัดการศึกษาให้ทั่วถึง ซึ่งเงินจำนวน ๘๐ พันล้านเหรียญนี้เท่ากับงบประมาณการป้องกันประเทศและการสงครามในเวียดนามเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๘ อันมีผลทำให้สหรัฐถึงกับประสบสภาวะความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจเป็นครั้งแรก ฉะนั้น รัฐบาลอเมริกันจะเอาเงินจำนวนเท่ากันนี้ที่ไหนมาทุ่มให้กับการศึกษาตามแบบโรงเรียนได้อย่างทั่วถึงถึงแม้จะพยายามหาทางยุคสังคมนิยมในเวียดนามลงแล้วก็ตาม)

นี่เป็นการกล่าวเฉพาะในแง่ของเศรษฐศาสตร์ นอกเหนือจากข้อเสียของระบบโรงเรียนที่กล่าวมาแล้วแต่ต้น เราต้องไม่ลืมว่าแต่ก่อนที่ยังไม่มีโรงเรียน ไม่ได้หมายความว่า มวลชนที่ไร้การศึกษาจะไร้ผู้จัดการเรียนจากการทำงานในชีวิตจริง ไม่ว่าจากในครอบครัวหรือที่ทุ่งนา พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ได้สอนเทคนิควิธีการทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ให้เขาได้มีความรู้ โดยการทำงานร่วมกันในท้องทุ่งและคอกสัตว์ เขาได้รับการฝึกฝนทางศิลปพื้นเมือง จากสถาบันในสังคมที่มีอยู่แล้ว อันโรงเรียนในปัจจุบันนี้ไม่สามารถจัดหาให้ได้ ผู้เฒ่าผู้แก่ได้เป็นผู้เล่าประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านให้เขาฟังอยู่เสมอ โดยที่เขาไม่จำเป็นต้องเสียเวลาไปเรียนรู้อะไรของประวัติศาสตร์ของประเทศจักรวรรดินิยมทางตะวันตกเลย ในขณะที่สิ่งต่างๆ เหล่านี้กำลังละลายหายสาบสูญไปเกือบหมดแล้ว นี่คือการศึกษแบบไม่เป็นทางการ (Nonformal Education) ที่ผู้ใหญ่ทุกคนมีส่วนร่วมให้ความรู้กับมวลชนแตกต่างกันไป อันผิดกับระบบการศึกษาแบบโรงเรียนที่มุ่งจะทำให้โลกทั้งโลกเป็นแบบพิมพ์เดียวกันหมด โดยไม่คำนึงถึงว่าสิ่งที่เรานั้นจะสอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงในแต่ละสังคมหรือไม่ คำนึงแต่เพียงว่าสะดวกต่อการสอบคัดเลือกแข่งขันเท่านั้น

เมื่อเรายอมรับความคิดในเรื่องการเลิกระบบโรงเรียนแล้ว ก็ง่ายที่เราจะหันไปปรับปรุงสถาบันทางสังคมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ทั้งคุณภาพและวิธีการที่ถูกต้องทันสมัย เพื่อให้การศึกษาแก่มวลชนส่วนใหญ่โดยตรง เราต้องไม่ลืมว่า ประเทศเราเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีมวลชนส่วนใหญ่ทำงานหนักอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นบริการต่างๆ ที่รัฐพึงจะให้ควรมุ่งไปที่เขาเหล่านั้น การศึกษาแบบไม่เป็นทางการเท่านั้นที่จะให้กับมวลชนได้ทั่วถึงและเหมาะสม

แต่อย่าลืมว่า ความอิสระเสรีทางความคิดของมวลชนจะต้องยังคงอยู่ในขณะที่การศึกษาแบบโรงเรียนได้ฆ่าเขาหมดแล้ว สถาบันต่างๆ ควรจะเสริมความสามารถในการใช้เหตุผล จนพิจารณาได้ว่าอะไรถูกอะไรผิด และอะไรคือความดีที่แท้จริง และควรให้สามารถจนกระทั่งจะได้ตามตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้

การทำเช่นนั้นได้ ส่วนหนึ่งก็โดยการปฏิวัติระบบและวิธีการสื่อสารมวลชนใหม่หมด ให้มีคุณภาพและคุณค่าที่แท้จริง ด้วยระบบสื่อสารมวลชนเท่านั้น ที่สามารถเข้าถึงตัวมวลชนแต่ละคนได้อย่างแท้จริง และสามารถที่จะเปลี่ยนทัศนคติและระบบคุณค่าของคนได้ สถาบันเหล่านี้ จะเป็นสื่อนำความรู้และความคิดอันพึงปรารถนาที่เรามุ่งจะสร้างสรรค์สังคมเฉพาะแบบของเราเองขึ้นมาได้ ถึงแม้จะยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่า สังคมที่พึงปรารถนาของเราเองนั้นจะเป็นไปในรูปใด ได้มีการเสนออุดมคติในทางพุทธธรรมให้เป็นปรัชญาสูงสุดของการศึกษา เพื่อเสริมสร้างให้มนุษย์มีจิตใจสูง หรือเพื่อประหารเสียซึ่งสัญชาตญาณอย่างสัตว์ เป็นการจัดความเห็นแก่ตัว ปราศจากการเอารัดเอาเปรียบ มีความเสมอภาคและนับถือในศักดิ์ศรีของมนุษย์ด้วยกัน ถ้าเราสามารถวางจุดมุ่งหมายสูงสุดหรือปรัชญาการศึกษา เพื่อนำมวลชนไปสู่สังคมอันพึงปรารถนาได้แล้ว ก็จะเป็นการง่ายต่อการที่จะให้สื่อสารมวลชน (ที่ได้รับการปฏิวัติแล้ว) เข้ามามีบทบาทเป็นสะพานถ่ายทอดความคิดและปรัชญาชีวิตต่าง ๆ ออกไปสู่มวลชนโดยส่วนรวม

เราตระหนักดีว่า การเสนอแนะให้ปฏิวัติทางการศึกษาแต่เพียงอย่างเดียวนั้น ไม่สามารถทำได้ ตราบใดที่กลุ่มผู้นำของชาติยังมีความเห็นแก่ตัวและมุ่งส่งเสริมสถานะของตนให้มั่นคงยิ่งขึ้น โดยมิได้คำนึงถึงความยุติธรรมทางสังคมเลยแม้แต่น้อย การปฏิวัติทางการศึกษาแต่เพียงอย่างเดียวก็คงจะไม่เป็นที่เพียงพอและทันการเป็นแน่

การศึกษาเพื่อมวลชนนี้ ยังมีเรื่องถกเถียงในรายละเอียดกันได้อีกมาก แต่ถึงอย่างไรเวลานี้เราก็ควรหันกลับไปอีกไม่ได้แล้ว ด้วยมีมวลชนที่กำลังทำงานหนักอยู่เป็นจำนวนมากที่ถูกทอดทิ้งให้อยู่ในสังคมอย่างไร้ความยุติธรรม ทั้งที่เป็นความจริงว่า ความเป็นชาติของเราอยู่ได้ด้วยการทำงานอย่างหนักของพวกเขา ในขณะที่นักการศึกษาระดับชาติมิได้พะวงอยู่กับการแก้ไขหลักสูตรและตำราเรียนใหม่ เพียงเพื่อให้สิ่งเหล่านี้ไปเป็นอุปสรรคที่เสริมฐานะทางการศึกษามาระบบอภิปริญญาตรีและปริญญาโทให้มั่นคงแข็งแรงยิ่งขึ้น เพื่อจะได้เป็นเครื่องมือให้คนกลุ่มน้อยก้าวไปสู่อำนาจในสังคม เพื่อส่งเสริมสัญชาตญาณแห่งความเห็นแก่ตัวและชนชั้นแบบใหม่ให้เด่นชัดขึ้น มวลชนที่อยู่อย่างยากไร้เหล่านั้น จะมีชีวิตอยู่ได้อย่างไรเล่า ๑

หนังสือออกใหม่ของสำนักพิมพ์สมาคมสังคมนักข่าวแห่งประเทศไทย

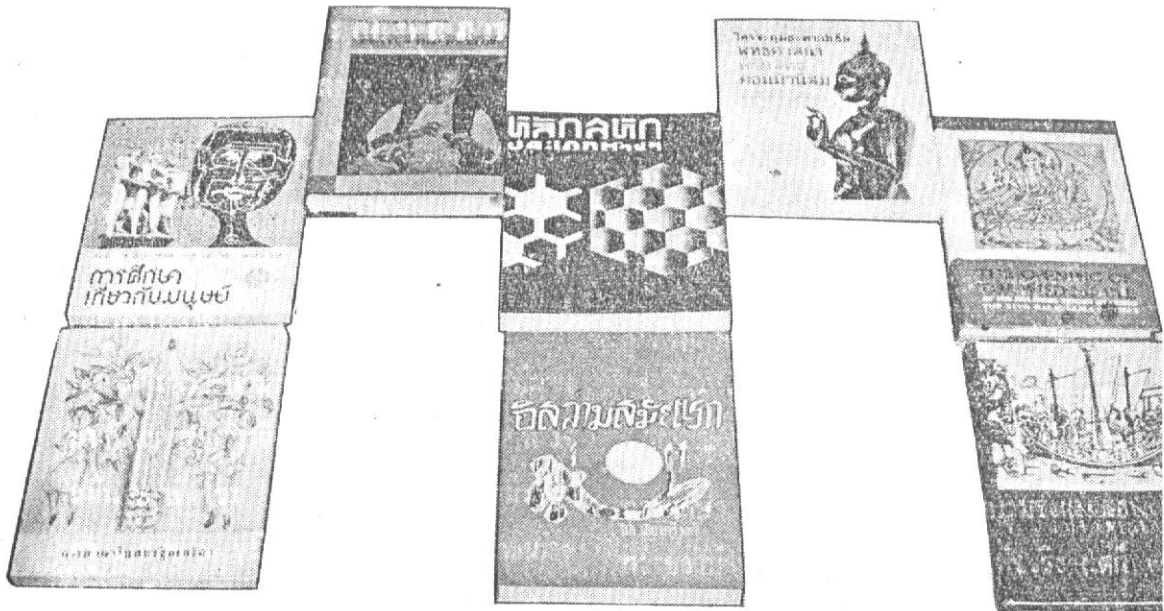
ประวัติศาสตร์อีสาน เล่ม ๒

โดย เดิม วิภาตย์พจนกิจ

ประวัติศาสตร์อีสาน เล่ม ๒ เป็นเล่มต่อจากเล่ม ๑ ที่สำนักพิมพ์สมาคมสังคมนักข่าวฯ จัดพิมพ์ภายในเล่มเล่าถึงการปกครองระบบเทศาภิบาลในหัวเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การจัดการศึกษา การคมนาคม การศาสนา สาเหตุและการปราบขบถผีฟ้าผีบุญ การเสียดินแดนให้ฝรั่งเศส และภาคผนวกเกี่ยวกับตำแหน่งขุนนางเขมร ฯลฯ จัดพิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์อย่างดี รูปประกอบกระดาษอาร์ต และแผนที่พิมพ์สอดสี หนามากกว่า ๓๐๐ หน้า

ออกจำหน่ายแล้ว

ราคา ๔๕ บาท

สำนักพิมพ์ สมาคมสังคมนักอ่านแห่งประเทศไทย

อหาวา ซอต ๒ ถนนพญาไท กรุงเทพฯ ๕ โทร. ๕๖๖๒๒

เริ่มเปิดบริการทำนุผู้อ่านอีกครั้งหนึ่งแล้ว

วันธรรมดา ๙.๓๐ น. ถึง ๑๗.๐๐ น.

วันเสาร์ ๙.๓๐ น. ถึง ๑๒.๐๐ น.

วันอาทิตย์ และ วันหยุดราชการปิด

ขณะนี้กำลังเตรียมจัดพิมพ์หนังสือใหม่ และหนังสือเก่าที่ขาดตลาดไปแล้ว

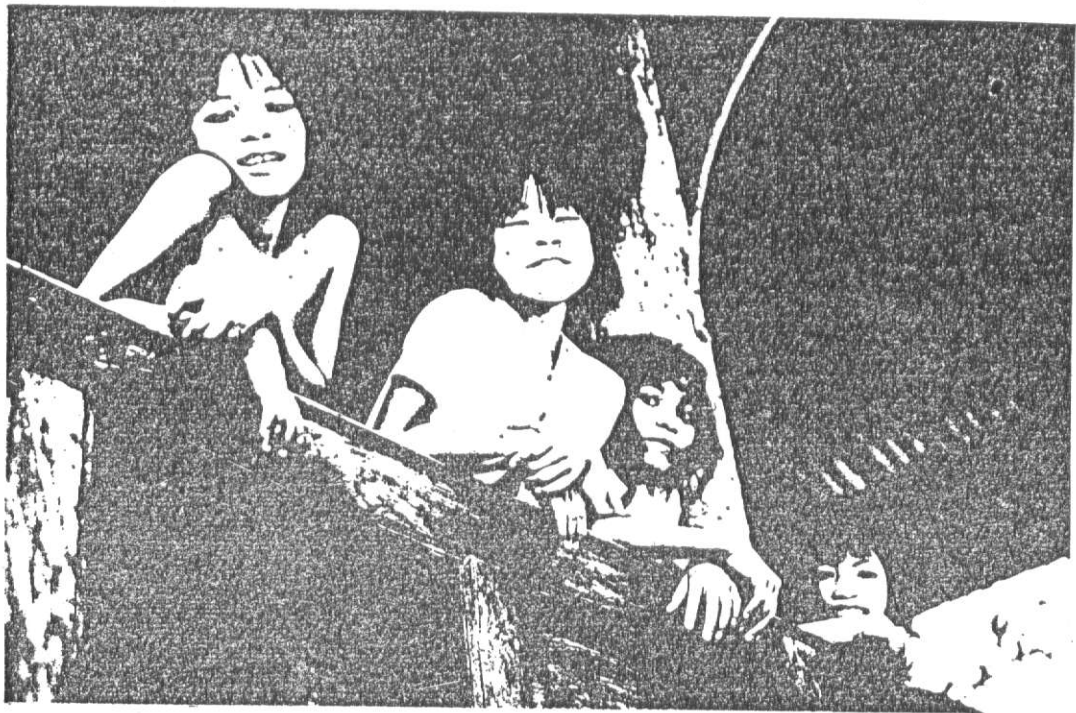
ขอเชิญท่านติดต่อขอรายการหนังสือ หรือแวะชมได้ทุกเวลาที่เปิดทำการ

ธนาคาร เซล ไปรษณีย์ โทรส่งขอหนังสือของสำนักพิมพ์และสมัครเป็นสมาชิก สังคมนักอ่าน

โปรดส่งจ่าย โฉนดนาม ผู้จัดการสำนักพิมพ์สังคมนักอ่าน ๗ ป.๓. รองเมือง

ปัญหาคุณภาพการศึกษา ระดับประถมศึกษา

เอกวิทย์ ณ ถลาง

ปรากฏการณ์

เมื่อใดเราหยิบยกเอาปัญหาคุณภาพการศึกษา
ระดับประถมศึกษาขึ้นมาพิจารณา ถ้อยได้ว่า เมื่อ
นั้นเรากำลังพิจารณาคุณภาพของคนส่วนใหญ่ใน
ชาติ อันมีความหมายต่อความคงอยู่และความ
เสื่อมความเจริญของบ้านเมืองในส่วนรวมมาก ต่อ

ไปนี้ขอเสนอหลักฐานบางประการที่เป็นตรรกะนี้
ชี้ให้เห็นคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาไทย

๑ ผลการวิจัยค้นคว้าของกรมสามัญศึกษา
ปี ๒๕๑๒ พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจผู้
เรียนจบประถมปีที่ ๔ ไปแล้ว อ่านออกเขียนได้

จริง ๆ ประมาณร้อยละ ๖๗ และอ่านออกเขียนได้
กระท่อนกระแท่นอยู่ในเกณฑ์ใช้การไม่ได้ร้อยละ
๓๓

๒ ผลการเรียนประจำปีการศึกษา ๒๕๑๒
ของนักเรียนประถมในโรงเรียนทุกประเภท
ปรากฏว่า ชั้น ป. ๑ ถึง ป. ๔ มีนักเรียนซ้ำ
ชั้น ๗ แล่น ๕ หมื่นคน จากจำนวนนักเรียน
ทั้งหมด ๔ ล้าน ๔ แสน ๔ หมื่นคน คิดเป็น
ร้อยละ ๑๗ ส่วนในชั้นประถมปลาย คือ ป. ๕
ถึง ป. ๗ มีนักเรียนซ้ำชั้น ๕ หมื่น ๔ พันคน
จากจำนวนทั้งสิ้น ๖ แสน ๔ หมื่น ๓ พันคน
คิดเป็นร้อยละ ๘.๕ ถ้ารวมทั้งสองระดับเข้าด้วย
กันก็จะมียอดนักเรียนซ้ำชั้นทั้งสิ้น ๘ แสน ๑ หมื่น
คน จากจำนวนทั้งสิ้น ๕ ล้าน ๘ หมื่น ๓ พัน
คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖

๓ จากการสำรวจครั้งหลังสุดมีเด็กประถมที่
อดอยากขาดแคลนเสื้อผ้า เครื่องเขียนแบบเรียน
ชนิดมีผลกระทบบกกระเทือนให้การเล่าเรียนบก
พร่อง ตกต่ำกว่าเกณฑ์ปกติจำนวนประมาณ ๗
แสน ๗ หมื่น ๗ พันคน (เป็นที่น่าสังเกตว่า
ปริมาณนักเรียนซ้ำชั้นกับปริมาณนักเรียนขาด
แคลนใกล้เคียงกัน)

เอกวิทย์ ณ ถลาง ผู้อำนวยการกองการประถมศึกษา
กรมสามัญฯ กระทรวงศึกษาฯ เคยเป็นบรรณาธิการ
ประชาศึกษา (๒๕๐๕-๒๕๑๑) และเอกสารทาง
วิชาการอื่น ๆ ของกรมสามัญศึกษา มีงานเขียนทาง
การศึกษาปรากฏในหนังสือทางวิชาการและนิตยสาร
ทางการศึกษาทั่วไป เมื่อประมาณ ๒ ปีก่อน เคย
เขียนความเห็นเกี่ยวกับ *ปรัชญาการศึกษา* ลงใน
สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒

๔ ในบรรดาครูประถมศึกษาที่สอนอยู่ใน
ชนบทและในเมืองประมาณ ๑ แล่น ๒ หมื่นคน
เป็นผู้ไม่มีวุฒิประมาณ ๓ หมื่น ๓ พันคน และ
บรรดาที่มีวุฒิก็มีพื้นฐานความรู้ประสบการณ์แตก
ต่างกันหลายแบบหลายลักษณะ และผู้ที่มีความรู้
ความสามารถไม่แตกต่างจากผู้ไม่มีวุฒิใด ๆ ก็มี
อยู่ทั่วไป

๕ ความขาดแคลนครูในห้องดินทุรกันดาร
หรือมีภัยคุกคาม หรือห่างไกลคมนาคมซึ่งมีอยู่
เป็นเรือนหมื่น ครูคนเดียวต้องสอนสองชั้นสี่ชั้น
ยังเป็นสภาพที่มีอยู่ให้พบเห็นได้บ่อย ๆ โดยเฉพาะ
ในเขตชายแดนและท้องที่ห่างไกล

จากหลักฐานข้างต้นเราพอจะกล่าวได้ว่า
ประสิทธิผลของการประถมศึกษาได้ผลไม่เต็มเม็ด
เต็มหน่วย ยังขาดตกบกพร่องอยู่มากเหมือนกัน
แม้ในช่วง ๕๐ ปีมานี้ นับแต่ได้มีการประกาศ
ใช้ พ.ร.บ. ประถมศึกษาเป็นครั้งแรกเมื่อพุทธ
ศักราช ๒๔๖๔ เราจะได้ก้าวมาไกลพอสมควร
โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้มหาชนในชาติอ่านออก
เขียนได้แล้วถึง ๗๕% แต่ก็นับว่ายังไม่ถึงเป้า
หมายที่พึงปรารถนาในเชิงคุณภาพเท่าไรนัก ที่
หยิบยกมาพิจารณานี้ก็ด้วยหลักฐานพื้น ๆ ที่
อาจพิสูจน์สัมผัสได้โดยง่าย ส่วนที่หลบซ่อน
แบบยลกว่านี้ที่ควรทราบก็มีอีกมาก

จากประสบการณ์ของผู้เขียนที่ได้มีโอกาส
ชอกชอนไปหลาย ๆ จังหวัด และได้คลุกคลีกับ
เพื่อนร่วมอาชีพในวงการประถมศึกษาในระยะ
๑๐ ปีมานี้ ก็ได้พบเห็นสิ่งขาดตกบกพร่องในเชิง

คุณภาพที่น่าเป็นห่วงอีกมากมายหลายประการ
จำเพาะที่ได้ประมวลไว้ด้วยการวิจัยค้นคว้า ที่
ใครจะหยิบยกมาเสนอไว้เป็นอุทาหรณ์ในที่นี้ก็มี
เช่น นักเรียนประถมมีความรู้ความสามารถต่ำ
กว่าระดับที่คาดหวังไว้ตามหลักสูตรมาก ชั้น
ประถมหนึ่งซึ่งเป็นชั้นเด็กเริ่มตั้งไข่ แทนที่จะได้
ครูที่มีความสามารถสูงกลับปรากฏว่าได้ครูที่ค่อนข้าง
จะหย่อนความสามารถอยู่บ่อยๆ ทำให้มีอัตรา
การสูญเสียในชั้นประถมหนึ่งสูง ครูผู้สอนโดย
ทั่วๆ ไปก็สอนแบบเทศนาตามเนื้อหา มิได้รู้
เห็นหรือคำนึงถึงข้อกำหนดหลักสูตรมากนัก รู้
เฉพาะตัวแค่นั้นหรือแบบเรียนมิให้แค่นั้นก็
สอนแค่นั้น เวลาเรียนในรอบปีหนึ่งๆ ก็มีวัน
หยุดมาก โรงเรียนหลายแห่งสอนจริงๆ ไม่ได้
๑๕๐ วันตามที่ทางการกำหนดไว้เป็นขั้นต่ำ เด็ก
ที่เจ็บป่วยและขาดเรียนก็ยังมีอีกมากโดยเฉพาะ
ในท้องที่ห่างไกล ในการประเมินมาตรฐานโรงเรียน
ประถมศึกษาในระยะ ๒ ปีมานี้ก็ปรากฏว่า
ยังมีโรงเรียนที่คุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ทั่วไปอยู่อีก
มากหลายพันโรง ถ้าจะนับรวมไปถึงแบบเรียน
ที่ขาดความต่อเนื่องระหว่างชั้น วิธีสอนแบบ
ท่องๆ จำๆ การนิเทศการศึกษาที่ยังไม่ได้ผลจริง
จึง ตลอดจนการอบรมครูประจำการที่สูญเสียไป
เสียมากและศรัทธาอันเสื่อมถอยของบรรดาเจ้า
หน้าที่การศึกษาทุกระดับที่มีคือโรงเรียนประถม
ศึกษาด้วยแล้ว เราก็จะเห็นชัดยิ่งขึ้นว่า คุณภาพ
ของโรงเรียนประถมศึกษาโดยทั่วๆ ไปน่าหนักใจ
เพียงไร

อย่างไรก็ดี เพื่อมิให้เกิดความเข้าใจผิดว่า
คุณภาพการประถมศึกษาของเราเสื่อมทรามเหลือ
เกินแล้ว เห็นควรกล่าวไว้ในที่นี้ด้วยว่า โรงเรียน
ประถมศึกษาที่ดีเด่นเช่นโรงเรียนที่อำเภอ
โกสุมพิสัย มหาสารคาม, โรงเรียนเกาะบ้านหยี
ที่พังงา, โรงเรียนบ้านฉลองที่ภูเก็ต, โรงเรียน
วัดสันตยาราม ที่นครนายก, โรงเรียนวัดคอมริน
ทรารามที่ธนบุรี และโรงเรียนวัดเวตวันธรรมมา
วาสในพระนคร ฯ ล ฯ ล้วนแต่เป็นตัวแทน
ของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีคุณภาพสูงหลาย
ร้อยโรงในบ้านเมืองของเรา ความเสียสละทั้ง
กำลังกายกำลังใจ (และกำลังทรัพย์) ของครูใหญ่
ครูน้อยอีกมากมายที่รักโรงเรียน รักเด็ก เหมือน
รักบ้าน รักลูกหลานของตนเอง ก็ยังมีให้เห็น
เป็นแบบอย่างหลายแห่ง หน้าที่ผู้ใฝ่วิชาความรู้
และขะมักเขม้นในการปรับปรุงงานของตนก็ยัง
พอทำได้ในบรรดาศึกษานิเทศก์ ครูใหญ่ครูน้อย
และความริเริ่มใหม่ๆ ที่ตั้งอยู่บนความจริงก็มีอยู่
หลายอย่างในวงการประถมศึกษา ชุมกำลังคน
ที่มีความรู้ มีประสบการณ์สูงพอที่จะแก้ไขความ
บกพร่องต่างๆ ได้ก็มีอยู่ ไม่น้อย สิ่งเหล่านี้ย่อม
เป็นแรงหนุนของความเติบโตก้าวหน้าได้ ถ้าฝ่าย
บริหารจะรู้จักคุณค่าและรู้จักใช้ประโยชน์ศิลป์
เรื่องคุณภาพระดับประถมศึกษา จึงมิใช่เรื่องที่
ดำสนิทสันหวงเสียทีเดียวนัก

อันความดีความดีเท่าที่ประมวลมาแคว่ๆ
ข้างต้นนี้ ย่อมมีเหตุและปัจจัยที่ส่งผลให้เป็น
เช่นนั้นหลายประการ เพื่อประโยชน์ของการ

ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น เห็นควรได้พิจารณาถึง เหตุและปัจจัยนั้น ๆ ในอันดับต่อไป

เหตุและปัจจัยที่ส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษา

ในบรรดาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาเป็นอันมากนั้น ถ้ามองด้วยทัศนคติคนในวงการ ผู้เขียนใคร่เสนอ เพื่อพิจารณา ดังนี้

๑ เพราะปริมาณภารกิจประถมศึกษาที่มีมากมายใหญ่หลวงกว่ากิจการอื่นใด (โรงเรียน ๒ หมื่น ๖ พันโรง นักเรียน ๕ ล้าน ๘ หมื่นคน ครู ๑ แสน ๒ หมื่นคน ผู้บริหารและนิเทศการศึกษาทั้งฝ่ายศึกษาธิการและฝ่ายปกครองอีก ๒ พัน ๕ ร้อยคน เจ้าหน้าที่ธุรการ ๖ พันคน) ทรัพยากรของชาติทั้งในแง่เงิน คน และวัสดุที่ต้องใช้บ้างหนึ่งๆ สำหรับบ้านเมืองจนๆ อย่างเรา ถึงจะทุ่มเทให้มากมายถึงปีละ ๒ พัน ๓ พันล้าน ก็ไม่ได้เอะไรมากไปกว่า อาคารเรียนฝีมือหายากๆ กับเงินเดือนครูประถมที่ไม่พอกินพอใช้ จะคิดอ่านทำสิ่งใดเกินเลยไปกว่านี้ก็มักจะถูกตัดบทว่า ไม่มีเงินให้ เหมือนพืชที่มีแต่ดิน น้ำ อากาศ พอให้ยืนประทังต้นอยู่ได้ ชาดการทนุบำรุงถึงขนาดที่จะผลิดอกออกผลให้เป็นที่พอใจ แม้แต่ องค์การระหว่างประเทศที่หวังดีจะช่วยเหลือเราในสิ่งที่เราขาดแคลน ก็ช่วยอย่างจำกัดจำเขี่ยและลังเลใจ เพราะกลัวความสิ้นเปลืองไม่ไหว เท่าที่ช่วยกันมาแล้วจึงเข้าทำนองฝนตกไม่ทั่วฟ้าบ้าง คำ

น้ำพริกละลายแม่น้ำบ้าง เป็นต้นตลอดมา อีกแห่งหนึ่ง ภารกิจใหญ่หลวงเช่นนี้จำเป็นต้องใช้คนมาก และกำลังคนที่ใช้นี้ก็มิใช่แบบอาศัยแต่แรงงาน อย่างกรรมกรหรือทหารเกณฑ์ ก็หาไม่ได้ แต่จำเป็นต้องอาศัยคนที่มีความรู้สติปัญญาสูงพอควร และมีน้ำใจ มีความประพฤติพอที่จะเป็นแบบอย่างได้ด้วย การที่จะหวังให้คนหนุ่มใหญ่เป็นหมื่นเป็นแสนที่เข้ามาอยู่ในวงการประถมศึกษา ยุติไปด้วยความรู้ความคิดและฝีมือ จึงออกจะเป็นความหวังที่สูงเกินไป และฝันกฎธรรมดาอยู่อย่างซัดเซงจริงอยู่ผู้ที่ยึดอาชีพครู และนักการศึกษา แม้จะผ่านการศึกษ้อบรมขั้นต้นสูงกว่าชาวบ้านธรรมดาอยู่แล้วโดยข้อเท็จจริง แต่ก็มิได้สูงมากนัก หลายคนหลายกรณีก็สอนเด็กได้เพียงแต่ เตี้ยอุ่มค่อม เช่นนี้ เราจะหวังคุณภาพประถมศึกษาให้สูงเกินไประยะก็ย่อมหวังไม่ได้ ยิ่งอาชีพครูประถมถูกสังคมเพ่งเล็งว่า เป็นอาชีพเชื่องๆ ไม่โก้เก๋ปราดเปรียวด้วยแล้ว โอกาสที่จะได้คนเก่งๆ มาเป็นกำลังเป็นสมองก็ย่อมน้อยลงตามส่วนอีกด้วย

๒ เกี่ยวกับระบบบริหารการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาขณะนี้กระจายอยู่หลายสังกัด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล โรงเรียนราษฎร์ และกระทรวงศึกษาธิการเอง ทั้งนี้โดยถือหลักว่า กิจการต้องเป็นไปตาม พ.ร.บ. ประถมศึกษา และหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ในรูปการณเช่นนี้ดูไม่น่าจะมีปัญหา แต่โดยข้อเท็จจริง โรงเรียนประถม

ศึกษาในส่วนภูมิภาคกำลังถูกปล่อยปละละเลยให้
ทรุดลงไปทุกที จริงอยู่การก่อสร้างอาคารเรียน
มีมาก ความก้าวหน้าของครูประชาบาลดีเป็น
ปกติ แต่คุณภาพของโรงเรียน นักเรียน โดยเฉพาะในเรื่องการเรียนการสอนกลับเสื่อมถอย
ทั้งนี้ก็เพราะเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาของกระทรวงศึกษาและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองขององค์
การไม่สามารถจะทำงานประสานกันให้ได้ดีพอ
ว่ากันโดยแก่นของปัญหา การกระจายอำนาจ
การบริหารการศึกษาไปให้ท้องถิ่นมิได้เป็นไป
ตามหลักการแต่ประการใด ยังคงอยู่ในมือของ
ข้าราชการและเป็นไปเพื่อประโยชน์ของข้าราชการ
เองมากกว่าเพื่อประชาชนในท้องถิ่น องค์
การบริหารส่วนจังหวัดเอง ก็ยังไม่เป็นอิสระแก่
ตัวครบโดที่ผู้บริหารองค์การยังได้แก่ผู้ว่าราชการ
จังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ ซึ่งโดยฐานะ
ทางกฎหมายเป็นข้าราชการของส่วนกลางที่ปฏิบัติ
งานอยู่ในส่วนภูมิภาค ในทางปฏิบัติรัฐบาล
กลางโดยกระทรวงมหาดไทยมีบทบาทมากเกินไป
ส่วนกระทรวงศึกษาธิการกลับมีบทบาทน้อยเกินไป
ไปทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องของการศึกษา ความสิ้น
เปลือง ความซ้ำซ้อน ความเฉื่อยชาชะงักงัน
ความสูญเปล่า จึงมีอยู่ทั่วไป และมีผลต่อคุณภาพ
การประถมศึกษาโดยตรงดังที่เห็น ๆ กันอยู่ ถ้า
มิได้รับการแก้ไขเสียให้ถูกต้อง มีแต่การออม
หอมอย่างผิวเผินและประคองปัญหาพอให้พื้น
หน้าที่ ก็จะเป็นผลร้ายแก่บ้านเมืองยิ่งขึ้นเป็น
ลำดับ ที่น่าอดสูก็คือ ใครแสดงความคิดเห็น

ในเรื่องนี้ด้วยความประสงค์ต่อบ้านเมืองก็มักจะ
ถูกเพ่งเล็งว่าบ่อนทำลาย

๓ เกี่ยวกับकुโลบายของการลงทุนระดับ
ประถมศึกษาหลายทศวรรษติดต่อกันมาเราได้ลง
ทุนไปมากเรื่องอาคารเรียนและครู ด้วยความ
เชื่อว่าถ้ามีโรงเรียน มีครู เสียอย่างเดียวการ
ศึกษาก็หมดห่วง แต่มุลความจริงที่ประจักษ์ชัด
มิได้เป็นเช่นนั้น เราไม่เคยลงทุนในเรื่องแบบ
เรียน อุปกรณ์การเรียนอย่างจริงจัง แม้ความ
อดอยากขาดแคลนของเด็กที่นับว่าเป็นอุปสรรค
ใหญ่ของการเรียนเราก็มิได้มีมาตรการจริงจังที่จะ
แก้ไข ปล่อยให้เป็นเรื่องของการกุศลตลอดมา
จะเป็นไปได้ไหมว่า เราลงทุนแบบเสียน้อย
เสียยาก เสียมากเสียง่าย คือลงทุนเรื่องครูและ
อาคารเรียนได้ปีละ ๒ พันล้านบาท แต่ไม่กล้า
ลงทุนเรื่องอื่น ๆ ที่ประโยชน์จะถึงตัวเด็กโดยตรง
เช่น แบบเรียนเครื่องเขียนและอาหารกลางวัน
แม้เพียงร้อยละ ๑๐ ของเงินที่ลงทุนในเรื่องครู
สิ่งที่ปรากฏชัดแจ้งคือเด็กส่วนใหญ่ไม่มีแบบเรียน
ที่ตีพอ ท้องทิว สุขภาพไม่ดี ผลการเรียนจึงขาด
ตกบกพร่องมาก ถ้าจะมีการเปลี่ยนकुโลบาย
กันใหม่ โดยให้ความสำคัญกับแบบเรียนเครื่อง
เขียนและอาหารกลางวันเด็กมากขึ้น และให้
ความสำคัญต่อเรื่องครูผู้สอนพอ ๆ อย่างไม่ถึงกับ
บดบังเรื่องอื่น บางทีการเล่าเรียนของเด็กประถม
จะได้ผลดีขึ้น แม้อัตราเฉลี่ยครูต่อนักเรียนจะ
คงตัวมากขึ้น คือแทนที่จะเป็น ๑ ต่อ ๓๕ ก็เป็น
๑ ต่อ ๔๕ ก็หวังได้ว่าจะได้ผลกว่านักเรียนเรียน

อย่างอนาถาคงที่พบเห็นอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะใน
ชนบทไกล ๆ

๔ เกี่ยวกับกำลังคน ระดับผู้นำการศึกษา
เช่น ครูใหญ่ ศึกษาธิการ ศึกษาธิการอำเภอ
ศึกษาธิการจังหวัด เท่าที่ผ่านมาแล้ว นับว่า
เป็นสิ่งที่น่านิยมนที่เราสามารถทำงานกันมาได้พอ
สมควร แต่ผู้เขียนได้สังเกตเห็นสัญญาณอันตราย
ที่มีต่อคุณภาพการศึกษามาก คือ คนดีมีฝีมือ
กำลังหนี ไปประกอบอาชีพอื่น หรือย้ายไปรับ
ราชการสังกัดอื่น หรืออยู่อย่างไม่ได้ ให้ประมุข
ศิลาบมากเท่าที่ความสามารถอันแท้จริงจะให้ ได้
อาจจะเป็นตัวระบบบริหารและเหตุการณ์แวดล้อม
ไม่อำนวย ยิ่งกว่านั้น ก็ยังไม่มี การเตรียม
บุคคลชั้นหัวกะทิไว้รับช่วงงานที่มีความรับผิดชอบ
สูงไว้ให้เพียงพอ เคยมีผู้ปรารภการจัดตั้ง
ศูนย์ฝึกอบรมผู้บริหารการศึกษาในหลักการที่
คล้ายคลึงกับทางฝ่ายทหารและฝ่ายปกครอง แต่
ดูเหมือนว่าอุปสรรคในภาคปฏิบัติจะมีมาก จึง
ยังมิได้รับการเอาใจใส่จริงจัง ปัญหาที่เกิดขึ้น
แล้วก็คือ การขาดแคลนนักการศึกษาที่สามารถ
เพราะงานการศึกษาขยายตัวในเชิงปริมาณรวดเร็ว
และคนรุ่นใหม่ บัณฑิตใหม่ที่เข้ามาสู่ระบบ
การศึกษาก็เป็นผู้รู้ในวิชาเฉพาะเสียส่วนมาก
ซ้ำเหตุจูงใจที่จะทำให้คนหนุ่มสาวที่มีสติปัญญา
มีหน่วยก้านดี เต็มอกเต็มใจเข้ามาช่วยกันรับ
ผิดชอบก็ดูออกจะเลือนลาง ที่มีตัวอยู่ก็คิดจะหลีก
หนีกันหมด คุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะระดับ
ประถมและมีชัยจึงเป็นเรื่องน่าวิตก

๕ เกี่ยวกับความรู้และหลักวิชาการศึกษาที่
เผยแพร่กันอยู่ในบ้านเมืองของเราทุกวันนี้ ผู้
เขียนได้สังเกตมานานแล้วว่า ความรู้ภาคทฤษฎี
ที่ร่ำเรียนกันในมหาวิทยาลัยและสถาบันฝึกหัด
ครูทุกแห่ง กับสภาพปัญหาที่แท้จริงในโรงเรียน
มีช่องว่างอันมหาศาล เราเรียนรู้หลักการการศึกษา
ของฝรั่งกันมากเกินไป ไม่ค่อยมีใครใส่ใจสร้าง
แนวคิดและหลักวิชาการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้คน
บ้านเมืองของเราเองอย่างจริงจัง อย่าพูดถึงเรื่อง
ลุ่มลึกอย่างปรัชญาการศึกษาที่เหมาะสมกับเอกลักษณ์
ไทยเลย แม้แต่วิธีสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้
ให้ได้ผลแน่นอนรวดเร็วที่สุดสอดคล้องกับธรรมชาติ
ของภาษาไทยก็ยังไม่มื่ออะไรแปลกไปกว่าที่เคย
ทำ ๆ กันมา สิ่งที่บัณฑิตหนุ่มสาวเรียนรู้มาจาก
สถานศึกษาเป็นการเรียนตามทฤษฎีของฝรั่งอย่าง
เชื่อง ๆ และไม่เกิดประโยชน์กับเด็กไทย เมื่อ
บัณฑิตเหล่านี้ ออกมารับผิดชอบสอนหนังสือจริง ๆ
เขาก็จะถูกกลืนเข้าสู่แบบอย่างการกระทำพื้น ๆ
ธรรมดา ๆ ที่มีประสิทธิภาพต่ำ ครูบาอาจารย์
ในสถานฝึกหัดครูท่านถึงงานหนัก เอาแต่สอน
ตามตำราจนไม่มีเวลาคิดอะไรใหม่ที่เหมาะกับ
สภาพของบ้านเรา และที่น่าห่วงยิ่งขึ้นไปอีกก็คือ
ผู้สอนวิชาการศึกษาในสถานฝึกหัดครู ส่วนใหญ่
เป็นคนหนุ่มสาวที่ขาดประสบการณ์ในการเรียน
การสอนจริง ๆ จึงขาดพื้นฐานและขาดความมั่นใจ
ที่จะรู้จักประยุกต์ทฤษฎีการศึกษาต่าง ๆ ประ
โยชน์ที่ โรงเรียนประถมศึกษาทั่วไปควรจะได้รับ
จากบัณฑิตรุ่นใหม่ ๆ ที่ออกมาเป็นครู เป็นศึกษา

นิเทศก์จึงน้อยกว่าที่ควรจะเป็นมาก เราได้ค้นคว้าปรับปรุงการศึกษาของเรามาแล้วร่วม ๒๐ ปี แต่เรายังก้าวไม่พ้นความเคยชินเก่าๆ ที่ได้ผลน้อยมากนัก สรุปได้ว่า ความรู้ในหลักวิชาการศึกษาที่รู้ๆ กันทั่วไป ในปัจจุบันนี้ยังไม่เกิดประโยชน์จริงจิ่งในทางการกระทำมากนัก

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข เท่าที่เป็นไปได้

ได้ปรารภเหตุ-ปัจจัย แห่งสภาพด้อยคุณภาพของการประถมศึกษาตามากพอสมควร ด้วยความหวังว่าจะไม่มีการเข้าใจผิดไปว่า การประถมศึกษาไทยไม่มีอะไรดี เท่าที่เราได้พยายามทำกันมาแล้วดี ๆ ชั่ว ๆ ก็เกิดคุณแก่บ้านเมืองมิใช่น้อย เราทำคนให้รู้จักหนังสือเกือบหมดแล้ว อย่างน้อยก็กล่าวได้ว่า คนไทยอ่านออกเขียนได้ถึงสี่ในห้า (ร้อยละ ๘๘) และกล่าวได้เต็มปากเหมือนกันว่า การประถมศึกษาในช่วง ๕๐ ปีมานี้ช่วยเสริมสร้างเอกภาพ บุรณภาพให้แก่ชาติบ้านเมืองมิใช่น้อย ทำให้คนไทยทุกคนแห่งพูดกันรู้เรื่อง เข้าใจกันได้ ซึ่งหลายชาติในเอเชียไม่โชคดีอย่างเรา อย่างไรก็ตามเราควรมุ่งหวังที่จะพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาของเราให้ดียิ่งขึ้นให้ทันโลกทันเหตุการณ์ ทันปัญหาและความจำเป็นใหม่ๆ โดยไม่หยุดยั้ง เท่าที่มองเห็นช่องทางที่พอจะเป็นไปได้ คิดว่าเราควรเร่งเล็งการปรับปรุงคุณภาพประถมศึกษาในสาระต่อไปนี้

๑. ควรมีการปฏิรูประบบการจัดการประถมศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความสำคัญแก่บ้านเมืองและความจำเป็นใหม่เพื่อผลระยะยาว มิใช่มุ่งแก้แต่ปัญหาเฉพาะหน้า การปรับปรุงขั้นพื้นฐานในที่นี้ ได้แก่ การเปลี่ยนโฉมหน้างบประมาณ การปรับปรุงหลักสูตร แบบเรียน วิธีสอน และระบบการฝึกอบรมครูก่อนและในประจำการ

๒. ความมุ่งมั่นลดความสูญเปล่าในระดับประถมต่อไปไม่หยุดยั้งทั้งในแง่เด็กสอบตกซ้ำชั้น และเรื่องเวลาที่สูญเสียไป โดยเปล่าประโยชน์ การแก้ปัญหาที่ถูกต้องคือ แก้ด้วยการปรับปรุงโรงเรียนให้ได้มาตรฐานการเรียนการสอนสูงขึ้น เมื่อปรับปรุงดีขึ้นแล้วก็เปลี่ยนแปลงวิธีเลื่อนชั้นให้เหมาะสมยิ่งขึ้นได้

๓. ควรใช้มาตรการต่อไปนี้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงคุณภาพ ก. ฟื้นฟูเรื่องกลุ่มโรงเรียนประถมให้มีประสิทธิภาพ ข. การปรับปรุงการนิเทศการศึกษาให้เหมาะกับกรณีแวดล้อมและภูมิประเทศ ค. ใช้เกณฑ์มาตรฐานและระเบียบวิธีประเมินมาตรฐานโรงเรียนเป็นหลักในการปรับปรุงโรงเรียน ง. ควรทำการรณรงค์แก้ไขความขาดแคลนเครื่องเขียนแบบเรียน อาหารและเสื้อผ้าของนักเรียนประถมศึกษาในส่วนภูมิภาคอย่างจริงจังให้รัฐบาลรับเป็นภาระในการจัดหาให้แก่เด็ก เพื่อให้การเรียนได้ผล

๔. ควรปรับปรุงแก้ไขระบบการสอนวิชาหลักการศึกษา และทฤษฎีการศึกษาต่างๆ ให้เกี่ยวพันเชื่อมโยงกับสภาพการณ์ที่แท้จริงในบ้าน

เมืองให้มากขึ้น และควรมีการถ่ายเทแลกเปลี่ยน บุคคลากรกันระหว่างอาจารย์ฝึกหัดครูด้านวิชาการศึกษากับครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ ประถมศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ

๕ ควรส่งเสริมการทดลองวิธีเริ่มและค้นคว้า วิจัยปัญหาและวิธีการใหม่ๆ การใช้เทคนิควิทยาใหม่ๆ เข้าช่วยแก้ปัญหาการประถมศึกษาอันท่วมท้นคับคั่งโดยไม่มีัดแบบแผนประเพณีที่เคยทำกัน มาแน่นอนแน่นอนเกินไป

๖ ควรปรับปรุงระบบบริหารกิจการประถมศึกษาให้ตรงตามหลักการกระจายอำนาจให้เกิด ความคล่องตัวอย่างแท้จริง ไม่เฝ้าแต่อมชอมพอ เป็นพิธีด้วย ภาวคติหรือโมหาคติ โดยจะต้อง คำนึงถึงประโยชน์อันพึงได้ของประชาชนโดยเฉพาะผู้เยาว์ ให้เหนือกว่าประโยชน์ของบุคคล หรือประโยชน์ทางการเมืองเพียงเพื่อรักษาเสถียรภาพ (Status quo) ที่ไม่ช่วยให้อะไรดีขึ้น

ลู่ทางของการปรับปรุงแก้ไขกิจการประถมศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้นยังมีนอกเหนือไปกว่าที่กล่าวข้างต้นนี้อีกมากมาย ควรที่จะได้พิจารณา กันต่อไปโดยพิศดาร

ถ้าจะมีหลายท่านเห็นว่าสภาพการณ์ทั้งหลาย ที่ส่งผลถึงงานการศึกษาทุกวันนี้เสื่อมทราม เกินที่จะแก้ไขได้ ก็ขอได้โปรดคิดให้ถ่องแท้ ตามกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๑๔ ซึ่งมีใจความสำคัญว่า

“ ขณะนี้มีความคิดเห็นอย่างหนึ่งเกิดขึ้นว่า สภาพการณ์ ใน ทางเสื่อมทรามหลายอย่างกำลัง ครอบงำประเทศของเราอยู่ ทำให้งานต่างๆ ไม่อาจดำเนินไปได้โดยคล่องตัวเพราะขาดความ เรียบร้อยและเที่ยงตรง ความคิดเช่นนี้จะมีมูล ความจริงอยู่มากน้อยเพียงใดก็ตาม ย่อมก่อให้เกิดการพ่นเสียงในแง่ร้าย ทำให้คนบางคนแม้ เป็นผู้มีการศึกษาสูง เกิดความท้อถอย ปล่อย ตัว ปล่อยงาน กระทำการต่างๆ ที่ไร้เหตุผล ซึ่งที่สุดจะเป็นผลร้ายและเป็นภัยแก่ประเทศชาติ และประชาชนอย่างยิ่ง

คนไทยเป็นคนที่สามารถโดยเฉพาะผู้ได้รับการ ศึกษาศึกษาดีเช่นท่านทั้งหลาย ย่อมมีความรู้ ความคิดอันกว้างขวางก้าวหน้า มีกำลังกายกำลัง ใจที่สมบูรณ์และมีเจตนาอันแรงกล้าที่จะสร้าง สรรค์ จะต้องรู้จักวินิจฉัยสถานการณ์และแก้ไข สถานการณ์อย่างถูกต้อง เมื่อมีความรู้ความคิด อยู่ควรจะนำมาเชื่อมโยงกันเข้าให้พร้อมเพรียง ประสมประสานปรับปรุงความรู้ความคิดนั้นด้วย ความคิดพิจารณา แล้วนำออกใช้ ให้ได้ผล จุด โด่เสื่อมก็แก้ไขเปลี่ยนแปลงที่จุดนั้น จุดใดที่อยู่ ก็ส่งเสริมให้มันคงยิ่งขึ้น

ถ้าเราพร้อมกันปฏิบัติงานของชาติโดยทำนอง นี้ทุกสิ่งทุกอย่างจะดีขึ้นเป็นลำดับ เชื่อได้แน่นอนว่า จะเอาชนะอุปสรรคและอันตรายใดๆ ทุกอย่างได้ จะสามารถธำรงความเป็นไทยและ นำพาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยสวัสดิค”

*สยามรัฐ ๔ กรกฎาคม ๒๕๑๔, หน้า ๑

การศึกษาในปัจจุบัน

แนวโน้มแห่งการทำลาย บุคคลและสังคม

ไพฑูรย์ สินลารัตน์

การศึกษาในปัจจุบันคือระบบโรงเรียน
ก่อนที่จะกล่าวถึงสิ่งอื่น ใครจะทำความเข้าใจกับ
ท่านผู้อ่านเสียแต่เบื้องต้นว่า ข้อเขียนต่อไปนี้
เขียนขึ้นจาก *ความคิดเห็น* ซึ่งเกิดจากประสบ
การณ์ และความรู้ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา

เมื่อเป็นความเห็นล้วนจึงย่อมมีข้อโต้แย้งได้หลาย
แง่หลายมุม นอกไปจากนี้แล้วก็ใครจะทำความเข้าใจ
เชิงอีกเรื่องหนึ่งว่า *ความคิดเห็น* ความจริง
และแนวโน้มอันจะเกิดขึ้นตามข้อเขียนนี้ มิได้
หมายความว่า ผู้เขียนจะเห็น จะเชื่อ ตามไป

หมดทุกสิ่งทุกอย่าง แต่เป็นสิ่งที่ผู้เขียนรู้สึก และ
หวาดเกรงว่าจะเพิ่มขึ้น จนทำลายคุณค่าของ
บุคคลและสังคมมากขึ้น ๆ อย่างน้อยก็คนรุ่นเรา
และรุ่นที่จะติดตามต่อมา

ถ้าว่าการศึกษาในปัจจุบัน เมื่อพูดในหมู่
มวลชนเช่นนี้แล้ว ย่อมหมายถึงจัดเจนอยู่ในตัว
แล้วว่า เป็นการศึกษาที่จัดกันในรูปแบบของ ระบบ
โรงเรียน คือมีสถานที่ สถาบันที่จัดการสอนโดย
ตรงและอย่างมีระเบียบแบบแผน คือ โรงเรียน
วิทยาลัย มหาวิทยาลัย และสถาบันเหล่านี้ย่อมมี
การสอบ ทั้งสอบแย่งแข่งขัน และสอบไล่คัดเลือก
คนชั้นชั้น ในที่สุดก็มีการให้ประกาศนียบัตร ให้
ใบรับรอง และให้ปริญญา เป็นเบื้องปลาย

ดังนั้น การศึกษาในปัจจุบัน ที่ผู้เขียนจะ
กล่าวถึงต่อไปนี้ จึงหมายถึง ระบบโรงเรียน เป็น
สำคัญ มิได้หมายถึงการศึกษาในความคิดของ
นักการศึกษา ที่กล่าวว่า เป็นกระบวนการของ
ชีวิต เป็นความเจริญเติบโตแห่งชีวิต มิได้ขึ้น
กับโรงเรียนอย่างเดียว เพราะแนวความคิดเช่น
นักการศึกษาทั้งหลายคิดนี้ มิได้เป็นความจริง
ในหมู่มวลชนแต่ประการใด เราจึงควรเริ่มต้น
จากมวลชน ซึ่งเป็นความจริงกว่า เป็นของแท้
กว่า ไปสู่ปัญหาที่จะพิจารณากันต่อไป

ไพฑูริย์ ดินลาวัณย์ บางทีการมองโลกในแง่ร้ายช่วยให้เราผ่อนคลายกังวล อันเป็นความหวังดี ลงได้บ้าง การเสนอความเห็นของผู้เขียนบทความเรื่องนี้ ถือเป็นความเห็นทางการศึกษา ในแง่ของคนรุ่นใหม่ที่มีปฏิกริยากันได้มาก ผู้เขียนสนใจทางการศึกษาเป็นพิเศษ ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มวลชนมีความเชื่อเกี่ยวกับการศึกษาใน
ปัจจุบันว่าอย่างไร เมื่อพิจารณาในแง่ผู้รับผล
แล้ว ย่อมแสดงความเชื่อของมวลชนได้เป็น ๒
ประการ คือ (๑) มีความเชื่อว่า การศึกษาใน
ปัจจุบันคือโรงเรียนที่จะช่วยให้คนที่เข้าเรียน
เป็นคนดีขึ้น เป็นคนฉลาดขึ้น เป็นคนเต็มคน
ที่สมบูรณ์ขึ้น พุดสั้น ๆ ก็คือ การศึกษาช่วย
พัฒนาบุคคล (๒) มวลชนย่อมเชื่อว่า (เพราะ
คำโฆษณาชวนเชื่อของนักการศึกษา) การศึกษา
ย่อมช่วยพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ให้เจริญมากขึ้น
อยู่ตลอดเวลา สรุปได้ว่ามวลชนย่อมเห็นว่าการ
ศึกษาในปัจจุบัน หรือระบบโรงเรียนเป็นสิ่งดี
จึงเรียกร้องต้องการให้เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา แต่
มวลชน แม้นักการศึกษาเอง คิดบ้างหรือเปล่าว่
ว่า การศึกษาในปัจจุบัน คือระบบโรงเรียนนี้
เอง กำลังมีแนวโน้มที่จะเป็นเครื่องมือทำลายตัว
บุคคลและสังคมในที่สุด

การศึกษาปัจจุบันทำลายตัวบุคคล และ สังคมอย่างไร

ก่อนเข้าโรงเรียน

ขอให้เรามาเริ่มต้นกันที่โรงเรียน โรงเรียน
คืออะไร ในความรู้สึกของเราเองและของมวลชน
โรงเรียนคือสถานที่ที่ทำให้คนฉลาดขึ้น คนที่ไม่
ได้เข้าโรงเรียนเรามักจะถือกันว่าเป็นคนโง่ โรง
เรียนคือจุดแบ่งแยกคนฉลาดและคนโง่ โรงเรียน
คือสิ่งประกาศความโง่ ความฉลาด ถ้าเราตั้ง

และตอบคำถามเหล่านั้นอย่างบริสุทธิ์ใจแล้ว ก็จะพบว่า โรงเรียนเป็นจุดแบ่งแยกบุคคลจุดแรกที่สำคัญยิ่งของสังคมไทย

สังคมที่มีการแบ่งแยกบุคคลแม้ในการศึกษาเช่นนี้ บุคคลจะมีความพอใจได้อย่างไร สังคมจะมีความสุขความสงบ ได้อย่างไร

คนทุกคนอาจจะมีโอกาสเท่าเทียมกันได้บ้าง ในแง่ของการศึกษามัธยมศึกษา (แต่เราก็ต้องไม่ลืมยกประโยชน์ได้เปรียบ ในทางฐานะการงานและการเงิน ที่มีโอกาสส่งลูกเข้าโรงเรียนราษฎร์ที่ตีพอ หรือแม้โรงเรียนรัฐบาล เช่นโรงเรียนสาริต) แต่พ้นจากระดับนี้ไปคืออะไร คือการสอบแข่งขันตั้งแต่ชั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ชั้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ชั้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และชั้นชั้นมหาวิทยาลัย (ยกเว้นเสียซึ่งรามคำแหง) ระบบสอบแข่งขันสอนอะไรแก่นักเรียน ถ้าไม่ใช่ระบบเห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เป็นที่ตั้งเมื่อเป็นเช่นนี้จะไม่ให้เกิดการสอนคุณค่าของประโยชน์ส่วนรวมในโรงเรียนล้มเหลวได้อย่างไร

ระบบเห็นแก่ตัวที่ได้รับจากการสอบคัดเลือกของการศึกษาระดับชั้นต่าง ๆ นี้ ไม่ใช่สิ่งที่ทำลายทั้งตัวบุคคลและสังคม ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม หรือหรือ

นอกจากการเห็นแก่ตัวแล้ว อะไรจะเกิดขึ้นอีกบ้างจากการสอบแข่งขัน คนสอบเข้าได้ย่อมมีความพอใจและภูมิใจ บางคนก็ยังลำบาก

ใจ ส่วนคนสอบไม่ได้ โดยเฉพาะในระดับ ม.ศ. ๔ และเข้ามหาวิทยาลัย ความรู้สึกอะไร จะเกิดขึ้นแก่บุคคลเหล่านี้ ความผิดหวังในชีวิต ความล้มเหลว ปมด้อยในจิตใจของเขาเหล่านั้น ใช้นหรือไม่

ความผิดหวังล้มเหลวและปมด้อยนี้ ทำให้บุคคลดิ้นหรือ มีความสุขหรือ เมื่อระบบคัดเลือกมีมากคน ปมด้อยยิ่งมาก จะพัฒนาสังคมเพื่ออะไร การศึกษาควรมีหน้าที่ปลอบใจ ปมเด่นและปมด้อย แต่แล้วการศึกษาก็นำขึ้นมาเอง

ขอให้เราลองพิจารณาการสอบแข่งขันกันอีกสักครั้ง ในการสอบแต่ละครั้งเรามีโอกาสเลือกเพียงใด สิ่งที่เรากำลังสอบ คือสิ่งที่ทุกสิ่งทุกอย่างได้จัดเป็นรูปร่าง กฎเกณฑ์ที่ตายตัวไว้แล้ว เราเลือกสอบเข้ามหาวิทยาลัยต่างๆ บนแผ่นกระดาษที่สภาการศึกษาพิมพ์ไว้ให้ทุกแห่งแล้ว เรามีอิสระในสิ่งที่เขาจัดไว้ให้ เรามีอิสระภาพในกรอบที่เขาวางไว้ ใช้นหรือไม่ การศึกษาทำลายความเป็นอิสระในชีวิตของเราให้เหลือน้อยลง มีใช้นหรือไม่ โดยที่ยังมิได้กล่าวถึงการเล่นพวกพ้องกันเองแต่ประการใด เมื่อความเป็นอิสระมีอยู่อย่างถูกบังคับ ให้อิสระในทิศทางที่มีกรอบเช่นนี้ ชีวิตบุคคลจะมีโอกาสเลือก เพื่อชีวิตอันสมบูรณ์ของเขาได้หรือ การศึกษาช่วยให้เขามีอิสระที่สมบูรณ์ได้ หรือจะพิจารณาให้กว้างไปใยถึงสังคม

คนที่เข้าสอบคัดเลือกหรือสอบแข่งขันนั้น เขาเข้าสอบเพื่ออะไร บุคคลเหล่านี้ต้องการศึกษา คือความมั่งคั่งทางปัญญา และคุณธรรมที่สูงขึ้น สะอาดขึ้นและบริสุทธิ์ขึ้นหรือ หรือเพื่อต้องการ เรียนให้สูงขึ้น เพื่อประโยชน์ของตนเอง เพื่อ ความก้าวหน้าของตนเอง เพื่ออาชีพที่ดีกว่าคนอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จและมั่นคงในชีวิตของตนเอง การศึกษาเป็นสะพานแห่งความก้าวหน้า เพื่อตนเอง เป็นสะพานของการเพิ่มฐานะของตนเอง การศึกษาเป็นเครื่องมือของบุคคล เพื่อ ความมั่นคงในชีวิตที่สูงกว่า ดีกว่า และมั่นคงกว่า เพียงจุดเริ่มต้นของการศึกษา (ต่อ) การ ศึกษา ก็กลายเป็นเครื่องมือ เพื่อความเจริญ ก้าวหน้าของตนเสียแล้ว แล้วเช่นนั้นสังคมจะ พัฒนาไปด้วยดีได้อย่างไร

เมื่อเข้าเรียนได้

ถ้านักเรียนคนใดโชคร้าย สอบเข้าศึกษาต่อ ในสถาบันโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตาม สิ่ง ที่เขาพบคืออะไร หลักสูตร แบบเรียน ที่จัด ไว้อย่างตายตัวแล้ว เพื่อรับคนให้อยู่ในกรอบที่ ต้องการเพียงกรอบเดียว คือระบบของเนื้อหา วิชาการที่มีแต่กฎเกณฑ์ ตัวเลข ยุติธรรม ศีลธรรมจรรยา เพียงด้านใดด้านหนึ่ง แล้วครู ก็จะดำเนินตามอุดมการณ์นั้นเรื่อยไป การศึกษา คืออะไร โรงเรียนคืออะไร คือกรอบที่ปัญญา มนุษย์จะต้องเดินตาม วิ่งตาม หรือวิ่งวนอยู่ใน อาณาบริเวณนี้เท่านั้น ชอบหรือไม่

การศึกษาในโรงเรียนจำต้องจำกัดขอบเขต แห่งสติปัญญาของมนุษย์ไว้ด้วยหลักสูตร และ แบบเรียนที่ตายตัวด้วยหรือ ความเป็นอิสระ

ของมนุษย์คืออะไร การศึกษาจะสร้างและสอนให้รู้จักความเป็นอิสระได้ละหรือ ถ้าการศึกษายังเป็นอยู่อย่างในปัจจุบัน

ไม่มีปัญหาเลยที่นักเรียนเมื่ออยู่ประถม ๕ ก็จะต้องพยายามสอบขึ้นประถม ๖ ประถม ๗ และเมื่อเรียนร้องต้องการถึงประถม ๗ แล้ว ก็คงจะพูดได้อย่างชัดเจนว่า ความจำเป็นที่รัฐบาลกล้าจัด มัธยมศึกษาปีที่ ๑ ให้ใกล้เคียงกันไป เมื่อจบ ม.ศ. ๓ ก็ย่อมเรียกร้องต้องการ ม.ศ. ๔ - ๕ และมหาวิทยาลัยต่อไป (รวมตำแหน่งที่เปิดขึ้นก็เพราะมิใช่เหตุนี้ดอกหรือ) ในมหาวิทยาลัยเล่า การศึกษาได้สอนให้เขาทะเลาะทะเลาะให้จบปริญญาตรี แล้วต้องการโท และ เอกต่อไป ถ้ามีเกินกว่าเอกก็ต้อง ดร. เหนือขึ้นไป มีใครเคยหยุดยั้งคิดบ้างหรือเปล่านั้น เวลาที่สูญเสียไปมหาศาลนี้ คู่กับสิ่งที่เขาได้รับหรือ ความพอใจไม่เกิดขึ้นเลยในหมู่ผู้เรียน ในระบบของการศึกษาปัจจุบัน สิ่งที่เกิดขึ้นคือความมักใหญ่ใฝ่สูง ความทะยานอยากในสิ่งที่สูงขึ้นไป

การศึกษาสอนและสร้างความทะเลาะทะเลาะให้แก่มนุษย์ตลอดเวลา เมื่อความทะเลาะทะเลาะเกิดขึ้น ความมักใหญ่ใฝ่สูงเริ่มเกิดขึ้น ความอิจฉาริษยาย่อมเกิดตามมา สิ่งเหล่านี้ไม่เป็นภัยกับตัวเองและสังคมหรือ ใครสอนให้เขา ใครสร้างให้เขา ถ้ามิใช่การศึกษาในปัจจุบัน

เมื่อทุกคนก้าวผ่านความทะเลาะทะเลาะของตนไปได้ด้วยดี สังคมก็จะเป็นสุข บ้างเจกบুদ্ধก็คลั่งจะสบาย แต่ความเป็นจริงไม่ใช่ทุกคนที่ผ่านไปได้ แต่ละปีมีคนสอบตกเท่าใด เมื่อคำนวณทุกระบบการศึกษาเข้าด้วยกันแล้ว แน่นนอนย่อมมีปริมาณสูง ในปริมาณเหล่านี้อะไรเกิดขึ้นแก่เขา ความทุกข์ทรมานใช่หรือไม่ ระหว่างการสอน การเรียน ที่ถูกรอบด้วยระเบียบวินัยที่ตายตัวนั้น อะไรเกิดขึ้นในจิตใจนักเรียน ความขลาดกลัว ความคับแค้นใจ และเมื่อวันเวลาใกล้สอบ หรือวันสอบมาถึง อะไรเกิดขึ้นแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา มิใช่ ความทุกข์ทรมาน ความหวาดระแวง ความท้อแท้ใจ ดอกหรือ

การศึกษาสอน และสร้างความทุกข์ทรมาน ความโทมนัสให้แก่มนุษย์ ผู้เขียนไม่อยากจะเชื่อเช่นนั้นเลย แต่แนวโน้มไม่ชวนให้ผมเชื่อเป็นอย่างอื่นได้

เราจะพบอะไรอีกบ้างในระบบโรงเรียน เรามีเวลาสอน เวลาเรียนที่ตายตัว หนึ่งวิชา หนึ่งชั่วโมง ๖๐ นาที หรือ ๕๐ นาทีตายตัว เราก็เรียน ๘ โมงเช้า ๘ โมงเช้า เลิก ๔ โมงเย็น ๕ โมงเย็นตายตัว เป็นอยู่เช่นนี้ทุกเมื่อเชื่อวัน ใครเป็นผู้กำหนดขึ้น ก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าต้องเรียนต้องสอนกัน ๕๐-๖๐ นาที แต่ขณะนี้ โรงเรียนคือโรงงานอุตสาหกรรมเราดี ๆ นี้เอง ระบบการศึกษา ก็คือ ระบบเครื่องจักร

นักเรียนคือผลิตภัณฑ์ของโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นแบบพิมพ์เดียวกัน ทุกภาค ทุกจังหวัด ทุกโรงเรียน ชีวิตคนต้องถูกจองจำด้วยระบบเครื่องจักร ระบบนี้ทำให้ความรื่นรมย์ ความมีชีวิตชีวา ความหอมหวานของชีวิตต้องสูญหายไปอย่างช่วยไม่ได้

เมื่อความมีคุณค่า ความมีชีวิตชีวา ความรื่นรมย์ของชีวิตต้องลด และอาจต้องสูญหายไปเนื่องจากการศึกษาเช่นนั้น เรายังเชื่ออยู่ว่าการศึกษาช่วยพัฒนาบุคคลและสังคม ได้อย่างสนิทใจ อย่างไร

เมื่อจบการศึกษาแล้ว

บุคคลที่จบการศึกษาแต่ละระดับย่อมมีความสุขและทุกข์ต่างกันออกไป ถ้าใครจบระดับต่ำเพียงแค่มัธยมศึกษาปีที่ ๓ มัธยมศึกษาปีที่ ๕ แต่แล้วเข้าศึกษาต่อไม่ได้ น้อยคนนักที่จะพอใจและภูมิใจเห็นคุณค่าของการศึกษาระดับนั้น ๆ เขานึกว่าคนที่เรียนได้ สอบเข้าได้มีคุณค่ากว่า มีเกียรติกว่า มีใครที่จบปริญญาตรีแล้วภูมิใจในปริญญาตรีของตน เพื่อพบและพูดคุยกับคนที่จบปริญญาโทบ้าง ทั้งนี้โดยไม่จำเป็นจะต้องเปรียบเทียบถึงปริญญาในประเทศและต่างประเทศ การศึกษาแต่ละระดับไม่เคยสอนให้พอใจ และภูมิใจในระดับของตนเลย

การศึกษาไม่มีคุณค่าในตัวของตัวเองเลย หรือ เมื่อเป็นเช่นนั้นคุณค่าในตัวคนจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

ถ้าเราจบการศึกษาที่สูงขึ้นอย่างน้อยปริญญาตรี โทหรือ เอก ขึ้นไป เราย่อมนึกอยู่บ้างมิใช่หรือว่า คนที่ได้เรียนน้อยกว่าเราจบปริญญา น้อยกว่าเรา มักโง่กว่า มักด้อยกว่าอย่างน้อยก็ปริญญาการศึกษา มีส่วนช่วยให้เราเหยียดคนว่าฉลาดน้อยกว่า โง่กว่า สอนให้เรา รู้สึกว่าคนนั้นด้อยกว่า ต่ำกว่า ด้วยหรือ

การศึกษามีใช้หรือที่สอนและสร้างให้เราตัดสินใจว่าคนนี้โง่กว่า ฉลาดกว่า การสอนให้บุคคลต้องมีความรู้สึกเหยียดหยามความเป็นมนุษย์ด้วยกันด้วยหรือ แล้วเช่นนั้นสังคมจะเป็นสุขได้อย่างไร

เราจบสถาบันใด สถานศึกษาของเราเป็นหนึ่งใหนะไร เราย่อมภูมิใจและหยิ่งในศักดิ์ศรีอยู่เสมอ เราจบการศึกษาระดับใด เราย่อมจับกลุ่มและเกาะกันอยู่ในระดับนั้น เราพากันยึดถือศักดิ์ศรีของสถาบัน ของกลุ่ม เพื่อรักษาหน้าของสิ่งที่มันเป็นแต่เพียงเปลือกนอกของคุณค่าการศึกษากันอยู่มากมาย อะไรทำให้เรายึดแต่เปลือกนอกเช่นนั้น ถ้ามิใช่ส่วนหนึ่งของการศึกษา

ถ้าเราพากันหยิ่งและภูมิใจในศักดิ์ศรีของสถาบันหรือของตัวเองว่าเหนือกว่า เด่นกว่า ทำตัวเสมือนผู้อยู่เหนือกว่ามนุษย์ธรรมดาแล้ว อะไร

จะเกิดขึ้นกับสังคม ถ้าไม่ใช่ความเปรียบเทียบ
ความรู้สึกในการเหลื่อมล้ำต่ำสูง ๆ ล ๆ สิ่งเหล่านี้
นี้จะช่วยพัฒนาตัวบุคคลและสังคมได้อย่างไร

ข้อสรุปของปัญหา

ความบกพร่องของการศึกษาในปัจจุบัน คือ
ระบบโรงเรียนทั้งหมดนี้ ได้เกิดขึ้นและดำเนิน
มานานพอที่เราจะได้เริ่มหยิบยกมาพิจารณากัน
อย่างจริงจังได้แล้ว แนวความคิดต่าง ๆ ในอดีต
อาจจะมีพลังมากมาแต่อดีตกาล แต่ระยะเวลาและ
ความแตกต่างในสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ได้
แสดงแนวโน้มให้เห็นแล้วว่า ระบบที่เป็นมาแต่
เดิมนั้นได้สร้างอะไรแก่คน มีแนวโน้มที่จะทำ
อะไรให้แก่มนุษย์บ้าง คำตอบที่เห็นได้ค่อนข้างชัด
ก็คือ แนวโน้มที่จะทำลายและลดคุณค่าความเป็น
คนให้ลดน้อยลง และในเบื้องปลายอาจทำลาย
สังคมที่บรรพบุรุษของเราได้สร้าง และทำนุมา
ด้วยความเหนียวแน่นตลอดมา

แนวคิดเลือกการแก้ปัญหา

แนวโน้มทางการศึกษาที่จะทำให้นักลดคุณค่า
ค่าลดความรื่นรมย์ในชีวิตลงไปนี้ ได้เกิดขึ้นและ
สะสมมาเป็นเวลาอันยาวนาน ด้วยเหตุที่คนเรา
รับการศึกษาต่อๆ กันมาโดยขาดการมองย้อนกลับ
หรือมองในมุมตรงข้าม อย่างไรก็ตาม สิ่งเหล่านี้
มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น คนไทยสร้างขึ้นเอง ก็
ควรแก้ด้วยตนเองได้ แม้จะเป็นคนไทยคนละ
รุ่นคนละสมัยกันก็ตาม

สาเหตุของแนวโน้มดังกล่าวมานั้น เกิดจาก
ความเข้าใจผิดในเรื่องของการศึกษาอยู่อย่างน้อย
ในความเห็นของผู้เขียนมี ๒ ประการ คือ

- ๑) โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเป็น
เครื่องประกาศความโง่ ความฉลาด
ของมนุษย์ รวมทั้งประกาศว่าใครโง่
กว่าใคร
- ๒) การศึกษาไม่มีคุณค่าในตัวเอง เป็น
เครื่องมือของสิ่งอื่น ๆ

การแก้ปัญหาจึงต้องเริ่มจาก ๒ แนวทางนี้ไป
ด้วยการขจัดความเข้าใจผิดในเรื่องนี้เสีย เปลี่ยน
ความเข้าใจของมวลชนในเรื่องเช่นนั้น ให้ได้

แนวทางที่ ๑ : โรงเรียนเป็นเครื่องประ
ภาศความโง่ และความฉลาดของมนุษย์
ในแนวทางนี้เราจะเริ่มแก้กันอย่างไร ทางหนึ่ง
ที่เราเห็นได้ชัดคือเราต้องเลิกระบบโรงเรียนอย่าง
ในปัจจุบันเสีย เพื่อให้ความเข้าใจดังกล่าวหมด
ไป ความโง่ความฉลาดของมนุษย์จะได้ตัดสิน
กันใหม่ โดยอาศัยกฎเกณฑ์ใหม่ เกณฑ์นั้น
อาจจะเป็นเกณฑ์ของศาสนา หรือของใคร ๆ ก็
ตาม แต่เราต้องเริ่มใหม่ทั้งหมด แต่วิธีการนี้
คงน่ากลัวและรุนแรงเกินไปใช่ไหม

เราอาจจะเริ่มด้วยวิธีการละมุนละม่อมก็ได้
โดยปรับระบบโรงเรียนเสียใหม่ ระบบแข่งขัน
ต้องน้อยลง ระบบแบ่งชั้นต้องน้อยลง ระบบการ
สอบไล่ต้องน้อยลง ระบบต่าง ๆ ของการศึกษาที่

เป็นกฎเกณฑ์ตายตัว วัตถุประสงค์ของผู้อยู่นี้จะต้องมี
น้อยลง ให้เหลือน้อยที่สุด เพื่อให้มนุษย์มีความ
เป็นอิสระมากขึ้น มีความสมบูรณ์ขึ้น มีความ
เต็มอึดในฐานะของมนุษย์มากขึ้น มีความเบิก
บานรื่นรมย์มากขึ้น

แนวทางที่ ๒ : การศึกษาไม่มีคุณค่าใน
ตัวเอง เป็นเครื่องมือของสิ่งอื่น ๆ

การศึกษาได้ฝังรากลึกเสียแล้วว่า การศึกษาคือ
ระบบโรงเรียนนี้ เป็นสะพานนำไปสู่ความมีชีวิต
ที่สะดวกกว่า ที่สบายกว่า ที่มีเกียรติกว่า ได้
รับการยอมรับจากมวลชนมากกว่า ความหิว
กระหายทางการศึกษาได้เกิดขึ้นจนเกินกว่า
ทรัพยากรของประเทศเราเองจะจัดได้เสียแล้ว
ความหิวกระหายนี้เป็นความหิวกระหายที่สูงขึ้น
ไป ทะเยอทะยานขึ้นไปตลอดเวลา การแก้
ปัญหานี้ต้องเริ่มด้วยความเชื่อประการแรก คือ
โรงเรียนมิใช่ที่ซึ่งมวลชนจะมีการศึกษาได้ การ
ศึกษาอาจเกิดขึ้นนอกโรงเรียนได้ การดำเนิน
การขั้นแรกก็เช่นเดียวกับแนวทางที่ ๑ ก็คือ โรง
เรียนอย่างในระบบปัจจุบันจะมีความจำเป็นต่อ
สังคมไทยเสมอไป และทุกหนแห่งหรือไม่ คำ
ถามนี้คงน่ากลัวอีกตามเคย แต่ผู้เขียนก็ใคร่ขี
นัยคำถามเป็นหนที่สอง

ถ้าเราไม่กล้าสู้กับความจริงด้วยการเลิกระบบ
โรงเรียน เราจะทำอย่างไร เราจะต้องมีการ
ปฏิรูปทางการศึกษากันใหม่ เริ่มแต่ ประชญา

นโยบาย การบังคับให้ทุกคนเข้าโรงเรียน และ
อยู่ในโรงเรียนถึงระดับที่ ๗ จำเป็นเพียงใด
หลักสูตร แบบเรียน ตำรา ผู้สอน และการฝึก
หัดครู จะต้องมีการปรับปรุงใหม่ ให้การศึกษา
แต่ละระดับจบเบ็ดเสร็จในตนเอง มีคุณค่าใน
ตนเอง สร้างความภูมิใจในตนเองได้ พร้อม ๆ
ไปกับ การระดมการให้การศึกษาด้วยสิ่งแวดล้อม
เช่น สื่อมวลชน ศิลปกรรม และธรรมชาติ จะ
ต้องมีควบคู่พร้อม ๆ กันไป วิธีที่ว่า การศึกษา
เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จะต้องดูตาม
และทำหาย นั่นคือ พัฒนาอะไร เพื่ออะไร และ
ทำไมต้องพัฒนา เพื่อให้ได้คำตอบที่ลึกกว้าง
และไกลพอเพียงกับคุณค่าของความเป็นมนุษย์

บทสรุป

คงได้กล่าวไว้แต่ต้นว่า ข้อเขียนดังกล่าวนี้เป็น
ความเห็นล้วน จึงเป็นไปเฉพาะในแนวทาง
ปรัชญาและความคิด สิ่งที่ใคร่เน้นก็คือ ความ
คิดใหม่ เพื่อสังคมยุคใหม่ของเรา ทั้งในปัจจุบัน
และอนาคต การจะเกิดสิ่งใหม่ได้เราต้องมอง
อดีต และย้อนถามปัจจุบัน ให้แน่ใจและชัดเจน
ผู้เขียนได้พยายามมองอดีตและถามปัจจุบันมาพอ
สมควรแล้ว แม้คำถามส่วนมากจะเป็นไปใน
แนวลบและค่อนข้างมองในแง่ร้ายเกินไป แต่
ถ้าเราจะมีกระวังความร้ายกันไว้บ้าง จะมีดีกว่า
พรั่ำพรรณนาความดี ความสำเร็จ ที่เรายังมีรู้ว่า
จะจอมปลอมหรือเปล่า ดอกหรือ ๑

จูเลียส เค. ไนเอเรเร (Julius K. Nyerere) เกิดเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๒๒ เป็นบุตรชายของหัวหน้าเผ่า
ทังกันยิกา ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนของพวกคาทอลิก จบชั้นปริญญาตรีจากวิทยาลัยอูกานดาและปริญญาโท
จากมหาวิทยาลัยแห่งเอดินเบรอะ ไนเอเรเร ได้เป็นประธานาธิบดีคนแรกของทังกันยิกา เมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๒
หลังจากได้เป็นเอกอภราชในปี ๑๙๖๑ ปี ๑๙๖๔ ทังกันยิกาได้รวมกับแซมเบียตั้งเป็นสหพันธรัฐแทนซาเนีย
ไนเอเรเรได้รับเลือกได้เป็นประธานาธิบดีสหพันธรัฐใหม่ด้วย และดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีมาจนถึงปี ๑๙๖๕
ในปีนั้นเองก็มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีของแทนซาเนียเป็นครั้งแรก และไนเอเรเรก็ชนะการเลือกตั้งด้วย
คะแนนเสียงอย่างท่วมท้น เขาจึงได้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสืบต่อมาจนกระทั่งปัจจุบัน

จูเลียส เค. ไนเอเรเร และรัฐบาลของเขาขอรับความช่วยเหลือทั้งทางโลกตะวันตกและโลกตะวันออก
ออก ในปี ๑๙๖๗ เขาประกาศใช้ *Arusha Declaration* หรือโครงการระบบสังคมนิยมสำหรับแทนซาเนีย
(บทความที่นำมาแปลนี้เขียนขึ้นในปีเดียวกัน) จูเลียส เค. ไนเอเรเร มีความเชื่อมั่นอย่างยิ่ง ว่าวิถีทาง
แบบสังคมนิยมเท่านั้นที่จะช่วยให้ประชาชนส่วนใหญ่ที่ยากจนและด้อยพัฒนา ในแทนซาเนียมีความเป็นอยู่ดีขึ้น
มีความเสมอภาค ทั้งในงานและในผลตอบแทน

บทความนี้ได้วิจารณ์ระบบการศึกษาที่ประเทศด้อยพัฒนาเช่นแทนซาเนีย ซึ่งได้รับมาจากสังคมนิยม
นายทุน คืออังกฤษ (อันใกล้เคียงกับเมืองไทย ซึ่งได้รับจากอเมริกา) พร้อมทั้งได้เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา
ที่น่าสนใจ นับตั้งแต่แทนซาเนียเริ่มดำเนินการปฏิวัติการศึกษามาจนถึงบัดนี้ ความก้าวหน้าในการจัดการศึกษ
ษาแบบใหม่ของแทนซาเนียกำลังเป็นที่กล่าวขวัญอย่างมาก รวมทั้งภายในวงการของนักการศึกษาไทยบางคนด้วย

การปฏิวัติโดยการศึกษา

การศึกษาเพื่อความเชื่อมั่น ในตนเอง จูเลียส เค ในเยอรมนี

นับแต่ก่อนการเป็นอิสระภาพ ประชาชนของประเทศนี้ ภายใต้การนำของคณะผู้นำทางการเมือง ได้เรียกร้องต้องการให้การศึกษาแก่เด็กมากขึ้น แต่เราไม่เคยหยุดคิดอย่างจริงจังสักครั้งว่า ทำไมเราจึงต้องการการศึกษา และความมุ่งหมายของการศึกษานั้นคืออะไร แม้จะมีการออกความเห็นกันมากมายเกี่ยวกับรายละเอียดของหลักสูตรซึ่งจัดขึ้นในโรงเรียน เราก็ไม่เคยถามถึงหลักการของระบบการศึกษา ซึ่งเราได้รับมาแต่ก่อนเป็นเอกราช เราไม่เคยถามถึงปัญหาหลัก เพราะเราไม่เคยคิดถึงการศึกษานี้ในปัญหาหลัก ยกเว้นในเทอมของการผลิตครู ผลิตวิศวกร ผลิตนักบริหาร ฯลฯ ไม่ว่าจะเห็นว่าเป็นความเห็นส่วนบุคคล หรือของหมู่คณะ เราก็คิดถึงการศึกษาอยู่แต่ในแง่ของการฝึกทักษะบางอย่าง ซึ่งกำหนดไว้สำหรับให้ออกไปกินเงินเดือนสูง ๆ ในภาคเศรษฐกิจสมัยใหม่ของเราเท่านั้น

บัดนี้ถึงเวลาแล้วที่เราจะต้องพิจารณาดังความเป็นจริงในสังคมยากจนอย่างเรา ซึ่งใช้เงินเกือบร้อยละ ๒๐ ของงบประมาณรายได้ทั้งหมดเพื่อจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน เราจะต้องเริ่มคิดว่าการศึกษาทำอะไรให้แก่ประเทศชาติของเราได้บ้าง เพราะในภาวะที่ยากจนเช่นนี้เป็นไปไม่ได้ที่จะทุ่มเทเงินปีละ ๑๔๗,๓๓๐,๐๐๐ ดอลลาร์ ทุกปี ให้แก่การศึกษาสำหรับเด็กบางคน ในขณะที่ยังมีเด็กอีกหลายคนไม่มีส่วนได้รับด้วยเว้นไว้แต่ว่า ผลของการลงทุนขนาดนี้จะเป็นคุณแก่สังคมซึ่งเรากำลังสร้างสรรค์ขึ้นมาอย่างคุ้มค่า

ระบบการศึกษาในสังคมแต่ละแบบในโลกนี้ย่อมเกิดขึ้นและเป็นไปแตกต่างกันมากทั้งในเนื้อหาและวิธีการจัดการ เหตุที่แตกต่างกันเพราะสังคมซึ่งจัดการศึกษานั้นแตกต่างกัน และเพราะการศึกษาไม่ว่าจะเป็นทางการ หรือไม่เป็นการยอมมีความมุ่งหมาย ความมุ่งหมายนั้นคือเพื่อถ่ายทอดปรัชญาและความรู้ จากคนรุ่น

หนึ่งไปยังคนรุ่นต่อไปในสังคมของตน และเพื่อเตรียมคนรุ่นต่อไปให้เป็นสมาชิก ซึ่งมีส่วนในการดำรงและพัฒนาสังคมของตน

นี่เป็นความจริง ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมสำหรับทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมนายทุนของโลกตะวันตก สังคมคอมมิวนิสต์ของโลกตะวันออก และสังคมก่อนตกเป็นอาณานิคมในแอฟริกา

ในแอฟริกาสมัยก่อนเป็นอาณานิคมนั้น ไม่มี “โรงเรียน” มาก่อน ยกเว้นในระยะสั้น ๆ ที่วิเริ่มขึ้นในบางเผ่า ทั้งนี้มิได้หมายความว่าเด็กไม่เคยได้รับการศึกษา เขาได้เรียนรู้ด้วยการใช้ชีวิตและการทำงาน ในบ้านและในทุ่งนา เขาได้รับการสอนให้รู้จักทักษะของสังคม และพฤติกรรมที่พึงปรารถนาสำหรับการเป็นสมาชิกของสังคม เขาเรียนรู้ภูษาชนิดที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ประโยชน์ต่าง ๆ งานซึ่งต้องทำในการเพาะปลูกหรือการเลี้ยงสัตว์ โดยเข้าไปร่วมกับผู้ใหญ่เวลาทำงาน เขาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของเผ่าและความสัมพันธ์ระหว่างเผ่าด้วยความคืบต่ำ ในขณะที่ผู้ใหญ่เล่าเรื่อง โดยวิถีทางตามประเพณีเหล่านี้ เขาได้รับการสั่งสอนให้รู้จักแบบแผนของชีวิตถ่ายทอดค่านิยมในสังคมสืบต่อกันมา การศึกษาในสมัยก่อนจึงเป็นการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ ผู้ใหญ่ทุกคนเป็นครูมากหรือน้อยแล้วแต่กรณี แต่การขาดการจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการมิได้หมายความว่าไม่มีการศึกษา หรือไม่มีความสำคัญต่อสังคม แท้ที่จริงการให้การศึกษา

ตามแบบประเพณีเช่นว่านี้ อาจเป็นประโยชน์โดยตรงแก่สังคมซึ่งเด็กเหล่านั้นเติบโตขึ้นมา มากกว่าเสียด้วยซ้ำ

ในยุโรปซึ่งมีการจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการมาช้านาน ถ้าเรามองดูพัฒนาการของเขา จะเห็นได้ว่ามีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกับการศึกษาตามแบบประเพณีในแอฟริกาเหมือนกัน คือ เขาจัดการศึกษาขึ้นเป็นทางการก็เพื่อพยายามส่งเสริมค่านิยมในสังคมของเขาโดยเฉพาะ เพื่อเตรียมเด็กและเยาวชนให้เติบโตขึ้นมามีชีวิตอันเหมาะสมกับสังคมของเขา สิ่งเดียวกันนี้เป็นความจริงในประเทศคอมมิวนิสต์ด้วย แม้ว่าเนื้อหาของการศึกษาในบางส่วนอาจจะแตกต่างไปจากของประเทศทางตะวันตก แต่ความมุ่งหมายก็อันเดียวกัน คือเตรียมเยาวชนให้รู้ที่จะอยู่ รู้ที่จะช่วยสังคมของตนและเพื่อถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ค่านิยม ตลอดจนทัศนคติของสังคม ณ ที่ใดก็ตามถ้าหากว่าการศึกษาเพื่อความมุ่งหมายเหล่านี้ล้มเหลว สังคมนั้นก็จะก้าวไปอย่างสับสน หรือเกิดความระส่ำระสายขึ้นในสังคม เนื่องจากประชาชนจะพบว่าการศึกษาของเขามีได้เตรียมให้เขามีอนาคตที่เหมาะสมกับสังคมของเขา

การศึกษาแบบอาณานิคม และมรดกที่รัฐใหม่รับมา

การศึกษาซึ่งจัดขึ้นโดยรัฐบาลอาณานิคมในดินแดนซึ่งบัดนี้คือประเทศแทนซาเนียนั้น มี

ความมุ่งหมายแตกต่างไปจากที่กล่าวมาแล้ว คือ ไม่ได้เป็นการจัดขึ้นเพื่อเตรียมเยาวชนสำหรับประเทศของตนเอง ตรงกันข้าม เป็นการจัดขึ้นด้วยความประสงค์จะพำร้สอนค่านิยมของสังคม อาณานิคมและฝึกอบรมบุคคลให้รับใช้เจ้าอาณานิคม ในประเทศเช่นนี้ รัฐสนใจจัดการศึกษาเพียงเพื่อใช้เป็นเครื่องมือหาเสมียนพนักงานไปทำงานให้แก่รัฐ นอกเหนือจากนั้นก็เป็นงานของกลุ่มศาสนาต่าง ๆ ที่สนใจจะขยายการอ่านออกเขียนได้ และการศึกษาอื่น ๆ ออกไป ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่ศาสนา

ตามข้อเท็จจริงที่กล่าวมานี้ มิได้ต้องการจะประณามบุคคลผู้ควรแก่การเคารพหลายท่าน ซึ่งได้อุทิศตนทำงานหนักในสภาวะที่แสนยากเข็ญ เพื่อสอนและจัดการศึกษาให้แก่ชุมชนหลายแห่ง และมีได้ต้องการจะกล่าวหาค่านิยมที่ถ่ายทอดกันในโรงเรียนว่าผิดหรือใช้ไม่ได้ทั้งหมด แต่อยาก จะชี้ให้เห็นว่าระบบการศึกษาซึ่งนำเข้ามาใช้ในแทนชาเนีย โดยเจ้าอาณานิคมสมัยนั้น ลอกแบบมาจากระบบอังกฤษเอาเข้ามาเพื่อนั่นทัศนคติการทำงานแบบเสมียน และงานที่ไม่ต้องเหนื่อยแรงทั้งหลาย เนื่องจากการศึกษาระบบนี้เป็นระบบของสังคมนายทุน และเจ้าอาณานิคม

จึงหนีไม่พ้นที่จะมุ่งส่งเสริมความมั่งคั่งใหญ่ใฝ่สูง ส่วนบุคคล แทนที่จะส่งเสริมความร่วมมือซึ่งกัน และกัน ทั้งนี้เพื่อจะนำไปสู่การครอบครองเป็นเจ้าของทรัพย์สินสูงสุดการโดยปัจเจกชน อันเป็นคตินิยมของสังคมนั้น

นี้หมายความว่าการศึกษาในอาณานิคมนำไปสู่ความเชื่อที่ว่ามนุษย์ไม่เท่าเทียมกัน และในทางปฏิบัติ ก็อุทิศทุนให้คนที่แข็งแรงกว่าเขาเปรียบคนที่อ่อนแอกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นการศึกษาแบบอาณานิคมในประเทศนี้ จึงมิได้เป็นการถ่ายทอดค่านิยมและความรู้ของสังคมแทนชาเนี้ย จากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนรุ่นต่อไป แต่กลายเป็นความจงใจที่จะเปลี่ยนค่านิยมเหล่านั้นเสีย และแทนที่ความรู้ของบรรพบุรุษด้วยความรู้ของสังคมอื่นซึ่งแตกต่างออกไป เพราะฉะนั้นการศึกษาจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามอย่างจงใจที่จะก่อให้เกิดการปฏิวัติสังคม เพื่อทำให้กลายเป็นสังคมนิคมหรือสังคมนิยมขึ้น ซึ่งเมื่อสังคมมีฐานะเช่นนั้นแล้ว เขาก็จะปกครองเราได้สะดวกและมีอำนาจเหนือเราตลอดไป ถึงแม้ว่าความตั้งใจนี้ ในที่สุดจะล้มเหลว เพราะเราได้เป็นเอกราช แต่ก็มิได้หมายความว่าระบบการศึกษาซึ่งถูกนำมาใช้นั้น จะไม่มีอิทธิพลอยู่ในทัศนคติ ความคิดและความรู้ของประชาชนผู้เคยถูกรอบงำมาแล้ว หรือมิได้หมายความว่า การศึกษาซึ่งจัดขึ้นในสมัยอาณานิคมจะสอดคล้องต้องกันกับ

ความมุ่งหมายของเสรีชน ผู้เชื่อในหลักความเสมอภาคไปโดยอัตโนมัติ

รัฐอิสระแห่งแทนซาเนีย ว่ากันตามข้อเท็จจริง ได้รับเอาระบบการศึกษานั้นในฐานะเป็นมรดกตกทอดมาจากสมัยอาณานิคม ทั้งที่หลายสิ่งหลายอย่างไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมกับรัฐใหม่นี้ ความไม่เพียงพอที่เห็นได้ชัด คือเมื่อเป็นเอกราชในเดือนธันวาคม ๑๙๖๑ นั้น เรามีการจัดการศึกษาอยู่เพียงเล็กน้อย เราขาดแคลนคนที่มีการศึกษา แม้แต่จะมาทำงานบริหารของรัฐบาลในเวลานั้น และขาดแคลนยิ่งขึ้นไปอีกในภาคงานเศรษฐกิจและงานพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาประเทศในปี ๑๙๖๑ เรามีจำนวนโรงเรียนไม่มากพอที่จะคาดหวังว่าสถานการณ์เช่นนั้นจะแก้ไขให้ลุล่วงไปได้โดยรวดเร็ว ชำร่วยยิ่งไปกว่านั้น ในการศึกษาซึ่งมีอยู่น้อยนิดนั้นเอง ยังตั้งอยู่บนความรู้สึกถือพวกถือเผ่าเสียอีกด้วย จึงเป็นความไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง ในขณะที่เอกราชของเราขึ้นอยู่กับความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อขจัดความรู้สึกถือพวกถือเผ่าออกไป

ปฏิบัติการนับตั้งแต่เป็นเอกราช

ข้อผิดพลาดเด่นชัดที่สุดสามประการของการศึกษาซึ่งเรารับมรดกมา กำลังแก้ไขกันอยู่แล้ว

ประการแรก การถือพวกถือเผ่าในการศึกษาได้ถูกขจัดออกไปสำเร็จแล้ว การรวมระบบ

การศึกษาของแต่ละเผ่าเข้าด้วยกันอย่างสมบูรณ์ เป็นปฏิบัติการขั้นแรกสุดทันทีที่ได้รับอิสรภาพ และในขณะเดียวกัน ความแตกต่างทางศาสนา ในโรงเรียนก็สิ้นสุดลงด้วย ทุกวันนี้เด็กในแทนซาเนียสามารถจะเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาล หรือโรงเรียนซึ่งรัฐบาลอุดหนุนโรงเรียนใดก็ได้ อย่างปลอดภัย โดยไม่ต้องพะวงว่าจะเป็นเผ่าไหน หรือนับถือศาสนาอะไร และไม่ต้องกลัวว่าจะถูกบีบบังคับให้เปลี่ยนศาสนาใหม่เป็นของแถมพกในการเรียนด้วย

ประการที่สอง การพยายามขยายสถานศึกษาออกไปอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษาและระดับต่อจากมัธยมศึกษา ในปี ๑๙๖๑ มีนักเรียนอยู่ ๔๙๐,๐๐๐ คน ในโรงเรียนประถมศึกษาในทั้งก้นยิกา และส่วนใหญ่เรียนจบแค่ชั้นประถมปีที่ ๔ ในปี ๑๙๖๑ จำนวนนักเรียนในโรงเรียนเหล่านั้น เพิ่มขึ้นเป็น ๘๒๕,๐๐๐ คน และจำนวนที่เพิ่มขึ้นนี้จะเรียนสูงขึ้นจนถึงชั้นประถมปีที่ ๗ ในปี ๑๙๖๑ อีกเหมือนกัน มีนักเรียนเพียง ๑๑,๘๓๒ คนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งในจำนวนนี้มีเพียง ๑๗๖ คน จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มาเป็นจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นเป็น ๒๕,๐๐๐ คน และ ๘๓๐ คน จบชั้น ม.ศ. ๖ แน่แน่นอนนี้เป็นสิ่งที่ประเทศใหม่อย่างเราควรภูมิใจ แต่ในขณะเดียวกันก็ควรเป็นเครื่องเตือนให้เราตระหนักถึงปัญหาที่ติดตามมาด้วย (โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เรียกว่า

ปัญหาของผู้จบชั้นประถมศึกษา) ซึ่งกำลังเป็นปัญหาใหญ่ขึ้นตามลำดับตามความสำเร็จนี้

ประการที่สาม การทำให้การศึกษาที่จัดขึ้นในทุกโรงเรียนมีเนื้อหาวิชาว่าด้วยแทนซาเนียมากยิ่งขึ้น เด็ก ๆ ไม่ต้องเรียนประวัติศาสตร์อังกฤษและยุโรปกันมากมายอีกต่อไป มหาวิทยาลัยและสถาบันต่าง ๆ ของเรา สามารถทำงานได้เร็วกว่าที่คาด ในการจัดทำตำราแบบเรียนว่าด้วยประวัติศาสตร์ของแอฟริกาส่งไปให้แก่ครูตามโรงเรียนต่าง ๆ เพลงชาติและการเดินรำของเราได้กลับเข้าสู่การเรียนอีกครั้งหนึ่ง ภาษาประจำชาติก็เข้ามาเป็นภาษาสอนและเป็นวิชาสำคัญอันดับสูงในหลักสูตร นอกจากนั้น ชั่วโมงวิชาหน้าที่พลเมืองก็เริ่มสอนให้นักเรียนในโรงเรียนมัธยมมีความรู้ความเข้าใจในองค์การ และความมุ่งหมายของรัฐใหม่ของเรา วิถีทางเหล่านี้และอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้กล่าวถึง ช่วยให้ระบบการศึกษาซึ่งเรารับมรดกมา ได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับความต้องการของเรามากยิ่งขึ้น ฉะนั้นในเวลานี้ ถ้ามีคำถามว่าเท่าที่ผ่านมาแล้วได้ทำอะไรกันบ้าง คำตอบโดยความเป็นธรรมก็คือเราได้ทำงานกันมากทีเดียว สมควรที่เราจะยกย่องผลงานของครูและทุกท่านที่สนับสนุนงานนี้อยู่ในกระทรวง สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย และสภาท้องถิ่น

แต่ทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วยังเป็นเพียงการแก้ไขเปลี่ยนแปลงภายในระบบ ซึ่งเรารับมรดกมา

ผลของมันยังมองไม่เห็น ต้องใช้เวลาอีกนานปี ที่เคยได้เห็นผลของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ปี ๑๙๖๐ ชี้ให้เราเห็นว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องคิดทบทวนถึงการศึกษาระบบให้มากขึ้น บัดนี้ก็แน่ชัดแล้วที่เราจะต้องคิดอย่างจริงจัง ต่อปัญหา “ระบบการศึกษาในแทนซาเนียควรจะเป็นอย่างไร อะไรคือความมุ่งหมายของการศึกษา” การจะวินิจฉัยปัญหานี้ได้ เราจำเป็นต้องพิจารณาถึงความสอดคล้องกันระหว่างโครงสร้างและเนื้อหาของการศึกษา กับงานซึ่งเรามุ่งมั่นจะทำ เราอาจพิจารณาได้ทั้งสองทางว่า ในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ เราควรที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงอยู่ภายในกรอบของระบบเดิมต่อไป หรือเราเห็นว่าควรที่จะเปลี่ยนแปลงเสียใหม่ทั้งระบบ

สังคมแบบใหม่ที่เรากำลังสร้าง

ต่อเมื่อเราเข้าใจชัดเจนในลักษณะของสังคมซึ่งเรากำลังพยายามสร้างขึ้นเท่านั้น เราจึงจะสามารถกำหนดการจัดบริการทางการศึกษาให้สนองเป้าหมายของเราได้ แต่ข้อนี้ไม่เป็นปัญหาของชาวแทนซาเนียอีกต่อไปแล้ว ถึงแม้เราไม่ได้อ้างว่าเราสร้างพิมพ์เขียวของอนาคตขึ้นได้แล้ว แต่เราก็ก้าวร้าวกันอยู่เสมอถึงค่านิยม และวัตถุประสงค์ในสังคมของเรา เราพูดกันเสมอว่าเราต้องการสร้างสรรค์สังคมแบบสังคมนิยม (Socialist) ซึ่งตั้งอยู่บนหลัก ๓ ประการคือ ความ

เสมอภาค ความเคารพในศักดิ์ศรีของมนุษย์ และ การแบ่งปันทรัพยากรซึ่งผลิตขึ้นได้ด้วย ความอุตสาหะของพวกเขา ทุกคนต้องทำงาน โดยไม่มีใครมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว เราได้กำหนดอุดมการณ์นี้ไว้อย่างชัดเจนในธรรมนูญแห่งชาติ และในการประกาศอิสรภาพ และในเอกสารก่อนหน้านั้นขึ้นไปอีก ซึ่งได้ร่วมกันร่างหลักการและแนวนโยบายซึ่งเราทุกคนจะปฏิบัติตาม ยิ่งไปกว่านั้น เรายังพูดกันในวาระต่างๆ อีกมากกว่า วัตถุประสงค์ของเราคือการสร้าง เอกลักษณ์ ขึ้นในแอฟริกาด้วย เราจะทำงานเพื่อวัตถุประสงค์อันยิ่งใหญ่นี้ ในขณะที่เดียวกันก็จะพิทักษ์บูรณภาพและอธิปไตยของสหพันธรัฐ รัฐบาลและประชาชนของเราเน้นกันบ่อยที่สุดในความเสมอภาคของพลเมืองทุกคน ในการตกลงใจว่าเศรษฐกิจ การเมือง และนโยบายทางสังคมจะต้องเป็นไปด้วยความพยายามสร้างสังคมแห่งความเสมอภาคขึ้นในทุกบรรยากาศของชีวิต หรืออีกนัยหนึ่งเราตกลงยึดถืออนาคตแบบสังคมนิยม ซึ่งประชาชนสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ในนโยบายซึ่งรัฐบาลจะต้องดำเนินไปด้วยความรับผิดชอบต่อประชาชนทุกคน

อย่างไรก็ดี เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าถ้าจะสร้างความก้าวหน้าตามเป้าหมายนี้ พวกเราในแทนซาเนียจะต้องยอมรับความจริงเกี่ยวกับฐานะของเราในปัจจุบันเสียก่อน แล้วทำงานเพื่อเปลี่ยนความจริงเหล่านั้นให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของ

เรา ความจริงของสหพันธรัฐในปัจจุบันก็คือ ความยากจน ความด้อยพัฒนา และการมี เศรษฐกิจแบบเกษตรกรรม เรามีเงินทุนเพียง เล็กน้อยที่จะลงทุนในโรงงานใหญ่ ๆ หรือมีเครื่องจักรกลอันทันสมัย เราขาดแคลนคนที่มีทักษะ และประสิทธิภาพ สิ่งที่เราถืออยู่จริงคือผืนแผ่นดิน อันอุดมและประชาชนผู้ตั้งใจทำงานหนัก เพื่อยก ความเป็นอยู่ของเราเองให้ดีขึ้น ด้วยการใช้ ทรัพยากรสองประการหลังนี้เท่านั้น ที่จะตัดสิน ได้ว่าเราจะไปถึงเป้าหมายได้สำเร็จหรือไม่ ถ้า เราใช้ทรัพยากรเหล่านี้ด้วยความรู้สึกเชื่อมั่นใน ตนเองเป็นพื้นฐานในการพัฒนา เราก็คงจะ สร้างความก้าวหน้าขึ้นได้อย่างช้า ๆ แต่ก็แน่นอน และจะเป็นความก้าวหน้าที่แท้จริง ซึ่งมีผลต่อ ความเป็นอยู่ของมวลชนทั้งหมด มิใช่เป็นเพียง การแสดงละครที่หน้าตื่นเด่นเฉพาะในกรุง ขณะที่ ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในความยากจน

การก้าวไปตามวิถีทางนี้ หมายถึงแทนที่ หนี้ต้องถือเศรษฐกิจแบบชนบทเป็นหลักต่อไป เพราะชนบทเป็นที่ซึ่งประชาชนอยู่อาศัยและทำ งาน ดังนั้นชีวิตในชนบทจะต้องได้รับการปรับ ปรุง ทั้งนี้มิได้หมายความว่าเราจะไม่มีอุตสาหกรรมและโรงงานต่าง ๆ ในอนาคตอันใกล้ เรา มีบ้างแล้วในเวลานี้และจะต้องดำเนินการขยาย ต่อไป แต่จะเป็นเรื่องเหลวไหลอย่างยิ่งที่จะคิด ว่าในอนาคตอันใกล้นี้ คนส่วนใหญ่จะเข้ามาอยู่

ในเมือง และทำงานในบรรษัทอุตสาหกรรมทันสมัย ฉะนั้นจึงต้องทำให้หมู่บ้านเป็นที่ซึ่งประชา ชนอยู่ได้อย่างมีความสุข ต้องทำให้เขตชนบท เป็นที่ซึ่งประชาชนค้นพบความกินดีอยู่ดีและพบ ความพอใจของเขา

การปรับปรุงชีวิตในหมู่บ้าน ใช้น่าจะเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ แต่จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเรา ดำเนินการอย่างรอบคอบให้มีนโยบายใช้ทรัพยากรที่เรามีอยู่ คือคนของเรา และที่ดินของเรา ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด หมายถึงประชาชนต้อง ทำงานอย่างหนักและอย่างฉลาดร่วมกัน หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือต้องทำงานร่วมกันโดยใกล้ชิด ประชาชนของเราในเขตชนบทจะต้องจัดระบบ ของพวกเขาขึ้นเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้ และรู้ว่าการทำงานเพื่อตนเอง คือการทำงานให้ แก่ชุมชนซึ่งตนเป็นสมาชิกอยู่ ชีวิตในชนบทจะ ต้องเป็นเช่นเดียวกับองค์การของรัฐ คือจะต้อง ตั้งอยู่บนหลักการของสังคมนิยม ซึ่งมีความเสมอ ภาคในงานและในผลตอบแทน

นี่คือแนวทางที่ระบบการศึกษาของเราควร ได้รับการส่งเสริม คือควรอบรมให้เด็กรู้จักเป้าหมายของสังคม ในการอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน เพื่อความดีงามร่วมกัน การเตรียมเยาวชน ของเราให้มีบทบาทสร้างสรรค์ในการพัฒนาสังคม ซึ่งสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมทัดเทียมกันในความดีความ เลวของชะตากรรมของหมู่คณะ ซึ่งความก้าวหน้า

วัดด้วยการที่มนุษย์มีความเป็นอยู่ดีขึ้น มิใช่วัดด้วยบ้านหรรษา วดยนต์ หรือสิ่งฟุ่มเฟือยต่าง ๆ เพราะฉะนั้น การศึกษาของเราจึงต้องปราศจากความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและช่วยให้เด็กเรียนยอมรับค่านิยมซึ่งเหมาะสมกับอนาคตของเรา มิใช่เหมาะสมกับยุคอาณานิคมในอดีต

นี่หมายความว่าระบบการศึกษาในแทนซาเนียจะต้องเน้นความพยายามร่วมมือกัน มิใช่เน้นความก้าวหน้าแบบตัวใครตัวมัน จะต้องเน้นความเข้าใจในความเสมอภาค และความรับผิดชอบที่จะให้บริการ ดำเนินไปพร้อมกับความสามารถพิเศษอื่น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นความสามารถทางช่างไม้ เลี้ยงสัตว์ หรือทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาของเราจะต้องหยุดล่อใจ ให้คนมุ่งเห่อเหิมแต่ในทางปัญญา คิดแต่จะเรียนสูง ๆ แล้วดูถูกคนที่ไม่ได้เข้าโรงเรียน ดูถูกความสามารถอย่างอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่ความสามารถทางสมอง และดูถูกชาวบ้านธรรมดา ๆ ซึ่งไม่มีความสามารถอะไรพิเศษ ความหยิ่งยะโสเช่นนี้ไม่ควรจะมีอยู่ในสังคมที่พลเมืองทุกคนเสมอกัน

อย่างไรก็ดี ไม่เพียงแต่ความสัมพันธ์กับค่านิยมทางสังคมเท่านั้น ที่ระบบการศึกษาของเรามีงานต้องทำ เราจะต้องเตรียมเยาวชนของเราสำหรับงานทั่วไปซึ่งมีอยู่ในสังคมแทนซาเนียด้วย ในเมื่อการปรับปรุงสังคมชนบทให้ขึ้นอยู่กับการเกษตรกรรมของประชาชนส่วนใหญ่ การเตรียมเยาวชนจึงต้องเตรียมให้ทำงานเหล่านี้ได้ แต่

มิใช่ว่าการศึกษาในแทนซาเนียจะเป็นไปเพียงเพื่อผลิตเกษตรกรบางอย่าง สำหรับงานทักษะระดับต่าง ๆ ซึ่งคอยทำไปตามแผนหรือตามบัญชาจากเบื้องบน เราจะต้องผลิตชาวานาที่ดี ต้องเตรียมเยาวชนให้รู้จักรับผิดชอบในฐานะเป็นแรงงานเสรี และเป็นพลเมืองเสรีในสังคมประชาธิปไตยโดยด้วย เขาจะต้องคิดได้ด้วยตนเอง สามารถวินิจฉัยประเด็นต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบกับชีวิตของเขา สามารถเข้าใจและใช้สิทธิของตนผ่านสถาบันประชาธิปไตยของสังคมของเรา และทำให้ตัวเองมั่นคงอยู่ภายในสถานการณ์ต่าง ๆ ของท้องถิ่นที่เขาอาศัยอยู่

ฉะนั้นจะเป็นการแปลเจตนาของเราผิดอย่างมหันต์ ถ้าคิดว่าเราแนะนำให้จัดระบบการศึกษาเพื่อผลิตตุ๊กตา กล ซึ่งได้แต่ทำงานหนักแต่ไม่เคยตั้งข้อสงสัยว่า ผู้นำในรัฐบาลหรือพรรคการเมืองกำลังทำอะไรและพูดอะไร ประชาชนนั่นเองคือรัฐบาลและพรรคการเมือง รัฐบาลของเราและพรรคของเราจะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนตลอดไป และจะต้องประกอบขึ้นด้วยผู้แทนราษฎร โฆษกและผู้บริการรับใช้ประชาชน เพราะฉะนั้น การศึกษาซึ่งจัดขึ้นจึงต้องส่งเสริมพัฒนาการของแต่ละบุคคลในสามประการ คือมีจิตใจสงสัยใคร่ครวญอยู่เสมอ มีความสามารถจะเรียนรู้จากบุคคลอื่น แล้วปฏิบัติหรือนำมาปรับใช้กับความ ต้องการของตนเองได้ มีความเชื่อมั่นในฐานะของตน

ซึ่งเป็นสมาชิกเสรีและเสมอภาคของสังคม ผู้
ยอมรับคุณค่าของคนอื่น และทำให้คนอื่นยอมรับ
คุณค่าของตนเองด้วย.

สิ่งเหล่านี้สำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในการศึกษา
วิชาชีพและการเรียนรู้ความเป็นไปของสังคมใน
ทางอาชีพ ถึงหากคนหนุ่มสาวจะเรียนรู้การ
เกษตรมากขึ้นเท่าไร ก็จะไม่พบตัวราเล่มไหนให้
คำตอบทั้งหมดคือปัญหารายละเอียดทุกอย่างที่เขา
อาจพบในไร่นาของเขา เขาจึงควรเรียนรู้หลัก
เบื้องต้นของความรู้สมัยใหม่ทางการเกษตร แล้ว
สามารถนำหลักการนั้นมาใช้แก้ปัญหาด้วยตนเอง
ได้ ในทำนองเดียวกันพลเมืองเสรีแห่งแทนซา
เนียก็ควรสามารถตัดสินใจปัญหาทางการเมืองด้วย
ตนเองได้เช่นกัน ไม่ใช่ดีที่ว่า “ คัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ ”
ทางการเมืองได้ให้คำตอบทุกอย่างไว้แล้วเกี่ยวกับ
ปัญหาทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ซึ่ง
จะมาเผชิญกับประเทศของเราในอนาคต ปรัชญา
และนโยบายทางการเมืองจะต้องได้รับความเห็น
ชอบจากสังคม ซึ่งพลเมืองทุกคนควรจะได้พิจารณา
และนำไปใช้ตามความคิดและประสบการณ์
ของตนเอง แต่ระบบการศึกษาของแทนซาเนีย
จะไม่อาจสนองความสนใจของสังคมนิยมประชา
ธิปไตยเช่นนี้ได้เลย ถ้าหากพยายามหยุดประชา
ชนไม่ให้คิดเกี่ยวกับคำสอน นโยบาย หรือความ
เชื่อของผู้นำ ไม่ว่าจะป็นในเรื่องอดีตหรือปัจจุ
บัน แต่เสรีชนผู้ตระหนักในคุณค่าของตนและ

ความเสมอภาคของตนเท่านั้น ที่สามารถจะสร้าง
สังคมอันเสรีขึ้นได้

ลักษณะบางอย่างซึ่งยังคงเด่นชัดอยู่ใน ระบบการศึกษาปัจจุบัน

นอกเหนือจากข้อผิดพลาดสำคัญ ๆ ซึ่งเรา
ช่วยกันแก้ไขอยู่ดังกล่าวแล้ว เริ่มแรกยังมีลักษณะ
บางอย่าง ซึ่งทำให้การศึกษามีความมุ่งหมาย
แตกต่างไปอย่างมากจากที่เราต้องการ กล่าวคือ
มีลักษณะสำคัญอยู่ ๔ ประการ ในระบบปัจจุบัน
ที่กีดกัน หรืออย่างน้อยก็ไม่ส่งเสริมความเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกันของนักเรียน แต่กลับส่งเสริม
ความรู้สึกไม่เท่าเทียมกัน ความยกตนข่มผู้อื่น
ทางปัญญาและความรู้สึกตัวใครตัวมันระหว่างคน
รุ่นเยาว์ซึ่งผ่านเข้ามาในโรงเรียนของเรา

ประการแรก เนื้อหาของการศึกษาที่เรา
จัดอยู่ในปัจจุบัน เป็นการศึกษาสำหรับพวกหัว
กระเพื่อมสนองความสนใจและความต้องการของ
คนส่วนน้อยเหลือเกินในจำนวนคนทั้งหมดที่อยู่ใน
ระบบโรงเรียน

ถึงแม้จะมีนักเรียนเพียงร้อยละ ๑๓ ของ
โรงเรียนประถมศึกษา ได้ไปเรียนต่อในโรงเรียน
มัธยม แต่การศึกษาทั้งหมดในโรงเรียนประถม
ก็เป็นการเตรียมนักเรียนให้แก่โรงเรียนมัธยม
ด้วยเหตุนี้ร้อยละ ๘๘ ของเด็กซึ่งจบชั้นประถม
ศึกษาปีที่แล้ว และอัตราส่วนเดียวกันนี้ซึ่งจะจบ
ในปีนี้ จึงเป็นพวกที่รู้สึกผิดหวังจากการได้เรียน

คือ เป็นความจริงที่เราพูดกันอย่างนี้ โดยเรียกพวกนั้นว่าเป็นพวกเข้าโรงเรียนมัธยมไม่ได้ แทนที่จะพูดว่าคนเหล่านั้นเป็นผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้ว ในทางตรงกันข้าม พวกร้อยละ ๑๓ ก็มีความรู้สึกว่าได้รับรางวัล และรางวัลซึ่งเขาและพ่อแม่ทุกวันนี้คาดหวังไว้ก็คือค่าจ้างสูง ๆ งานสบาย ๆ ในเมือง และฐานะหรูหราในสังคม กระบวนการเช่นเดียวกันนี้เกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษา โดยคนจะสนใจถามกันแต่เพียงว่าสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้หรือไม่

การศึกษาทุกวันนี้จึงกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าจัดขึ้นเพื่อคนเพียงไม่กี่คน ซึ่งมีสติปัญญาดีกว่าเพื่อน ๆ ของตน สนใจเฉพาะคนเก่ง และละทิ้งคนส่วนใหญ่ไว้เบื้องหลังโดยไม่ให้อะไรแก่เขาเลย ก่อให้เกิดความรู้สึกต่ำต้อยในหมู่คนส่วนใหญ่ด้วยเหตุนี้ จึงไม่สามารถสร้างสังคมเสมอภาคอย่างที่เรายากจะสร้างให้มีขึ้นได้ หรือแม้แต่ทัศนคติซึ่งจะนำไปสู่ความเสมอภาค ตรงกันข้ามกลับก่อให้เกิดการแบ่งชั้นวรรณะในประเทศของเราอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

ประการที่สอง ซึ่งมีความสำคัญทัดเทียมกันคือข้อเท็จจริงที่ว่าการศึกษาของแทนซาเนียทำให้เด็กหย่าขาดออกจากสังคม ที่คิดว่าเรากำลังจะเตรียมเด็กให้ตนเอง นี่เป็นความจริงอย่างยิ่งในโรงเรียนมัธยม ซึ่งจะเห็นได้ชัดว่าเป็นโรงเรียนประจำเกือบทั้งหมด แต่บางที่ทั้งที่มีการแก้ไขหลักสูตรเมื่อเร็ว ๆ นี้แล้ว ก็ยังเป็นความจริง

สำหรับโรงเรียนประถมด้วย เรารับเด็กจากพ่อแม่มาตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ โดยมาสอนให้เด็กมีทักษะเบื้องต้นทางวิชาการถึงวันละ ๗ ชั่วโมงครึ่ง ในสองสามปีที่ผ่านมา เราพยายามสัมพันธ์ทักษะเหล่านี้อย่างน้อยก็ในทางทฤษฎีกับชีวิต ซึ่งเด็กมองเห็นรอบ ๆ ตัวเขา แต่โรงเรียนก็ยังแยกออกจากสังคมอยู่นั่นเอง มิได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นแต่เพียงสถานที่ซึ่งเด็กไปอยู่โดยหึงเด็กและพ่อแม่หวังว่าจะทำให้ไม่ต้องเป็นชาวานาและจำหนอยู่ในหมู่บ้านอีกต่อไป

เด็กไม่กี่คนซึ่งได้เรียนถึงชั้นมัธยม ถูกนำมาห่างจากบ้านหลายไมล์ มาอยู่ในรั้วโรงเรียน โดยได้รับอนุญาตให้ออกไปหย่อนใจได้เป็นบางครั้งบางคราว แต่มิได้มีความสัมพันธ์ระหว่างงานใด ๆ ในเมืองกับชีวิตจริง ซึ่งอยู่ในบริเวณโรงเรียน ต่อจากนั้น บางคนได้เข้าสู่มหาวิทยาลัย ถ้าเขาโชคดีพอที่จะเข้ามหาวิทยาลัย ดาร์ เอส salaam ได้ เขาก็จะได้อยู่ในภาคที่สะดวกสบาย ได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี และเรียนหนักเพื่อจะเอาปริญญา ครั้นได้ปริญญาแล้ว เขารู้ทันทีว่าเขาได้เงินเดือนอย่างต่ำ ๆ ก็ราว ๆ ปีละ ๖๖๐ ปอนด์ นั่นคือสิ่งที่เขามุ่งหมายและเป็นสิ่งซึ่งเขาถูกส่งเสริมให้มุ่งหมาย เขาอาจมีความปรารถนาจะใช้ชุมชนอยู่ด้วยเหมือนกัน แต่ความคิดในการรับใช้ชุมชนของเขาผูกพันอยู่กับตำแหน่งและเงินเดือนสูง ๆ ซึ่งคิดว่าเขาควรจะได้รับตามค่าของปริญญา เงินเดือนและตำแหน่งจึงกลายเป็นสิทธิตามปริญญาไปโดยอัตโนมัติ

นับเป็นความผิดของเราที่วิจารณ์คนหนุ่มสาวซึ่งมีทัศนคติเช่นนี้ บัณฑิตใหม่ ๆ จากมหาวิทยาลัยเคยแต่ใช้ชีวิตส่วนใหญ่แยกออกไปจากมวลชนของแทนซาเนีย พ่อแม่ของเขาอาจจะยากจน แต่เขาไม่เคยได้ร่วมกับความยากจนนั้นเต็มที่ เขาไม่รู้จักจริง ๆ ว่าการเป็นชาวไร่ที่ยากจนนั้นเป็นอย่างไร เขาอยู่แต่ในโลกแห่งการศึกษามากกว่าจะอยู่ท่ามกลางพ่อแม่ของตนเอง ช่วงระยะบิณฑภาคเรียนเท่านั้นที่เขาใช้เวลาอยู่กับบ้าน แม้แต่ในเวลาเหล่านั้น เขาก็พบว่า พ่อแม่และญาติพี่น้องต่างก็สนับสนุนความคิดของเขาที่ว่าเขาแตกต่างไปจากคนอื่น และถือว่าไม่สมควรจะให้เขาอยู่และทำงานเหมือนคนธรรมดาอื่น ๆ เป็นความจริงที่ประชาชนจำนวนมากในแทนซาเนียถือว่า คนที่ได้รับการศึกษานั้นมีค่าเกินกว่าจะมาทำงานหนักและลำบากอย่างเช่นที่มวลชนของเราเป็นอยู่

ประการที่สาม คือระบบของเราในปัจจุบันส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจว่า ความรู้ทุกอย่างที่มีคุณค่า ได้มาจากตำรา หรือ “ผู้มีการศึกษา” ซึ่งหมายถึงผู้ผ่านการศึกษาระบบโรงเรียนเท่านั้น ความรู้และปรีชาญาณจากผู้สูงอายุและคนอื่น ๆ ได้รับการดูถูก และคนเหล่านั้นเองก็รู้สึกว่าคุณค่าของตนเองไม่มีอะไรให้ใครมานับถือเสียด้วย อันที่จริงไม่เพียงแต่ระบบการศึกษาเท่านั้นที่ก่อให้เกิดความรู้สึกดังกล่าว รัฐบาลและพรรคการเมืองเอง ก็มีแนวโน้มที่จะตัดสินคน

ตามประกาศนียบัตรหรือปริญญาด้วยเหมือนกัน ถ้าใครมีคุณสมบัติตามนี้ เราก็สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเขาเหมาะสมกับตำแหน่งงาน เราไม่รอค้นหาเกี่ยวกับทัศนคติ บุคลิก หรือความสามารถอื่นของเขา นอกเหนือไปจากความสามารถในการสอบไล่ได้ ถ้าใครไม่มีคุณสมบัติอันนี้ เราก็ทึกทักเอาว่าเขาทำงานไม่ได้ เราไม่สนใจความรู้และประสบการณ์ของเขาเลย ตัวอย่างเช่นเมื่อเร็ว ๆ นี้ ข้าพเจ้าได้ไปเยี่ยมชาวไร่ยาสูบซึ่งเก่งมากผู้หนึ่ง แต่ถ้าข้าพเจ้าพยายามจะพาเขาไปทำงานให้รัฐบาลในโรงงานยาสูบ ข้าพเจ้าก็จะต้องต่อสู้กับระบบ เนื่องจากเขาไม่เคยได้รับการศึกษาจากโรงเรียนเลย ทุกสิ่งทุกอย่างเราเน้นแต่การเรียนรู้จากตำรา และอคติและความรู้ตามแบบประเพณีและปรีชาญาณซึ่งผู้ฉลาดได้มาจากประสบการณ์ในชีวิต แม้ว่าเขาจะอ่านหนังสือไม่ออกก็ตาม

แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าใครจะเข้าทำงานอะไรได้โดยง่าย เพียงแต่เขาเป็นผู้มีอายุและมีความฉลาด หรือมิได้หมายความว่าคุณสมบัติทางการศึกษาจากตำราไม่จำเป็น นั่นย่อมเข้าใจผิด ประชาชนของเราบางครั้งก็ถึงกับมีปฏิกิริยาต่อต้านความอวดวิเศษของผู้ที่เรียนจากตำรา คนเรามีได้มีความฉลาดอย่างเพียงพอเพราะเหตุว่าเขามีอายุ คนเรามีได้มีความสามารถพอที่จะดำเนินกิจการโรงงาน เนื่องจากเขาเป็นกรรมกรหรือคนรักษาพัสดุมานแล้ว ๒๐ ปี แต่เขาก็อาจไม่

สามารถดำเนินกิจการนั้นเหมือนกัน ถ้าเขามีแค่
ปริญญาตรีบัณฑิตทางการค้า คนจำพวกแรก
อาจมีความซื่อสัตย์และดูคนเป็น คนจำพวกหลัง
อาจมีความคิดริเริ่มและจัดเศรษฐกิจของโรงงาน
ได้ แต่คุณสมบัติทั้งสองประการเป็นต้องมียู่ใน
บุคคล ๆ เดียวกัน ถ้าจะให้โรงงานนั้นดำเนิน
กิจการไปด้วยดีและทันสมัยในการบริการประชา
ชาติของเรา ดังนั้นจึงเป็นการคิดที่ผิดอย่างมาก
ที่ตีค่าการเรียนจากตำราสูงเกินไปหรือต่ำเกินไป

สิ่งเดียวกันนี้อาจนำมาใช้ในความสัมพันธ์
กับความรู้ทางเกษตรกรรม ชาวนาของเราทำ
งานบนดินแผ่นดินมาช้านาน วิธีการที่เขาใช้
เป็นผลมาจากประสบการณ์ของการต่อสู้กับธรรมชาติ
แม้มกฏเกณฑ์และข้อห้ามต่าง ๆ ซึ่งเขาเชื่อ
กันอยู่ ก็ล้วนมีเหตุผลทั้งสิ้น จึงไม่พอที่เราจะ
กล่าวหาว่าชาวนาเหล่านั้นเป็นพวกคร่ำครึ เรา
ต้องพยายามเข้าใจว่าทำไมเขาจึงทำเช่นนั้น และ
ไม่ลองความเห็นเพียงว่าเขาโง่ แต่นั้นมิได้หมาย
ความว่าวิธีการเหล่านั้นมีประสิทธิภาพเพียงพอ
สำหรับอนาคต ระบบประเพณีอาจจะเหมาะสม
กับเศรษฐกิจซึ่งปรากฏเมื่อเขาเริ่มคิดทำขึ้นและ
เหมาะสมกับความรู้ทางเทคนิคในสมัยนั้น แต่
ด้วยเครื่องมือแตกต่างกันไป และระบบเช่าที่ดินแตก
ต่างไปอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ กล่าวคือที่ดินไม่ได้
ใช้ทำนาเพียงปีสองปีแล้วทิ้งร้างไป ๒๐ ปี ให้
ธรรมชาติช่วยฟื้นคุณภาพดินอีกต่อไป การนำ
วิธีใดด้วยวัวเข้ามาแทนจอบ ยิ่งกว่านั้น การนำ
รถแทรกเตอร์เข้ามาใช้ ย่อมมีความหมายยิ่งกว่า

เป็นเพียงวิธีพลิกดินให้แปลกออกไป เพราะวิธีนี้
ต้องการการเปลี่ยนแปลงในการจัดระบบงาน ซึ่ง
ต้องพิจารณาทั้งในแง่ของการได้เปรียบสูงสุด
หากใช้เครื่องมือใหม่เหล่านี้ และในแง่เครื่องมือ
ใหม่จะไม่นำไปสู่การทำลายสภาพพื้นดิน และ
หลักความเสมอภาคในสังคมอย่างรวดเร็ว ฉะนั้น
ก็เช่นเดียวกันอีกที่เยาวชนของเราควรจะเรียนทั้ง
ความรู้ภาคปฏิบัติจากชาวนาแก่ ๆ ผู้ “ไร้การ
ศึกษา” และทำความเข้าใจกับวิธีการใหม่ ๆ
พร้อมกันไปด้วย

ในปัจจุบัน นักเรียนของเราเรียนหนังสือ
เพื่อที่จะดูถูกแม่แต่พ่อแม่ของตนเอง เพราะเห็น
ว่าเป็นพวกคร่ำครึและโง่เขลา ไม่มีอะไรเลยใน
ระบบการศึกษาทุกวันนี้ ที่จะช่วยชี้แนะให้
นักเรียนเห็นว่า เขาอาจจะเรียนสิ่งที่สำคัญเกี่ยว
กับการทำนาจากคนแก่ ๆ ได้ ผลก็คือเขาเริ่ม
ความเชื่อเกี่ยวกับเวทมนตร์คาถามาก่อนจะเข้า
โรงเรียน แต่ไม่ได้เรียนคุณสมบัติของภูษานิต
ต่าง ๆ ในห้องดิน เขาเริ่มข้อห้ามต่าง ๆ มาจาก
ครอบครัว แต่ไม่ได้เรียนวิธีทำอาหารพื้นบ้าน
ให้คณะมีค่าต่อร่างกาย และจากโรงเรียนเขาได้
ความรู้ซึ่งไม่เกี่ยวกับชีวิตการเกษตรเลย เขาจึง
ได้แต่สิ่งที่เลวที่สุดจากระบบทั้งสอง

ประการสุดท้าย ซึ่งอาจจะสำคัญที่สุด คือ
ประชาชาติ รุนเยาว์และยากจนของเรา ดูพราก
ออกมาจากงานผลิต ทั้งที่บางคนมีสุขภาพดีที่สุด
และแข็งแรงที่สุด ไม่เพียงแต่เขาจะไม่ทำงาน

เพิ่มผลผลิตซึ่งจำเป็นอย่างเร่งด่วนสำหรับประชาชนของเราเท่านั้น เขายังบริโภคผลผลิตของคนแก่และคนที่อ่อนแอกว่าอีกด้วย นักศึกษาเกือบ ๒๕,๐๐๐ คน ในโรงเรียนมัธยมขณะนี้ เขาไม่ได้เรียนไปด้วยทำงานไปด้วย ซึ่งกระทำได้โดยง่าย ช้ายังคิดว่าការไม่ทำงานระหว่างเรียนเป็นการถูกต้องแล้ว ในขณะที่ประเทศมั่งคั่ง เช่น สหรัฐอเมริกา เป็นธรรมดาสำหรับเยาวชนที่เขาจะทำงานตลอดเวลาที่เรียนอยู่ในโรงเรียนมัธยมและวิทยาลัย ในแทนซาเนีย โครงสร้างของการศึกษาทำให้เป็นไปได้ที่จะกระทำอย่างนั้น แม้แต่ในระหว่างปีภาคเรียน เราคิดว่าคนหนุ่มสาวเหล่านี้ควรได้รับการปกป้องจากงานหนัก ทั้งถ้าเขาเองและชุมชนจะไม่ยอมให้เขาใช้เวลาทำงานอาบเหงื่อ หรืองานที่ไม่สะดวกสบายและไม่รื่นรมย์ นี้ไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นข้อเท็จจริงว่ามีประชาชนจำนวนมากเที่ยวหางานรับจ้างประเภทไร้ฝีมือ โดยไม่ต้องถามถึงว่าจะได้ค่าจ้างเท่าใด แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติซึ่งเราได้รับมาทั้งหมดอีกด้วย

มีนักศึกษาสักกี่คนใช้เวลาตอนปีภาคเรียนทำงาน ที่อาจยกความเป็นอยู่ของประชาชนให้สูงขึ้น โดยที่งานนั้นไม่ได้เงิน เช่นงานชุดคลองชลประทาน หรือทำทางระบายน้ำ หรือสาริตการก่อสร้าง และอธิบายประโยชน์ของส้วมซึมและงานอื่น ๆ จะมีอยู่บ้างก็เพียงนักศึกษาจำนวนน้อยทำงานเช่นนี้ในค่ายเยาวชนแห่งชาติ แต่

เขาเหล่านั้นเป็นกรณียกเว้นยิ่งกว่าจะถือว่าเป็นปกติวิสัย นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้คิดว่าความรู้หรือผลกำไรกำลังของตน อาจจะช่วยสนองความต้องการของชุมชนหมู่บ้านได้

ข้อผิดพลาดเหล่านี้จะแก้ไขได้หรือไม่

มีประเด็นใหญ่อยู่สามประการซึ่งต้องพิจารณาอย่างจริงจัง ถ้าหากจะแก้สถานการณ์เช่นนั้น นั่นคือเนื้อหาวิชาในหลักสูตร การจัดองค์กรของโรงเรียน และระดับอายุเริ่มเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สิ่งเหล่านี้แม้ว่าจะแยกจากกัน แต่ก็มีความเกี่ยวพันกันอยู่อย่างใกล้ชิด เราไม่สามารถทำให้นักเรียนและนักศึกษาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคมในอนาคตง่าย ๆ โดยการสอนทฤษฎีต่าง ๆ ไม่ว่าจะการสอนนั้นจะจัดทำขึ้นดีเพียงใด เช่นเดียวกันสังคมก็จะได้ผลประโยชน์เต็มที่จากระบบการศึกษาซึ่งประสานสอดคล้องกับชีวิตชนบทโดยตลอด แต่ไม่ได้สอนให้นักเรียนมีทักษะเบื้องต้น เช่นการอ่านออกเขียนได้และคิดเลขเป็น หรือล้มเหลวที่จะกระตุ้นให้เขามีความคิดอยากรู้อยากเห็น อีกทั้งเราไม่อาจคาดหวังว่าผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาจะเป็นพลเมืองที่มีประโยชน์ ถ้าเขายังมีอายุเพียง ๑๒ หรือ ๑๓ ขวบ

การพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างปัจจุบัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องเผชิญกับข้อเท็จจริงของสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของเราด้วย ทุก ๆ เพนนีที่ใช้จ่ายในการศึกษา ล้วน

ดึงมาจากกิจกรรมอย่างอื่น ซึ่งก็ต้องการอย่างยิ่งเหมือนกัน เช่นจากการลงทุนเพื่อให้มีบริการแพทย์ดีขึ้นในอนาคต หรือแม้แต่ให้มีอาหารมากขึ้น มีเสื้อผ้าเพียงพอกแก่พลเมืองในปัจจุบัน และความจริงก็คือไม่มีทางเป็นไปได้ที่แทนชาเนี่ยจะสามารถเพิ่มอัตราส่วนรายได้ประชาชาติเพื่อจะนำไปใช้จ่ายในทางการศึกษา มีแต่ควรจะต้องลดเสียด้วยซ้ำ เพราะฉะนั้นเราไม่สามารถแก้ปัญหาของเราในปัจจุบันด้วยวิธีการใด ๆ ซึ่งแพงกว่าที่ใช้จ่ายอยู่ในทุกวันนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเราไม่สามารถแก้ปัญหาผู้จบชั้นประถมศึกษา โดยเพิ่มจำนวนโรงเรียนมัธยมให้มากขึ้นได้

“ปัญหาผู้จบชั้นประถมศึกษา” นี้ อันที่จริงเป็นผลผลิตของระบบปัจจุบันซึ่งเพิ่มจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนตั้งแต่อายุหกขวบหรือห้าขวบ ดังนั้นจึงจบจากโรงเรียนประถมศึกษาเมื่อยังเด็กเกินกว่าจะทำงานและเป็นพลเมืองผู้มีความรับผิดชอบ และที่ซ้ำร้ายยิ่งไปกว่านั้น คือทั้งสังคมและรูปแบบของการศึกษาที่เราได้รับยังนำเขาไปสู่ความหวังว่าจะได้ค่าจ้างเป็นพนักงานในสำนักงานเสียอีกด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งการศึกษาของเขาไม่สัมพันธ์เพียงพอกับงานทั่ว ๆ ไปในสังคม ฉะนั้นปัญหานี้จึงเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในเนื้อหาวิชาในหลักสูตร และเรียกร้องการยกระดับอายุเริ่มเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาให้สูงขึ้นด้วย เพื่อว่าเด็กจะได้มีอายุมากพอ

เมื่อจบออกมา และสามารถเรียนได้เร็วขึ้นด้วย ขณะอยู่ในโรงเรียน

ไม่มีทางอื่นที่จะแก้ปัญหาผู้จบชั้นประถมศึกษาได้ ถึงแม้ว่าจะไม่น่าสบายใจนัก ข้อเท็จจริงก็ยิ่งอีกนานกว่าเราจะสามารถให้การประถมศึกษาได้อย่างทั่วถึงในแทนชาเนี่ย คนส่วนใหญ่ซึ่งมีโอกาสได้รับการศึกษา จะยังคงได้รับเพียงเท่ากับที่มีอยู่ในการศึกษาเจ็ดปีในปัจจุบัน มีเพียงไม่กี่คนซึ่งมีโอกาสได้เรียนต่อในโรงเรียนมัธยมและต่อจากนั้นบางส่วนในจำนวนนี้เท่านั้นที่ได้ไปเรียนต่อในมหาวิทยาลัย นี่คือข้อเท็จจริงทางเศรษฐกิจของชีวิตในประเทศเรา แสดงถึงความยากจนของเรา ทางเลือกจึงมีอยู่แต่เพียงว่าเราจะกำหนดโอกาสในการศึกษาอย่างไร จะเน้นความสนใจส่วนบุคคลของคนจำนวนน้อย หรือจะทำให้ระบบการศึกษาบริการชุมชนโดยทั่วไป และสำหรับรัฐสังคมนิยมประการหลังนี้เท่านั้นที่เป็นไปได้จริง

นั่นหมายความว่า การศึกษาที่ให้ได้ในโรงเรียนประถมศึกษาของเรา จะต้องเป็นการศึกษาซึ่งมีความสมบูรณ์ในตัวเอง จะต้องไม่ใช่เป็นการเตรียมไปสู่โรงเรียนมัธยมอีกต่อไป แทนที่กิจกรรมในโรงเรียนประถมศึกษาจะมุ่งส่งเสริมให้แข่งขันกันในการสอบ เพื่อจะเลือกบางคนไปโรงเรียนมัธยม เราจะต้องเปลี่ยนให้เป็นการเตรียมตัวเพื่อชีวิตที่เด็กส่วนใหญ่จะออกไปเผชิญ

ในทำนองเดียวกัน โรงเรียนมัธยมจะต้องไม่เป็นกระบวนการคัดเลือกไปสู่มหาวิทยาลัย วิทยาลัยครู และอื่น ๆ แต่จะต้องเป็นการเตรียมประชาชนให้ออกไปรับใช้หมู่บ้านและเขตชนบทของประเทศนี้ สำหรับชนชาวนี้อยู่ เหตุผลที่แท้จริงเพียงประการเดียวของการมัธยมศึกษา คือเป็นความต้องการของคนส่วนน้อยซึ่งจะออกไปรับใช้คนส่วนใหญ่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษาแบบเจ็ดปีต้องการศึกษาซึ่งสูงกว่าเจ็ดปี เจ้าหน้าที่ชั้นสูงผู้จะช่วยประชาชนซึ่งมีการศึกษาเจ็ดปีต้องการมีการศึกษามากกว่าประชาชนเหล่านั้น งานบริการซึ่งสำคัญอื่น ๆ ต้องการการศึกษาระดับอุดมศึกษา ยกตัวอย่างเช่น แพทย์ วิศวกร ต้องการการฝึกอบรมอย่างรอบคอบและเป็นเวลานาน แต่ที่จัดให้แก่ประชาชนซึ่งเป็น “ การศึกษาเพื่อการศึกษาศึกษา ” จะต้องเป็นการศึกษาทั่วไปสำหรับมวลชน ส่วนการศึกษาชั้นสูงสำหรับคนส่วนน้อยซึ่งเลือกสรรแล้ว จะต้องเป็นการศึกษาให้ออกมาใช้คนส่วนใหญ่ ไม่ควรมีเหตุผลอย่างอื่นอีกที่จะเก็บภาษีจากคนส่วนใหญ่เพื่อจัดการศึกษาให้แก่คนส่วนน้อย

การที่จะพูดว่าโรงเรียนประถม และโรงเรียนมัธยมของเราจะต้องเตรียมเยาวชนเพื่อความจริงและความต้องการของชนชาวนี้นั้นอาจพูดได้โดยง่าย แต่การกระทำดังกล่าวต้องการการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง ไม่เพียงแต่

ในระบบการศึกษาเท่านั้น แต่รวมทั้งในทัศนคติหลายอย่างของชุมชนด้วย โดยเฉพาะการสอบจะต้องถูกลดความหมายลงในวงการรัฐบาลและความนิยมของประชาชน เราควรตระหนักว่าถึงแม้การสอบจะมีประโยชน์อยู่บ้าง เช่น ช่วยลดอันตรายการสังเคราะห์ยาติและพวกพ้องเข้าทำงาน แต่ก็ยังมีข้อเสียอยู่มากเช่นกันโดยทั่ว ๆ ไปการสอบประเมินค่าความสามารถของบุคคลได้เฉพาะการรู้ข้อเท็จจริงและนำข้อเท็จจริงนั้นมาแสดงได้ตามที่ข้อสอบต้องการภายในระยะเวลาจำกัด แต่ข้อสอบไม่สามารถประเมินความสามารถทางเหตุผลได้เสมอไปและที่แน่นอนก็คือไม่สามารถประเมินบุคลิกหรือความตั้งใจที่จะทำงานได้เลย

ยิ่งไปกว่านั้น ในขณะที่หลักสูตรและประมวลการสอนล้วนแต่มุ่งเพื่อสอบ น้อยเหลือเกินที่จะมุ่งอย่างอื่น ครูที่พยายามจะช่วยนักเรียนมักจะศึกษาข้อสอบของปีก่อน ๆ แล้วเกรงว่าครั้งต่อไปข้อสอบจะออกอะไร การสอนของครูจึงจ่ออยู่เพียงแค่นี้ เพราะรู้ว่าการกระทำเช่นนั้นจะช่วยให้นักเรียนของตนมีโอกาสดีที่สุดที่จะไปเข้าโรงเรียนมัธยมหรือมหาวิทยาลัยได้ และการสอบที่นักเรียนนั่งทำกันอยู่ทุกวันนี้ ก็มุ่งไปทางมาตรฐานสากล ซึ่งผูกมัดสิ่งที่พัฒนาไปไกลแล้ว โดยไม่คำนึงถึงปัญหาและความต้องการของพวกเขาเองเลย สิ่งซึ่งเราต้องการทำบัดนี้ คือให้เริ่มคิด

ว่าเราต้องการให้การศึกษาระดับใดแก่เด็ก และเมื่อคิดขั้นนี้ได้แล้ว ก็คิดต่อไปว่าการสอบบางแบบนั้นเหมาะสมกับความหมายของการศึกษานั้นหรือไม่ จากนั้นจึงออกข้อสอบเอาแต่ที่เข้ากับการศึกษาซึ่งจัดขึ้น

ที่สำคัญยิ่งกว่าอื่นใด คือเราควรเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเราเรียกร่องต้องการในโรงเรียนของเรา เราไม่ควรสอนนักเรียนในโรงเรียน ประถมศึกษา โดยเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งซึ่งแพทย์ วิศวกร ครู นักเศรษฐศาสตร์ หรือนักบริหาร ควรจะรู้ นักเรียนเกือบทั้งหมดจะไม่มีโอกาสได้ใช้สิ่งเหล่านั้นเลย เราควรพิจารณาสิ่งซึ่งนำมาสอนในโรงเรียนประถมศึกษา โดยที่สิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งซึ่งเด็กหญิงชายควรจะรู้ นั่นคือ ทักษะต่าง ๆ ซึ่งเขาควรได้รับ และค่านิยมต่าง ๆ ซึ่งเขาควรมีกำกับอยู่ในใจ ถ้าจะอยู่อย่างดีและมีความสุขในสังคมนิยมแบบชนบท และมีส่วนช่วยเหลือปรับปรุงชีวิตที่นั่น ทักษะของเราจะต้องอยู่ข้างคนส่วนใหญ่ คนส่วนใหญ่จะต้องเป็นเป้าหมายในการพิจารณาหลักสูตรและประมวลการสอน ส่วนคนที่เหมาะสมที่สุดกับการศึกษานั้นสูงขึ้นไปถึงยังคองมืออยู่ และเขาจะไม่เดือดร้อนด้วย เพราะความมุ่งหมายที่วุ่น ๆ มิใช่จะทำให้การศึกษาเลวลงกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่มุ่งหมายจะให้การศึกษาที่แตกต่างไป เป็นการวางรูปแบบการศึกษาโดยยึดถือความจริง เพื่อทำให้ความมุ่งหมายสามัญ

ของการศึกษาได้ผลสมบูรณ์ขึ้นในสังคมแทนชาเนี่ยโดยเฉพาะ สิ่งเดียวกันนี้จะต้องเป็นความจริงสำหรับการศึกษาในระดับสูงกว่าประถมศึกษา ด้วยวัตถุประสงค์ของการสอน จะต้องเป็นการให้ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษา เมื่อเขาหรือเธอออกไปอยู่และทำงานในรัฐสังคมนิยม ซึ่งกำลังพัฒนาและกำลังเปลี่ยนแปลง หลักสูตรและประมวลการสอนในโรงเรียนมัธยมจะต้องไม่มุ่งไปสู่การสอบเข้ามหาวิทยาลัย

ควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของโรงเรียนพร้อมกันไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนและผู้อยู่ในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่แท้จริงของสังคม และเศรษฐกิจของเรา โรงเรียนจะต้องกลายเป็นชุมชน และเป็นชุมชนซึ่งฝึกรวมความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง ครู คนงาน และนักเรียนรวมกัน จะต้องเป็นสมาชิกของหน่วยสังคมนี้อย่างเดียวกับที่พ่อแม่ ญาติพี่น้องและลูก ๆ เป็นหน่วยสังคมครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู ในชุมชนโรงเรียน (school community) จะต้องเป็นเช่นเดียวกับความสัมพันธ์ระหว่างลูก ๆ กับพ่อแม่ในหมู่บ้านและชุมชนโรงเรียนจะต้องยอมรับความจริงเช่นเดียวกับชุมชนหมู่บ้าน ว่าชีวิตของเขาและการอยู่ดีกินดีของเขาขึ้นอยู่กับการผลิต โดยทำไว้นาเลี้ยงสัตว์หรือกิจกรรมอื่น ๆ นี้หมายความว่า

ทุก ๆ โรงเรียน แต่โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือโรงเรียนมัธยมและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา จะต้องหารายได้มาใช้จ่ายในกิจกรรมของโรงเรียนเอง โรงเรียนจะต้องเป็นชุมชนทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับเป็นชุมชนทางสังคมและทางการศึกษา แต่ละโรงเรียนจะต้องมีฟาร์มหรือโรงงาน ซึ่งทำให้ชุมชนได้มีอาหารกิน และทำให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นในส่วนรวม

ที่ว่าไม่ได้แนะนำให้มีฟาร์มหรือโรงงานในโรงเรียนสำหรับเป็นที่ฝึกงานเท่านั้น แต่แนะนำว่าทุก ๆ โรงเรียนควรจะเป็นฟาร์มด้วยเลยทีเดียว และชุมชนโรงเรียนควรจะต้องประกอบด้วยประชาชนผู้เป็นทั้งครูและชาวไร่ชาวนา ผู้เป็นทั้งนักเรียนและชาวไร่ชาวนา ฟาร์มนั้นต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับโรงเรียน สวัสดิการของนักเรียนขึ้นอยู่กับผลผลิตจากฟาร์มโรงเรียน เช่นเดียวกับสวัสดิการของชาวไร่ชาวนาทั่วไปซึ่งขึ้นอยู่กับผลผลิตจากที่ดินของเขา ฉะนั้นเมื่อโครงการนี้ได้ดำเนินไป บ้ายบอกที่มาของรายได้ของโรงเรียน จะไม่เพียงแต่อ่านได้อย่างที่เห็นอยู่ในปัจจุบันว่า “ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล.... ได้รับเงินอุดหนุนจากสมาคมอาสาสมัครหรือองค์การกุศลอื่น ๆ” แต่จะอ่านได้ว่า “จากรายได้ในการขายผ้าฝ้าย (หรือพืชอะไรอย่างอื่นซึ่งเหมาะสมกับบริเวณนั้น) ผลจากการทำงานของนักเรียนในการก่อสร้างและรับจ้างซ่อม

แซม รัฐบาลบำรุง..... ได้รับเงินอุดหนุนจาก ”

นี่คือการแตกออกไปจากประเพณีการศึกษาของเรา ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความไม่พอใจในระยะแรก ๆ เว้นไว้แต่ว่าครูและผู้ปกครองจะเข้าใจความมุ่งหมายนี้เป็นอย่างดี แต่ความจริงก็คือนี้ไม่ใช่มาตรการถอยหลังเข้าคลอง หรือการลงโทษครูหรือนักเรียน เราต้องระลึกก่อนอื่นว่าพวกเราในแทนชาเนี่ยจะต้องหาทางพ้นจากความยากจน และเราทั้งหมดเป็นสมาชิกของสังคมเดียวกันอาศัยซึ่งกันและกัน กระบวนการนี้อาจมีความยุ่งยากในตอนแรก ยกตัวอย่างเช่น ขณะนี้เรายังไม่มีผู้จัดการฟาร์มซึ่งมีประสบการณ์มากพอที่จะมาเป็นผู้วางแผนและเป็นครูในฟาร์มของโรงเรียนแบบใหม่ แต่นี้ก็มีใช้ของยากจนสุดวิสัย และชีวิตในแทนชาเนี่ยก็จะไม่หยุดอยู่เพียงแค่นั้นจนเกิดผู้จัดการฟาร์มซึ่งมีประสบการณ์ต่อไปไม่ได้ ชีวิตและการทำฟาร์มจะต้องดำเนินไปโดยการฝึกอบรม และที่จริงโดยการใช้ชาวไร่ชาวนาที่ตีมาเป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นครูในงานด้านใดด้านหนึ่งซึ่งเขาชำนาญโดยเฉพาะ และโดยการใช้บริการจากเจ้าหน้าที่ทางการเกษตร ก็จะช่วยให้เราล้มล้างความเข้าใจที่ว่าเพียงความรู้จากตำราเท่านั้นที่ควรเชื่อถือ นี่คือนโยบายประกอบสำคัญในการพัฒนาสังคมนิยมของเรา

ความคิดให้โรงเรียนทำงานหาเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในกิจการของโรงเรียนเอง ไม่ได้หมาย

ความว่าเป็นการใช้เด็กของเราอย่างกรรมกรตามแบบที่เคยทำ ๆ กันมา ตรงกันข้าม ในฟาร์มโรงเรียนเด็กจะได้เรียนจากการกระทำ มีการสาธิตการใช้จอบและเครื่องมือง่าย ๆ อื่น ๆ แสดงการไถด้วยวัว และการเลี้ยงสัตว์อย่างถูกวิธีให้นักเรียนเห็น แล้วนักเรียนก็จะเรียนการฝึกใช้สิ่งเหล่านั้นว่าอย่างไรจึงจะได้รับผลประโยชน์มากที่สุด การทำฟาร์มและการผลิตจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชีวิตโรงเรียน ดังนั้นคุณสมบัติของปุ๋ยจึงสามารถอธิบายได้ในชั่วโมงวิทยาศาสตร์ แล้วให้เด็กได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับประโยชน์และข้อจำกัดของปุ๋ยเมื่อเขาได้เห็นตอนใช้มันจริง ๆ ความรู้เรื่องหญ้า การไถแบบชั้นกระตือ ตามที่ลาด การอนุรักษ์สัตว์ดิน ทั้งหมดนี้สามารถสอนให้เด็กรู้ทางทฤษฎีควบคู่ไปกับการพาไปฝึกปฏิบัติด้วยวิธีการเรียนเช่นนี้ นักเรียนจะเข้าใจได้ว่าเขากำลังทำอะไรและทำไมต้องทำอย่างนั้น และจะสามารถวิเคราะห์ข้อผิดพลาดล้มเหลวต่าง ๆ และพิจารณาหาช่องทางที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไปอีกได้

แต่ฟาร์มโรงเรียนจะต้องไม่เป็นฟาร์มสาธิตการใช้เครื่องจักรกลอย่างสูง อันที่จริงก็ไม่ควรจะเป็นเช่นนั้นอยู่แล้ว เพราะเราไม่มีทุนพอที่จะทำอย่างนั้น อีกทั้งการกระทำดังกล่าวก็ไม่ได้สอนสิ่งเกี่ยวกับชีวิตซึ่งนักเรียนจะออกไปพบเห็น ฟาร์ม

โรงเรียนจะต้องสร้างสรรค์ขึ้นโดยชุมชนโรงเรียน เพื่อแผ้วถางอุปสรรคของตนเอง โดยไม่มีการช่วยเหลือทางการเงินทุนเพิ่มขึ้นจากที่ให้ตามปกติสำหรับการก่อสร้างและการจัดฟาร์มให้ทำงานร่วมกัน เพื่อจะได้ให้คำปรึกษาแนะนำได้ ทั้งนี้ นักเรียนจะได้เรียนรู้ประโยชน์ของการใช้ความพยายามร่วมกัน แม้จะไม่มีทุนจากภายนอกมาให้มากนัก และผลประโยชน์จากการทำงานร่วมกันนี้ก็อีกเหมือนกัน ควรจะได้สอนในชั้นเรียนเดียวกับที่สาธิตในฟาร์ม

สิ่งสำคัญที่สุดคือสมาชิกของโรงเรียนควรจะเรียนรู้ว่านั่นคือฟาร์มของเขา และมาตรฐานการครองชีพของเขาขึ้นอยู่กับสิ่งนี้ นักเรียนควรจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่าง ๆ เช่นควรจะใช้จ่ายเงินซึ่งเขาหามาได้ เขารอดแทรกเตอร์มาเตรียมดินสำหรับเพาะปลูก หรือจะใช้จ่ายเงินนั้นสำหรับความมุ่งหมายอย่างอื่นในฟาร์มหรือในโรงเรียน และลงมือพรวนดินด้วยแรงงานของตนเอง โดยหากฝึกหัดอย่างนี้ และโดยการรวมชั้นเรียนกับงานฟาร์มเข้าด้วยกันอย่างนี้เยาวชนผู้มีการศึกษาของเราจะได้เรียนรู้เพื่อยอมรับความจริงว่า ถ้าฟาร์มดี เขาก็จะมีกินดีมีสุข มีอุปกรณ์ในห้องพัก ในห้องสันทนาการและอื่น ๆ คึ้นด้วย ในการปฏิบัติตามแนวทางนี้ รัฐบาลควรหลีกเลี่ยงการออกข้อบังคับรายละเอียดยิบย่อย แต่โรงเรียนจะต้องมีความยืดหยุ่นพอสมควร จึงจะสามารถ

ใช้ประโยชน์จากศักยภาพในบริเวณนั้น โดยเฉพาะได้เต็มที่ และนักเรียนก็จะได้ฝึกหัดและรู้คุณค่าของประชาธิปไตยโดยตรง

โดยวิถีทางเช่นนี้ นักเรียนของเราจะทำงานได้สะดวก เขาจะได้เรียนรู้ความหมายของการใช้ชีวิตร่วมกันและทำงานร่วมกัน เพื่อผลดีของทุกสิ่ง และรู้คุณค่าของการทำงานร่วมกับชุมชนในชนบทซึ่งไม่ใช่โรงเรียนด้วย เพราะเขาจะพบว่า งานหลายอย่างต้องการความร่วมมือมากกว่าจากโรงเรียนเพียงแห่งเดียว เช่นการลดภาระอาจทำได้ ถ้าเขาร่วมกับชาวไร่ชาวนาเพื่อนบ้าน การพัฒนานั้นต้องการการเลือกระหว่างความพอใจในปัจจุบันหรืออนาคต ทั้งเพื่อตนเองและเพื่อหมู่บ้านของตน

ในตอนต้น ๆ บางทีนักเรียนอาจจะทำอะไรผิดพลาดหลายอย่าง ซึ่งจะเป็นบทเรียนได้อย่างดี และไม่จำเป็นที่จะต้องปูทางโดยปราศจากอุปสรรคใด ๆ เพื่อให้เด็กเลือกถูกไปเสียทุกอย่างตั้งแต่เริ่มต้น ถึงแม้จะมีผู้จัดการโรงเรียนคอยแนะนำและมีระเบียบวินัยรัดกุม แต่ก็จะต้องให้นักเรียนได้มีส่วนในการตัดสินใจและถ้าตัดสินใจผิดนักเรียนก็จะได้เรียนรู้จากความผิดพลาดนั้น การนำนักเรียนไปสู่การตัดสินใจนั้นอาจจะเรียนจากงานง่าย ๆ ก่อน เช่นดูแลสมบัติของฟาร์ม โรงเรียนโดยรู้จักทำบันทึกไว้ การใช้ปุ๋ย และการให้อาหารสัตว์ ฯลฯ ต่อจากนั้นนักเรียนควร

ได้รับการช่วยเหลือให้รู้จักว่าตรงไหนต้องการการแก้ไขเปลี่ยนแปลง และทำไมต้องทำอย่างนั้น เป็นเรื่องสำคัญด้วยที่จะต้องสอนความคิดในการวางแผนในชั้นเรียนโดยสัมพันธ์กับฟาร์ม ทุกอย่างในโรงเรียน ควรจะอยู่ในหมายกำหนดการทำงานตลอดปี และแบ่งเวลาแบ่งความรับผิดชอบกันไปตามหมายกำหนดการนั้น การที่บางกลุ่มในโรงเรียนอาจทำผลประโยชน์ให้ได้มากเป็นพิเศษ เกิดจากการช่วยกันทำงานอย่างเต็มที่ ถ้าสมาชิกทั้งหมดของโรงเรียนได้รับการพัฒนาให้กะปรี่กะเปร่าเพียงพอและเช่นเดียวกัน การวางแผนเช่นนี้ย่อมสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการสอนลัทธิสังคมนิยมด้วย

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตชนบท และที่จะสร้างขึ้นในอนาคต ควรจะหาทางให้มีฟาร์มของโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งอยู่ในบริเวณที่ตั้งโรงเรียน แต่ในเมืองและในโรงเรียนซึ่งตั้งมานานแล้วในเขตประชากรหนาแน่น อาจจะเป็นไปไม่ได้ ในกรณีเช่นนี้ ควรจะเน้นกิจกรรมการผลิตอย่างอื่นให้มากขึ้น หรืออาจจะเห็นว่า สำหรับโรงเรียนประจำ นักเรียนควรใช้เวลาส่วนหนึ่งของการศึกษาในชั้นเรียนและเวลาอื่น ๆ ออกไปตั้งแคมป์ในฟาร์มของโรงเรียนซึ่งอยู่ห่างออกไป แต่ละโรงเรียนจะต้องทำแผนงานของตนออกมา จะต้องถือว่าไม่ถูกต้องที่จะกันโรงเรียนในเมือง หรือแม้แต่โรงเรียนประเภทไปกลับออกไปจากวิธีการนี้

กิจกรรมอย่างอื่น ๆ อีกมาก ขณะนี้ล้วนแต่มีคนคอยให้นักเรียน โดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยม งานทุกอย่างนักเรียนควรจะทำเอง แม้แต่เด็กซึ่งเข้าโรงเรียนเมื่ออายุ ๗ ขวบ จะอายุครบ ๑๔ ปี เมื่อเข้าโรงเรียนมัธยมและอาจจะอายุ ๒๐ หรือ ๒๑ เมื่อจบออกไป แต่ในโรงเรียนของเราหลายแห่ง ขณะนี้ยังต้องจ้างคนทำความสะอาดและคนทำสวน ไม่ใช่จ้างมาให้คำแนะนำและสอนเด็กเท่านั้น แต่ต้องทำงานทุกอย่างนั้นด้วย นักเรียนเคยชินกับความคิดที่ว่า อาหารของตนต้องคนใช้เตรียมมาให้ขามกินข้าวต้องมีคนล้างให้ ทำความสะอาดห้องให้และดูแลรักษาสวนของเขาจะรู้สึกใก้โรงเรียนให้ ถ้าเขาถูกขอร้องให้ทำครัว และทำให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ทั้งนี้งานเหล่านี้ขึ้นอยู่กับความเข้มงวดในการดูแลของครู ที่เป็นดังนี้เพราะเขาไม่ได้เรียนให้รู้สึกภูมิใจในการทำห้องให้สะอาดและทำสวนให้สวยงามเหมือนอย่างที่เขาได้เรียนให้รู้จักภูมิใจในการเขียนเรียงความดี หรือทำเลขถูก แต่เป็นไปไม่ได้หรือทำงานเหล่านี้จะรวมอยู่ในงานสอนของโรงเรียนด้วยจำเป็นหรือที่ครูใหญ่และเลขาธิการต้องเสียเวลารับรองการเที่ยวเตร่ ของนักเรียนวันโรงเรียนปิดไม่มีสิ่งใดในสิ่งเหล่านี้หรือจะสามารถรวมอยู่ในการเรียน เพื่อนักเรียนจะได้รู้จักทำสิ่งนั้นเอาเพื่อตนเอง หรือกล่าวอีกประการหนึ่ง เป็นไปไม่ได้หรืออย่างน้อยที่สุดโรงเรียนมัธยมจะกลายเป็น

เป็นชุมชนซึ่งช่วยตนเองได้ โดยสอนและแนะนำทักษะต่าง ๆ ซึ่งสั่งจากเมืองนอกเข้ามา แต่งานอื่น ๆ ทำโดยชุมชน หรือซื้อหามาจากกำลังผลิตของตน เป็นความจริงที่โรงเรียนเป็นเพียงชุมชนชั่วคราว แต่นักเรียนก็เข้ามาอยู่ในกลุ่มนี้ อย่างจริงจังถึงเจ็ดปีเต็ม ๆ

สถานการณ์เช่นนี้ย่อมเห็นได้ชัดว่าไม่อาจจะไปสู่เป้าหมายของเราได้เพียงชั่วคืน แต่ต้องการการเปลี่ยนแปลงขั้นมูลฐานทั้งในการจัดระบบงานของโรงเรียนและในการสอน เพราะฉะนั้นต้องทำไปตามลำดับ ต้องทำให้โรงเรียนมีความรับผิดชอบต่อการกินที่อยู่ดีของตนมากขึ้นเป็นลำดับขณะที่วันเดือนล่วงผ่านไป สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาอาจจะไม่สามารถทำอะไรให้แก่นตนเองได้มากขึ้น ถึงแม้ว่านักเรียนโต ๆ ในโรงเรียนประถมศึกษากำลังจะอายุ ๑๓ และ ๑๔ ปี อันเป็นวัยเดียวกับที่เด็กในยุโรปหลายประเทศทำงานกันเรียบร้อยแล้ว

แต่ถึงแม้โรงเรียนประถมศึกษาจะไม่สามารถมีความรับผิดชอบต่อการกินที่อยู่ดีของตนเองได้เท่ากับโรงเรียนมัธยม แต่ก็จำเป็นที่สุดที่โรงเรียนและนักเรียนจะต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชีวิตหมู่บ้านโดยตลอด นักเรียนจะต้องยังคงเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยเศรษฐกิจครอบครัว (หรือชุมชน) จะต้องมีควมรับผิดชอบต่อชุมชน และยอมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทเกี่ยว

ห้องกับกิจกรรมของโรงเรียน ภาคเรียน เวลาเรียน และอื่น ๆ จะต้องจัดให้นักเรียนสามารถไปช่วยงานฟาร์มของครอบครัวได้ในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว หรือไปร่วมงานในฟาร์มรวมของชุมชนในฐานะสมาชิกกลุ่มเยาว์ของชุมชน ทุกวันนี้เด็ก ๆ ซึ่งไม่ได้เรียนหนังสือต้องการทำงานในฟาร์มของครอบครัวหรือชุมชน หรือดูแลปศุสัตว์เป็นงานประจำ จะต้องเป็นงานเช่นนี้เหมือนกันที่เด็กซึ่งได้ไปโรงเรียน ควรจะช่วยทำ ไม่ใช่ว่าทำเฉพาะเวลานึกอยากจะทำ แต่ทำเป็นส่วนหนึ่งในการเลี้ยงดูให้เติบโตขึ้นมาทัศนคติปัจจุบันที่ดีกว่า โรงเรียนเป็นสิ่งซึ่งแยกออกไป และนักเรียนคือผู้ที่ไม่ต้องทำงาน จะต้องล้มเลิกไป แน่หนอนในแนวการปฏิบัติอย่างนี้ พ่อแม่ต้องมีหน้าที่อบรมลูกเป็นพิเศษ แต่โรงเรียนจะต้องสามารถช่วยได้อย่างมากในการพัฒนาเด็ก

มีหนทางต่าง ๆ มากมาย ซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้ อาจจะได้สำเร็จ แต่จะต้องทำด้วยความสุขุมรอบคอบ และด้วยความตั้งใจที่จะให้นักเรียนเห็นจริงว่า เขาได้รับการศึกษาจากชุมชน เพื่อว่าเขาจะได้กลายเป็นสมาชิกที่ฉลาดและกระฉับกระเฉงของชุมชน หนทางหนึ่งซึ่งอาจสำเร็จได้คือทำให้นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาได้เรียน ด้วยการกระทำเช่นเดียวกับโรงเรียนมัธยม ถ้านักเรียนประถมศึกษาได้ทำงานในฟาร์มรวมของหมู่บ้าน ซึ่งอาจจะให้มีความ

รับผิดชอบเป็นพิเศษในพื้นที่บางเอเคอร์ เขาจะได้เรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ และภูมิใจในความสำเร็จของชุมชน ถ้าไม่มีฟาร์มรวมของชุมชน โรงเรียนอาจจะเริ่มจากที่ดินเล็กๆ ของตน โดยขอให้สมาชิกผู้ใหญ่มาช่วยหักล้างดวงพงเป็นผลตอบแทนจากการที่โรงเรียนได้มีส่วนช่วยเหลือในแรงงานในโครงการบางอย่างของชุมชน

เช่นเดียวกันอีก ถ้างานพัฒนาการ การสร้างอาคารใหม่หรืออื่น ๆ เป็นความต้องการของโรงเรียน เด็ก ๆ และชาวบ้านในท้องถิ่นก็ควรจะมาช่วยงาน โดยแบ่งความรับผิดชอบกันไป ตามสุขภาพและพลังกำลังของแต่ละคน เด็ก ๆ ควรจะได้เรียนรู้คุณค่าของการทำงานร่วมกัน และการวางแผนเพื่ออนาคต ดังตัวอย่างถ้าเรามีฟาร์มของตนเอง เด็ก ๆ ควรจะมีส่วนไม่เพียงแต่การทำงาน แต่รวมทั้งในการกำหนดการผลิตอาหารหรือพืชผลด้วย เขาควรจะได้มีส่วนร่วมในการเลือกกระหว่างประโยชน์ต่อโรงเรียนโดยตรง หรือต่อหมู่บ้านโดยส่วนรวม และระหว่างประโยชน์ในปัจจุบันหรืออนาคต โดยวิธีนี้และวิธีที่เหมาะสมอื่น ๆ เด็ก ๆ จะต้องเรียนตั้งแต่ต้นจนจบจากชีวิตโรงเรียนของเขา ว่าการศึกษาไม่ได้ทำให้เขาแยกตัวออกไป แต่เพื่อช่วยให้เขาเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของชุมชน เพื่อผลประโยชน์ของเขาเองเช่นเดียวกับของประเทศของเขาและเพื่อนบ้านของเขา

ความยุ่งยากอย่างหนึ่งในการจัดองค์การของโรงเรียนใหม่อย่างนี้ คือระบบการสอบในปัจจุบัน ถ้านักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ในการฝึกทำงานและในการให้ประโยชน์แก่การพัฒนาชุมชน เขาอาจจะรับการสอบอย่างปัจจุบันนี้ไม่ได้ อย่างน้อยที่สุดก็ภายในระยะเวลาเท่ากัน อย่างไรก็ดี เป็นเรื่องยากแก่การเข้าใจ ว่าทำไมจะต้องยึดถือระบบการสอบอย่างปัจจุบันเสมือนว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ ประเทศอื่น ๆ เขาหนีห่างไปจากการคัดเลือกแบบนี้แล้ว หรือไม่ก็ทิ้งการสอบไว้ที่ระดับต่ำสุด หรือเอาไปรวมเข้ากับการประเมินผลวิธีอื่น ๆ จึงไม่มีเหตุผลว่าทำไมแทนซาเนีย จะไม่ควรรวมการสอบซึ่งวางอยู่บนรากฐานของสิ่งที่เราสอน เข้ากับการประเมินผลของครูและนักเรียนในงานที่ทำให้แก่โรงเรียนและชุมชน ซึ่งอาจจะเป็นวิธีที่เหมาะสมในการคัดเลือกเข้าโรงเรียนมัธยม มหาวิทยาลัยวิทยาลัยฝึกหัดครู และอื่น ๆ ยิ่งกว่าวิธีการคัดเลือกทางวิชาการแท้ ๆ แต่อย่างเดียว เมื่อมีการพิจารณาในรายละเอียดของร่างหลักการจัดการศึกษาแบบใหม่นี้ ปัญหากระบวนการคัดเลือกควรจะได้รับพิจารณากันอีกครั้ง

การทำงานแบบใหม่ในโรงเรียนของเราต้องการการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการอย่างมีเหตุผล และอาจจะต้องเปลี่ยนแปลงการแบ่งภาคเรียนของปีการศึกษาด้วย การปิดภาคเรียน

ยาวนานอย่างเช่นในปัจจุบันนี้ จะทอดทิ้งสัตว์เลี้ยงตลอดเวลาที่ปิดภาคเรียน ซึ่งสัตว์จะไม่สามารถอยู่รอดได้ และฟาร์มโรงเรียนก็ไม่อาจให้ผลตอบแทนแก่นักเรียน ถ้าทุกคนหยุดไปเสียหมด เมื่อที่ซมภ์ต้องการคนรดน้ำ พรุนดิน หรือเก็บเกี่ยว จึงไม่น่าจะเป็นไปไม่ได้ที่เวลาปิดภาคเรียนจะเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เช่น อาจเปลี่ยนเป็นผลัดกันหยุด หรือสอนสองผลัดในโรงเรียนมัธยม ให้บางส่วนมาเวลาหนึ่งและบางส่วนพัก จึงจำเป็นต้องพิจารณากันอย่างมากในการจัดการและการบริหาร แต่ไม่มีเหตุผลว่าทำไมจะทำได้ ถ้าเราตั้งใจจะทำ

บางทีอาจมีข้อทักท้วงว่า ถ้านักเรียนต้องทำงานขณะเรียน อาจจะทำให้การเรียนทางวิชาการของเขาต้อยลง และจะเป็นผลเสียหายต่อการควบคุมมาตรฐานของวิชาชีพและอื่น ๆ ทั่วประเทศของเราในเวลาที่เขามาถึง อันที่จริงน่าสงสัยว่าสิ่งนี้จำเป็นด้วยหรือ แนวโน้มเมื่อเร็ว ๆ นี้ที่ยอมรับเด็กเข้าโรงเรียนประถมศึกษาตั้งแต่อายุห้าและหกขวบ มีความหมายค่อนข้างแน่นอนว่าการสอนในชั้นต้นต้อยลง การปรับปรุงระดับอายุเข้าเรียนเป็นเจ็ดหรือแปดขวบ จะช่วยให้มีทางเรียนได้เพิ่มขึ้น เด็กอายุมากขึ้นย่อมเรียนได้เร็วขึ้นเล็กน้อย ไม่น่าจะเป็นไปไม่ได้ที่เด็กจะมีความรู้ทางวิชาการต้อยลง ถ้าการเรียนของเขาสัมพันธ์กับชีวิตซึ่งมองเห็นอยู่รอบตัวเขา

แต่ถึงแม้คำแนะนำนี้จะตั้งอยู่บนข้อเท็จจริงซึ่งพิสูจน์ได้ ก็ไม่ควรจะยอมให้แก่ความต้องการในการเปลี่ยนทิศทางของการรวมการศึกษาเข้ากับชีวิตของประชาชาติ เพราะส่วนใหญ่ของประชาชนของเรา สิ่งสำคัญก็คือควรจะสามารถอ่านและเขียนภาษาสวาฮีลีได้คล่องแคล่ว และควรจะสามารถในการคิดเลข เขาควรมีความรู้บางอย่างเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ค่านิยม การทำงานของประเทศและรัฐบาลของเขา และเขาควรมีทักษะที่จำเป็นแก่การหาเลี้ยงชีวิตของเขา (เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องเน้นว่าในแทนซาเนีย คนส่วนมากหาเลี้ยงชีวิตด้วยการทำงานในที่ดินของตนหรือของชุมชน และมีเพียงไม่กี่คนที่ทำงานได้ค่าจ้างเงินเดือนซึ่งเขาต้องนำมาซื้อสิ่งที่ชาวไร่ชาวนาผลิตขึ้นเพื่อตนเอง) สิ่งอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และภาษาอังกฤษขั้นต้นก็สำคัญเหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประชาชนที่ประสงค์จะสามารถเรียนได้มากขึ้นด้วยตนเองในภายหลัง แต่ที่สำคัญที่สุด คือผู้สำเร็จจากโรงเรียนประถมศึกษาจะต้องสามารถทำตนให้เข้ากับชุมชนและรับใช้ชุมชนที่เขาอาศัยอยู่ได้

หลักอันเดียวกันของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชุมชน และความเป็นประโยชน์ต่อความต้องการของชุมชน จะต้องติดตามไปถึงระดับเหนือกว่ามัธยมศึกษาด้วย แต่คนหนุ่มสาวที่ผ่านระบบซึ่งรวมการศึกษาเข้ากับชุมชนดังกล่าวมา

แล้วนั้น เป็นไปไม่ได้ที่จะลืมหน้าที่ซึ่งเขามีต่อชุมชน ในระยะสุดท้ายแห่งชีวิตการศึกษาอย่างเป็นทางการของเขา แม้จะอยู่ในมหาวิทยาลัย โรงเรียนแพทย์ หรืออื่น ๆ ที่เหนือจากระดับมัธยมศึกษา ก็ไม่มีเหตุผลว่าทำไมนักศึกษาจะยังคงซักรีดเองและทำความสะอาดห้องเองไม่ได้ หรือไม่มีเหตุผลว่าทำไมนักศึกษาในสถาบันเหล่านั้นจะไม่สมควรถูกเรียกร้องให้ใช้ส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมทางวิชาชีพมาทำงาน อย่างน้อยที่สุดก็ในเวลาปีติภาคเรียน โดยให้ความช่วยเหลือแก่สังคมในทางที่เขาได้ศึกษามา ในปัจจุบันผู้กำลังศึกษาปริญญาตรีบางคนใช้เวลาปีติภาคเรียนไปทำงานในสำนักงานของรัฐบาล โดยได้ค่าจ้างอัตราเดียวกับคนงานธรรมดา นับเป็นสิ่งเหมาะสมยิ่ง (ทันทีที่การจัดการนี้ได้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ) ถ้าเขาจะรับทำโครงการบางอย่างซึ่งเป็นที่ต้องการของชุมชน ถึงแม้จะไม่มีเงินให้เขาเท่ากับที่เขาเป็นลูกจ้างในสถาบันของรัฐบาล ยกตัวอย่างเช่น การค้นคว้ารวบรวมประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การสำรวจสำมะโนประชากร การช่วยเหลือในกิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่ หรือทำงานในโรงงานเกษตรกรรม ฯลฯ ซึ่งจะช่วยให้ นักศึกษามีประสบการณ์ภาคปฏิบัติ ในสาขาวิชาของตน และจากการกระทำดังกล่าวนี้เขาก็อาจได้รับค่าจ้างเท่ากับอัตราขั้นต่ำสุด และเพื่อความสมดุลย์ของเงินค่าจ้าง หากงานชิ้นใดได้รับค่า

จ้างสูงกว่าอัตรานี้ ก็ควรจะมอบให้แก่วิทยาลัย หรือสถาบัน หรือให้เป็นสวัสดิการหรือซื้อเครื่อง กิฬา งานเช่นนี้ควรจะให้เครดิตแก่นักศึกษา โดยนับรวมอยู่ในผลการสอบด้วย นักศึกษาคง ไทหลบเลี่ยงงานเช่นนี้ จะพบว่าผลสองอย่างติด ตามมา ประการแรก คือเพื่อนนักศึกษาจะตำหนิ ที่เขาขาดความร่วมมือในสวัสดิการตามพันธะ หรือไม่ร่วมมือช่วยการปรับปรุงอย่างอื่น ๆ ประ การที่สอง ปริญาของเขาจะต้องได้เกรดต่ำลง ไปด้วย

บทสรุป

การศึกษาที่จัดขึ้นโดยแทนซาเนีย เพื่อนัก ศึกษาของแทนซาเนีย จะต้องสนองความมุ่งหมาย ของแทนซาเนีย จะต้องส่งเสริมความเจริญอง กงามของค่านิยมแบบสังคมนิยมที่เราปรารถนา จะต้องส่งเสริมพัฒนาการของความภาคภูมิใจ เอก ราช และความเป็นพลเมืองเสรี ซึ่งอาศัยตนเอง จากการพัฒนาตนเอง โดยรู้ผลประโยชน์และ บัญชาของการทำงานร่วมกัน จะต้องมั่นใจได้ว่า ผู้ได้รับการศึกษารู้จักตนเองในฐานะที่เป็นส่วน

หนึ่งของประชาชาติอย่างแน่นแฟ้น และตระหนัก ในความรับผิดชอบที่จะให้บริการยิ่งใหญ่ขึ้นตาม โอกาสที่เขาได้รับ

นี่มิใช่เพียงเรื่องเกี่ยวกับการจัดระบบงาน ของโรงเรียนและหลักสูตรเท่านั้น ค่านิยมของ สังคมก็ย่อมกำหนดรูปแบบโดยครอบคลุมไว้ โรง เรียน และสังคม จากสิ่งแวดล้อมทั้งหลายที่เด็ก เติบโตขึ้นมา แต่จะไม่มีประโยชน์ถ้าระบบการ ศึกษาของเราจะเน้นค่านิยมและความรู้ที่เหมาะสมกับอดีต หรือกับพลเมืองของประเทศอื่น เป็น ความผิดถ้าเราจะให้ความไม่เสมอภาค และอภิ สิทธิเหล่านั้นยังคงดำรงอยู่ในสังคมของเรา เพราะ คิดว่าเป็นมรดกของเรา ขอให้นักศึกษาทั้งหลาย จงตั้งใจศึกษาเพื่อเป็นสมาชิกและผู้รับใช้อนาคต ที่เสมอภาคและยุติธรรม ซึ่งประเทศของเราได้ ฝันหา ๑

ซูเกียรติ อุทกะพันธ์ แปล

ผู้แปล สำเร็จการศึกษาจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนใจทางการศึกษาเป็นพิเศษ ปัจจุบันเป็นนักเขียนประจำกองบรรณาธิการวิทยาสาร

ปลุกเร้า — แต่งงาน

ซึ่งเป็นที่ต้องการของผู้อ่านอย่างมากมาย จนทำให้ ชุดประเพณีไทย ของเสรีวิทยาโลกเสียดขาดชุดไปนั้น

บัดนี้ จัดพิมพ์ขึ้นใหม่เป็นครั้งที่ ๒ แล้ว ราคาเล่มละ ๓๕ บาท

หนังสือแปลของสภาวิจัยแห่งชาติ

สภาวิจัยแห่งชาติ ได้จัดแปลหนังสือประเภทสารคดีและวิชาการในสาขาวิชาการต่างๆ
หนังสือแปลเหล่านี้จำหน่ายในราคาถูก ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมสติปัญญาและความรู้ของประชาชน

หนังสือแปลที่จำหน่ายในขณะนี้

๑. มิสเคอร์ทอมป์กินส์เรียนลิต แปลจาก Mr. Tompkins Learns the Facts of Life by George B. Gamow ๕ บาท ๒. การประยุกต์วิทยาศาสตร์ในการประมงน้ำจืด แปลจาก The Application of Science to Inland Fisheries by E.D. Le Gren ๕ บาท ๓. การเลี้ยงดูและอบรมเด็ก แปลจาก Child Care and Training by Marion L. Faegre & John E. Anderson ๘ บาท ๔. ตำแหน่งประธานาธิบดีคืออเมริกัน แปลจาก The American Presidency by Clinton Rossiter ๖ บาท ๕. ความจำเป็นของเศรษฐกิจตามลำดับขั้น แปลจาก The Stages of Economic Growth by W.W. Rostow ๘ บาท ๖. อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ แปลจาก The Story of Albert Einstein by Miss Gillian Freeman ๕ บาท ๗. การประยุกต์วิทยาศาสตร์ปรมาณูในการเกษตรและอาหาร แปลจาก Application of Atomic Science in Agriculture and Food by OEEC. The European Productivity Agency of OEEC. ๕ บาท ๘. การใช้ปุ๋ยเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ แปลจาก Efficient Use of Fertilizers by Vladimir Ignatieff and Harold J. Page ๘ บาท ๙. ความรู้ทางนิติศาสตร์ เล่ม ๑ แปลและเรียบเรียงจาก 1. Common Sense in Law by Sir Paul Vinogradoff 2. Introduction to the Study of the Law of the Constitution by Albert Venn Dicey ๒ บาท	๑๐. คณิตศาสตร์ที่น่าสนใจ แปลจากเรื่อง Mathematician's Delight by W.W Sawyer ๘ บาท ๑๑. ปรมาณูในการเกษตร แปลจากเรื่อง Atoms in Agriculture by Thomas S. Osborne ๒ บาท ๑๒. วิธีการเดินสายและการคำนวณสายไฟฟ้าสำหรับประชาชน แปลจากเรื่อง Electric Wiring by Arthur L. Cook ๑๐ บาท ๑๓. ประชาธิปไตยโดยแอตแลนติก แปลจากเรื่อง Atlantic Democracy by Charles d' Olivier Farran ๘ บาท ๑๔. การใช้ปุ๋ยเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ ภาค ๒: การใช้ปุ๋ยกับพืชต่างๆ แปลจาก Efficient Use of Fertilizers, Continued by Vladimir Ignatieff and Harold J. Page เป็นเรื่องน่ารู้และน่าสนใจเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยกับพืชต่างๆ ตลอดจนประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับจากการใช้ปุ๋ยเคมี ๑๕ บาท ๑๕. เอกภพ และ ดร. ไอน์สไตน์ แปลจาก The Universe and Dr. Einstein by Lincoln Barnett เป็นหนังสือที่กล่าวถึงเรื่องราวต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานอันน่าสนใจเกี่ยวกับเอกภพ ๗ บาท ๑๖. การประกันความมั่นคงทางสังคมในสหรัฐอเมริกา แปลจาก The Social Security Program in the United States by Charles I. Schottland เป็นหนังสือที่มีข้อคิดเห็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำบทความเดือนก่อนของประชากรโดยทั่วไป ๑๒ บาท ๑๗. ขบวนรถดีเซลและไฟฟ้า แปลจาก Diesel and Electric Train by B.K. Cooper หนังสือเรื่องนี้ ได้รวบรวมหลักการขั้นมูลฐานต่างๆ เกี่ยวกับเครื่องยนต์ดีเซลและเครื่องยนต์เทอร์โบไฟฟ้า การพัฒนาที่สำคัญต่างๆ ในการเปลี่ยนมาใช้รถจักรดีเซล ๑๑ บาท

ผู้ใดมีความประสงค์จะซื้อ โปรดส่งเช็คไปรษณีย์หรือธนาคาร ซึ่งจ่ายในนามของกองโรงพิมพ์ที่สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี ถนนราชวิถี (เชิงอี) พระนคร หรือที่กองแปลและการต่างประเทศ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ ถนนพลโบสถ์ บางเขน พระนคร สำหรับผู้ที่ซื้อครั้ง แต่ ๒๐ เล่มขึ้นไป จะได้รับส่วนลด ๒๐ %

ส่วนผู้ประสงค์จะซื้อหรือส่งซื้อหนังสือแยกครั้งที่ ๑๔-๑๗ โปรดติดต่อโดยตรงที่ องค์การค้ำของคุรุสภา อาคาร ๘ ราชดำเนิน พระนคร หรือที่กองแปลและการต่างประเทศ สำหรับผู้ที่ซื้อตั้งแต่ ๒๐๐-๒,๐๐๐ บาท จะได้รับส่วนลด ๑๕% ตั้งแต่ ๒,๐๐๐-๘,๐๐๐ บาท จะได้รับส่วนลด ๑๐% และตั้งแต่ ๘,๐๐๐ บาทขึ้นไป จะได้รับส่วนลด ๕% อนึ่ง ผู้ที่ซื้อตั้งแต่ ๓,๐๐๐ บาทขึ้นไป ทางองค์การค้ำ จะออกคำหับห่อและค่าขนส่งให้สำหรับต่างจังหวัด

การกระจายรายได้ และทรัพย์สิน

สนทนาเมื่อวันพุธ ที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๔

ผู้ร่วมสนทนา

วารินทร์ วงศ์หาญเขาวี	จาก คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อภิรัชย์ พันธเสน	จาก คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วรากร สามโกเศศ	จาก คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สุพจน์ จุนอนันตธรรม	จาก คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
เต็มใจ สุวรรณทัต	จาก คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จักรทิพย์ นาดสุภา	จาก คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุพจน์ ในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจทางประเทศตะวันตก เขาไม่คิดในเรื่องการวิพากษ์รายได้ การพัฒนาเศรษฐกิจในระยะแรกอาจมีการกระจายรายได้ที่เสียไปนิดหน่อย เราควรจะยอมที่มีคนกลุ่มหนึ่งยอมเสียสละ เพื่อประเทศชาติส่วนรวมทั้งหมด ประเทศด้อยพัฒนาไม่ควรคิดเรื่องการกระจายรายได้มากจนเกินไปนัก

อภิรัชย์ ผมขอค้าน ผมค้านในแง่ศีลธรรม การที่คุณจะให้คนรุ่นอายุหนึ่งไปทนทุกข์เพื่อคนอีกรุ่นอายุหนึ่งนั้น มันไม่ถูกต้อง คนกลุ่มหนึ่งไปทนทุกข์เพื่อคนอีกกลุ่มหนึ่ง มันก็ไม่มีคุณธรรม

อันนี้ในแง่ความยุติธรรมในสังคม ที่นี้อีกอย่างหนึ่ง ทฤษฎีที่คุณสุพจน์ว่ามานี้ สมมุติว่าไม่มีสถาบันระดมทุนในประเทศที่ด้อยพัฒนา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้นายทุนเป็นผู้ทำการระดมทุนเสียเอง ถ้าหากเราให้สถาบันระดมทุนเกิดขึ้นพร้อมกัน ผมจึงคิดว่า ทฤษฎีการบริโภคน้อยกว่าคนจน นี่มันไม่ถูกต้อง ที่ว่าคนรวยบริโภคน้อยกว่าคนจน นี่มันไม่จริง การบริโภคน้อยกว่าคนจน ไม่ได้ขึ้นกับทรัพย์สินมากกว่า คนรวยอยู่แล้วยังบริโภคน้อยกว่าคนจนเสียอีกอยากสร้างหลักฐาน ออกอ้อม แต่เราไม่มีสถาบันระดมทุนที่มั่นคง ชาวนา

เราสมัยก่อนจึงซื้อทองเก็บเอาไว้เป็นหลักประกันความมั่นคง แต่เราไม่มีสถาบันระดมทุน มีเหตุผลอะไรที่จะต้องแจกจ่ายรายได้ซึ่งแตกต่างกันอย่างมาก ทำไมคนกลุ่มใหญ่ต้องทนทุกข์เพื่อคนกลุ่มน้อย และคนรุ่นอายุหนึ่ง ต้องทนทุกข์เพื่อคนอื่นรุ่นอายุหนึ่ง ทำไม

สุพจน์ เพื่อพัฒนาได้รวดเร็ว ต้องเสียสละ

อภิชาติ แต่ทำไมต้องทำอย่างนั้น ผมลงแรงไปแค่นี้ควรวัวได้ผลตอบแทนแค่นี้ นอกจากผมจะมีความรักลูกหลานผมอย่างมากมาย เสียสละเพื่อลูกหลานผม หรือผมรักนายทุนผมอย่างมากมาย ผมจึงเสียสละเพื่อนายทุน ผมไม่มีความรักอย่างซาบซึ้งอย่างนั้น เรื่องอะไรผมจะต้องเสียสละ เรื่องอะไรจะต้องไปบังคับเขาให้เสียสละ

สุพจน์ ตัวอย่างนั้นก็อีกสัก ๑๐๐ ปีค่อยเจริญ

อภิชาติ เงินไม่ใช่สิ่งสำคัญเสมอไป ทำไมเราต้องเจริญทางเศรษฐกิจ เพื่ออะไร ถ้าเสียสละมากนัก ผมไม่ต้องเจริญเลยก็ได้

วารินทร์ เจริญเพื่อความสุขอย่างลอร์ดรอปบินพูด เศรษฐศาสตร์นี้เราต้องการอะไรสูงสุด (maximize) การที่จะให้มันผลิตสูงสุดนั้นไม่ถูก เราควรให้ความรักสูงสุด อันนี้เราลืมกันไป

สถาปรัตน์ จะเสนอความเห็นเป็นประจำเดือนเว้นเดือน ตามโอกาสและภาวะที่กำลังอยู่ในความสนใจ การจัดสนทนา คุณฉัตรทิพย์ นาถสุภา กรรมการในตำแหน่งปฏิคมของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยและร่วมอยู่ในคณะบรรณาธิการ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ จะเป็นผู้ดำเนินการสนทนา โดยปรึกษาหารือหัวข้อการตั้งสภาร่วมกับบรรณาธิการ

ความจริงเราใช้ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ทำให้เกิดความรักสูงสุด ก็ยอมได้

วรกร ผมไม่เชื่อว่าในเมืองไทยนี้คนจนจะรู้ว่าเสียสละเพื่ออะไร คือไม่รู้ตัวเองว่าทำอะไร และคนกลุ่มหนึ่งที่ร่ำรวยก็ยังคงเอาเปรียบคนจนตลอดเวลา อีกอย่างหนึ่ง เราสมมุติกันว่าการผลิตเพิ่มขึ้น สวัสดิการจะเพิ่มขึ้น เราจึงพัฒนา แต่เมื่อประเทศมีคนจนอยู่มาก และการพัฒนาก็ไม่ทำให้คนจนดีขึ้น ผลิตเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงไม่ได้หมายความว่าสวัสดิการของคนส่วนใหญ่เพิ่มขึ้น เช่นนี้จะพัฒนาประเทศไปทำไม

สุพจน์ มันเป็นเรื่องลำดับขั้นของการพัฒนาเวลานี้เราต้องการความเจริญ ไม่ใช่การกระจายรายได้

วรกร แต่ผมมองว่าสวัสดิการจะเพิ่มขึ้น หมายถึงสวัสดิการของคนทั้งประเทศเพิ่มขึ้น ไม่ใช่คนกลุ่มเดียว การแจกจ่ายรายได้ก็ทำให้สวัสดิการของคนทั้งหลายเพิ่มขึ้น เช่นนี้การพัฒนาจึงจะมี ความหมาย

เต็มใจ ผมอ่านบทความเรื่องหนึ่ง เขากล่าวถึงความพยายามในอเมริกาที่จะแก้ปัญหาสลัม ปัจจุบันพลเมืองอเมริกาประมาณ ๒๐% อยู่ในสลัม เขาอยากจะทำลดลงให้เหลือ ๑๐% จะทำอย่างไร เขาใช้เงินถึง ๑๐๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์ซึ่งมากเหลือเกิน แต่เราจะทำไปพร้อมๆ กันหรือทำทั้งสองอย่างไม่ดีกว่าหรือ เมื่อคิดว่าจะต้องใช้

เงินในอนาคตเท่าไรเพื่อแก้ปัญหาสังคม ปัญหา จะมีผลต่อทั้งประเทศ เป็นบ่อเกิดอะไรต่างๆ แทนที่จะสละอันหนึ่งแล้วเก็บไว้ทำทีหลัง เมื่อ เราทำทีหลังนั้นจะเสียทรัพยากรมากเหลือเกิน

อภิชาชัย ผมเห็นด้วย ในทางเศรษฐศาสตร์เรา แบ่งการผลิตกับก้าวบริโภคออกจากกัน ที่จริงไม่ควรแบ่ง มันเป็นการผลิตทั้ง ๒ ขบวนการ การผลิตที่เราพูดถึง เราใส่ปัจจัยคือวัตถุดิบเข้าไป ก็มีส่วนเสียออกมาที่เราใช้ไม่ได้ ผลผลิตก็คือสินค้าชิ้นหนึ่ง ส่วนขบวนการบริโภคความจริงคือ การผลิต แต่ปัจจัยของเราคือสินค้าบริโภค แล้ว เราผลิตอรรถประโยชน์ตรงปลายทาง การบริโภคนั้นก็มีส่วนเสีย แต่เดิมเราคิดว่ามันไม่มี คือ เท่ากับ ๐ สมัยก่อนเราคิดว่าเราสามารถทิ้ง ส่วนเสียไปในสภาพแวดล้อมได้ ระยะเวลาที่ผ่านมา ราคาของการผลิตสินค้าหรืออรรถประโยชน์ เพิ่มขึ้นทุกทีในแง่ส่วนเสีย เวลาเราบอกว่าอรรถ ประโยชน์เพิ่มขึ้น เราไม่ได้คิดว่าส่วนเสียเพิ่มขึ้นเท่าไร และเราต้องใช้เงินเท่าไรกำจัดส่วน เสีย อันนี้หมายความว่ายิ่งบริโภคมาก ส่วนเสีย ก็ยิ่งมาก นอกจากนี้ การที่เราบริโภคมาก เรา ก็ต้องทำงานหนักขึ้น เมื่อเราต้องทำงานหนักขึ้น เราก็ต้องเสียสละเวลาพักผ่อนมากขึ้น เราไม่ได้ คิดอย่างนั้นเลย เราไปตั้งความคิดที่ผิดว่า เรา บริโภคมากขึ้น สวัสดิการจะเพิ่มขึ้น อันนี้เป็น ภาพลวงตาของการพัฒนา ว่าถ้ามีสินค้ามากขึ้น เราจะพอใจมากขึ้น

สุพจน์ ผมอยากให้คุณฉัตรทิพย์ช่วยแสดง ความคิดเห็นด้วย

ฉัตรทิพย์ ผมมีความคิดใกล้เคียงกับคุณอภิชาชัย ผมเห็นว่าการแจกจ่ายรายได้ที่ไม่เสมอภาค อาจไม่ได้นำไปสู่การสะสมทุนทุก ๆ กรณีไป อย่างเมืองไทยนี้เท่าที่ผ่านมาเราก็ทราบว่า การ แจกจ่ายรายได้อาจไม่ดี แต่มันไม่ได้นำไปสู่การ สะสมทุน โดยเฉพาะก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ถ้าเผื่อแจกจ่ายให้เสมอภาคยิ่งขึ้น ก็ไม่หมาย ความว่าการสะสมทุนจะลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าแจกจ่ายให้ระดับขนาดคนชั้นกลาง ผู้ทำ งานหรือกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรม เขาจะ ลงทุนในหุ้นของบริษัทของเขา คือเราเปลี่ยนวิธี ระดมทุนใหม่ แทนที่จะมาจากครอบครัวคนชั้น สูงของสังคม ก็มาจากคนชั้นกลางของสังคมด้วย อันนี้เราจะได้ไม่เฉพาะแต่การสะสมทุน แต่จะ ได้การควบคุมเงินทุนจากมหาชนไปพร้อมกัน ด้วย ก็จะเป็นระบบบริหารมหาชน

อภิชาชัย ผมเห็นด้วย และคิดว่าด้วยวิธีนี้เรา จะได้รับการขยายตัวของตลาดเงินทุนพร้อม ๆ กับ การกระจายรายได้ที่เสมอภาคยิ่งขึ้น

สุพจน์ ผมไม่ได้ค้านการสร้างตลาดเงินทุน ผมเห็นด้วยเต็มที่ เป็นประโยชน์มาก ช่วยระดม เงินออมแต่ถ้าไม่มีตลาดเงินทุน เราต้องดูระดับ ชั้นของความเจริญ ถ้าเรายังไม่อยู่ใน ชั้นทะยาน ขึ้น (take-off) เราควรคำนึงเรื่องความเจริญให้

มาก ถ้าเราแจกเงินให้คน ๑๐ คนก็อาจใช้ไปหมด ถ้าเราแจกให้คนเดียวก็อาจลงทุนเพิ่มขึ้น ปัญหาเรื่องการลงทุนเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ อีกมาก ไม่เฉพาะการแจกจ่ายรายได้แต่อย่างเดียว และเรื่องความเจริญกับการวิภาค มันเกี่ยวกับเรื่อง balanced growth และ unbalanced growth ด้วย เมื่อเรายังไม่ถึงขั้นทะยานขึ้น เราควรคำนึงถึง unbalanced growth ซึ่งอาจมีผลในขั้นแรกของการพัฒนา ในการทำให้การกระจายรายได้เสียไป แต่พอเราเข้าขั้นทะยานขึ้นและจะพ้นทะยานขึ้นแล้ว การคำนึงผลทาง balanced growth เพื่อสร้างตีมานต์ต่อกันและกันของสาขาต่าง ๆ ก็ย่อมเกิดขึ้น วารินทร์ เดียว ตอนที่ผมขอพูดหนึ่ง เมื่อที่คุณสุพจน์พูดถึงการทะยานขึ้น ผมไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีทะยานขึ้นเลย ทฤษฎีนี้มีความหมายว่าก่อนจะทะยานขึ้น ต้องเตรียมเต็มที่ พอทะยานขึ้นแล้วไม่ต้องทำอะไรเลย ผมไม่เห็นด้วยกับโรสทาว ผมไม่เชื่อว่าวิธีนี้จะเป็นไปได้

ฉัตรทิพย์ ขอผมกลับมาปัญหาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกัน คือเวลาที่เรารู้ถึงความไม่เท่าเทียม เรามักจะไปคำนึงถึงค่ารายได้ค่อนข้างมาก เมื่อที่คุณอภิชัยพูดขึ้นมาคำว่า *ทรัพย์สิน* อันนั้นในทัศนะของผมเห็นว่าน่าจะเน้นเรื่องทรัพย์สินนี้ให้มากกว่าที่เน้นมาในอดีต

อภิชัย แน่นอน นักเศรษฐศาสตร์ผลิตผลาดในเรื่องนี้มาก ที่เราเน้นรายได้ ในทฤษฎีจุด

เศรษฐศาสตร์ ตัวจำกัดของเราคือรายได้ ที่เราให้รายได้เป็นตัวจำกัด เพราะเราทำการวิเคราะห์ระยะเดียว เราคิดเอาไว้ว่าได้รายได้มาแล้วเรabri โภคหมด เราจะบริ โภคสินค้า ก. หรือ ข. ขึ้นอยู่กับสมการอรรถประโยชน์ ระยะหลังนี้เรารู้แล้วว่าที่เรabri โภคอย่างใด ไม่ใช่เพราะการกำหนดของรายได้ มันจะเป็นผลของอะไรอีกหลายอย่าง เช่นเรื่อง Ratchet effect คนจนไม่ลง เลยต้องพยายามรักษาระดับการบริ โภคไว้

สุพจน์ เรื่องผลของทรัพย์สินต่อการบริ โภคนี้ ระยะหลังในอเมริกา รู้สึกว่าเขาสนใจกันมากขึ้น

วารินทร์ ผมคิดว่า แทนที่จะสนใจทรัพย์สิน เราควรสนใจความสุขมากกว่า ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เริ่มแรก คือการค้นหาว่าความพอใจอยู่ที่ไหน เช่นของजेरमी เบนแธม

ฉัตรทิพย์ หมายความว่า คุณวารินทร์ต้องการความเท่าเทียมกันในความสุข

วารินทร์ ใช่ ก็ต้องเป็นอย่างนั้น ที่สำคัญคือจะปรับให้ได้ความสุขอย่างไร ในสหรัฐฯ ทุกคนมากกว่าเราจะทำให้ความสุขสูงสุดเกิดขึ้นได้อย่างไร ทำให้มีการบริ โภคได้สูงสุดอย่างไร ให้มีบริการสูงสุดที่จะอำนวยความสะดวกได้อย่างไร ให้มีเวลาว่างสูงสุดอย่างไร จะเล่นไพ่หรือหมากรุก ถ้าเป็นในแง่นี้เศรษฐศาสตร์ในระยะยาวจะไม่ตาย โดยเราจะทำให้มีความสุขสูงสุด การให้มี

ทรัพย์สิน หรือรายได้สูงสุดนั้นเป็นเรื่องระยะสั้น
ทั้งสิ้น

ฉัตรทิพย์ การคิดถึงความสุขสูงสุดนี้ จะต้องคำนึงถึงระดับความเจริญหรือเปล่า เราควรคิดถึงอย่างอื่นก่อนไหม

อภิชัย ในเมืองไทยเราเนี่ย ผมคิดว่าคงจะให้ความสุขสูงสุดยังไม่ได้ ระดับรายได้และทรัพย์สินของเรายังต่างกันมาก จะถามว่ามีรายได้และทรัพย์สินขนาดไหนจึงจะพอใจ ว่าเป็นขั้นมาตรฐาน ถ้าถึงขั้นนั้นแล้วจึงคิดให้มีความสุขสูงสุด อันนี้ผมว่าแต่ละคนก็ต่างกันไป จะเอาปัจจัยสี่ ศาสนาพุทธเป็นมาตรฐานก็ไม่ได้ คนเราต้องการเกินกว่านั้น แต่แค่ไหนพูดลำบาก แต่อย่างในอเมริกาอาจวางระดับได้เนื่องจากรายได้ใกล้เคียงกัน เมื่อถึงระดับนั้นแล้วก็คิดให้มีความสุขสูงสุดได้ กล่าวคือต้องมีรายได้และทรัพย์สินถึงระดับแล้วเสียก่อน

ฉัตรทิพย์ ผมขอตั้งปัญหาต่อไปอีกข้อหนึ่ง ความไม่เท่าเทียมกันในรายได้และทรัพย์สินที่สูงในประเทศไทยนี้เนื่องมาจากอะไร

อภิชัย อย่างน้อยเราได้สรุปแล้วว่า การแจกจ่ายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมนั้นไม่ดี คราวนี้เราอยากมาคิดว่าเพราะอะไรจึงเกิดขึ้นซะใหม่ครับ ทำไมพวกหนึ่งถึงรวย พวกหนึ่งถึงจน

ฉัตรทิพย์ ใช่ครับ ลองตอบชื่อว่าทำไมจึงมีความไม่เท่าเทียมในการแจกจ่ายรายได้และทรัพย์สิน

เป็นมาแต่ดั้งเดิม หรือเพิ่งจะเป็นเพราะเรากำลังเมืองนอกหรือเปล่า หรือเพราะอะไร

อภิชัย ผมขอตอบ อันนี้ผมรู้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการพัฒนาของเรา ในสมัยก่อนนี้มีคนอยู่ ๒ พวก คือ พวกข้าราชการกับพวกชาวนา พวกข้าราชการนี้รวย เรายังมีคำกล่าวที่ว่า “สิบพ่อค้าไม่เท่าพระยาเลี้ยง” พวกชาวนาก็อยู่ของแกระดับรายได้ก็ใกล้เคียงกัน ส่วนพวกข้าราชการเจ้าขุนมูลนาย ที่อยู่ในเมืองก็เอาเปรียบชาวนา และในระบบศักดินาก็สามารถทำให้มีทรัพย์สินได้มากขึ้น แต่ความแตกต่างนั้นอาจไม่มากเท่าไร ความแตกต่างมาก เกิดจากการมีสาขาอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นจริงทุกแห่ง เพราะเกิดมีนายทุนขึ้นมาในระบบเศรษฐกิจ เกิดคนพวกใหม่ที่มีทรัพย์สินมากขึ้น นายทุนจะไปไม่รอดเมื่อไม่มีเศรษฐกิจที่เจริญหนุนหลัง เมื่อเศรษฐกิจเจริญ นายทุนก็ยิ่งรวย ผลผลิตหน่วยสุดท้ายของทุนก็ยิ่งสูง ในระยะพัฒนา เจ้าของทุนได้ประโยชน์มากขึ้น ช่องว่างก็ขยายออก พวกศักดินาก็เปลี่ยนเป็นนายทุน เริ่มลงทุนต่างๆ วิศวกรรมสำคัญคือขบวนการพัฒนา ซึ่งทำให้ความแตกต่างในรายได้มากขึ้น เราอมรับอยู่แล้วว่าเราไม่มีสถาบันระดมทุน ในตอนแรกจึงทำให้พวกนายทุนสะสมทุนไว้มากขึ้น และผลตอบแทนของทุนสูง ประสิทธิภาพของทุนสูงเลยทำให้รายได้ของพวกนี้สูงขึ้น

ฉัตรทิพย์ แต่ในเมืองไทยก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีความไม่เท่าเทียมในรายได้ที่สูงอยู่แล้ว ไม่ใช่เพิ่งมามีตอนนี้ ที่มีตอนนี้ก็ไม่ใช่เพราะเกิดการสะสมทุนในอุตสาหกรรม ผมรู้สึกว่าความไม่เท่าเทียมในรายได้ในเมืองไทยที่เริ่มสะสมมาในอดีตนี้ สงสัยจะเป็นเรื่องการค้ามากกว่า การอุตสาหกรรม คืออาจจะไม่จำเป็นว่าต้องเกิดการสะสมทุนในระดับสูง จึงเกิดความไม่เท่าเทียมกันในรายได้ การสะสมทุนอาจอยู่ในระดับต่ำ แล้วมีความไม่เท่าเทียมกันในรายได้ก็ได้ คืออันนี้เป็นจริงในระบบเศรษฐกิจศักดินา หมายความว่า ความไม่เท่าเทียมกันในเมืองไทยแต่ก่อนเป็นความไม่เท่าเทียมในระบบศักดินามากกว่าในระบบทุนนิยม การสะสมทุนของพวกทำการค้าอาจใช้ในการซื้อที่ดิน ซื้อทอง เพชร ฯลฯ แทนที่จะสะสมแล้วลงทุนในอุตสาหกรรม

อภิชาติ ผมอาจจะข้ามขึ้นไปหน่อย คือจากศักดินาแล้วมาถึงอุตสาหกรรมเลย แต่ไม่ได้พูดถึงการค้า

ฉัตรทิพย์ การค้านี้แหละเป็นขั้นการพัฒนาที่สำคัญของเมืองไทย สำหรับเมืองนอกขั้นนี้อาจผ่านไปได้ แต่สำหรับเมืองไทยขั้นนี้รู้สึกว่ามันเป็นพิเศษ คือการขยายตัวทางการค้านี้แหละ

อภิชาติ อันนี้จริงครับ ผมยอมรับ

ฉัตรทิพย์ ครับ ในทัศนะของผมความไม่เท่าเทียมเกิดในลักษณะอย่างนี้ สาขาการค้าเอาทรัพย์สิน

ยามมาจากเกษตรโดยมีการเอาเปรียบแล้วก็ส่งสินค้าเข้าเข้ามาบริโภคร่างๆ ซื้อที่ดิน ฯลฯ แต่ไม่ได้สะสมทุน

สุพจน์ ผมเห็นด้วยกับคุณฉัตรทิพย์ มันเป็นเพราะระบบของสังคมเป็นแบบศักดินาอยู่แล้ว พอเกิดการค้าขึ้น การค้าก็เข้ากับระบบศักดินาเอาเปรียบชาวนา พอเกิดพัฒนาอุตสาหกรรมก็ยิ่งเน้นเรื่องทุนความไม่เท่าเทียมในรายได้ก็ยิ่งมากขึ้น แต่ผมก็ยอมรับ ผมถือว่า ทรานดิที่เราต้องการให้พัฒนารวดเร็ว เราควรยอมรับอันนี้

ฉัตรทิพย์ ในลักษณะโครงสร้างแบบศักดินาแท้จริงจะไม่มีพ่อค้ามาเกี่ยวข้อง จะเป็นระบบทวิภาคโดยภาษีมามีผู้ปกครองเท่านั้น แต่ของเราเป็นระบบศักดินาแบบเบ็ด คือมีการค้าเข้ามาเลยมีคณกลุ่มใหม่ขึ้นมา คือพวกพ่อค้า น่าจะคิดว่าพ่อค้ามีฐานะอย่างไรในระบบเศรษฐกิจศักดินา พ่อค้านั้นเป็นพ่อค้าต่างดาวด้วย

วรินทร์ ผมคิดว่ามีข้อเสียอยู่อย่างหนึ่งว่า เจ้าขุนมูลนายของเมืองไทยนี้ ไม่ได้ลงไปสู่การผลิต ทำให้เมืองไทยไม่สามารถพัฒนาในแนวทางที่ถูกต้อง คนผลิตกับคนขายมันคนละคน คนขายก็ไม่รู้ว่าทรัพยากรที่แท้จริงของเมืองไทยเป็นอย่างไร แต่ก็ไม่มีความคิดที่จะสร้างสะสมทุนเพื่อที่จะปรับปรุงการผลิต

ฉัตรทิพย์ คุณวรินทร์มองในลักษณะที่ว่าพ่อค้าเข้ามาถูกเจ้าขุนมูลนายใช้ใช้ใหม่

วารินทร์ ใช้

ฉัตรทิพย์ แล้วส่งผลประโยชน์ให้เจ้าขุนมูลนาย

วารินทร์ ใช้

ฉัตรทิพย์ มากกว่าที่เข้ามาคุมเจ้าขุนมูลนายอีกที่

วารินทร์ ไม่ใช่มากกว่าที่จะทำให้เกิดการผลิต คือแกล้งเอาใจเจ้าขุนมูลนายมาก เพราะเจ้าขุนมูลนายมีอำนาจทางการเมือง พวกพ่อค้าคนจีนไม่มีความมั่นคง พวกนี้ต้องพยายามหาผู้ที่มีอำนาจ ไม่สนใจว่าชาวนาจะเป็นอย่างไร พยายามเกาะคนที่มีความอำนาจมากที่สุด ในการเกาะก็เพื่อได้อำนาจทางการเงินด้วย ถ้าเราพัฒนาในทางที่พวกเจ้าขุนมูลนายสนใจการผลิตจริงๆ ก็ส่งเสริมการผลิตขึ้นได้ เราต่างกับญี่ปุ่นซึ่งคนผลิตกับคนขายคนเดียวกัน ส่วนของเราการตัดสินใจเกี่ยวกับการผลิตอย่างหนึ่ง การตัดสินใจเกี่ยวกับการขายอีกอย่างหนึ่ง

อภิชาติ เรื่องนี้เป็นเรื่องประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของไทย ทำไมเราไม่เจริญเหมือนญี่ปุ่นทั้งๆที่เราพัฒนาในระยะเดียวกัน พวกเจ้าขุนมูลนายของเราไม่ได้ใช้เงินไปทางการผลิต ความจริงตอนนั้นแถมมีเครื่องมือพร้อมที่จะส่งเสริมการผลิต ผมก็ไม่ใช่ว่าผู้เชี่ยวชาญทางนี้ ไม่เหมือนกับคุณวารินทร์ แต่ผมก็ทราบว่าจะถูกลบุนานาคเคยเข้ามาในอาชีพต่อเรือ แต่รัฐบาลกลัวแกลงจะมีอำนาจ เลยไม่อยากให้ทำ เจ้าขุนมูลนายของเราเลยไม่ได้เข้ามาดำเนินการผลิตเลย

ฉัตรทิพย์ รู้สึกแวมองคล้าย ๆ กัน คือการพัฒนาภายใต้ระบบเศรษฐกิจศักดินา ทำให้การแจกจ่ายรายได้และทรัพย์สินไม่เท่าเทียมกันอย่างมากมาย ขอรว่านี่ขอเรามาดูว่าหลังสงครามระบบนี้สิ้นสุดไปแล้วหรือยัง

วารินทร์ ผมว่ายังไม่หมดไป ระบบกลุ่มนี้แบบเดียวกัน เจ้าขุนมูลนายยังคงมีอยู่

ฉัตรทิพย์ ฐานของอำนาจเปลี่ยนหรือเปล่า

วารินทร์ ฐานของอำนาจก็ไม่เปลี่ยน ฐานของอำนาจคือกำลังคน

อภิชาติ แต่สมัยนี้ เจ้าขุนมูลนายสนใจการผลิตมากขึ้น แต่ก็สนใจเฉพาะที่ตัวเองจะมีสิทธิ์ได้ เพราะไม่สามารถเข้าไปในตลาดแข่งขันเสรีได้ เพราะตัวไม่มีประสิทธิภาพ

ฉัตรทิพย์ คุณเต็มใจมีความเห็นอย่างไร

เต็มใจ ผมคิดว่าเป็นเรื่องของวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ยังแก้ไขไม่หาย คนไทยไม่ค่อยกระตือรือร้นพอใจในสิ่งที่มียู่ เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย ก็เป็นเหตุอันหนึ่งซึ่งทำให้ระดับรายได้ของคนไทยต่างกับคนต่างด้าว โดยเฉพาะคนต่างด้าวมีวัฒนธรรมต่างกับเรา เขามีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบกิจการ เพื่อผลกำไร แต่คนไทยมีความคิดว่าถ้าเรามีพอกินพออยู่ก็ใช้ได้แล้ว อันนี้ทำให้มีความแตกต่างได้มาก ระหว่างรายได้ของคนไทยแท้ๆ กับคนไทยที่มีพื้นเพเดิมเป็นคนต่างชาติ

อภิชาติ อันนี้ผมคิดว่าไม่ใช่เหตุการณ์เฉพาะในเมืองไทยแห่งเดียว ที่ไหน ๆ คนที่เข้าไปใหม่เขาไม่มีความมั่นคง เขาก็ต้องขยับชั้นแข่งสร้างสินทรัพย์ต่าง ๆ ขึ้น และมองเห็นเส้นทางได้ดีกว่าคนในที่นั้นเอง ผมไม่ต้องการให้เน้นว่าคนไทยแย่ วัฒนธรรมเป็นอย่างนี้แล้วคนอื่นเอาประโยชน์

เต็มใจ แต่คนไทยมีวัฒนธรรมอย่างนี้จริงๆ เรามีสภาพแวดล้อมสบาย จนมีคำพูดว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ทำให้เราเฉื่อยชล่าก่อนข้างมาก

วรวรินทร์ ระบบศักดินาที่จริงคือระบบคนใช้นั่นเอง เมืองไทยจะฟังก์ฟังก์เพราะคนใช้ที่เอง คือเราเห็นคนใช้เอาใจนอบน้อมเรามาก เราก็ไปนอบน้อมเอาใจผู้ใหญ่ ใ้เรานี้ก็เป็นคนใช้ของผู้ใหญ่อีกที หมายความว่า เรารับเอาวัฒนธรรมของคนใช้ไปแล้วเอาไปใช้เองแบบเดียวกันเป๊ะเลย

วราภร จะฟังก์อย่างไร

วรวรินทร์ ฟังก์ซี เพราะเราขายตัวทุกอย่าง ไม่มีหลักการของตัวเอง พยายามที่จะเอาใจผู้ใหญ่อย่างเดียวเท่านั้น ☉

ก เอ๋ย ก ไก่

นับเป็นการวางแผนโฆษณาระยะยาวที่มีประสิทธิภาพในทางลางส่องอย่างที่สุด เพราะในขณะนั้นเด็กอนุบาลของเราที่เริ่มหัดอ่าน ก เอ๋ย ก ไก่ ข ไข่ อยู่ในแล้ว ข ขวด ของเรา ฯลฯ กำลังถูกเป็นเหยื่อของการโฆษณาน้ำมะเนียดหรือหนึ่ง ซึ่งวงศาตลาดญาติของผู้จัดพิมพ์แบบเรียน ก ไก่ ข ไข่ เล่มนี้มีหุ่นส่วนอยู่ในบริษัทน้ำมะเนียดหอนันต์ อีกทั้งยังเป็นผู้มีอิทธิพลในวงการค้าขายและวงการหนังสือพิมพ์อีกด้วย

จากหน้า ข ขวดของเรา ในแบบเรียนเล่มที่เรากลับไปอ่านใหม่เล่มนั้น มีภาพประกอบของ ข ขวด น้ำมะเนียดจากอเมริกา สอดสีเขียวแดงดงาม จึงไม่เป็นที่น่าสงสัยเลยว่า หัวสมองบริสุทธิ์ที่กำลังอยู่ในวัยจดจำของเด็ก ๆ ในยุคสมัยของการโฆษณา (สินค้า) กำลังถูกยัดเยียดให้จดจำชื่อของน้ำมะเนียดขวดเขียวแดงตั้งแต่เยาว์วัย

การเจือยาพิษลงในแบบเรียนเช่นนั้น อาจแพร่ระบาดออกไปมากขึ้น จนในที่สุด หน้าทุกหน้าของแบบเรียน ก ไก่ ข ไข่ จะเต็มไปด้วยการโฆษณาสินค้า แล้วตอนนั้นมาถึง....

๑	ยักษ์เขี้ยวใหญ่	๓	ก็จะเป่น	๕	ขา (ข่อยยา)
๒	ถุงแบกขน	๔	ก็จะเป่น	๖	ถุง (กุมกานิด)
๓	ฝั่งทิวัง	๕	ก็จะเป่น	๗	ผงซักฟอก (จากอเมริกา)

(ถ้าท่านอ่านแล้ว หาทางออกไม่ได้ ก็ ๓๐๖ เปิดดูภาพหน้า ๒ ที่ข่านมาอีกสักครั้ง)

ทำไมข้าพเจ้าจึงไม่ร่วมสังฆกรรม กับการตัดสินรางวัลทางวรรณกรรม ขององค์การ ส.ป.อ.

ส. ศิวรักษ์

การที่องค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันคิดให้รางวัลทางวรรณกรรมนั้น ไม่เป็นสิ่งซึ่งข้าพเจ้าจะรังเกียจเป็นส่วนตัว ข้าพเจ้าแยกวรรณกรรมออกจากการเมืองได้ ถ้าวันใดวันหนึ่งจะมีรางวัลทางวรรณกรรม ที่ให้ในชื่อของเมกาเซตงหรือหลิเซาดี ข้าพเจ้าก็อาจจะรับได้ ดังที่เวลานี้ก็มีรางวัลเคนเนดีให้อยู่แล้ว โดยที่นักการเมืองชั้นนำของไทยเป็นตัวตั้งตัวตีที่สำคัญในการจัดสรรเงินรางวัลดังกล่าวอยู่ด้วยซ้ำ และโดยที่นักการเมืองคนเดียวกันนี้กำลังมีแนวโน้มไปทางค่ายฝ่ายตะวันออกยิ่งขึ้นทุกที ทำไมต่อไปเราจะมีรางวัลอันตั้งชื่อตามสหายต่าง ๆ ทางค่ายฟากข้างโน้นบ้างไม่ได้เล่า เว้นแต่จะมีการพลิกไฟท์กันอย่างขนาดใหญ่จนเกินคาดไปอีกเท่านั้น

ที่ว่ามานั้นเป็นทัศนะส่วนตัวของข้าพเจ้า สำหรับนักเขียนบางคนที่มีจริยธรรมสูง มีมโนคติที่สะอาดบริสุทธิ์ถึงขนาด จนไม่อาจรับรางวัล

บางชนิดได้นั้น ข้าพเจ้าก็ได้แต่ก้มหัวให้ ตั้งผู้ที่ไม่ยอมรับรางวัลโนเบลก็มีมาแล้ว เพราะแท้ที่จริงแล้ว นายโนเบลแก่ก็ไม่ใช่คนวิเศษมหัศจรรย์อะไร แต่คนที่ปฏิเสธรางวัลทางวรรณกรรมของแก ก็หาใช่ผู้ที่มีความรับผิดชอบทางจริยธรรมสูงส่งอะไรนักไม่ หากบางคนเป็นนักการเมืองถึงไปกว่านายโนเบลซึ่งตายไปแล้วเท่านั้นเอง พร้อมกันนั้น เราก็ต้องตราไว้ด้วยว่า แม้เวลานี้ การให้รางวัลโนเบลทางวรรณกรรมก็มีกิจกรรมทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะกรณีของนักเขียนรัสเซีย (Solzhenitsyn) นั้น ก็ปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ *Times Literary Supplement* ที่อังกฤษ ตำหนิคณะกรรมการอยู่นาน โทษฐานฉวยโอกาสทางการเมือง ยิ่งกว่าจะมุ่งที่วรรณกรรมอย่างบริสุทธิ์

ก็ถ้าสถาบันใดจะให้รางวัล หากเราไม่รังเกียจตัวเขาและความคิดของเขาเสียแล้ว เรา

จักติชมเขาได้ ก็ต่อเมื่อวิธีแปรความคิดให้ออกมาเป็นผลนั้น เราเห็นด้วยว่าเหมาะสมเพียงใดหรือไม่ต่างหาก ที่น่าเสียดายก็คือการให้รางวัลทางวรรณกรรม ในยุคนั้นสมัยนี้ แม้ผู้ให้จะมีความปรารถนาดีเพียงใด แต่วิธีการให้ มักเป็นไปอย่างไร้ผล ในทางที่จะกระตุ้นเตือนให้นักเขียนรุ่นใหม่มุ่งมั่นในผลแห่งการให้รางวัลนั้น ๆ เพื่อจะได้มีการตื่นตัว ในอันที่จะยกระดับทางด้านนฤมิตกรรม ให้สูงส่ง ติงาม ยิ่งขึ้น

อย่างธนาคารกรุงเทพ กิติ และมูลนิธิ จอน เอฟ. เคนเนดี กิติ ข้าพเจ้าเชื่อว่าเรามีความปรารถนาดี ในอันที่จะยกระดับวรรณกรรมไทยอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น แต่การเอาเงินเข้าล่อแต่จ่ายเดียว โดยไม่มีมาตรการอย่างอื่น ให้รอบคอบพอ ผลได้ย่อมเป็นไปอย่างต่ำเตี้ย จำกัดจำเขี่ย ยิ่งกว่าที่จะกว้างขวางหรือสูงส่ง ทั้งนี้นับว่าน่าเสียดาย ยิ่งกรณีขององค์การ ส. ป. อ. ซึ่งมีข้อที่ว่าสนใจแต่ในทางทหาร ในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ ด้วยแล้ว ถึงปีโยเงินมาให้ประเทศที่ด้อยพัฒนา แต่เพียงพันเหรียญ (ซึ่งน้อยกว่าสถาบันที่เอ่ยนามมาแล้วทั้งสองนั้นให้เสียอีก) โดยที่บางประเทศที่ด้อยพัฒนานั้น เขาก็ไม่รับเอามาดำเนินการ แล้วฝ่ายเราเอามาทำกันในระดับชาติ และทำอย่างไว้ประสิทธิภาพที่สุดด้วยแล้ว จักไม่เป็นการพ้อตัวเองอยู่ดอกหรือว่าเราสนใจกันที่เงิน หรือที่เกียรติ เราสนใจส่งเสริมวรรณกรรมหรือเราต้องการเป็นเครื่องมือให้สถาบันทางการเมือง

ถึงสถาบันทางการเมืองเขาไม่มีจิตใจบริสุทธิ์จริง แต่เขาต้องการจะช่วยเหลือก่อคุณววรรณกรรมของเราจริง การที่เรายอมเป็นเครื่องมือให้เขาบ้าง ก็ยังพอฟังได้ แต่ที่แล้ว ๆ มา รูปการณ์หาเป็นเช่นนั้นไม่ พร้อมกันนี้ ข้าพเจ้าก็ต้องขอแถลงเพื่อความยุติธรรมแก่ฝ่าย ส. ป. อ. ว่าความคิดริเริ่มที่แท้จริงนั้น มาจากข้าราชการชั้นผู้น้อยที่ทำการเกี่ยวข้องกับองค์การนั้น ข้าราชการผู้นี้คิดอย่างสุจริตใจ ในอันที่จะใช้เงินของสถาบันนี้ ให้เป็นผลดีแก่วรรณกรรมเป็นแต่คนชั้นผู้ใหญ่ไม่ฉลาดพอ และองค์การนี้ก็ขาดอุดมการณ์ที่ลึกซึ้ง ทั้งการจัดงานยังเป็นไปอย่างขาดประสิทธิภาพที่แท้จริง ก็เลยสักแต่โยเงินเหลือใช้มาให้ อย่างหายกเลว ๆ และก็เผอิญมีปฏิคาหกที่มีโลกจริต คิตตะครุฑเถา โดยไม่ไตร่ตรองให้ลึกซึ้งเสียอีกด้วย

บางท่านอาจกล่าวหาว่าที่ข้าพเจ้าเขียนมานี้รุนแรงเกินไป ก็ต้องขออ้างพระพุทธรพจน์ที่ว่า “ผู้ให้ของดี ย่อมได้ของดี ผู้ให้ฐานะอันประเสริฐ ย่อมเข้าถึงฐานะอันประเสริฐ” ก็เมื่อองค์การ ส. ป. อ. ให้ของเลว ซึ่งจะเป็นพิษเป็นภัยแก่วรรณกรรมไทยต่อไป สถาบันใด บุคคลใด ไปร่วมสังฆกรรมด้วย ก็ย่อมไม่เป็นมงคลแก่ตัว

เหตุที่ข้าพเจ้าเห็นว่าควรให้อย่างเฉว ๆ เช่นนี้มีพิษมีภัยต่อวงวรรณกรรมไทย ก็เพราะองค์การผู้ให้ ย่อมโฆษณาชวนเชื่อว่ารางวัลเช่นนี้ดี

อย่างไร โดยมีสถาบันระดับชาติเป็นเครื่องมือให้เขาอยู่แล้ว มีนักเขียนระดับชาติเป็นเครื่องมือให้เขาอยู่แล้ว และซ้ำร้ายยิ่งไปกว่านั้น บริษัทห้างร้านที่ตีพิมพ์วรรณกรรมที่ได้รับรางวัลนั้น ๆ ก็พลอยดีโอกาสโฆษณาสินค้า เพื่อหลอกลวงเยาวชนและคนอ่านทั่ว ๆ ไป ตลอดจนนักเขียนหน้าใหม่ ให้หลงใหลในสิ่งอันไร้ค่าว่ามีคุณค่าอันสูงส่งเสียอีกด้วย เสียงที่คำนี้มีน้อยเหลือเกิน เพราะระบบการสื่อสารมวลชนในประเทศนี้เป็นอุตสาหกรรมในครอบครัวกลาย ๆ มีการเกรงใจและเกรงกลัวกันอยู่ในที่ คนที่ไม่เห็นด้วย ส่วนมากก็ได้แต่นิ่งเฉยเสีย แม้กรรมการระดับชาติหลายคนที่ข้าพเจ้าถามความเห็น ว่าทำไมจึงปล่อยเรื่องโข่งขนาดใหญ่เช่นนั้นออกมาได้ เขาก็ได้แต่บอกว่า ไม่ได้อ่านชิ้นนั้นตอก เป็นแต่เขาบอกให้รับทราบ ก็รับทราบไป เขาได้เงินไป ก็ดีใจด้วย เท่านั้นเอง แล้วคนอย่างนั้นะ หรือที่เรียกให้เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกัน แล้วงานที่ผ่านการเสนอแนะและคำตัดสินของคนพรรณนั้นะหรือ ที่เราถือว่าเป็นวรรณกรรมชั้นเลิศสำหรับปี แม้คาราภาพยนตร์ฝรั่ง ยังมีกล้าปฏิเสธรางวัลตุ๊กตาทอง พร้อมทั้งให้เหตุผล นักเขียนไทยไปเป่าสาวกันอยู่เสียที่ไหนหมดไม่ทราบความจริงข้าพเจ้าก็ได้รับเชิญจากสภาการศึกษาฯ ให้เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมาแต่ปีแรก โดยที่มองดูชื่อกรรมการต่าง ๆ เหล่านั้นแล้ว ก็ใจหาย ว่าเรามีเกณฑ์คัดเลือกกรรมการกันอย่างไร

บางคนก็เป็นนักเขียนที่มีคุณภาพสูง บางคนก็เป็นนักเขียนที่มีปริมาณงานเขียนมาก และหลายต่อหลายคนมีความสามารถในเชิงวิจารณ์วรรณกรรมกันละหรือ จะอย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าไม่ได้เข้าประชุมกับเขาเลย และการดำเนินงานของเขามีข้อผิดพลาดอย่างไร ปรากฏอยู่ใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ฉบับที่ ๑ ปีที่ ๗ มิถุนายน - สิงหาคม ๒๕๑๒ นั้นแล้ว ข้าพเจ้าเองได้มีจดหมายถึงเลขาธิการกรรมการเสนอแนะวรรณกรรมเพื่อรับรางวัลองค์การ ส.ป.อ. แต่เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ศกนั้นนั้น ดังความว่า

“เรียน คุณกุลทรัพย์”

ผมได้รับจดหมาย ขอให้เสนอแนะนามวรรณกรรมอันควรได้รับรางวัล นั้นแล้ว ด้วยความขอบคุณ เผอิญเมื่อคุณเล่าแห่งมีจดหมายนัดประชุมมา ผมก็ไม่ได้ไปทั้งสองคราว ทั้งตนเองก็ไม่สะดวกในการที่จะเป็นกรรมการทำนองนี้ และโดยใจจริงนั้น ผมรับหลักการของการประกวดที่ตั้งวงเกณฑ์กันไว้นั้นไม่ได้ ถ้า ส.ป.อ. จะให้เงินกับนักเขียนไทยสักหมื่นบาท เหตุไฉนการตัดสินขั้นสุดท้าย จึงต้องกลับไปตกแก่คนอื่น ๆ ซึ่งมีใช้สัญชาติไทยรวมอยู่ด้วย ทั้ง ๆ ที่ผมไม่รังเกียจผิว และตนเองไม่ใช่คนคิดลัทธิชาตินิยมพร้อมกันนั้นก็ไม่สามารถยอมรับมติของคนที่ไม่มีความรู้ในทางภาษาไทย ในอันจะเป็นผู้ตัดสินชี้ขาด ถ้าจะอ้างว่าคนต่างชาตินั้น ๆ นั่งอยู่ในเพียงฐานะพระอันดับ ก็ยังเป็นการปล่อยให้ตัวแทนกระทรวงการต่างประเทศเป็นอนุรักษนิยมและกรรมวาจาจารย์เสรีไปเลยทีเดียว ผมเข็ดตัวเช่นนี้มาแล้ว ครั้งหนึ่ง สถานทูตปากีสถานมาขอร้อง ให้ผมแปลงานกวีนิพนธ์ของอิบน์ อัล โดบองค์การ ส.อ.ป. จะออกค่าแปล และครุ

สภารับตีพิมพ์แล้ว แต่ผู้แทนไทยกลับแย้งว่าผู้แปลต้องเป็นคนของกระทรวงการต่างประเทศ หรือคนที่กระทรวงการต่างประเทศเลือก แต่แล้วก็ไม่ปรากฏว่าเลือกใครขึ้นมาแปล เป็นอันเรื่องนั้นพับไป คราวนี้ก็อาจมีมติไว้ ๆ ทำนองนั้นได้อีก ผมเขียนได้ตรงๆ ว่าผมไม่ไว้ใจข้าราชการ แต่ไว้ใจคนในฐานะคนมากกว่า อย่างคุณกฤษทรัพย์ ผมก็ติดต่อด้วยในฐานะส่วนตัว ไม่ใช่ในฐานะหัวหน้ากอง

อนึ่ง การกำหนดลงไปว่าเลือกหนังสือสามประเภท แล้วเอาประเภทเดียว จะเอาอะไรเป็นหลักตัดสิน ใครจะบอกได้ว่ากล้วยหอมดีกว่าส้มเขียวหวาน ใครจะบอกได้ว่าร้อยแก้วดีกว่าร้อยกรอง ยิ่งไปกว่านั้นยังชี้แจงลงไปอีกว่าต้องเป็นหนังสือที่ตีพิมพ์ในปีพ.ศ. ๒๕๑๑ รางวัลโนเบลก็ดี และรางวัลวรรณกรรมอื่นๆ ก็ดี เขาคุยตัวกันเขียนเป็นหลัก และดูผลงานต่างๆ ประกอบ เขาอาจจะให้รางวัลแก่งานชิ้นใดชิ้นหนึ่งก็ได้ โดยที่ผู้เขียนงานชิ้นต่างๆ ประกอบกัน ผมยังจำได้ว่า เมื่อเชอซิดได้รับรางวัลโนเบลทางวรรณกรรมเพราะเหตุดังนี้ คุณเหมือนญี่ปุ่น คนที่ได้รับรางวัลล่าสุดนี้ ก็มีเหตุผลเช่นเดียวกันนี้อีก ต่อเมื่อเราประกาศให้ใครส่งผลงานมาให้เราพิจารณาต่างหาก เราจึงตัดสินให้แต่ผลงานนั้นๆ แม้กระนั้น การประกวดทำนองนี้เขาก็ต้องตีขอบเขตจำกัดไว้ให้ชัดเจนลงไป ว่าประกวดเรื่องสั้น เรื่องยาว หรือกวีนิพนธ์

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมา ผมจึงไม่เห็นว่าการประกวดหนังสือควรมีหลักเกณฑ์อันชอบมาพากล เกรงว่าตัดสินอะไรลงไป จะมีเสียงตำหนิมากกว่าเสียงสรรเสริญ แม้ ส.ป.อ. จะหวังดี อยากจะให้มีข้อว่าสนใจในทางวรรณกรรมอยู่บ้างเหมือนกัน ก่อนจะลาโรงไป ผู้พูดส่าห์จะฝากความนิยมไว้ให้แก่กันเขียน แต่ก็เห็นที่จะไม่ได้ผลสมความมุ่งหมายดอก ความปรารถนาได้อย่างเดียวไม่พอ หลักต้องดีและต้องปฏิบัติได้ด้วย

โดยเหตุที่ผมมองไม่เห็นว่าคุณจะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้ได้อย่างไร จึงไม่สามารถเลือกหนังสือ

ส่งมาให้พิจารณาได้ และถ้าไม่รังเกียจ จะช่วยเขียนคุณเก้าแห่งด้วยว่า ผมขอถอนตัวจากการเป็นกรรมการ ก็จะขอบคุณ ”

ผลแห่งการตัดสินประจำปี ๒๕๑๒ ก็ปรากฏออกมาว่า ได้มีการให้รางวัลองค์การ ส.ป.อ. สำหรับปี ๒๕๑๑ ทั้งสามแขนง โดยแบ่งเงินกันไปเป็นสามส่วนเท่าๆ กัน เป็นอันว่ารางวัลระดับชาติ ที่มีเงินมาจากองค์การระดับภูมิภาคของโลก เหลือให้รางวัลแก่วรรณกรรมที่ตีพิมพ์ของไทย รางวัลละไม่กี่พันบาท เมื่อข้าพเจ้าเป็นประธานอนุกรรมการ จัดการประกวดเรื่องสั้นของบริษัทเอกชนเล็กๆ ยังให้รางวัลที่หนึ่งถึงหมื่นบาท หวังคู้ได้ว่ามีกรรมการและวิธีการพิจารณาที่รัดกุมกว่าสถาบันระดับชาติมากมายนัก แม้กระนั้น ก็ต้องยอมรับว่าหาเรื่องที่มีคุณภาพอันสูงส่งไม่ได้ แต่เราก็ไม่ได้หลอกลวงใคร ไม่ได้ให้ความหวังผิดๆ แก่ใคร

เจ้าหน้าที่ ที่ในสภาการศึกษาตนเอง แม้หลายคน จะทนความสามทวารของข้าพเจ้าไม่ได้ จนการประชุมใด ๆ ถ้ากันข้าพเจ้าออกไปได้ เขาย่อมกระทำ ถึงกระนั้น ก็มีบางคนยอมรับข้อบกพร่องของการทำงานในสถาบันตน ต้องการปรับปรุงให้ดีขึ้น ดังในปีต่อมา เจ้าหน้าที่ผู้หวังดีบางคนได้มาทาบทาม ขอให้ข้าพเจ้าเป็นกรรมการอีก แต่ครั้นข้าพเจ้าไปร่วมประชุมด้วยเพียงวาระเดียว ก็ต้องขอถอนตัวจากที่ประชุม นั้น โดยยอมรับร่วมสังฆกรรมต่อไปไม่ได้

ในรายงานที่จัดลงไว้เป็นทางการ (เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๑๒) ปรากฏแต่เพียงว่า

“นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ ได้เสนอประเด็นการพิจารณาต่อที่ประชุม คือ

ประเด็นการพิจารณา วรรณกรรมที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้รางวัลวรรณคดีขององค์การสพอ. สมควรให้มีการแปลเป็นภาษาต่างประเทศ และควรจะใช้เป็นหลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกวรรณกรรมด้วย หากวรรณกรรมเรื่องใดไม่เหมาะสมจะนำมาแปลเป็นภาษาต่างประเทศ ก็จะได้ไม่นำมาพิจารณาคัดเลือกด้วย ทั้งนี้เพื่อ

ก. จะช่วยให้การพิจารณาคัดเลือกวรรณกรรมง่ายขึ้น

ข. เป็นการเผยแพร่งานด้านการเขียนของไทย

การพิจารณา ที่ประชุมได้อภิปรายในประเด็นดังกล่าวแล้ว ที่ประชุมส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นความคิดริเริ่มที่ดี สมควรจะสนับสนุนให้มีการแปลวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลบางเรื่องเป็นภาษาต่างประเทศ แต่ไม่ควรใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกวรรณกรรมด้วย แม้ว่าการแปลวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลเป็นภาษาต่างประเทศ จะเป็นการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศยิ่งขึ้นก็ตาม ทั้งนี้เพราะการที่จะแปลวรรณกรรมเรื่องใดออกเป็นภาษาต่างประเทศ ให้ได้รสทางวรรณคดีเช่นภาษาเดิมนั้นทำได้ยาก และทั้งจะเป็นการจำกัดคุณลักษณะของวรรณกรรมไป อีกประการหนึ่ง วัตถุประสงค์ของการให้รางวัลตามโครงการให้รางวัลวรรณคดีขององค์การ สพอ. ในชั้นนี้ ก็เพื่อเชิดชูวรรณกรรมและผู้ประกอบงานวรรณกรรมดีเด่นในรอบปีต่างๆ ของประเทศไทย ฟิลิปปินส์ และปากีสถาน และส่งเสริมวัฒนธรรม

ภายในประเทศ กับทั้งเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้ประกอบงานวรรณกรรมในประเทศดังกล่าว ว่าได้มีผู้สนใจในงานสาขานี้มากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเกียรติยศแก่ผู้ประกอบงานด้านนี้ การที่จะกำหนดลงไปว่าวรรณกรรมทุกเรื่องที่ได้รับรางวัล จะต้องแปลเป็นภาษาต่างประเทศ ก็จะทำให้เกิดปัญหาบางประการ เพราะวรรณกรรมบางเรื่องเมื่อแปลไปแล้ว อาจจะหมดรสวรรณคดีไปทีเดียวก็เป็นได้ และฝ่ายองค์การสพอ. ก็ไม่ได้จัดสรรงบประมาณไว้สำหรับการแปลคณะกรรมการคัดเลือกวรรณกรรมฝ่ายไทยอาจจะกระทำได้ในขณะนี้ก็ต่อ จัดทำข้อเสนอแนะภายหลังจากการคัดเลือกวรรณกรรม แล้วเสนอผ่านกระทรวงการต่างประเทศว่า คณะกรรมการฝ่ายไทยเห็นสมควรเสนอต่อองค์การ สพอ. ว่า ในโอกาสต่อไป องค์การสพอ. น่าจะจัดสรรงบประมาณไว้สำหรับการจัดแปลวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลบางเรื่องที่เหมาะสมแปลเป็นภาษาต่างประเทศด้วย

มติ ที่ประชุมมีมติดังนี้

๑. ให้พิจารณาคัดเลือกวรรณกรรมเพื่อเสนอรับรางวัลตามโครงการให้รางวัลวรรณคดีขององค์การ สพอ. ประจำปี ๒๕๑๒ โดยไม่ใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาด้วยเรื่องแปลเป็นเกณฑ์การพิจารณา

๒. ให้เขียนข้อเสนอแนะเสนอองค์การ สพอ. ผ่านกระทรวงการต่างประเทศว่า คณะกรรมการคัดเลือกวรรณกรรมฝ่ายไทย เห็นสมควรเสนอขอให้องค์การ สพอ. พิจารณาจัดสรรงบประมาณ เพื่อใช้ดำเนินการในการแปลวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลบางเรื่องที่เหมาะสมจะแปลเป็นภาษาต่างประเทศ เพื่อเป็นการเผยแพร่งานของนักเขียน และเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศยิ่งขึ้น”

แม้ประเด็นนี้ ก็ไม่ปรากฏว่า ในปีต่อมา ได้มีการติดตามเรื่อง ให้วรรณกรรมนั้น ๆ ได้รับการถ่ายทอดออกเป็นภาษาต่างประเทศ และ

ที่จดยางงานการประชุมไว้นั้น ยังไม่ตรงกับ เหตุผลที่แท้จริงของข้าพเจ้า ด้วยข้าพเจ้าเสนอแนะขึ้นว่า ถ้าเราจะสักแต่รับเงินมาเพียงจำนวนเท่านั้น แล้วไปเบ้าหม้อเหตุทุกทีทุกตา ในบรรดานักเขียน ให้มาพิจารณางาน แล้วได้รับรางวัลกัน มันจะได้ไม่คุ้มเสีย ก็ถ้าองค์กร ส.ป.อ. ต้องการทำตามกฎบัตรของเขา ควรให้มีการเข้าใจกันและกัน อย่างน้อยก็ในภูมิภาคแถบนี้ ดังที่เคยเชิญเสด็จในกรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร และเชิญนายดิเรก ชัยนาม ไปแสดงปาฐกถาที่ปากีสถานและฟิลิปปินส์มาแล้ว รางวัลทางวรรณกรรมก็เช่นกัน ไม่แปลเป็นภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศส ก็แปลเป็นภาษาตากาลอกและภาษาฮูรดูได โดยที่เราต้องแปลจากภาษานั้นๆ เป็นไทยด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ส.ป.อ. ต้องมีนโยบายสนับสนุน วรรณกรรมจริง ๆ ในภูมิภาคแถบนี้ เข้าใจกันและกันอย่างจริงๆ เราในฐานะสถาบันนักเขียนจึงควรร่วมมือด้วย หาไม่ก็กลายเป็นว่า มีเงินเหลือจากงบประมาณทางทหาร ที่ซื้อปืนกลก็ไม่ต้องบอกเสียแล้ว เลยโยนมาให้ นับว่าไม่เป็นเกียรติ เงินเพียงเท่านี้ องค์กรตอถอยหรือห้างร้านภายในประเทศก็ทำมาให้ได้ โดยไม่ต้องกวนสถาบันระดับชาติ ไม่ต้องผ่านสภา ฯ และสมาคม ฯ

กล่าวอย่างสั้น ๆ ก็คือข้าพเจ้ารับหลักการให้รางวัลทำนองนี้ ไม่ได้ และถ้ารับได้ ข้าพเจ้าย่อมจะต้องตั้งข้อกังขาต่อไปถึงวิธีทำงานที่เชิญคนมามาก ๆ โดยที่คนพวกนี้ไม่ค่อยจะได้

ทำอะไร บางทีมาเอาเบี้ยประชุม บางทีไม่มาเอาเลย ข้ายังมีภาระแย้งเป็นกรรมการเสนอแนะ และกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งกลับมีสิทธิชี้ขาดว่า ควรให้รางวัลเท่าใด อย่างไร ล้วนเป็นการโละพ่อทั้งสิ้น และกรรมการที่ร่วมงานอยู่ด้วยนั้น หลายท่านก็มาสายหน้ากับข้าพเจ้าภายหลัง เป็นแต่ท่านนั้น ๆ อาจสุขุมกว่าข้าพเจ้า จึงไม่ได้ลาออก โดยการลุกออกจากที่ประชุมไปเลย

การให้รางวัลทำนองนี้ ถ้าไม่แท้ที่หลักการ ข้าพเจ้าก็จะขอประนามองค์กร ส.ป.อ. และสถาบันที่เกี่ยวข้องอีกต่อไป ถ้าไม่โดยข้อเขียนก็โดยคำพูด ถึงหลักการให้ เป็นไปอย่างถูกต้องดีงามแล้ว ก็ต้องแก้วิธีการให้รัดกุมยิ่งขึ้น ซึ่งทำได้ไม่ยาก เพราะมีประสบการณ์อันและ ๆ เหลว ๆ มาถึงสามปีแล้ว วิธีการที่แล้ว ๆ มา เห็นได้ชัดว่าถ้ากรรมการคนใดขยัน ทำข้อเสนอมาโดยละเอียด มีข้อเสนอสนับสนุนอย่างมีเหตุผล คนอื่น ๆ ก็มักยอมโดยง่าย จะแก้ที่ตรงนี้ได้ ก็โดยให้มีอนุกรรมการ ซึ่งกินเงินเดือนประจำ ชั่วระยะเวลาอันจำกัด ไปคัดเลือกงานมาอย่างจริงจัง ๆ และทำข้อเสนอแนะอย่างตรงไปตรงมาเสมอทันหมด ไม่ใช่ใช้กรรมการเสนอแนะ ซึ่งมีแต่ชื่อเต็มไปหมด โดยที่บางคนก็ไม่ให้ข้อเสนอแนะอื่นใด นอกไปจากเอ่ยชื่อหนังสือไว้ให้เท่านั้น องค์กรประกอบของกรรมการก็สำคัญ ต้องได้ทั้งคนหัวเก่า หัวใหม่ ซึ่งต่างก็ต้องเป็นคนที่มีวิจยารณญาณ โดยที่แล้ว ๆ มา ยังขาดอยู่มาก ขนาดงานกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ยัง

มีกรรมการโง่ ๆ ที่บอกว่า ผิดฉันหลักชัยบ้าง
ภาษาไม่สุภาพบ้าง

ที่ข้าพเจ้ากล่าวมาทั้งหมดนี้ ไม่ได้พิจารณา
ถึงผลงานที่ได้รับรางวัลแต่ละชั้นเลย ก็ถ้าเรา
หลักการไม่ได้ วิธีการก็ไม่ได้ ข้าพเจ้ารับ
คุณภาพของกรรมการส่วนใหญ่ไม่ได้เสียแล้ว เรา
จะไปรับคุณภาพของงานที่ผ่านการให้รางวัลอัน
นั้นได้อย่างไร โดยเฉพาะ **เขาช็อกานต์** ของ
สุวรรณี สุคนธา นี้ ผู้เขียนบอกกับข้าพเจ้าโดย
ตรงเลย ว่าเป็นงานชิ้นที่เจ้าตัวไม่ภูมิใจเลย ถ้า
จะให้รางวัลเธอ ควรเลือกงานของเธอที่ดีกว่านี้
ก็แม้ผู้ได้รับรางวัลยังไม่เห็นคุณค่าของงานชิ้นที่
ได้รับการยกย่อง ข้าหลักการ วิธีการ และคณะ
กรรมการ ยังเป็นดังที่ปรากฏอยู่หน้าด้วยแล้ว แล้ว
จะให้คนอย่างข้าพเจ้าเข้าไปร่วม สังฆกรรม กับ
กิจกรรมอันนี้ได้อย่างไร ฉะนั้นปีนี้ เมื่อมีบัตรมา
สอบถามความสมัครใจว่าจะรับเป็นกรรมการได้
หรือไม่ ข้าพเจ้าจึงได้ตอบปฏิเสธไปโดยไม่รีรอ

ที่กล่าวมานี้ มิได้จงใจโจมตีแต่ฝ่ายเดียว
ถ้าสภาการศึกษา สมาคมภาษาและหนังสือ และ
กระทรวงการต่างประเทศ ตลอดจนองค์การ
ส.ป.อ. เอง มีคนที่มีความวิเศษ จินประสงคจะให้
รางวัลทางวรรณกรรมชิ้นนี้ มีคุณค่าสมเจตจำนง
เต็ม ก็ควรแก้ไข ทั้งในหลักการ วิธีการและ
องค์ประกอบของกรรมการ อย่าสักแต่จะทำกัน
อย่างซังกะตายต่อไป ดังที่เป็นมาแล้วถึงสามปี
ถ้าแก้ได้จริง ข้าพเจ้าอาจยอมรับร่วมสังฆกรรม
ด้วยต่อไปก็เป็นได้ ©

บางตอน
จาก
เขาช็อกานต์
ของ
สุวรรณี

“คุณคนนี้เป็นใครคะ คุณแม่ จึงจะให้
เขามาอยู่บ้านของเรา”

“เขาแต่งงานกับลูกแล้วไงล่ะ” ผู้เป็น
มารดาตอบ “**เขาช็อกานต์**”

หล่อนมีโอกาสดีว่าอยู่กับเขาแน่นอน เขา
นึกถึงลูกคนที่ขี้แงบด ๆ เขา นึกถึงความตื้น
ตลกใจของตัวเอง พร้อมกับนึกว่าตนได้ทำความ
ผิดคิดร้ายอะไร ชีวิตของเขาแขวนอยู่กับความ
ชอบไม่ชอบของบุคคลจำนวนน้อย งานที่เขา
ทำไปไม่มีประโยชน์ และท้ายที่สุด กานต์คิดว่า
เขาอาจจะตายลงไปเมื่อไรก็ได้ที่อำเภอ
อำเภอซึ่งมีบุคคลจำนวนหนึ่งคิดว่าอำเภอ

“คุณมีสิทธิ์อะไร” หล่อนตันตลกใจเหลือ
กำลัง นัยน์ตาของหล่อนบอก “คุณ...คุณ...
เลวเหลือเกิน... เลวที่สุด”

“แต่ก็เป็นพ่อหุทัย” กานต์กรวดเกรียว
“ทำเป็นลืมตัวของตัวได้สนิทเขี้ยวนะ หุทัย
จำไม่ได้แล้วหรือบ้านของเราที่บ้านนอก หุทัย
หันผมมาแล้วนี่ก็คิดเรื่อง” เขาพาหล่อนมานั่ง

บนเตียง แขนเขายังไม่ยอมปล่อยจากหล่อน
 “แล้วก็ไม่ได้อีกเลย ผมคิดถึงหุทัย
 ก็ได้แต่คิดถึง ไม่มีเวลามานั่งเฝ้าอย่างไอ้หมอนั้น
 เพราะหมอกานต์ไม่ใช่ลูกเสริมฐิ เป็นลูกคน
 คนอื่น ๆ มาจากภาคอีสานเสียด้วยซิ” เขากอด
 ให้หล่อนนอนเคียงข้างเขา เอาแขนกอดหล่อน
 ไม่ให้ลุกขึ้น “ที่คนกรุงเทพฯ เรียกบักเสี้ยว
 นั้นแหละคือตัวของหุทัย” เขาหัวเราะเสียง
 ดัง “ผมยังงงเลยว่ ทำไมนะ หุทัยจึงมา
 แต่งงานกับผม หมอจวนๆคนหนึ่งที่ไม่มีโอกาส
 จะรวยขึ้นมาได้เลยในชีวิต แล้วผมก็รู้คำตอบ
 รัวว่าหุทัยไม่ได้รักผมเลย แต่บูชาความเป็น
 อีโร้บ้ำๆของผม ผมเป็นหมอที่ทำงานมีอุดมคติ
 คุณจบจากมหาวิทยาลัยใหม่ๆ ยังบูชาอุดมคติ
 แรงกล้า แต่แล้วคุณก็ผิดหวังเพราะมันไม่สวย
 งามอย่างที่คิด มันลำบากยากแค้น หุทัย
 เคยสบายก็ต้องมาลำบาก และคงต้องลำบาก
 ไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุดตลอดชาติก็ว่าได้” เขา
 หุตุตพุดพลาถกอดเคเล้าภรรยาอย่างรุนแรง
 “หุทัย...หุทัย ผมคิดถึงหุทัยเหลือเกิน
 ผมมันก็ไอ้มนุษย์คนหนึ่งที่ยังตัดกิเลสไม่ได้
 บางทีก็อยากจะทำอย่างหุทัยขอร้องเหมือน
 กัน ตั้งร้านขูดรีดคนไข้แพงๆ แล้วก็คงจะ
 ลืมตาอ้าปากได้ แต่ผมทำไม่ได้ ทำไม่ได้มัน
 อยาตัวเอง แล้วผมก็คงสูญเสียหุทัยจนได้” ©

พิมพ์ครั้งแรก ใน สตรีสาร

ทำไมคณะกรรมการ จึงเลือก “เขาช็อกานต์” ของสุวรรณี สีธา พินิจภูวดล

เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๑๓ สภาการศึกษ
 แห่งชาติ ได้ประกาศไปยังสื่อมวลชนและสถา
 บันต่างๆ หลายแห่ง เรื่องการคัดเลือกวรรณ
 กรรมเพื่อรับรางวัลประจำปี ๒๕๑๓ ขององค์
 การ สปอ. มีเนื้อความกล่าวถึงวัตถุประสงค์การ
 ให้รางวัล การจัดตั้งคณะกรรมการ ประเภท
 ของวรรณกรรม หลักเกณฑ์พิจารณาคัดเลือก
 วรรณกรรมและวรรณกรรมที่จะพิจารณา

หนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์หลายเล่ม
 ได้ลงข่าวประกาศนี้ สถาบันวิทยุกระจายเสียงแห่ง
 ประเทศไทย ท.ท.ท. และอีกหลายแห่งก็ได้กระ
 กระจายข่าวนี้ทั่วพระราชอาณาจักร บุคคลในวง
 การหนังสือ ในวงการศึกษา และสถาบันต่างๆ
 รวมทั้งพ่อบ้าน แม่บ้าน ได้รับหนังสือทาบ
 ทามเชิญเป็นกรรมการคัดเลือกวรรณกรรม เพื่อ
 รับรางวัลของ สปอ. นี้ บางท่านก็ตอบรับ บาง
 ท่านก็ตอบปฏิเสธ มายังสภาการศึกษ รวม
 จำนวนผู้ที่ยอมรับเป็นกรรมการได้ทั้งสิ้น ๔๐

ราย เป็นกรรมการเสนอแนะ ๓๐ ราย และ กรรมการที่ปรึกษา ๑๐ ราย

ครั้นถึงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๔ คณะ กรรมการทั้งหมดก็มาพบกันเพื่อดำเนินการตาม หลักการประชุมทั่วไป ตกลงหลักการปฏิบัติงาน และแบ่งงานกันไปทำเป็น ๔ ฝ่าย คือฝ่าย พิจารณาควินิพนธ์ นวนิยาย เรื่องสั้น และ สารคดี

ในระหว่างนี้กรรมการเสนอแนะทั้ง ๓๐ ท่านก็ทำหน้าที่เสนอแนะหนังสือที่ตนเคยอ่าน หรือได้รับคำแนะนำจากเพื่อนฝูง ตลอดจนผู้ ใกล้ชิดว่าสมควรเสนองานของใครเพื่อคัดเลือก วิจารณ์ สปอ. ในขณะที่เดียวกันสภาการศึกษา ก็แจกแบบฟอร์มเสนอแนะวรรณกรรมไปยังประ ชาชน สำนักพิมพ์ สำนักงานหนังสือพิมพ์ทั้ง รายวันและนิตยสาร เพื่อว่าประชาชนและสำนัก พิมพ์จะได้เมตตาให้ความร่วมมือเสนอแนะ งานที่เห็นสมควร ปรากฏว่า มีนักเขียน ประ ชาชน ผู้พิมพ์ บรรณาธิการ นิตยสารหลาย ท่านให้ความร่วมมือส่งงานเขียนมายังสภาการศึกษา เป็นจำนวนมาก เจ้าหน้าที่สภาการศึกษา ได้รับไว้ทั้งหมดแล้วลงมือตรวจสอบให้ถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการได้วางไว้ เช่น พิมพ์ครั้งแรกในปี ๒๕๑๓ ใช่หรือไม่ ความ ยาวครบถ้วนตามกำหนดหรือเปล่า เป็นวรรณ

ลีตา นินิตกุล กรรมการเสนอแนะรางวัล วรรณกรรม สปอ. ประเภทนวนิยาย ปัจจุบันเป็น อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยรามคำแหงและบรรณา ธิการข่าวรามคำแหง

กรรมที่จัดเข้าเป็น ๑ ใน ๔ ประเภทหรือไม่ เป็นต้น แล้วนำส่งคณะกรรมการพิจารณาซ้ำ อีกครั้งหนึ่ง เราได้สารคดีไว้พิจารณา ๑๑ ชิ้น นวนิยาย ๔ ชิ้น / กวีนิพนธ์ ๔ ชิ้น และเรื่อง สั้นเพียง ๓ ชิ้น ซึ่งก็นับว่าเป็นจำนวนน้อย มากเมื่อเทียบกับจำนวนงานวรรณกรรมที่มีอยู่ใน ปี ๒๕๑๓

เหตุที่เป็นเช่นนี้ คิดว่าเป็นเพราะผู้สนใจ ให้ความร่วมมือเสนอแนะไม่กว้างขวางพอ ส่วน ที่จะให้กรรมการได้ตระเวนอ่านงานทั้งหมดทุก ชิ้นนั้น ย่อมไม่มีทางเป็นไปได้ กรรมการ เสนอแนะก็อ่านได้เท่าที่จะสนใจ และที่สามารถ และถ้างานชิ้นไหนดีเด่นก็มักจะมีผู้เสนอแนะร่วม กันหลายท่าน

งานของ “สุวรรณ” เรื่อง *เขาชื่อกามดี* มี กรรมการและประชาชนรวม ๔ ท่านได้เสนอ แนะนำเป็นลายลักษณ์อักษร

เมื่อการพิจารณานวนิยายเริ่มขึ้น คณะ กรรมการก็ตกลงกันด้วยหลักการอีกครั้งหนึ่งแล้ว ทุก ๆ คนในคณะกรรมการก็นำงานทั้ง ๔ ชิ้นไป อ่านอีกหลาย ๆ ครั้ง เพื่อประเมินคุณค่าให้ละเอียดละออ เรามีอุปสรรคในเรื่องต้นฉบับซึ่ง ไม่พร้อม ไม่ครบถ้วน มีจำนวนไม่เพียงพอ สำหรับแจกจ่ายให้แก่กรรมการทุก ๆ คน คัง นั้นจึงต้องผลัดเปลี่ยนกันอ่าน ทำให้คณะกรรมการต้องอดทนและใช้ความพยายามเพิ่มขึ้นเป็น อันมาก ขณะที่อ่านศึกษางานแต่ละชิ้น กรรมการแต่ละท่านก็จะวิจารณ์ตามหลักวิชาเท่าที่ตน ได้รู้มาโดยพยายามข่มใจให้เป็นกลาง เป็น

ธรรม พยายามขจัดอคติต่าง ๆ ที่มีอยู่ตามวิสัย
ปุถุชน พยายามไม่คิดว่าผู้แต่งเป็นเพื่อน เป็น
ผู้คุ้นเคยกัน หรือไม่เป็นอะไรกับตนเอง พยายาม
ลิ้มค่านิยมของนิตยสารฉบับที่งานชิ้นนี้อาศัย
เป็นสนามลงพิมพ์ เราตั้งใจพิจารณาเพ่งเล็ง
ตรงสู่ “งาน” ชิ้นนั้นอย่างตรงไปตรงมาที่สุดเท่า
ที่เราทุกคนจะสามารถกระทำได้ และสิ่งที่เรา
ต้องทำคือเปรียบเทียบกับ “งาน” อื่น ๆ ของผู้
เขียนคนเดียวกันเพื่อให้มั่นใจในข้อตัดสินยิ่งขึ้น

คณะกรรมการพิจารณานวนิยายได้ประเมิน
คุณค่างานแต่ละชิ้น โดยแยกองค์ประกอบ
ใหญ่ ๆ ออกเป็นเนื้อเรื่อง แก้วโครงเรื่อง สำนวน
ภาษา คุณค่าทุก ๆ ด้าน เทคนิคการแต่ง
การสร้างตัวละคร การสร้างฉาก ข้อคิดปรัชญา
หรือจุดเด่นอื่น ๆ เช่น ปัญหา ความประณีตงดงาม
ขององค์ประกอบ ความประณีตงดงาม
ขององค์ประกอบทั้งหมดเมื่อรวมกันเข้าแล้ว เรา
ก็ได้พยายามมองเจาะไปทุกแง่ทุกมุมตามสติกำลัง
ภูมิปัญญาเท่าที่สามารถ เราคิดว่าเราได้ตั้งใจ
ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเราเห็นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง
เต็มฝีมือ เราได้เถียงกันบางครั้งก็รุนแรงเพื่อจะ
ชี้แจงแสดงความคิดของเราออกมาให้แต่ละคน
เข้าใจ แน่แน่นอนเหลือเกิน ความคิดของเราไม่
ตรงกัน แง่มุมที่คณะกรรมการมองบางครั้งก็
เฉียด ๆ กัน บางครั้งก็เป็นตรงกันข้าม เช่น
นิสัยตัวละครบางตัว ท่านหนึ่งเห็นไม่น่าจะ

เป็นไปได้ แต่อีกท่านหนึ่งรับรองว่ามีจริงและ
สมจริง ต่างก็อ้างหลักฐานพยายามยืนยันตาม
ประสบการณ์ของตน บางทีเรื่องราวตอนที่กรรมการ
ท่านหนึ่งเห็นเป็นการบรรยายซ้ำซาก อีก
ท่านหนึ่งกลับเห็นว่านั่นคือการย้าหัวตะปู้ เรา
ขัดแย้งกันอย่างอิสระเต็มที่เพื่อประเมินคุณค่าของ
งานที่เรากำลังพิจารณา เรามิได้หยวนยืนยอม
กันง่าย ๆ เพื่อเอาใจกัน หรือเพื่อตัดบทตัดปัญหา
ให้เสร็จ ๆ ไปที่ เราได้เถียงกันด้วยเหตุผล
จนกระทั่งอีกฝ่ายหนึ่งยอมจำนนด้วยเหตุผล แล้ว
เราก็ยอมรับผู้ที่สามารถแสดงเหตุผลได้หนักแน่น
มากที่สุด

การประเมินคุณค่าของงานวรรณกรรมทุก
ครั้งที่คณะกรรมการได้ปฏิบัติมาต้องถือเป็นความ
ลับเช่นเดียวกับการชำแหละผ่าตัดของนายแพทย์
จะประเจิดประเจ้อต่อหน้าสาธารณะมิได้ ต่อ
เมื่องานผ่าตัดเสร็จแล้วจึงจะบอกได้ว่าคนไข้จะ
รอดชีวิต หรือจะตาย

ในที่สุด *เขาชื่อกานต์* ของสุวรรณี ก็รอด
ชีวิตออกมาจากห้องผ่าตัด โดยมี *ไอ้มวด* ของ
สีฟ้า ไล่ตามมาห่าง ๆ

ส่วนดีของงานทั้งสองชิ้นมีคุณค่าสูงพอที่จะ
เสนอแนะต่อไปยังกรรมการที่ปรึกษาเพื่อให้ท่าน
กลั่นกรองซ้ำแล้วซ้ำอีก อีกชิ้นหนึ่ง

เราได้สรุปผลการประเมินคุณค่าที่เด่นอื่น ๆ
ของ *เขาชื่อกานต์* ในแง่ต่าง ๆ หลายแง่สิ่งที่

เด่นที่สุดในวรรณกรรมชิ้นนี้ คือเทคนิคการแต่ง “สุวรรณี” ให้ออกวิธิต่างแบบตรงไปตรงมาสมัยใหม่ มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง การบรรยายฉากและการบรรยายตัวละครได้ส่วนสัดไม่พร่ำเพรื่อ และไม่ห้วนสั้น โดยเฉพาะการสร้างฉาก เป็นฉาก (Setting) ที่สวยงาม มีจำนวนมากย้ายท้องที่ฉากไปมาได้อย่างแนบเนียน ฉากมีความสำคัญประหนึ่งเป็นตัวละครตัวหนึ่งของเรื่อง เหมือนกับหิมะในฉากเรื่อง *ดอกเตอร์ชีวาโก* เรา รู้สึกว่าหิมะและความหนาวได้มีบทบาทมาร่วมไปกับตัวละครที่เป็นคนเดินเห็นได้ กรรมการท่านหนึ่งได้นำเนื้อความหลายตอนมาอ่านดังๆ ยืนยัน “เสน่ห์” ของฉาก (Setting) ที่ “สุวรรณี” ได้วาดไว้ และชี้ให้เห็นว่าเหตุการณ์และตัวละครที่ออกมาในฉากนั้น มีความกลมกลืนเหมาะสมกันเพียงไร ส่วนเนื้อเรื่องก็ยังคงเป็นเรื่องเดิมที่ต่อเนื่องกัน การย้ายฉากบ่อย ๆ โดยกำกับตัวละครกับเนื้อเรื่องให้เข้ากันได้ตลอดเวลานั้น ถ้าไม่ใช่ผู้มีฝีมือจริงๆ แล้ว ก็หาทำได้สำเร็จไม่

กรรมการอีกท่านหนึ่ง เห็นคุณค่าเด่นเชิงผูกเรื่องแบบ (Flash — back) หรือจิตประวัติของสุวรรณี นับเป็นศิลปะที่นักเขียนชั้นต้นนิยมใช้ เพราะเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก สุวรรณีได้พาเหตุหยั่งเข้ามาแสดง “จิตประวัติ” เห็นสิ่งของแล้วย้อนรำลึกหลังถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาโดยมีไทม์เรนเป็นตัวเอกในเหตุการณ์ตอนนั้น

กรรมการอีกท่านหนึ่งก็นำเทคนิคการวาดตัวละครที่มีลักษณะเด่นชัด เป็นตัวของตัวเอง สมจริง และสมเหตุผล การวาดถ้อยคำการวาดท่าทางและการวาดนิสัยของบุคคลในท้องเรื่องนั้นเต็มไปด้วยศิลปะ ผู้อ่านจะเข้าใจได้เองโดยไม่ต้องบอกตรง ๆ ตัวละครในต่างจังหวัดกับตัวละครในกรุง มีทัศนคติต่างกันในแง่ที่เป็นไปได้ ทัศนะของแม่ของเหตุหยั่งที่มีต่อลูกชายและความผิดหวังก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ใครมีลูกชายเป็นหมอ ก็หวังว่าจะรวยทรัพย์สินเงินทองกันทั้งนั้น แต่แม่ของเหตุหยั่งต้องผิดหวังเพราะหมอกานต์รวยแต่ความดีอันเป็นอุดมคติ ตัวละครเหตุหยั่งก็มีนิสัยเป็นผู้หญิงธรรมดา ๆ อดฝันถึงความหรูหราไม่ได้ และก็ยอมพลอสติไปบ้างตามประสาปุถุชน แต่กลัวว่าคุณค่าที่แท้จริงของหมอกานต์คืออะไร

หมอกานต์เป็นรูปด้านกลับของหมอสมัยใหม่ ซึ่งทนสู้ความยากจนในเมืองไทย — ในบ้านนอกที่แร้นแค้นของเมืองไทย “สุวรรณี” จะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตามได้สะท้อนภาพทัศนคติที่รู้จักกันของหมอหนุ่มในสังคมไทยปัจจุบัน การฉายรูปด้านกลับ หรือการสร้างความจริงกันข้ามในวรรณกรรมชิ้นนี้มีบ่อยครั้งควบคู่กันได้อย่างดีส่วนสัด เช่นภาพข้าราชการซื้อสัตย์กับภาพข้าราชการที่ทุจริต การต่อสู้เพื่อความดีนั้นมักจะหาทางชนะได้ยาก หมอกานต์ก็แพ้เช่นกัน เป็นการแพ้ที่มีค่าเท่าชีวิต แต่ก่อนตาย หมอ

กานต์ก็ได้ทราบว่าการร่ายของเขามีได้เลวหราม บัดนี้ เป็นการตายที่มีความสุข เป็นการตายที่ กระหันทันเหลือเกิน แต่ก็เป็นที่กนาฏกรรมที่ กินใจประทับใจความรู้สึกของผู้อ่าน การตายของ หมอกานต์ เป็น Climax ของเนื้อเรื่องและเป็น การจบเรื่องด้วย

เราได้คิดถึงวิธีจบของวรรณกรรมชิ้น นี้อยู่ นาน เราพยายามหยาบข้อดีข้อเสียของการจบ อย่างกะทันหันที่น่าตกใจ เช่นนี้ออกมา เรา พยายามคิดเท่าที่เราจะคิดออก ว่าการจบแบบ นี้ทำให้ส่วนสำคัญของเนื้อเรื่องเสียไปหรือไม่ ความ เห็นของเราแตกต่างกันมากมาย กว่าที่จะนำมา เข้าแนวได้ เราพากันหนักศีรษะ หนักใจอึ้ง งัน แต่เราทุกคนก็ยอมรับว่าเป็นการจบที่แฝง ความเศร้า และความเศร้า ณ จุดนั้นก็เขียน ที่ยิ่งใหญ่ทั้งหลายก็นิยมใช้ถักเนาหลายยุคหลาย สมัยแล้ว ว่า "สุวรรณี" นำมาใช้บ้างจะไม่ได้ เทียบหรือ

เค้าโครงเรื่องเป็นสิ่งที่เราสนใจน้อยที่สุด เพราะเป็นเค้าโครงรวมสามมัญ การเขียน เรื่องชีวิตจริง เค้าโครงเรื่องก็หนีไม่พ้นรูปนี้ ถ้าใครวาดชีวิตจริงให้หวือหวาเกินไป ก็จะไม่ ได้ภาพชีวิต แต่ได้นิทาน นิยายในจินตนา การ คุณค่าก็คือการนำสังขารสามมัญ มา บรรยายแจกแจจให้เด่นชัดด้วยศิลปะการเขียน

การประกอบภาพ และเปลี่ยนสลับภาพให้น่า สนุกไว้ใจชวนติดตาม

คุณค่าทางสังคมเป็นประเด็นสุดท้ายที่เรา พิจารณา เรามีได้มุ่งหวังให้นวนิยายเป็นคำร่า สังคมวิทยา หรือคำร่าปรัชญา หรือคำร่าจริย ศาสตร์ แต่ถ้าวรรณกรรมชิ้นใดทั้งร่ารอยภูมิ บัญญาคติเตือนใจ รั่วใจให้คนทำความดีเสีย สละแก่สังคมและเป็นตัวอย่างที่ยึดถือทำตามได้ ก็เป็นเรื่องที่น่ายินดีเพิ่มขึ้น เรามุ่งเน้นคุณค่า arts for arts sake ให้เด่น แต่เราก็มิได้ทิ้ง หลักการประเมินคุณค่าศิลปะที่ประกอบกัน ทั้ง "be bien et le beau"

บทความนี้เขียนขึ้นเพื่อเล่าเรื่องการตัดสินใจ งานวรรณกรรมของคณะกรรมการเสนอแนะ วรรณกรรม ประเภทนวนิยาย มิได้ตั้งใจแก้ ตัว หรือแสดงความน้อยใจชมขึ้นอย่างใดหามิได้ คณะกรรมการที่ยอมรับปฏิบัติงานชิ้นนี้ก็เพราะ ค่างมีใจรักงาน วรรณกรรมเป็นชีวิตจิตใจอยู่แล้ว จึงเต็มใจยอมรับทำงานที่ต้องเสียสละให้แก่งาน ด้านวรรณกรรมเมื่อมีโอกาส

อันคำวิจารณ์ทั้งหลายนั้น เรารับฟังด้วยความขอบคุณ เพราะอย่างไรก็ตามย่อมให้ประ โยชน์แก่คณะกรรมการเพื่อจะได้แลเห็นเงาสะ ทอนของตัวเองรอบคอบยิ่งขึ้น ถึงแม้บางท่าน จะไม่เห็นความตั้งใจทำงานของเรา แต่เราก็ได้ เห็นแล้วด้วยตัวของเราเอง ©

กำแพงลม

คำสิงห์ ศรีนอก แฮปปี้เบิร์ธเดย์คุณตา

แทบทุกครั้งเมื่อเข้าดูหนังไทย ข้าพเจ้ามักจะเกิดความรู้สึกเหมือนกับว่า กำลังมีชีวิตอยู่ในโลกประหลาดต่อภาพที่ปรากฏบนจอ ว่าถึงภูมิประเทศ เหตุการณ์ และผู้คน ในนาทีแรกๆ อะไรต่อมิอะไรก็ดูคุ้นตาคุ้นใจอยู่แต่พอเวลาผ่านไปสักชั่วขณะหนึ่ง ความรู้สึกจะค่อยๆ เปลี่ยนความคุ้นเคยเริ่มจางหาย บังเกิดความงงงวย งงวย เมื่อได้เห็นภาพของบุคคลที่รู้สึกคุ้นเคยเริ่มแสดงอาการบึ้งๆ เลอะๆ เทอะๆ ผิดผู้ผิดคนจนบางครั้งมาถึงกับรู้สึกกระอักกระอ่วน มวนไส้ พลางนึกอึดจรรยาใจว่า ท่านผู้สร้างผู้กำกับนี่กระไร ช่างสามารถสรรหาเรื่องเลือกหาคนเกินตั้งใจ

คำสิงห์ ศรีนอก กำแพงลมเป็นกำแพงที่มองไม่เห็นแต่มีอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง ทั้งในเมืองและชนบท เป็นกำแพงที่ผู้เขียนอยากจะทำลาย แต่เขารู้ว่ามีนัยที่ จะทะลายลงได้ ผู้เขียนประจำคอลัมน์นี้เป็นนักเขียน และนักหนังสือพิมพ์เก่า ชาวนครราชสีมา เขาเขียนเล่าเรื่องตามแบบฉบับนักเขียนเรื่องสั้น ผู้มีคารมขัน

มาชุมนุมกันได้พร้อมเพรียงดีแท้ แต่บัดนี้ ข้าพเจ้าขอภัยเกิด ท่านผู้มีส่วนร่วมในอุตสาหกรรมหนังไทยทั้งหลาย ข้าพเจ้าเขียนเรื่องนี้ด้วยความสำนึกผิด เขียนด้วยความรู้สึกการวะในอัจฉริยภาพของท่าน ข้าพเจ้าผิดไปแล้วที่เคยบังอาจคิดว่า อันอาการบึ้งๆ เลอะๆ เป็นอาการพิเศษ ซึ่งจะพบเห็นได้ก็แต่ในหนังไทย (พ.ศ. ๒๕๑๔) เพราะตามที่เป็นจริงนั้นหาถูกต้องไม่ หากจะมีคำกล่าวหาว่าหนังไทยเรอรัล้าหลังอย่างไร ก็จงฟังด้วยดี แล้วยิ้มใส่หน้าคนที่พูดเช่นนั้นเถิด หนังไทยอาจยังเป็นกระยาจกในเรื่องทุนและคาราวาชาติ แต่การสรรเรื่องและสร้างบท (เกิน) บาทของผู้แสดงนั้น ได้ก้าวหน้าเป็นอันมาก และก็จงภูมิใจว่าชีวิตสังคมไทยปัจจุบันกำลังเอออและไล่กวตตามหลังท่านขึ้นไปติดๆ หากท่านยังล้งเล็คอาดไม่เพิ่มจริตพิสดารให้หนัก ท่านจะต้องมีอันเฮยในเวลาอันใกล้

หน้าฝนปีนี้ เฉพาะระแวกภาคอีสานตอนล่าง แล้งและร้อนคุเดือด ฝนขาดหายติดต่อกันตั้งแต่เดือนกรกฎาคมกระทั่งปลายสิงหา จึงเมื่อเพื่อนเก่าแะหาชวนไปเยี่ยมบ้านเกิดของเขา ข้าพเจ้าอดเอื้อนเพียงเล็กน้อย ใจหนึ่งอยากไป เพราะไม่ได้เห็นมาหลายปี แต่อึดใจล้งเล เมื่อคิดถึงการที่จะต้องย่ำฝ่าแดดถึงหนึ่งวันเต็มๆ แต่เมื่อผู้ชวนบอกว่าคิดถึงบ้าน ซึ่งเป็นเหตุผลน่าเห็นใจ ข้าพเจ้าก็ยกที่จะปฏิเสธ จนเมื่อไปถึงแล้วนั้นแหละจึงได้รู้ว่าตนเองคิดผิดอีกครั้งหนึ่ง เวลาที่ดิถีปีทำให้หลายสิ่งหลายอย่างเปลี่ยนแปลง

แปลงไป เฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการเดินทาง แทนที่จะต้องย่ำเท้าถึงสามสิบกิโลเมตรเหมือนเมื่อก่อน เรามีระยะที่ต้องเดินจริง ๆ เพียงเจ็ดกิโลเมตรเศษ ๆ เพราะหน่วยงานร.พ.ช.ท่านได้เข้าไปกรุณาพาพวกเราเข้าไปเกือบถึงหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามก็ดี ความสะดวกดังกล่าวก็สร้างปัญหาให้เราอยู่บ้าง เพราะได้กำหนดเวลาของการเดินทางไว้แล้วหนึ่งวันเต็ม เมื่อเกิดมีเวลาเหลือครึ่งค่อนวันก็ต้องคิดว่าจะใช้ทิ้งไว้ข้างไปอย่างไร หมู่บ้านชนบทจริง ๆ นั้น ตอนกลางวันในฤดูฝนมักเงียบเหงาเสมอ ด้วยเหตุนี้ เราจึงใช้เวลาให้ล่องไปตามโรงน้ำชากาแฟหยอย ๆ ของตลาดอำเภอจนกระทั่งบ่ายจึงเดินทางต่อ พอก้าวลงจากรถประจำทาง เพื่อนของข้าพเจ้าเริ่มร่ำยาวถึงภูมิหลังของผู้คนและสถานที่ทุกแห่งที่เราผ่าน ดูอะไร ๆ ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ จอมปลวกหรือแอ่งน้ำตื้น ๆ ช่วงมีความหลังผูกพันกับเขาไปหมด เขาหักทุกคนที่เดินผ่าน ผิดบ้าง ถูกบ้าง (ข้าพเจ้าแอบสงสัยว่าเขาเตรียมตัวจะสมัครผู้แทนราษฎร) บางรายตีหน้าเชื่อฟังความหลังกันอยู่นานกว่าจะได้ร้องอ้อ เพราะตัวเองมีชีวิตคาบเส้นอยู่ระหว่างบ้านกับเมือง ข้าพเจ้าจึงไม่ตื่นเต้นมากนัก เพียงแต่เออ ๆ ครับ ๆ และสังเกตเปรียบเทียบกับความแตกต่างกับภาพที่เคยเห็นสมัยยังเด็ก และโดยทั่วไปแล้วก็ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงมากนัก นอกจากความร่วงโรย หากกระดุกซี่โครงจะเป็นสิ่งหนึ่งที่บ่งบอกสภาพความเป็นอยู่ ข้าพเจ้าก็ขอถือโอกาสบอกกล่าวว่าได้เห็นซี่โครงเพื่อนบ้าน

เด่นนูนสลัปล้างคืออยู่ แม้บรรดาคุณครูตามหมู่บ้าน จะได้พากันตัดช่องน้อยแยกไปแต่งเครื่องแบบตรวจการณ์ยับ ๆ ย่น ๆ แต่ประชาชนบ้านส่วนหลายก็ยังมันคงในจารีตผ้าเตี่ยวหรือใส่รงค์คาดชะม้า ไขว่ลูกพูกมอมเหมือนเดิม ที่ก้าวหน้าไปบ้างเห็นจะเป็นฝ่ายท่านหญิงเพราะได้พบหัวกรุปลาตติกและสวิงโนลอน ฉวัดเฉวียงหาลูกกบดลูกปลาเป็นกลุ่ม ๆ แล้วการแต่งเนื้อแต่งตัวก็เม้มมิดกว่าที่เคยเห็น ถึงเขาจะตื่นเต้นในตอนแรก ๆ แต่เมื่อได้คัมตำกับภาพแห่งความหลังมาก ๆ เข้า เพื่อนของข้าพเจ้ามีอาการซึมลง หากไม่เพราะสาโรชเปรี้ยวอมหวานช่วยให้อาหารเย็นมือนั้นคงกร่อยไม่เป็นท่า แต่พอกินข้าวเสร็จ เพื่อนของข้าพเจ้ากลับมีชีวิตชีวาขึ้นมาอีก เขาเริ่มพูด พูด และพูด เปลี่ยนจากเรื่องหนึ่งไปสู่เรื่องหนึ่ง สับสนอแวไปหมด ยิ่งพูดก็ดูเหมือนยิ่งมันและออกรสซาบซ่าในสุนทรพจน์ของตนเองยิ่งนัก แต่แล้วในชั่วขณะหนึ่งอยู่ ๆ อาการของเขาเปลี่ยนไปอย่างฉับพลัน นิ่งเงียบและเคร่งขรึม และโดยไม่มีปี่มีขลุ่ยก็ทำตัวเป็นผู้มีดนตรีการ โพล่งซื่อนักแต่งเพลงผู้ยิ่งใหญ่ของโลกขึ้นมา โดยไม่มีบทควรจะพูด เป็นเหตุให้สมาชิกในวงเสวนามองหน้ากันงง ๆ และเงี่ยหูฟัง อันที่จริงนั้น ข้าพเจ้าเองก็ได้ยินเสียงดนตรีแว่ว ๆ มาแล้วแต่หัวค่ำ ดูเหมือนจะเป็นตั้งแต่ตอนที่เราเพิ่งจะโผล่หน้าเข้าไปยังหมู่บ้านแห่งนั้นด้วยซ้ำ ขณะนั้นก็รู้สึกว่ามีอะไรประหลาด ๆ อยู่บ้าง แต่ก็บอกไม่ถูกว่าเป็นเรื่องอะไร จนเมื่อ

เพื่อนพูดขึ้นจึงนึกออกว่าเป็นเพราะเจ้าดนตรีนั้น
เอง ข้าพเจ้านึกไม่ถึงว่าจะมีการเล่นเพลงคลาส
สิกอย่างเป็นทางการเป็นงานในหมู่บ้านชนบทไกล
ปืนเที่ยงถึงอย่างนั้น เจียบงันกันมาอีกครู่หนึ่ง
เพื่อนของข้าพเจ้าร้องเอะอะขึ้นมาอีก เมื่อดนตรี
เริ่มเพลงใหม่ ไชคอฟสกี ไชคอฟสกี เขาระว่ำ
ระลัก แล้วจึงเกิดการถามไถ่กันขึ้น และได้ทราบ
ว่า ในหมู่บ้านกำลังมีงานเฉลิมฉลอง ไม่ใช่งาน
ขึ้นบ้านใหม่หรือแต่งงานอย่างที่คาดในใจ แต่
หากเป็นงานวันเกิดของคุณครูใหญ่ เปลาตอก
ครับ คุณครูท่านนั้น มิได้เป่งจัดขึ้นให้ตัวเอง
หากแต่เป็น “การแสดงกตเวทิตาของคุณลูก ๆ
(ตามสำนวนเจื้อยแจ้วของโหมขก ซึ่งก็เป็นลูก
เหมือนกัน) จัดให้คุณพ่อ” การฟังอย่างตั้งใจ
ต่อมาทำให้ทราบว่าในงานนี้ “บรรดาหลาน ๆ
จะมีการแสดงเล็กๆ น้อยๆอวยพรให้คุณพ่อด้วย”
คำประกาศของโหมขก ทำให้ข้าพเจ้าเกิดความ
อยากชมขึ้นมาบ้าง จึงปลื้มตัววิ่งง่วนตามเสียง
เพลงไปจนถึงบ้านงาน ซึ่งเป็นเรือนไม้หลัง
กะทัดรัด และตามไฟสว่างเด่นอยู่กลางหมู่บ้าน
อันที่จริงงานนั้น กล่าวด้วยน้ำใสใจจริง ก็เป็น
เพียงงานกระจุ่มกระจิมในครอบครัว “เป็นงาน
ของพวกพี่ ๆ น้อง ๆ จัดให้คุณพ่อ” แต่ถึงอย่าง
นั้นก็เกิด อย่างที่รู้ ๆ กัน คนไทยนั้นเป็นชาติ
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่ว่าจะคิดจะทำอะไร เป็นต้อง
คิดถึงคนอื่นเสมอ คังนั้นถึงแม้คณะพี่ ๆ น้อง ๆ
จะคิดการจัดงานให้กับคุณพ่อของตน ก็ยังมีแ่
ใจติดตั้งลำโพงขยายเสียงหันปากออกไปทางหมู่

บ้าน แจกความสำราญบรรดาไปยังญาติพี่น้อง
ซึ่งก็ได้รับการตอบสนองด้วยดี เพราะปรากฏว่า
มีผู้คนในหมู่บ้านทั้งเด็กและผู้ใหญ่พากันหอบ
เสื่อมาจับจองกันเต็มลานบ้านจนล้นออกถึงถนน
ใหญ่ และอีกไม่น้อยที่ปืนขึ้นไปย่ำเหยียอยู่บนรั้ว
คอกควาย ข้าพเจ้าเองยึดเอาคานกระเดื่องข้าง
ยั้งข้าวดีดถนนอีกฟากหนึ่ง หากจะว่าไปก็นับได้
ว่าเป็นการชมการแสดงการละเล่น ที่น่าเอ็นดู
มากที่สุดครั้งหนึ่งในชีวิต ข้าพเจ้าเฝ้าชมภาพ
เคลื่อนไหวไปมาซุดแล้วซุดเล่า ด้วยความรู้สึก
เหมือนฝัน การแสดงส่วนใหญ่เป็นการแสดงถึง
การจับระบำรำพ้อนของบรรดาสิงสาราสัตว์ ลีลา
ละม้ายเหมือนบัลเลต์กหลาย ๆ เข้ากับดนตรีคลาส
สิก มีคำอธิบายประกอบบ้าง “ซุดต่อไป เป็น
ระบำในซุด บัตเตอร์ฟลายส์ แตนซิง บัตเตอร์
ฟลายส์ แปลว่าผีเสื้อนะคะ ผีเสื้อบ้านเขาเรียก
แมงกะเบ๊ย (ประโยคหลังเป็นเสียงโหมขกเสริม
ฝ่ายชาย) ค่ะ ค่ะผู้แสดงประกอบด้วยดาราราวัญ
ใจซุดเต็ม คุณโอ้, คุณเหน่ย, คุณบัก, คุณแต้ม
ส่วนคุณแต้มจะแสดงเป็นดอกกุหลาบ” พุดจบ
หนูน้อยอายุประมาณสามขวบเศษ หน้าตาน่า
รัก ในซุดเสื้อกระโปรงสีแดง เดินตัวมึต๋ยม
ออกมานั่งจุ่มปลูกกลางนอกชาน ติดตามด้วยคุณ
หนู ๆ วยไล่เสี่ยกันแต่ละคนสวมเสื้อกระโปรงสี
ขาว มีจุดประปราย ออกมากรี๊ดกรวยเข้ากับ
จังหวะดนตรีที่แปรแป้นออกมาจากเครื่องบันทึก
เสียง วันไปเวียนมารอบตัวแม่หนูน้อยดอก
กุหลาบ นอกจากบรรยายประกอบการแสดง

ในบางขั้นตอน คุณโฆษกก็แทรกการพรรณาถึง
เกียรติคุณของพ่อ เป็นทั้งการยกย่องและอวยพร
“คุณพ่อเป็นวีรบุรุษของลูก ๆ พ่อมีความอดทน
อย่างยอดเยี่ยม ยอมลำบากยากจนเพื่อความ
สำเร็จของลูก ๆ ถึงจะเป็นเพียงครูประจำบาลแต่
คุณพ่อก็ไม่ใช้ตาสีตาสา ที่ใครจะดูหมิ่นได้ ลูก
ของพ่อได้รับพระราชทานปริญญาบัตรถึงสามคน
ได้เป็นถึงอาจารย์...เป็น...เป็น...” คำพร่ำ
พรรณนาของโฆษกทำให้ข้าพเจ้าเกิดความเคารพ
นับถือและใคร่จะได้เห็น ได้รู้จักท่านครูนั้นบ้าง
เฝ้ามองแล้วมองเล่า แต่ก็ดูไม่ออกว่าใครเป็นใคร
อยู่ชมต่อมาอีกหลายชุดและคิดว่าจะไม่มีโอกาส
เตรียมตัวจะกลับอยู่แล้ว ก็พอดีคุณโฆษกส่งเสียง
เจ็ยแจ้วขึ้น “นี่ก็จนสามทุ่มแล้วนะคะ ตารา
ของเราเริ่มจะง่วง และบางคนก็หลับไปแล้ว
จึงรายการสุดท้ายนี้ บรรดาหลาน ๆ จะออกมา
ร่วมกันร้องเพลงอวยพรให้คุณพ่อ ขอเชิญคุณพ่อ
คะ” นั้นแหละ โขกก็เข้าข้างข้าพเจ้า คุณลุง
วัยเลยกลางคน ตัดผมเกรียน นุ่งผ้าโสร่งไหม
คาดผ้าชะม้าลาย เสื้อขาวสะอาด ลุกขึ้นจากกลุ่ม
ผู้ชมแถวหน้า ๆ เดินคุ่มขึ้นไปนั่งกลางนอกชาน
บรรดาหลาน ๆ วัยประมาณระหว่าง ๓ - ๘ ขวบ
เจ็ดแปดคนกรุกกันออกมารายล้อม แล้วเสียงเพลง
อวยพรก็กังวานขึ้น

แฮปปีเบิร์ชเดย์ แฮปปีเบิร์ชเดย์ แฮปปี
เบิร์ชเดย์ ทุ คุณตา
แฮปปีเบิร์ชเดย์ แฮปปีเบิร์ชเดย์ แฮปปี
เบิร์ชเดย์ ทุ คุณปู่ ๑

กวีต่างแดน

ตุ๊กตากับลูกกระบิ

(ในวันซึ่งตรงกับเทศกาลสำหรับเด็ก ตามประเพณี
ดั้งเดิมของชาวเวียดนามนั้น นักท่องเที่ยวสหรัฐได้
บินไปทั้งตุ๊กตาคตามต่าง ๆ รวมทั้งหมู่บ้านซึ่งนักบิน
เหล่านั้น เพิ่งเคยไปท่องเที่ยวถูกเด็กตายไปก่อน
หน้านั้นไม่นานด้วย)

๕
หง

ตุ๊กตา

แทนลูกกระบิ

ในเทศกาลสำหรับเด็ก

นักวิจัยตลาดกล่าวว่า

มันจะสร้าง

ความประทับใจ

อย่างไม่ต้องสงสัย

และมันก็ได้สร้าง

ความประทับใจ

ที่ยิ่งใหญ่

ให้กับคนทั่วโลก

๖
แต่ถ้าเครื่องบิน

มาทางตุ๊กตา

เสียดังแต่เมื่อสองอาทิตย์ก่อน

แล้วเอาลูกกระบิไว้ทั้งวัน

ลูกสองคนของฉัน

ขอขอบคุณต่อความกรุณาของท่าน

ก็คงจะได้มีอะไรเล่น

อยู่ต่อมามากสองอาทิตย์

อิริช ฟรีด

(กวีชาวออสเตรเลีย)

- จาก ชานชาลาสถานีรถไฟหัวเมืองเล็ก ๆ ลักษณะเป็นสถานีผ่านมากกว่าสถานีพัก มีคนเดินไปมา อยู่สองคน เป็นชายแต่งสากล (ผูกไท) ใส่แว่นตาดำและถือกระเป๋าทำงานสีดำหนังใบ ชาย อีกคนทำทางบ้านนอก แต่งเครื่องแบบของนายสถานี ไม่ใส่รองเท้า
- ผู้ชาย “รถไฟยังไม่มา...”
- นายสถานี “ธรรมดา บ้านนี้ก็ควรจะมาแล้วครับ”
- คนผู้ชายผู้เดินทางแสดงกริยากระสับกระส่าย หันไปมองทางที่รถไฟจะมาอยู่บ่อย ๆ
- ผู้ชาย “ก็โมงกันแล้วนี่”
- นายสถานี “สี่โมงครับ”
- ผู้ชาย “ไม่ใช่ ๆ เวลาที่รถไฟมานะ”
- ยกนาฬิกาข้อมือขึ้นดูพร้อม ๆ กัน และพูดพร้อม ๆ กัน
- “สี่โมง”
- คนที่เป็นายสถานีเดินเข้ามาชิด เอ่ยขึ้นเบา ๆ
- นายสถานี “มีตัวหรือยังครับ”

ผู้ชาย “มีแล้ว...มีแล้ว” ควักตัวเก่า ๆ ขึ้นมาดู “ซื้อจากคุณเมื่อกี่งัล่ะ”
 นายสถานี “เอ๊ะ...ผมเพิ่งมา คุณมาก่อนผม ผมยังไม่ได้ขายตัวให้ใคร”
 ผู้ชาย “ผมซื้อจากคุณ” ควักเศษสตางค์ออกมา “นี่ไงเงินทอน คุณทอนเมื่อกี่”
 นายสถานี “ผมไม่ได้ขายตัวให้ใครสองวันมาแล้ว...คุณแน่ใจรึ”
 ผู้ชาย (โมโห) “คุณมาก่อนผม และก็ขายตัวใบนี้ให้ผม (ยื่นไปใกล้ ๆ หน้านายสถานี)
 แล้วคุณยังทอนเงินค่าตัวนี้ด้วย...นี่ ๆ ทกษาทห่าสับ”
 เสียงหวูดรถไฟดังมาแต่ไกล
 ผู้ชาย “รถไฟมาแล้ว”
 นายสถานี “ตัวคุณยังไม่มี”
 ผู้ชาย “ผมไปซื้อเอาใหม่บนรถไฟก็ได้”
 นายสถานี “ยังไง ๆ คุณก็ยังไปไม่ได้ ขบวนนี้ไม่หยุดสถานีนี้หรอกครับ”
 รถไฟวิ่งผ่านไปด้วยความเร็วสูง ไม่มีผู้โดยสารนั่งอยู่เลย
 ผู้ชาย “นี่ผมต้องคอยรถไฟนี้อีกเท่าไร”
 นายสถานี “อย่างน้อยก็วันหนึ่งแหละครับ วันนี้ไม่มีรถไฟหยุด...ผมจึงไม่ขายตัวให้ใคร”
 ผู้ชายทำทางหมดแรง เดินไปนั่งที่ม้านั่ง ขยับเน็คไท้ไปมา และหันไป
 หยิบหนังสือพิมพ์คล้อออกอ่าน
 นายสถานี “หนังสือพิมพ์นั้นเก่าแล้วนะครับ...ตั้งแต่ปีก่อน”
 ผู้ชาย “ผมรู้แล้ว” (พูดเสียงดังเกือบตะโกน)
 นายสถานี “คุณอยากกรู้อวอะไรถามผมก็ได้ ผมเป็นคนเมืองนี้ ผมอยู่ที่นี้สิบแปดปีแล้ว”
 ผู้ชาย “ผมอยากกรู้อวว่า เมื่อไรผมจะได้ขึ้นรถไฟไปกระบี่เสียที”
 นายสถานี “คุณต้องรอดังพรงนี้ครับ ถ้าโชคดี”
 ผู้ชาย “ถ้าโชคดี (หัวเราะ)...ถ้าโชคไม่ดีล่ะ”

นายสถานี “ถ้าโชคดีคุณอาจมาเข้ากว่าวันนี้ และถ้ามีรถไฟมาหยุดที่สถานีนี้”

ผู้ชาย “คุณรู้ข่าวเขาปฏิวัติกันที่กรุงเทพฯหรือเปล่า”

นายสถานี “หนังสือพิมพ์นั่นเก่าแล้วครับ...ตั้งแต่ปีก่อน”

ผู้ชาย “ผมรู้แล้ว...เมื่อปีที่แล้วเขาปฏิวัติกัน คุณไม่รู้ข่าวบ้างหรือไง”

นายสถานี “ผมไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์”

ผู้ชาย “แต่คุณต้องรู้ คุณต้องรู้ (ตะโกน) เขาปฏิวัติกันเมื่อปีที่แล้ว”

นายสถานี “ครับ ๆ” (เสียงอ่อนลง) “อ้อ...หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นตั้งอยู่ที่นั่นยังงั้นครับ”

ผู้ชาย “คุณพูดอะไรของคุณ...ผมไม่เข้าใจ” ยกมือเกาศีรษะและขยับแว่น “ผมถามคุณเมื่อ
ก่อนว่า เมื่อปีที่แล้วเขาปฏิวัติกัน คุณไม่รู้ข่าวบ้างหรือ...แล้วคุณเก็บอกผมว่าคุณไม่
เคยอ่านหนังสือพิมพ์

นายสถานี “ผมลืมไปแล้วครับ มันเมื่อปีที่แล้ว และหนังสือพิมพ์นั้นก็ปีที่แล้ว ตกกลางผมเชื่อครับ...
เขาปฏิวัติกันเมื่อปีที่แล้ว”

ผู้ชาย “คุณอยู่ที่นั่นมาสี่แปดปีแล้วไม่ใช่หรือ”

นายสถานี “ครับ”

ผู้ชาย “...ผมจำเป็นต้องถาม...อ้อ...เมื่อสักห้าปีที่แล้ว (ตัวเราะ)”

นายสถานี “รู้สึกว่าคุณก็จะเคยเห็นคุณเมื่อก่อนเหมือนกันแหละครับ อ้อ ผมนึกได้แล้ว...คุณนั่น
เองแหละ...เดี๋ยวล่ะครับ”

นายสถานีหลบเข้าไปในห้องชายตัว

นายสถานี “คุณครับ ๆ ... กระเป๋านี้ต้องของคุณแน่ ๆ คุณลืมไว้เมื่อห้าปีที่แล้ว” นายสถานียื่น
กระเป๋าทำงานสีด้ามมีผู้จับ ดึงซิปจะเหมือนกับกระเป๋าของผู้ชายคนนั้นทุกอย่าง

ผู้ชาย “...ไม่ใช่ของผมแน่ ๆ ผมไม่เคยลืมกระเป๋าทั้งไว้ที่ไหน”

นายสถานี “กระเป๋าใบนี้...เหมือนกับกระเป๋าของคุณจริงเลยครับ”

ผู้ชาย (หยิบกระเป๋าใบเก่าขึ้นพิจารณา)
 นายสถานีหยิบกระเป๋าใบเก่า แล้วเบียดอก ในกระเป๋ามีผ้าเช็ดหน้าสีแดงหนึ่งผืน มี
 แปรงสีฟันสีเขียว และยาสีฟันยี่ห้อฝรั่งทำในประเทศครึ่งหลอด มีสมุดหนึ่งเล่ม ผู้ชาย
 ชะโงกหน้ามาดูของในกระเป๋า หันไปเปิดกระเป๋าใบใหม่ของตัว

ผู้ชาย “เป็นไปไม่ได้...ของในกระเป๋านั้นเหมือนของที่ผมมีทุกอย่าง”
 นายสถานี “ผมว่าแล้ว...คุณลืมมันไว้เมื่อห้าปีที่แล้ว ของคุณแน่ ๆ”

ผู้ชาย “ผมไม่เคยลืมกระเป๋า...ผมไม่เคยทำกระเป๋าหายเมื่อห้าปีก่อน”
 เด็กชายหนังสือพิมพ์เดินผ่านมา มีหนังสือพิมพ์จะขายอยู่เพียงเล่มเดียว

เด็ก “สวัสดีครับ หนังสือพิมพ์”

ผู้ชาย “หนังสือพิมพ์...หนังสือพิมพ์
 เด็กเดินมาหยุดยื่นหนังสือพิมพ์ให้

ผู้ชาย “เล่มใหม่หรือเปล่าหนู”
 เด็ก “เพิ่งออกเมื่อเช้านี้เองครับ”
 ผู้ชายควักเงินยื่นให้เด็ก แล้วรับหนังสือพิมพ์เข้ามาหนีบไว้ได้รั้ว

นายสถานี “มีข่าวอะไรครับ”

ผู้ชาย “เอ๊ะ...(พลิกหนังสือพิมพ์ไปมา)...นี่มันหนังสือพิมพ์เก่านี้”

นายสถานี “มีข่าวอะไรใหม่บ้างไหมครับ”
 ผู้ชายหยิบหนังสือพิมพ์ออกพลิกดูพาดหัวข่าว

ผู้ชาย “กรุงเทพมีการยึดอำนาจ ทหารครองเมือง”
 นายสถานี “ครับ ๆ...คุณบอกผมเมื่อกันแล้ว”

ผู้ชาย (โมโห) “ไม่ใช่ ๆ (ตะโกน)...คุณไม่ยอมรับรู้ข่าวบ้างไง (หยิบหนังสือพิมพ์ยก
 ขึ้นชี้ให้ดูพาดหัวข่าว...) ที่กรุงเทพเขามีการปฏิวัติกัน”

นายสถานี (ไม่ตื่นเต้น) “ตกลงของคุณนะครับ”

ผู้ชาย “อะไร”

นายสถานี “กระเป๋านะครับ คุณลืมไว้เมื่อห้าปีที่แล้ว”

ผู้ชาย “กรุงเทพเขาปฏิวัติกัน”

(มีฉากที่หนึ่ง)

ฉากที่สอง (ทเคิม) ขานชาลาสถานีรถไฟเล็ก ๆ ลักษณะเป็นสถานีผ่าน ตัวสถานีเพิ่งทาสีใหม่เอี่ยม มีม้า
นั่งเพิ่มอีกหนึ่งตัว ชายสองคน (จากฉากที่แล้ว) เดินอยู่ไปมา ผู้ชายแต่งสากล (ไม่ผูกไท้)
ไม่ใส่รองเท้านายสถานี ใส่แว่นดำ ผูกเนคไท้ ใส่รองเท้านิใหม่เอี่ยม

ผู้ชาย เดินมาหนึ่งที่ม้า ยกนาฬิกาข้อมือขึ้นดูเวลาบ่อย ๆ

นายสถานี เดินมาหยุด แต่ไม่นั่ง ชยบ้ให้ เอ่ยขึ้นดั่ง ๆ

“จะไปไหนคุณ”

ผู้ชาย (เสียงอ่อนน้อม) “ไปกระบี่ครับ”

นายสถานี ควักคิ้วออกมา “คุณมีตัวหรือยัง”

ผู้ชาย “มีแล้วครับ”

นายสถานี “ผมเคยเห็นคุณที่ไหนหนอ....” (ยกมือขึ้นลูบคาง)

ผู้ชาย “ผมไม่รู้จักคุณ....”

นายสถานี “คุณมาที่นี่...อ้อ...เมื่อแปดปีที่แล้ว”

ผู้ชาย “จำผิดแล้วครับ ผมเพิ่งเคยมาที่นี่หนแรกนี้แหละ”

นายสถานี “ผมอยู่ที่นี้มายี่สิบหกปีแล้ว....”

ผู้ชาย “ครับ ๆ”

หยิบกระเป๋าทำงานสีดำขึ้นมาเปิด ควักผ้าเช็ดหน้าสีแดงขึ้นมาเช็ดคราบเหงื่อบนใบหน้า

นายสถานี (ท่าทางดีใจ) “เอ้อ...คุณนั่นเองแหละ ผมจำกระเป๋าคุณได้”

ผู้ชาย “ผมเพิ่งมาที่นี่เป็นครั้งแรก”

นายสถานี “เป็นไปไม่ได้ คุณเคยมาที่นี่ เมื่อแปดปีที่แล้ว...อ้อ...เมื่อสิบสามปีที่แล้วคุณกลับมา
คุณยังลืมกระเป๋าไว้เลยครับ เมื่อสิบสามปีมาแล้ว”

ผู้ชาย “ เป็นไปไม่ได้...ผมไม่เคยรู้จักคุณ ไม่เคยลืมหักกระเป๋าวัวที่ไหน ”
 นายสถานี “ ถ้าเช่นนั้นผมคงจำผิดแน่ ”
 นายสถานี “ นั่งลงใกล้ ๆ หยิบบุหรี่ขึ้นจุดสูบ ดอนหายใจและขยับเนคไท ”
 ผู้ชาย “ มีหนังสือพิมพ์ขายไหมครับ ”
 นายสถานี (กระจิ่หรือวัน) หันไปตะโกนเรียกเด็กขายหนังสือพิมพ์
 เด็กขายหนังสือพิมพ์เดินเข้ามา หอบหนังสือพิมพ์กองโต
 ผู้ชาย “ หนังสือพิมพ์ฉบับเมื่อวานมีไหมหน ”
 นายสถานี “ กรุงเทพฯเขาปฏิวัติกันอีกหรือไงครับ ”
 ผู้ชาย “ คุณว่าอะไรนะ ”
 นายสถานี “ ผมว่า เขาปฏิวัติกันอีกหรือไงครับ ที่กรุงเทพฯนะ ”
 ผู้ชาย “ อ้อ คุณรู้เหมือนกันรึ ”
 นายสถานี “ คุณมาที่นี่เมื่อแปดปีที่แล้ว...คุณบอกผมว่าที่กรุงเทพฯเขาปฏิวัติกัน ”
 ผู้ชาย “ เหลวไหลน่า...ผมไม่เคยมาที่นี่เลย ”
 นายสถานี “ ผมจำไม่ได้ครับ...เอ้อ ผมมีหลักฐาน...รอเดี๋ยวนะครับ ”
 นายสถานีวิ่งไปที่ห้องชายคิ้วหยิบกระเป๋าทิ้งงานสี่ตำมาสองใบ
 นายสถานี “ นี่ครับ คุณมาที่นี่สิบสามปีมาแล้ว (หัวเราะ) คุณลืมหักกระเป๋าวัวสองใบ ”
 ผู้ชายหยิบกระเป๋าชินมาพิจารณา เปิดกระเป๋าคู ในกระเป๋ามีผ้าเช็ดหน้าสีแดงหนึ่งผืน
 มีแปรงสีฟันสีเขียว และยาสีฟันยี่ห้อฝรั่งทำในประเทศ มีสมุดหนึ่งเล่ม
 ผู้ชาย “ เอ๊ะ...ของในกระเป๋านั้นเหมือนของผม ”
 นายสถานี “ ผมว่าแล้วคุณลืมหักมันไว้เมื่อสิบสามปีก่อน คุณเคยมาที่นี่แน่ ๆ ”
 ผู้ชาย “ ผมไม่แน่ใจ...แต่ของนั้น (เปิดกระเป๋าสองใบ) เหมือนของผม ต้องมีใครใช้ของ
 แบบเดียวกับผมแน่ ๆ แต่...จะเหมือนกันได้อย่างไรกันตั้งสามคน ”
 นายสถานี “ คุณเอามันไปด้วยนะครับ ของทั้งไว้ที่สิบสามปีแล้ว ”
 ผู้ชาย “ ของยักดี ๆ อยู่นี่ ” หยิบของในกระเป๋าทิ้งสองชิ้นพิจารณา
 นายสถานี “ เมื่อสิบสามปีที่แล้ว กรุงเทพฯมีการปฏิวัติ คุณมาลืมหักกระเป๋าทิ้งไว้ที่นั่นสองใบ ถ้าคุณไม่
 รับเอากระเป๋าสองใบนี้ไป อีกแปดปีข้างหน้าคุณก็จะลืมหักกระเป๋าทิ้งไว้ที่นั่นสามใบ แล้วทาง
 กรุงเทพฯเขาก็จะมีการปฏิวัติกันอีกครั้ง ”
 ผู้ชาย “ ถ้าผมหอบกระเป๋าสองใบนี้ไป ใช้ของผมขึ้นรถไฟไปนะ กรุงเทพฯเขาจะไม่ปฏิวัติกันอย่างนั้นรึ ”
 นายสถานี “ เปล่าครับ ผมเพียงต้องการให้คุณรับของ ๆ คุณคืนไป ”

ผู้ชาย “ เขาก็เอา ”

เสียงหวูดรถไฟดังมาแต่ไกล

ผู้ชาย “ คั่นนี้ ไปกระบี่.... ”

นายสถานี “ คั่นนี้ ไม่หยุดครับ ”

ผู้ชาย “ ก็โมงแล้วนี่ ”

นายสถานี “ สิบโมงครับ ”

ผู้ชาย “ สิบโมง ”

นายสถานี “ ครับ...สิบโมงเช้า ”

ผู้ชาย “ รถไฟไปกระบี่เช้ากี่โมง ”

นายสถานี “ อีกครึ่งชั่วโมงครับ ”

ทั้งสองคนนั่งเจียบอยู่เป็นเวลาพอสมควร ผู้ชายท่าทางกระสับกระส่าย คุณาฬิกาอยู่บ่อย ๆ

เด็กชายหนังสือพิมพ์เดินผ่านมา ยื่นขายให้ผู้ชายหนึ่งฉบับ

ผู้ชาย “ เหลือเล่มเดียวหรือหนู...เมื่อก่อนชอบตั้งกองโต ”

เด็ก “ เหลือเล่มเดียวครับ เพิ่งออกเมื่อเช้านี้ ”

ผู้ชายหยิบหนังสือขึ้นอ่าน นายสถานีเดินไปมาอย่างใช้ความคิด

เจียบ

เจียบ

เจียบ

ผู้ชายขยับตัวไปมา นายสถานีเดินเข้ามาชิดตัว เอ่ยถามขึ้นเบา ๆ

นายสถานี “ คุณตดหรือ ”

ผู้ชาย “ เหลวไหลน้ำ เอ้อรถไฟมาแล้ว ”

เสียงรถไฟวิ่งใกล้เข้ามา หยุดที่สถานี

ผู้ชายรีบลุกเดินขึ้นไปบนรถไฟ หยิบหนังสือพิมพ์ที่อ่านค้างไว้บนม้านั่ง

เสียงรถไฟเคลื่อนขบวน แล่นออกไปห่างทุกที ๆ

นายสถานีเดินมาที่เก้าอี้ วางกระเป๋าทำงานสามใบมาซ้อนกันแล้วถอนหายใจ

หยิบหนังสือพิมพ์ขึ้นมาอ่าน พาดหัวข่าว....

ถอนหายใจอีกครั้ง เหวี่ยงหนังสือพิมพ์ทิ้งลงบนพื้น แล้วบ่นพิมพ์อย่างคนหัวเสีย

“ โธ่...ปฏิวัติกันที่กรุงเทพอีกแล้ว ”

(ปิดฉาก)

รอยทองของอากาศธาตุ

๑ หายใจอากาศกว้าง สดชื่นหอมมรรคผล คือลมแห่งนฤมล ก็ชาติไหลเวียนซ้ำ	สากล ทั่วฟ้า ใจปราชญ์ เชื่อมเหล่าทุกสมัย
๒ ลมหายใจเข้าออก เกิดดับสลับดัง	บอกถึงภพชาติหน้าหลัง กระทบขลุ่ยของดวงดาว
๓ นำสิ่งเกิดจึ่งหว่าว เกิดกับดับหนทางยาว	ระหว่างสองจุดสีขาว อดีตจางไปแสงไกล
๔ ความดีคลื่นชีวิต ปัจจุบันกาลดวงใจ	ลิขิตเส้นตรงไปไหน ไตรภพอยู่ในกำมือ
๕ อากาศในโลกกว้าง มีสิทธิ์หายใจคือ	เวียงวังนี้ของใครหรือ ทุกสิ่งถือเสมอกัน
๖ อากาศในวันนี้ ฤาเป็นเพียงถ้อยคำอัน	มีพิษขั้วร้ายอาภรรพ์ เจิมขวัญแก่ยุคของเรา
๗ อ็อกซิเจนร่วมสมัย อยู่แต่จกเลือกเอา	ยังแจ่มใสมีอับเฉา ที่เข้าออกจากปอดใคร
๘ ทุกยุคปราชญ์ศาสดา ท่านทั้งไว้ลมหายใจ	เกิดฟ้าเดียวกันใช้ไหม ไหลเวียนทั่วฟ้าสากล
๙ ลมพัดมาวูบหนึ่ง สว่างไสวในบัดดล	ลึกซึ้งเย็นนำดวง มรรคผลอากาศธาตุพุทธกาล
วรรณคดี ฤทธาณีนี	

วันหนึ่งเมื่อเครื่องบินมายังหมู่บ้านของเรา

นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ที่การทิ้งระเบิดลงบนพื้นที่ ๆ มีประชากรอาศัยอยู่ได้กลายเป็นนโยบายหลักทางทหาร การทิ้งระเบิดของกองทัพอเมริกันเพื่อทำลายล้างเวียดกงทั้งในประเทศลาวและเขมรที่ได้กระทำติดต่อกันมาตลอดระยะเวลาสองปีครึ่งที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินและชีวิตของชาวบ้านที่มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสงครามอย่างใหญ่หลวง ในระยะสองปีครึ่งของการทำลาย ล้างกองทัพอเมริกันได้ใช้ลูกระเบิดไปประมาณ ๒,๗๐๐,๐๐๐ ตัน ซึ่งเป็นจำนวนมากกว่าลูกระเบิดที่ใช้ในการโจมตียุโรป ในสงครามแปซิฟิก และสงครามเกาหลีรวมกันเสียอีก

ผู้ประสบเคราะห์กรรมจากการสงครามครั้งนี้มากกว่า ๑,๐๐๐ คน เป็นคนลาวที่อพยพลี้ภัยจากทุ่งไหหินทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศลาว โดยความช่วยเหลือของชาวเขาเผ่ามั่ว ซึ่งหน่วยสืบราชการลับของสหรัฐเป็นผู้บังคับบัญชา ตั้งแต่เดือนกันยายน ๑๙๖๕ ได้เล่าว่า หมู่บ้านของพวกเขาถูกทำลาย และอีกหลายคนได้รับบาดเจ็บสาหัสด้วยระเบิดน่านาชนิดจากเครื่องบินอเมริกัน ซึ่งก็ยืนยันว่าโชคชะตของผู้ลี้ภัยเหล่านี้ เพราะในปัจจุบันยังมีชาวลาวยกนับเป็นจำนวนหมื่น ที่ยังคงมีชีวิตอยู่ภายใต้การทิ้งระเบิด ต้องคอยหลบหลีกและซัดตัวอยู่ในอุโมงค์

สิ่งที่ จอร์จ ออเวล เคยทำนายไว้ บัดนี้ ได้กลายมาเป็นความจริง เพราะประเทศมหาอำนาจสมัยใหม่กำลังทำสงครามขับเคี่ยวกันด้วยเครื่องจักรกล “บนเส้นเขตแดนที่ไม่แน่ชัด ซึ่งชาวบ้านทั่วไปทำได้ก็เพียงแค่เอาเท่านั้น ”

ภาพและข้อความต่อไปนี้ วาดและเขียนขึ้นโดยคนลาวผู้อพยพลี้ภัย อันเป็นการบันทึกและบรรยายความทรงจำอันเข้มข้นของพวกเขา ๐

วีระประวัติ วงศ์หัวหน้

เก็บความและแปลจาก นิวยอร์กไทม์ ๑๖ กรกฎาคม ๑๙๗๑

ภาพที่ ๑

ภาพนี้แสดงให้เห็นวัดในหมู่บ้านของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าอายุ ๖๕ ปี และพยายามจะมีชีวิตอยู่ด้วยความเมตตาและด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ข้าพเจ้าเคยบวชเป็นเณร และภายหลังจากที่สึกออกมาข้าพเจ้าอยู่เป็นนิจก็จะสร้างและทำแต่ความดี วัดนี้สร้างขึ้นเมื่อปี ๑๙๑๖ และเสร็จเมื่อปี ๑๙๓๐ ในปี ๑๙๖๘ เดือนที่ ๔ เครื่องบินเจ็ตสามลำก็มาทิ้งระเบิด เราช่วยกันเก็บข้าวของและวิ่งออกไปหาหลุมหลบภัย พอเราไปถึงหลุมดูระเบิดก็ตกระเบิดที่สนามหญ้าของวัด ในขณะนั้นมีเด็กสองคนเดินแบกอาหารมา ทั้งสองคนรีบวิ่งเข้ามาหาหลุมหลบภัย หวาดหวาดจะต้องเสียชีวิต เครื่องบินนั้นถ้ารูปสถานที่และมองดูเปลวไฟที่กำลังลุกขึ้น หลังจากนั้นชั่วโมงครึ่งจึงจากไป บรรดาพระภิกษุต่างก็พยายามที่จะรักษาข้าวของบางอย่างในวัดไว้ แต่ก็ทำไม่ได้เพราะไฟได้ลุกไหม้หนักขึ้นเสียแล้ว เราออกไปนับหลุมระเบิดและพบว่ามอยู่ถึง ๒๘ หลุม วัดถูกทำลายราบเรียบ และบางส่วนของไฟไหม้ใหม่ก็ถูกทำลายพินาศ ทุกๆ คนในหมู่บ้านมีความเสียใจอย่างใหญ่หลวงกับวัดที่พวกเราเคารพและเคารพมาเป็นเวลาหลายปี หลังจากนั้นเราก็ยังไม่รู้ว่าควรจะสร้างขึ้นมาใหม่หรือไม่ เพราะถ้าเราสร้างขึ้นมาใหม่ เราก็คงจะถูกทิ้งระเบิดอีก จากชายคนหนึ่งที่เขียนส่งเหล่านี้ ด้วยความสัตย์จริง

ภาพที่ ๒

สองปีที่ผ่านมามีชีวิตของผมต้องพบกับความลำบากนับครั้งไม่ถ้วน จากเครื่องบินจำนวนมากมายั้มาทั้งระเบิดทั้งกลางวันและกลางคืนอย่างในภาพนี้ เราต้องซดหลุมหลบภัยที่เชิงเขาในป่าใหญ่ ดังนั้นเราจึงไม่เห็นแสงตะวันเลย วันหนึ่งผมได้ยินเสียงเครื่องบิน จึงวิ่งไปที่หลุมหลบภัย พอผมไปถึงปากหลุมพวกนั้นก็ทิ้งระเบิดลงมาผมกลัวเหลือเกินว่าผมจะต้องตาย

ผู้เขียนภาพเป็นชายหนุ่มอายุ ๑๘ ปี

ภาพที่ ๑

หญิงชราคนหนึ่งมีลูกชายอยู่คนเดียวที่แก่มากอย่างสุดชีวิต เด็กคนนั้นไม่เคยร้องไห้ และจิตใจของแกก็มีความสุขอยู่กับลูกชายตลอดเวลา แต่วันหนึ่งมีเครื่องบินมา และทำให้จิตใจของแกมีความทุกข์ เพราะลูกชายของแกถูกระเบิด จันทาและแขนหัก เควะหักกรรมอันน่าสงสารนี้ ทำให้เขาร้องไห้ เด็กทุกคนที่เกิดมาบนโลกนี้มี ความทุกข์ยากแต่ก็ยังไม่ถึงขนาดนี้

ผู้เขียนภาพเป็นชายหนุ่มอายุ ๒๖ ปี

คึกคิกสยาม

เชิญชมหนังสือได้ทุกวันเวลา ๘.๓๐ — ๑๘.๓๐ น. เว้นวันอาทิตย์

๑. พันความหลัง ๔ เล่มชุด	เสฐียรโกเศศ	๔๕ บาท
๒. เทียวตะวันออกตะวันตก	ม.จ. สิบพันการเสนอ โสถกุล	๓๘ บาท
๓. ทำเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยู่	น. ณ ปากน้ำ	๓๓ บาท
๔. ห้าปีจากปริทัศน์	ส. ศิวรักษ์	๔๕ บาท
๕. รวมปาฐกถา	ดิเรก ชัยนาม	๓๒ บาท
๖. สาธนา — ปรัชญาชีวิต	ระวี ภาวิไล แปล	๔๐ บาท
๗. ลำนำภกระดัง	อังคาร กัลยาณพงศ์	๓๒ บาท
๘. กวินพนธ์	อังคาร กัลยาณพงศ์	๓๘ บาท
๙. พาบกัน	ลาว คำหอม	๓๒ บาท
๑๐. สถาปณีสาน	ตุลจันทร์ แปล	๓๘ บาท
๑๑. ไหม้อีสาน	รัตนา แปล	๓๒ บาท
๑๒. จาการ์ตายามสนธยา	เอนก ทิพย์พยอม แปล	๓๘ บาท

๑๗๑๕ ถนนพระราม ๔ สามย่าน ตรงข้ามประตูวัดหัวลำโพง กรุงเทพฯ ๕ โทร. ๕๑๑๖๓๐

ปาณารยสาร

ฉบับที่ ๒ ตุลาคม — ธันวาคม ๒๕๑๔

วางตลาดกลางเดือนตุลาคม

เรื่องในฉบับ, บทนำ ความล้มเหลวของการฝึกหัดครู, เหตุที่ต้องเลิกล้มระบบโรงเรียน อีวาน ฮิลลิส, เด็ก
ในชั้นประถมศึกษาคควรจะเรียนรู้ศิลปะอย่างไร เทพศิริ สุขโสภา, สุขภาพจิต ประมวล ดิกคินสัน, ม.จ. สัทธพร
ที่ข้าพเจ้ารู้จัก ส. ศิวรักษ์, สัมภาษณ์, คนกับดนตรี, อภิปราย, วิจารณ์หนังสือ, วิเคราะห์ข่าวการศึกษาใน
และนอกประเทศ, และคอลัมน์อื่น ๆ ครบถ้วน

ราคา ๕ บาท

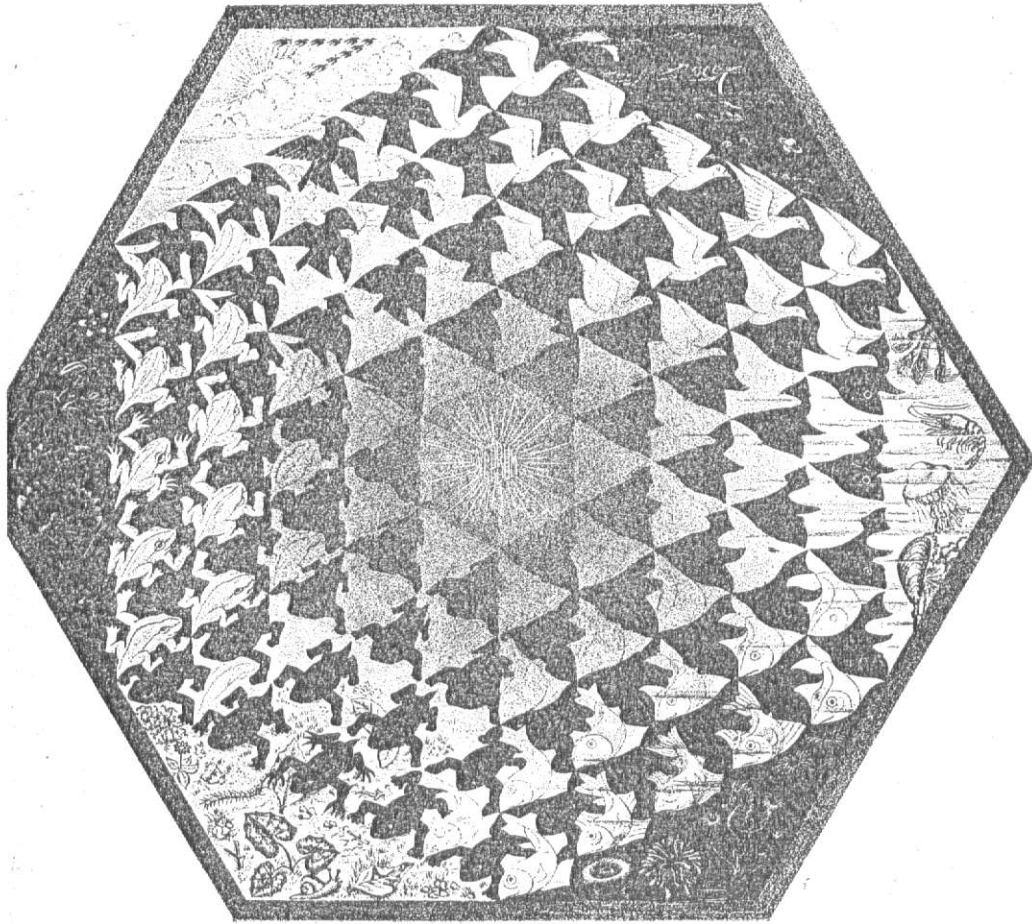
THE THAI SILK CO., LTD.

JAMES H.W. THOMPSON
Managing Director

Hand-woven Silks & Brocades

STOLES, BLOUSES, SPORT SHIRTS, NECKTIES
CUMMERBUNDS AND THE LARGEST SELECTION
OF SILKS BY THE YARD IN BANGKOK

THE COMPANY THAT MADE THAI SILK WORLD FAMOUS
NEW PREMISES 9 SURAWONGSE ROAD

พบกับสิ่งแปลกปลอม

**แมลง และ ดิตีที:
อะไรร้ายกว่า
ยงยุทธ ยุทธวงศ์**

เมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง เวลาที่เราอ่านเรื่องความก้าวหน้าด้านอนามัยและเกษตร ก็เว้นไม่ได้ที่จะได้เห็นคำประกาศสรรพคุณของยาฆ่าแมลงจำพวกออร์แกโนคลอรีน เช่น ดิตีที และ คีลตริน เราเห็นรูปพนักงานขององค์การอนามัยฉีดยา ดิตีทีเป็นละอองในหมู่บ้านที่ห่างไกลความเจริญ เราเห็นรูปเรือบินโปรยยาฆ่าแมลงลงมาเป็นสายเพื่อ “รักษา” ป่าในประเทศที่ร่ำรวยอย่างสหรัฐอเมริกา บริษัทอุตสาหกรรมเคมีต่างไอ้ฮอวส์ดิดิ การจำหน่ายผลิตผลของตนซึ่งดีบตัวสูงขึ้นกว่าปีที่

แล้วมา ห้องปฏิบัติการทั่วโลกประสบความสำเร็จในด้านการศึกษาเคมีใหม่ๆ ซึ่งมีอำนาจทำลายแมลงร้ายแรงขึ้นกว่าเดิม อีกไม่ช้าโลกคงจะได้เป็นสวรรค์ของมนุษย์เสียที่ สวรรค์ซึ่งปราศจากยุงที่เป็นตัวการนำไข้จับสั้น สวรรค์ซึ่งปราศจากแมลงวันหัวเขียว สวรรค์ซึ่งต้องขอบคุณดีดตีที่เป็นผู้สร้างขึ้นมา

แต่แล้ววันหนึ่ง เกิดมีผู้ร้องตะโกนขึ้นมาว่าโลกยุคดีดตี นอกจากจะไม่มีทางได้เป็นสวรรค์ซึ่งปราศจากแมลงแล้ว ยังมีทางได้เป็นโลกซึ่งปราศจากนกอีกด้วย ในบริเวณที่มีการฉีดดีดตีหรือยาฆ่าแมลงจำพวกเดียวกันนี้ มีผู้สังเกตเห็นนกหลายตัวตายด้วยอาการทางระบบประสาท เปลือกไข่นกเปราะมากขึ้นกว่าเก่า และลูกอ่อนก็ตายง่ายขึ้น ยาฆ่าแมลงไม่ได้ฆ่าเฉพาะแมลงเสียแล้ว สารเคมีจำพวกนี้ออกฤทธิ์ต่อสัตว์อื่นด้วย นกเป็นสัตว์ที่โชคร้ายเหตุหนึ่งเพราะมันไวต่อพิษของดีดตี อีกเหตุหนึ่งเพราะมันอยู่ด้านบนของ "อู่อุ้ออาหาร" กล่าวคือ อาหารของมันไม่ว่าจะเป็นหนอน แมลง หรือสัตว์อย่างอื่น

องยุทธ อุตช่วงค์ ความเชื่อของต้นไม้ อากาศที่สะอาด หายใจ แม่น้ำลำคลองสกปรก อาหารเป็นพิษ และความไร้สาระแห่งพัฒนาการของมนุษย์ เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของมนุษยชาติ คนหนุ่มผู้เขียนประจำคอลัมน์ คมกับสิ่งแวดล้อม ของเรา จะมองปัญหาทางนิเวศวิทยา แจ่มมต่าง ๆ มาเสนอท่านประจำ ยงยุทธ ได้ปริศนาเอกทางชีวเคมีจากประเทศอังกฤษ ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล

มีดีดตีที่สะสมอยู่มาก โดยที่สัตว์เหล่านี้มีแหล่งอาหารชั้นต้นเป็นพวกแพลงตอน หรือพืชซึ่งได้ดูดดีดตีเข้าไปจากสิ่งแวดล้อม สารนี้มีลักษณะสามารถสะสมอยู่ตามไขมัน และระบบทำลายสิ่งมีชีวิตของสัตว์ ไม่สามารถจะทำลายมันไปได้เร็วนัก เนื่องจากมันมีความคงทน จึงสามารถแพร่ไปตามทุกส่วนของโลกได้ โดยถูกน้ำเซาะจากบริเวณที่มีการพ่นยาไหลไปตามแม่น้ำลำคลอง และลงไปในมหาสมุทรในที่สุด ในปัจจุบันนี้ สัตว์ต่าง ๆ ทุกชนิดในโลก ไม่ว่าจะเป็นเพนกวินหรือปลาวาฬ หอย หรือจิงโจ้ ต่างก็มีดีดตีที่เก็บสะสมอยู่ไม่มากนักแล้ว แต่ว่าสัตว์นั้นอยู่ตำแหน่งใดในโลกใช้อาหาร จากโคลนเลนไปสู่กุ้ง จากกุ้งไปสู่ปลา จากปลาไปนก เพียงสามทอดเหล่านี้ ความเข้มข้นของมันอาจเพิ่มขึ้นได้เป็นหมื่นเท่า สัตว์อื่น ๆ นอกจากนกก็อาจได้รับความกระทบกระเทือนเหมือนกัน เท่าที่ศึกษากันอยู่มีหลักฐานยืนยันว่า ดีดตีที่อาจมีส่วนลดอัตราการอยู่รอดของตัวอ่อนของสัตว์น้ำจำพวกกุ้งปลาได้ ในหนังสือชื่อ *Silent Spring* เรเชล คาร์สัน ผู้แต่งอ้างว่า ดีดตีจำนวนเพียงเล็กน้อยสามารถห้ามการทำงานของเอ็นไซม์ที่สำคัญในกล้ามเนื้อหัวใจและสามารถทำลายเซลล์ของตับของสัตว์บกต่าง ๆ ได้ ปัจจุบันนี้ เราพอรู้ได้แล้วว่า ดีดตีเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงของแคลเซียม และฮอร์โมนจำพวก

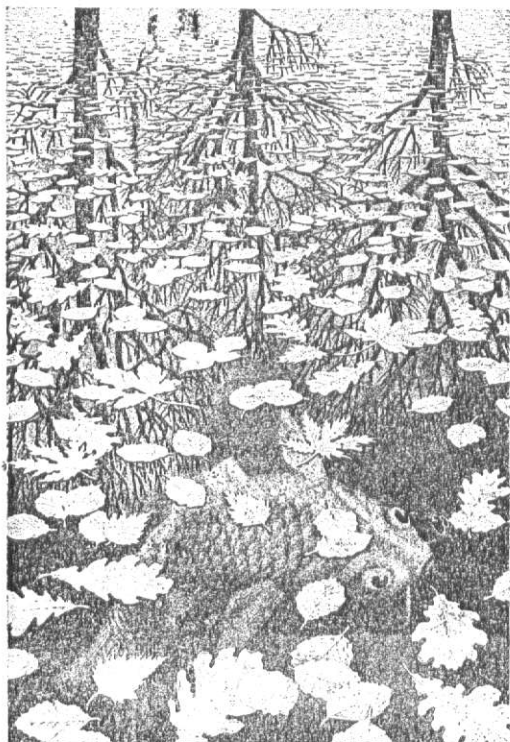
สเตรอยด์ และยังมีอิทธิพลต่ออัตราการเปลี่ยนแปลงของยาต่างๆ ในร่างกายด้วย อย่างไรก็ตาม ไรก็ดี การทดลองพิสูจน์พิษของคีติที่มีน้อยรายที่ให้ผลพอที่จะสรุปลงไปได้อย่างชัดเจน กล่าวง่ายๆ คีติที่อยู่ในข่ายผู้ต้องสงสัย แต่ก็เป็นผู้ต้องสงสัยที่มีพิษรุนแรง ไม่ต้องกล่าวก็ได้ว่า มนุษย์ซึ่งเป็นผู้เริ่มต้นพอกพูนและแพร่กระจายสารนี้เอง เป็นผู้ที่จะต้องแบกภาระมากที่สุด มนุษย์อยู่ยอดสุดของลูกโซ่อาหาร คีติที่ถ่ายทอดมาจากสัตว์และพืชต่างๆ โดยมีความเข้มข้นทวีมากขึ้นตามลำดับ ในที่สุด ก็มาสะสมกันอยู่ในไขมันของมนุษย์ ผลที่ร้ายแรงจากการสะสมนี้ยังไม่ปรากฏนอกจากในรายที่ได้รับคีติที่จำนวนมากในระยะเวลานานสั้น หากคีติที่สามารถเปลี่ยนกระบวนการทางสรีรวิทยาของสัตว์จำพวก นก ปลา และหนูได้ ก็ไม่มีเหตุผลอะไรที่มนุษย์จะยืนยันได้ว่าสักวันหนึ่งเมื่อความเข้มข้นในไขมันของเราขึ้นสูงถึงขั้นหนึ่ง มันจะไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้สะสมได้

หนังสือของเรเชล คาร์สัน จัดเป็นหนังสือหนึ่งที่น่าสนใจที่ได้สามารถเปลี่ยนประวัติศาสตร์ของมนุษย์ ภายในเวลาเพียงไม่ถึงสิบปีหลังจากพิมพ์ออกมา ก็เริ่มมีผู้ตกในภัยของคีติที่มากขึ้น ขบวนการนิเวศวิทยาก่อตัวขึ้นในกลุ่มหม่นหมองสวฝ่ายซ้ายก่อน แล้วจึงแพร่เข้าไปในหมู่นักบริหารและนักการเมืองทุกประเภท โดยที่มีผู้ตกใน

ปัญหาสิ่งมีพิษในสิ่งแวดล้อมในเวลาใกล้ๆ กัน กับปัญหายุ่งใหญ่ด้านนิเวศวิทยาอีกสองประการคือปัญหาการขจัดขยะ และปัญหาการเพิ่มประชากร “จงรักษาสิ่งแวดล้อม” เป็นเสียงเรียกร้องของคนรุ่นใหม่ แม้แต่นักการเมืองด้านขวาสุดอย่างประธานาธิบดีนิกสันก็ยังกระโจนเข้ามาในขบวนด้วย โดยเสด็จผลเลิศทางการเมือง รัฐบาลอังกฤษจัดตั้งกระทรวงสิ่งแวดล้อมขึ้น โดยมีงบประมาณถึงสามพันล้านปอนด์ต่อปี บริษัทอุตสาหกรรมเคมีต่างๆ ถูกกล่าวหาว่าบ่อนยาพิษให้กับมนุษยชาติ โดยคำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ทางการค้า คีติที่กลายเป็นสารไม่พึงปรารถนาในสหรัฐอเมริกา และประเทศทางด้านเหนือของยุโรปซึ่งออกกฎหมายห้ามใช้หรือควบคุมการใช้อย่างเคร่งครัด สารซึ่งเมื่อไม่นานมานี้เอง จัดอยู่ในขั้นสิ่งค้นพบซึ่งให้ประโยชน์มากที่สุดสิ่งหนึ่งตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา เคียงคู่กับยาปฏิชีวนะก็ว่าได้ กลับถูกลดตำแหน่งลงอย่างรวดเร็ว

เมื่อมีปฏิกริยาแล้ว ก็มีปฏิกริยาตามมา ถึงแม้ว่าคีติที่และยาฆ่าแมลงจำพวกออร์แกโนคลอรีนจะเป็นสารมีพิษมากก็ตาม ถึงแม้มันจะไม่สามารถปราบแมลงให้ราบคาบไป ได้ก็ตาม แต่เราก็ต้องยอมรับอยู่ดีว่า มันได้ทำประโยชน์ให้กับเรามาแล้วอย่างมาก แม้จะเป็นประโยชน์ในระยะสั้น ในประเทศที่มีมาเลเรีย หรือโรคภัย

ใช้เจ็บอย่างอื่น ที่แมลงเป็นสื่อ นำ คีดีที ได้ช่วย
ควบคุมการระบาดของโรคเหล่านี้ และได้ช่วย
ชีวิตมนุษย์มาแล้วอย่างนับไม่ถ้วน ทางด้าน
เกษตร หากไม่ใช้เพราะคีดีทีแล้ว ผลผลิตต่างๆ
จากประเทศด้อยพัฒนาจะต้องน้อยลงไปอย่างมาก
จากการถูกแมลงทำลาย ความยากจนข้นแค้นก็
จะต้องยิ่งทวีขึ้น เราได้ยั้งยั้งจิตใจแล้วละหรือ
ก่อนที่จะประณามมิตรเก่าว่าเป็นศัตรูผู้ไม่พึง
ปรารถนา หากแม้ว่าทั้งคีดีทีไปแล้ว จะหาสาร
หรือวิธีการอย่างอื่น ได้หรือไม่ที่มีประสิทธิภาพดี
และราคาถูกทัดเทียมกัน มีผู้เสนอวิธีควบคุม
แมลง โดยใช้วิธีทางชีววิทยา เช่น ทำให้แมลง
ตัวผู้จำนวนมากเป็นหมันโดยการฉายรังสี แล้ว

ปล่อยกลับออกไปให้ผสมกับตัวเมีย ทำให้ออก
ไข่โดยไม่มีเชื้อ หรือหาวิธีล่อให้แมลงบินเข้ามา
สู้กับดักเองโดยใช้กลิ่นที่แมลงตาม แทนที่จะไป
ฉีดยาหรืออยู่ก่อนทุกหนทุกแห่ง อย่างไรก็ดี วิธี
เหล่านี้ ใช้ ได้สำเร็จในวงจำกัดเท่านั้น และยัง
ต้องค้นคว้าต่อไปอีกมากกว่าที่จะอยู่ในขั้นที่จะนำ
มาใช้แพร่หลายได้ ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ นายแอล
เอ แมคลิน แห่งบริษัทเวลสคอลล ซึ่งเป็นบริษัท
ผลิตยาฆ่าแมลงที่ใหญ่มากแห่งหนึ่ง ได้เขียนลงในวารสาร *Bioscience* “ข้าพเจ้าเห็นว่า การ
ต่อต้านยาฆ่าแมลงและศัตรูพืชสมัยใหม่ โดย
ความกลัวอันจอมปลอมจะทำให้ผู้คนต้องตายหรือ
ได้รับความทรมานมากกว่าในสงครามโลกครั้งที่
สอง บัดนี้เป็นเวลาสิบสองปีแล้ว ที่ไม่มียาฆ่า
แมลงชนิดใหม่ปรากฏออกมาในท้องตลาดเลย
เป็นเพราะการคัดค้านอันไม่น่าจำเป็นเลยนี้ ใน
ระหว่างเวลานี้ อัตราการตายเนื่องจากความ
อดอยากและทุโภชนาการทะยานขึ้นจาก ๖,๐๐๐-
๗,๐๐๐ ต่อวันเป็นกว่า ๑๒,๐๐๐ ต่อวัน ไม่นับผู้
ที่ตายจากโรคที่มีสื่อ นำ ชีวิตเหล่านี้จะไม่ต้อง
สูญเสียไปหากพลังงานที่ใช้ในการคัดค้านได้นำ
ไปใช้เพื่อสนับสนุนการค้นคว้าและการใช้วิธี
ควบคุมแมลงให้มากยิ่งขึ้น ทุกคนที่มีส่วนร่วม
ในการต่อต้านที่ใช้ความกลัวล่อจะต้องรับผิดชอบ
ในจำนวนคนซึ่งต้องตายโดยไม่จำเป็นนี้ จำนวน
ซึ่งจะเพิ่มขึ้นอยู่เรื่อย ๆ เพราะเรายังมีสิ่งแวดล้อม

ที่ถูกห้ามมิให้สกปรกโดยการต่อต้านอันจอมปลอม” ความเห็นของนายแมคคีน อาจจะมีใช้ความเห็นของผู้มีใจเป็นกลาง เนื่องจากตนมีผลประโยชน์ส่วนตัวอยู่ แต่อย่างน้อยก็ชี้ให้เห็นทางสองแพร่งที่มนุษย์เผชิญอยู่ขณะนี้ โลกของเราเต็มไปด้วยสิ่งสกปรกโสโครกมานานชั่วนาคาบี้แล้ว ธรรมชาติเป็นแหล่งผลิตสิ่งโสโครกที่ใหญ่ที่สุด สารมีพิษจากพืชและสัตว์ โรคภัยไข้เจ็บทั้งหลาย แผลงนำเชื้อโรค เหล่านี้ล้วนจัดเป็นสิ่งสกปรกได้เท่า ๆ กับขยะที่มนุษย์ก่อขึ้นและตัดทิ้งที่มนุษย์ผลิตขึ้น ความก้าวหน้าทางวิทยาการได้ให้ผลประโยชน์อย่างมากมาย แต่ก็ย่อมต้องก่อผลเสียบ้างเป็นธรรมดา หากจำนวนผู้คนทวีขึ้นและการใช้ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ จากอุตสาหกรรมมากขึ้น ก็ย่อมต้องมีขยะของเสียมากขึ้น หากจะสร้างเมืองก็จำเป็นจะต้องวางบำ หากจะกำจัดแผลงก็ต้องยินยอมเสียนกปลาไปบ้างก็ในเมื่อมนุษย์ได้สามารถเรียนรู้ที่จะเอาชนะธรรมชาติได้แล้ว ทำไมละจึงจะกลัวที่จะนำเอาความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์

ความจริงมีอยู่ว่า เรายังไม่รู้ดีพอเกี่ยวกับธรรมชาติรอบ ๆ ตัว เรารู้ว่าตั้งแต่มนุษย์กำเนิดมาจนถึงยุคก่อนยาปราบแผลงและศัตรูพืชสมัยใหม่ มนุษย์กับธรรมชาติสามารถอยู่ร่วมกันได้โดยมีสมดุลย์ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างช้า ๆ การที่เราดมสารเคมีลงสู่สิ่งแวดล้อม

อย่างมากมายตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองมานั้น ทำให้สมดุลย์ของธรรมชาติต้องเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วมาก อัตราการวิวัฒนาการของแผลงและสัตว์ต่างๆ เร่งขึ้นในทิศทางที่ทำนายล่วงหน้าไม่ได้ชัด แผลงหรือสัตว์ที่ต้านยาเหล่านี้ ได้มีโอกาสที่จะเพิ่มพูนขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่แผลงที่อ่อนแอซึ่งอาจจะเป็นแผลงที่มีประโยชน์ต่อมนุษย์ในทางตรงหรือทางอ้อมต้องถูกทำลายไป นก ปลา และสัตว์อื่น ๆ ล้วนได้รับความกระทบกระเทือนทั้งจากสารเคมีโดยตรง และจากการเสียสมดุลย์ของธรรมชาติทั้งนั้น ความกลัวที่ฝ่ายต้องการใช้ยาฆ่าแผลงประณามเป็นความกลัวที่มีเหตุผล การต่อต้านการใช้ยาฆ่าแผลงโดยไม่จำกัดเป็นการกระทำที่ถูกต้อง

สำหรับประเทศไทยเล่าปัญหาหนักแก่ไหน ยาสูบของเรามีสถิติที่ติดอยู่มากจริงหรือเปล่า ชาวไทยมีระดับยาฆ่าแผลงสูงจริงหรือ ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สารมีพิษสำหรับปราบแผลงและศัตรูพืชในประเทศไทยทวีความยุ่งยากขึ้น จากความรู้เท่าไม่ถึงการของเกษตรกร และการหวังผลกำไรโดยไม่นึกถึงความรับผิดชอบของพ่อค้าบางคน โครงการวิจัยมีพิษของกระทรวงเกษตรตรวจพบว่าตกปกติแล้ว ความเข้มข้นของยาฆ่าแผลงและศัตรูพืชจำพวกออร์แกโนคลอรีน ซึ่งมีความคงทนสูง และจำพวกออร์แกโนฟอสฟอรัส ซึ่งมีพิษรุนแรงต่อคนและสัตว์แต่มีกักแยกสลายได้เร็วที่ติดตามมากับอาหารที่คนไทยกินไม่สูงเกินกว่า

ระดับที่เกินความปลอดภัย* อย่างไรก็ตามก็อาหารบางชนิด เช่น ปลาเค็ม หรือ ผักสด จากบางท้องถิ่น มียาฆ่าแมลงติดอยู่ในจำนวนที่น่าตกใจ ชาวสวนบางคนฉีดยาเหล่านี้ใส่ผลผลิตก่อนนำมาขายในตลาดทันที การกระทำเช่นนี้ก่อให้เกิดอันตรายมาก ซึ่งวิธีแก้ก็อาจทำได้ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาแก่เกษตรกรอย่างเพียงพอ ทั้งทางด้านสื่อมวลชน และจากบริษัทผลิตยาเอง อีกวิธีหนึ่งก็คือ เพิ่มโทษแก่ผู้ที่ประมาทเลินเล่อหรือเห็นแก่ได้ที่วางยาพิษกับประชาชน ประชา

* จากการสนทนากับ คุณประยูร ดีมา

ชนทั่วไปเองก็มีหน้าที่ควรระวังไม่ใช้ดีดีทีหรือยาอื่นอย่างพร่ำเพรื่อ ทางด้านกฎหมายก็อาจต้องมีตัวบทที่รัดกุมยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการผลิตจำหน่ายและการใช้ยาฆ่าแมลง แต่การจะออกกฎหมายห้ามใช้ยาประเภทนี้ไปเสียเลยที่เดียวนั้น สำหรับประเทศไทยในขณะนี้ยังอาจทำไม่ได้ โดยเหตุผลทางเศรษฐกิจ และสาธารณสุข แต่ในระยะยาวแล้ว เราควรจะมองหาวิธีอื่นซึ่งจะไม่ก่อผลร้ายแก่ธรรมชาติและมนุษย์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ☉

ธนาคารทหารไทย จำกัด

สำนักงานใหญ่

๙๖ อาคาร ๒ ราชดำเนิน พระนคร

โทร. ๒๒ — ๑๓๑๓

สาขาในพระนคร : ราชประสงค์, ท่าอากาศยาน, หัวหมาก, คลองเตย

สาขาต่างจังหวัด : สมุทรปราการ, ชลบุรี, สัตหีบ, นครราชสีมา

สาขาที่ตั้งขึ้นใหม่ : ตรอกจันทน์, ธาตุทอง, เตาปูน

ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ทุกประเภท

๑ นวลทรายแก้วนุ่มแล้ว	หลงไหล
ทุกอย่างเสมอบนใหม่	ใหม่พรุ่ง
ตะวันฉายรายมนตร์ใน	เพลงคลื่น ครันเอ๋ย
ลมเบาพามาทาง	ทั่วทั้งหาดสวรรค์
๑ พรายตะวันวาวคลื่นพ้อง	ฟองขาว
เพลงคลื่นระดับแวนดาว	รุ่งแพรว
น้ำชะอ่อนอ่อนไหวฉาว	ซู่ซ่า
ออเขาหาดทรายแก้ว	แมนแล้ว เสมอฝัน
๑ สวรรค์ปั้นทิพย์แต่กล้า	มหาสมุทร
แจกรุ่งมรกตวิสุทธ	ใสไว้
น้ำเพชรทั่วภพมนุษย์	นองพราว
วังนนวนเสน่ห์ให้	ไม่รู้หมดเสมอ
๑ ละเมอหลงลงว้ายน้ำ	หัวเหวน นึ้นนา
ขวงคลื่นแพรวพรายแทน	เพชรแพรว
สายสินธุ์ฟ่องฟองแสน	ใสซ่า
เป็นสื่อทิพย์ปิดแก้ว	แก่กล้า ฟ้าประทาน
๑ วานเงาหงานิ่งนั้น	สนทนา
คำกว่าคำภาษา	โลกกว้าง
หอยปูหมุ่มัจฉา	ชาวทิพย์ หลายแล
และป่าช้ากร้าง	ซ่อนเร้นมาฟัง
๑ ฉันทังบังอาจเอื่อม	เอาเดือน คาวนา
มาใส่ขันน้ำเสมือน	ใส่ฟ้า
ผสมเหล่าต้มไปเดือน	ภพอื่น
มาร่ำเรื่องโลกหน้า	นอบน้อมสวรรค์ถวาย

๑ พรายเปลือกกมุกต์เปล้าเบ็ย

สวญ่มุมนวลในฝอย

ฟังคูนึงพินิจคอย

อันแงงามหอยกลัง

๑ อจินไตยนับเม็ดน้อย

เปลือกเปล้าหอยหลากหลาย

เสมอมนุษย์ซึ่งมาตาย

เหลวเปล้าเมาเขลาด้วย

ฝ่าหอย

คลื่นพรง

คติพิพย์

กล่อมให้เห็นศิลป์

อนันตทราย

หล่นม้วย

ถมโลก

หยิ่งดำนพาลผยอง ๗๑๗๗๗

อังคาร กัลยาณพงศ์

มจ. สิทธีพร กฤดากร

รวมนิพนธ์ขององค์ท่านทั้งทางการเกษตร การเมือง การศึกษา

รวมพระนิพนธ์และข้อเขียน ที่ท่านผู้อ่านกล่าวถึงองค์ท่าน

หนากว่า ๔๐๐ หน้า ภาพประกอบอีกมาก

ราคาเล่มละ ๖๐ บาท

รายได้สมทบทุนมูลนิธิ สิทธีพร กฤดากร เพื่อปรับปรุงช่วยเหลือเกษตรกรของชาติ

ปฏิกิริยา

คอร์ปชั่นในระบบข้าราชการไทย

การวิเคราะห์ศึกษาในปัญหาใด ๆ ก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสังคมศาสตร์มักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับ วิธีการ ที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์หรือศึกษา ประกอบกับสมมุติฐานหรือหลักฐานตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคมก็แปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา จนยากที่จะตั้งเป็นทฤษฎีอันแน่นอน ดังเช่น ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ได้ เพราะฉะนั้น หนทางที่พอทำได้ เมื่อต้องการศึกษาหรือวิเคราะห์ในปัญหาใด ๆ ก็มักจะใช้วิธีการหลาย ๆ วิธี หรือศึกษามองดูในหลาย ๆ แง่ของปัญหานั้น

การวิเคราะห์เรื่องคอร์ปชั่นในระบบข้าราชการไทย เป็นเรื่องหนึ่งที่มีความสลับซับซ้อนหลายแง่หลายมุม การวิเคราะห์โดยอาศัยวิธีการทางด้านกฎหมายทำให้พอมองเห็นภาพอยู่บ้าง แต่ยังไม่ให้ความกระจ่างแจ้งเท่าที่ควร ถึงต้นตออันเป็นสาเหตุของการคอร์ปชั่น และหนทางสำหรับการแก้ไขในอนาคต คุณเกริกศักดิ์ กองศิลป์ ได้แสดงความเห็นเรื่องนี้ไว้ใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ โดยให้ความหมายคำ “คอร์ปชั่น” จากการศึกษาตามประมวลกฎหมายอาญา โดยแยกให้เห็นตัวการที่สำคัญของการกระทำคอร์ปชั่น ได้แก่ผู้กระทำผิดฐานสนับสนุนการคอร์ปชั่น ซึ่ง “ผู้ใดก็ตามที่กระทำ

การใด ๆ โดยจงใจหรือมีเจตนาช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำผิด จะโดยเปิดเผยหรือไม่ก็ตาม” กับ ลักษณะของพฤติกรรมของตัวการผู้กระทำผิดคอร์ปชั่น อันได้แก่ “...เจ้าพนักงานสมาชิกสภาธิบดีบัญญัติแห่งรัฐสมาชิกสภาจังหวัดหรือสมาชิกสภาเทศบาล เรียกร้องหรือยอมจะรับทรัพย์สิน เป็นประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเอง หรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการ หรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่...”

การตีความตามกฎหมายดังกล่าวแล้วนี้ เป็นเพียง ความพยายามที่บรรยายพฤติกรรมและลักษณะของการกระทำคอร์ปชั่น โดยวางเป็นบรรทัดฐานสำหรับการพิจารณาหาความผิดจากคดีที่จะมีขึ้น แต่คำอธิบายดังกล่าวนี้ สามารถจะชี้ให้เห็นถึงลักษณะปัญหาของการคอร์ปชั่นในระบบข้าราชการได้ บทบัญญัติดังกล่าวจะมีผลก็ต่อเมื่อนำคดีมาสู่ศาลเท่านั้น ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว จะเป็นกรยากอย่างยิ่งที่จะนำพฤติกรรมดังกล่าว ขึ้นศาล โดยเฉพาะถ้าจะพิจารณาถึง “เจตนา” เป็นสำคัญแล้ว นอกจากจะเป็นคดีใหญ่โต ซึ่งมีหลักฐานประกอบพร้อมมูลแล้ว เรื่องราวธรรมดาอันเกี่ยวกับความยุติธรรมตามตัวอย่างที่ผู้เขียนยกมาในเรื่องการสอบเสมียนพิมพ์

ดีคงจะไม่มีทางมานำขึ้นศาลได้เลย ยิ่งกล่าวว่า “.....เจตนาของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมเกือบทุกอย่างในวงงานของราชการอาจตีความได้สองแง่ สองมุมเสมอ โดยเฉพาะงานที่เป็นเรื่องลับหรือลับเฉพาะแล้ว ก็เป็นเรื่องที่ประชาชนไม่อาจเดาเจตนาของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ได้เลย.....” ก็เท่ากับยอมรับว่า เจตนา นี้ตีความเข้าข้างใครก็ได้ที่มีอำนาจมากกว่า ถ้าเช่นนั้น กฎหมายก็มีได้ออกมาสำหรับคุ้มครอง และให้ความเป็นธรรมแก่คนทุกคนอย่างเสมอหน้ากัน หากแต่ออกมาสำหรับคุ้มครองคนบางคนเท่านั้นเอง

โดยทั่วไปแล้ว การกระทำคอร์รัปชันเท่าที่เกิดขึ้นในระบบข้าราชการไทย มีลักษณะแตกต่างกันอย่างกว้างๆ สองประการคือ ในประการแรก การคอร์รัปชันเป็นการกระทำที่ “ฉ้อราษฎร์บังหลวง” โดยผู้กระทำการนั้นได้รับผลประโยชน์ตอบแทน ขณะเดียวกันประชาชนและประเทศต้องเสียผลประโยชน์ไป ในประการที่สอง การคอร์รัปชันเป็นการเสริมสร้างให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ในกรณีนี้แม้ผู้กระทำการดังกล่าวจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทน แต่ก็มิได้ทำให้ส่วนรวมต้องเสียประโยชน์ไป เช่น นาย ก. ให้เงินสมนาคุณแก่เสมียนเพื่อช่วยให้ดำเนินงานรวดเร็วขึ้น

ลักษณะของการคอร์รัปชันในประเพณีแรก จะเป็นปัญหาที่จะต้องคิดไปกับสังคมทุก ๆ แห่ง ตราบเท่าที่มนุษย์ยังคงมีความต้องการอยู่ ส่วนลักษณะการคอร์รัปชันในประเด็นที่สอง อาจจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราว ตามแต่สภาพสังคม ถ้าสังคมได้อยู่ในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลง เกิดความสับสนในหมู่คนทั่วไป หลักการต่าง ๆ ที่เคยยึดถือก็สั่นคลอนไป หลักการใหม่ที่เกิดขึ้นก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับนับถือกันทั่วไป ผู้ที่ปฏิบัติงานตามหลักการและกฎเกณฑ์ก็เกิดความลังเลใจ ในขณะเดียวกัน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั่ว ๆ ไปก็เสื่อมโทรม การให้ค่าน้ำร้อน น้ำชา เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานก็เกิดขึ้น ในสังคมไทยก็เช่นเดียวกัน ข้าราชการในปัจจุบันเกิดความสับสนในแนวความคิดสำหรับปฏิบัติงานทฤษฎีและหลักการที่วางไว้ หรือที่เคยคิดเอาไว้ ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในหน่วยงานและในสังคมเลย เมื่อเป็นเช่นนั้น ความบั่นบั้นจากสภาพแวดล้อมจึงดูจะมีอิทธิพลเหนือกว่า

ถ้าพิจารณาโดยนัยนี้ ลักษณะการคอร์รัปชันในประการหลัง ก็อาจสามารถแก้ไขได้ ถึงแม้จะไม่หมดสิ้นลงไปก็ตามที โดยการปรับปรุงและพัฒนาให้สังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงทันเข้าไปอยู่ในร่องรอยเสีย นั่นคือ การหยุดหมุนเคี้ยวคว้าง และตั้งหลักพร้อมที่จะเดินไปข้างหน้า ด้วยการ

สร้างพื้นฐานสังคม ที่ประกอบไปด้วยหลักการที่
แน่นอน สำหรับส่งเสริมให้คนมีความซื่อสัตย์
อุตสาหกรรม และวิริยะ มีความภาคภูมิใจในตัว
เอง ซึ่งมีผลในการสร้างสมาชิกที่มีคุณภาพให้แก่
สังคมและจุดต่อไป กำลังคนที่มีคุณภาพเหล่านี้ก็
จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้บรรลุผลสำเร็จ
เร็วขึ้นได้ ลดความเดือดร้อน และความสับสน
ต่าง ๆ ในสังคมลงไป

พิจารณาในระยะสั้น การแก้ปัญหาคอร์ป
ชั่นประการหลังควรจะออกกฎหมายรับรองการ
ให้เงินสมนาคุณแก่ข้าราชการให้ผู้ที่มาติดต่อได้
รับรู้กันทั่วทุกคน ทำนองเดียวกันกับการขึ้นค่า
บริการต่างทั้งนี้จะต้องกำหนดราคาขึ้นให้แน่นอน
ลงไป เช่น ขอคัดสำเนาทะเบียนบ้าน ต่อไปเสีย
๓ บาท จำนวนเงินที่เก็บได้ก็ให้เสมือนคัดคำ
ร้องแบ่งกันไป หรือว่าจ้างเพิ่มขึ้นมาอีก แล้วก็
ออกกฎลงโทษพนักงานที่ยังเรียกร้องหรือปฏิบัติ
งานล่าช้าอีก ต่อเมื่อทางการสามารถปรับปรุงระ
บบเงินเดือนได้แล้ว จึงค่อยยกเลิกวิธีการดังกล่าว

ปัญหาอีกประการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำ
คอร์ปชั่น ได้แก่ ปัญหาเรื่องคุณค่าหรือภูมิธรรม
ทางสังคม สังคมไทยได้สร้างพื้นฐานของสังคมที่
ยึดถือในความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมากกว่าจะยึด

ถือในเหตุผล ระบบความสัมพันธ์ส่วนตัว ซึ่งใช้
อารมณ์เข้าตัดสินใจ ได้ก่อรูปขึ้นมาเป็นระบบอุป
ถัมภ์ ภายในระบบข้าราชการและจากระบบ
อุปถัมภ์ อันได้แก่การที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะต้อง
เสาะแสวงหาผู้หลักผู้ใหญ่สำหรับคอยช่วยสนับสนุน
ในการปฏิบัติของตนทั้งทางตรงและทางอ้อม
ทั้งทางชอบและมีชอบ เป็นการบั่นทอนประสิทธิ
ภาพในการปฏิบัติงานทั้งของส่วนบุคคลและของ
ระบบ ความสัมพันธ์ภายใต้ระบบอุปถัมภ์นี้เอง
ที่ก่อให้เกิดการกระทำคอร์ปชั่นขึ้นอย่างมากมาย
นับแต่เรื่องเล็กน้อยไปจนถึงเรื่องที่ใหญ่ที่เกี่ยวข้อง
กับผลประโยชน์ของส่วนรวม

เท่าที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่ามูลเหตุของ
การกระทำคอร์ปชั่นมีที่มาหลายแห่ง ทั้งที่มองเห็น
และมองไม่เห็น ปัญหาของคอร์ปชั่น จึง
เปรียบเสมือนประกฎการณ์อันหนึ่งของสังคมที่มี
ผลทำให้ระบบปัจจุบันอยู่ในสภาพทรุดโทรมลง
ไปเรื่อย ๆ โดยที่ระบบราชการเป็นหน่วยงานที่
ใหญ่ที่สุดในประเทศ ความเสื่อมหรือความเจริญ
จึงมีผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนทุกคนอย่าง
หลีกเลี่ยงมิได้ ระบบราชการของเราจะสามารถ
ปฏิรูปให้ดีขึ้นมาได้หรือไม่ ก็เป็นเรื่องที่
จะต้องติดตามกันต่อไป ๑

ธเนศ อารมณ์สุวรรณ

วรรณไวทยาการ

หนังสือชุมนุมบทความทางวิชาการ

ตีพิมพ์ถวาย พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์พงษ์ประพจน์

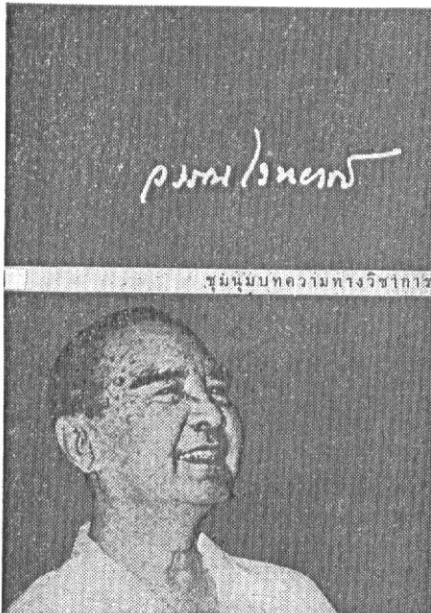
ในโอกาสพระที่นั่งมายุครบ ๘๐ พรรษา

ของโครงการตำรา สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

วรรณไวทยาการรวมเล่ม ๑-๒ ราคาชุดละ ๑๗๕ บาท (ปกอ่อน) ๒๕๐ บาท (ปกแข็ง)

กับได้แยกพิมพ์เป็นเล่มย่อยออกไปในแต่ละสาขาวิชา

เพื่อสะดวกแก่ผู้สนใจและนักศึกษาแต่ละสาขาวิชา

พุทธธรรม	๒๕.๐๐ บาท
วรรณคดี	๒๕.๐๐ บาท
ภาษาศาสตร์	๒๕.๐๐ บาท
เศรษฐศาสตร์	๒๕.๐๐ บาท
การศึกษา	๒๐.๐๐ บาท
รัฐศาสตร์	๒๐.๐๐ บาท
ปรัชญา	๑๕.๐๐ บาท
วารสารศาสตร์	๑๕.๐๐ บาท
ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม	๑๕.๐๐ บาท
นิติศาสตร์ การต่างประเทศ	๑๕.๐๐ บาท

ท่านที่สนใจหนังสือ วรรณไวทยาการ ทั้งรวมเล่มหรือแยกเล่ม จะซื้อหนังสือได้ที่

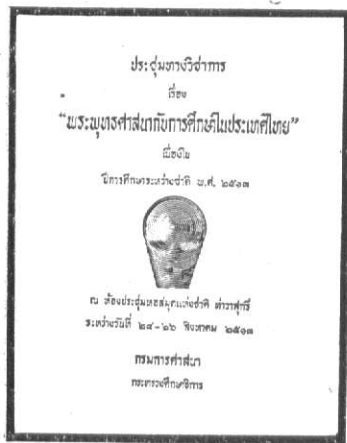
ไทยวัฒนาพานิช ๕๙๙ ไผ่ตงจตุจักร พระนคร

และ ร้านศีกษิตสยาม ๑๗๑๕ ถนนพระราม ๔ พระนคร ๕

วิจารณ์หนังสือ

พระพุทธศาสนากับการศึกษาในประเทศไทย

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ จัดพิมพ์ ๓๖๘ หน้า

ผู้สนใจในทางการศึกษาคงยังจำกันได้ว่า ปี ๒๕๑๓ ที่ผ่านมานั้นเป็นปีการศึกษาระหว่างชาติ ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้เชิญชวนประเทศสมาชิกให้จัดกิจกรรมขึ้นเพื่อเฉลิมฉลอง และพิจารณาถึงสภาพการศึกษาในประเทศของตน เพื่อหาทางขยายและปรับปรุงการศึกษาให้ดีขึ้น ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ สำหรับประเทศไทย ในฐานะเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติก็ได้จัดกิจกรรมหลายอย่างในโอกาสนั้น กิจกรรมเหล่านั้นทั้งที่เป็นโครงการ การอบรมและสัมมนา การจัดพิมพ์หนังสือเอกสาร นิทรรศการ การจัดปาฐกถาและอภิปราย

หนังสือเล่มนี้เป็นผลจากการจัดกิจกรรมเนื่องในปีการศึกษาระหว่างชาติ พ.ศ. ๒๕๑๓ นั้นเอง กล่าวคือระหว่างวันที่ ๒๕-๒๖ สิงหาคมปีแล้ว กรมการศาสนาได้จัดการประชุมทางวิชาการเรื่อง พระพุทธศาสนากับการศึกษาในประเทศไทยขึ้น ณ ห้องประชุมหอสมุดแห่งชาติ โดยได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา และพระพุทธศาสนาเป็นวิทยากรบรรยายและอภิปราย

ควรทราบไว้ในเบื้องต้นด้วยว่า เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ไม่ได้ถอดมาจากถ้อยคำที่อภิปรายหรือบรรยายกันในการประชุม แต่มาจากเอกสารที่ผู้บรรยาย และผู้อภิปรายทำขึ้นประกอบคำพูดของตน เพราะฉะนั้นรายละเอียดทั้งหมดในหนังสือนี้ กับในห้องประชุมครั้งนั้นจึงแตกต่างกันอยู่บ้าง แต่โดยสาระก็เป็นอันเดียวกันนั่นเอง จะนำเสียดายอยู่หน่อยก็ตรงที่คำบรรยายดี ๆ ของวิทยากรบางท่านไม่มีปรากฏในหนังสือนี้ด้วยเลย ดังเช่นการบรรยายเรื่อง “การวางแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจในด้านกำลังคนและคุณภาพของคน” ของคุณป๋วย อึ๊งภากรณ์ ไม่มี แต่มีบทความเรื่องเดียวกันของคุณพิทยา สายหู ซึ่งให้ทัศนะที่แตกต่างกันออกไป เข้าใจว่าเป็นเพราะคุณป๋วย อึ๊งภากรณ์ ไม่ได้ทำเอกสารแจกในวันบรรยาย ผู้รวมพิมพ์ภายหลังก็เลยไม่ได้รวมเอาคำบรรยายนั้นเข้าไปไว้ด้วย

สาระสำคัญของหนังสือเล่มนี้เกี่ยวกับเรื่องสำคัญ ๒ เรื่องคือ ปรัชญาการศึกษาของไทย และจริยศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา ข้อเขียนของคุณสาโรช บัวศรี ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ คุณระวีภาวิไล คุณเอกวิทย์ ณ ถลาง จัดว่าเป็นข้อเขียนที่เต็มไปด้วยความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ แต่ละท่านได้พยายามแสดงความคิดเห็นของตนออกมาในลักษณะที่เชิญชวนและท้าทายให้ผู้อ่านคิดกันว่า ในฐานะที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย จะเป็นได้หรือไม่ที่เราจะเอาพุทธปรัชญา หรือหลักพุทธธรรมมาเป็นปรัชญาการศึกษาของเราเอง

เหตุผลในการที่จะต้องมี ปรัชญาการศึกษาเป็นของเราเองโดยถือเอาพระพุทธศาสนาเป็นแม่บทนั้น

บทความเรื่อง “อันอาจนำไปสู่ปรัชญาการศึกษาของเราเอง” ของ คุณเอกวิทย์ ณ ถลาง ได้กล่าวไว้สรุปไว้ ๒ ประการคือ ประการแรก ตลอดเวลาที่ผ่านไป ในประวัติการศึกษาสมัยใหม่ของเราจึงไม่เคยปรากฏเลยว่าเราได้มีปรัชญาการศึกษาเป็นของตนเอง โดยเฉพาะ การจัดการศึกษาที่แล้วมาเราได้อาศัยปรัชญาการศึกษาของฝรั่งเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแน่ละย่อมไม่เหมาะสมกับสภาพของชีวิตและภูมิหลังของคนไทย แม้เราจะได้ตัดแปลงปรับปรุงไปแล้วอย่างไรก็ตาม เป็น “ลูกผสม” ก็ยังปรากฏอยู่ แต่ข้อสำคัญที่สุดอยู่ที่ว่า ด้วยอาศัยปรัชญาการศึกษาที่รับมาดังกล่าวนี้ เราไม่สามารถจัดการศึกษาให้ได้ผลสมบูรณ์เลย เหตุผลข้อที่สอง เกี่ยวเนื่องกับข้อแรก ในเมื่อเราประสบความสำเร็จแล้วผลตลอดมาเช่นนั้น การจัดการศึกษาต่อไปของเราควรจะนำไปตามหลักปรัชญา ซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนภูมิหลัง ลักษณะอุปนิสัย แบบอย่าง และพฤติกรรม อันได้สร้างสมอบรมมาหลายชั่วคนของเรา ถิ่นเก่าที่ก่อให้เกิดภูมิหลังและลักษณะอุปนิสัยเป็นต้นของคนไทยนั้น ย่อมไม่ใช่อะไรอื่นนอกจากพระพุทธศาสนา ราชธานีโดย ลักษณะภูมิศาสตร์ เมืองร้อน และประวัติการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของชาติ เพราะฉะนั้นปรัชญาการศึกษาของไทย ถ้าจะพึงมีก็ควรจะเป็นปรัชญาที่ถือพระพุทธศาสนา และองค์ประกอบดังกล่าวนี้เป็นแม่บทได้

ปัญหาข้อต่อมาจึงมีว่า ถ้าเราเห็นด้วยกับความคิดที่จะยึดเอาพระพุทธศาสนาเป็นแม่บทของปรัชญาการศึกษาดังกล่าวแล้ว เราควรจะหยิบยกเอาพุทธธรรมหรือพุทธปรัชญาข้อไหนมาเป็นหลัก เพราะพระธรรมนั้นมีมากมาย ในเรื่องนี้ คุณสาโรช บัวศรี มีความเห็นว่า “ตามนัยของพุทธปรัชญานั้น การศึกษาคือความเจริญงอกงามของขันธ ๕ เพื่อว่าอุกศลมูลได้เบาบางลงอย่างมากที่สุดที่จะทำได้” (น.๓๕) โดยมีอรรถาธิบายว่า การศึกษานั้นเราให้แก่คน ซึ่งคนก็มีใช่จะไร้อื่นนอกจากขันธ ๕ คือ ร่างกาย (รูป) ความรู้สึก (เวทนา) ความจำ (สัญญา) ความคิด,

ทัศนคติ (สังขาร) และความรู้ (วิญญาณ) การให้การศึกษาที่ต้องมุ่งส่งเสริมให้สิ่งทั้ง ๕ นี้ได้เจริญงอกงามขึ้น และเป้าหมายของความเจริญงอกงามนั้นอยู่ที่การขจัดอกศลมูลให้หมดสิ้นไป ยิ่งขจัดให้หมดสิ้นเชิงก็ยิ่งเป็นความหลุดพ้น เป็นอิสระ อันเป็นจุดมุ่งหมายของชีวิต ส่วนคุณเอกวิทย์ ณ ถลาง เห็นว่า โดยที่สังขารแห่งพุทธศาสนาคือว่า สรรพสิ่งทั้งหลายไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่มีตัวตน ดังนั้นจะเป็นไปได้หรือไม่ที่จะกำหนดหลักปรัชญาการศึกษาของเรา จากแนวจริยธรรมที่สอนมิให้บุคคลลุ่มหลง ยึดมั่นในสิ่งที่มีธรรมชาติเป็นไตรลักษณ์นั้น คุณเอกวิทย์ ได้ตั้งสมมติฐานว่า “การศึกษาควรเป็นไปเพื่อความหลุดพ้น” แล้วตอบข้อโต้แย้ง ๔ ประการอันเกี่ยวกับ ๑). (ขอบเขตของความหลุดพ้นนั้น ๒). (ความเป็นไปได้ในการที่จะนำเอาคตินี้มาประยุกต์ ให้เกิดความสะดวกและปฏิบัติได้ ในการศึกษาเล่าเรียนในสภาพชีวิตของคนปัจจุบัน ๓). การที่คตินี้จะทนทานต่อความจำเป็นใหม่ๆ ช่วยขัดข้อขัดแย้ง และช่วยพัฒนาสังคมได้เพียงใดหรือไม่ และ ๔). เราจะรับว่าคตินี้ถูกต้องสมควรได้หรือไม่ เมื่อได้ตอบข้อโต้แย้งทั้ง ๔ นี้แล้ว คุณเอกวิทย์ จึงสรุปว่า คติที่ว่า “การศึกษาควรเป็นไปเพื่อความหลุดพ้น” นั้น เป็นปรัชญาการศึกษาที่สมควรและถูกต้อง ความเห็นของท่านทั้ง ๒ นี้ ควรที่นักการศึกษาจะได้นำไปไตร่ตรองหาเหตุผลและช่วยกันสร้างเสริมให้เข้มแข็งจริงจังยิ่งขึ้น

บทความของผู้เขียนท่านอื่นๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นในหนังสือเล่มนี้ เกี่ยวกับจริยศึกษาเกือบทั้งหมด โดยได้กล่าวถึงจริยศึกษาในทุก ๆ ด้านเริ่มตั้งแต่ความหมายของจริยศึกษาความมุ่งหมายของการสอนจริยศึกษา หลักและวิธีการสอนจริยศึกษา ในโรงเรียน ไปจนถึงการที่จะใช้วิชาอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมจริยศึกษา สรุปแล้วก็คือว่าได้พยายามตอบคำถามที่ว่า จริยศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลได้อย่างไร นั่นเอง

การวิจัยศึกษาที่เป็นปัญหาอยู่ทุกวันนี้ ส่วนหนึ่ง น่าจะเป็นเพราะเรายังไม่เข้าใจแก่นกคอง จึงทำให้ ส่งผลออกมาเป็นการปฏิบัติที่ไม่ได้ผล ตามที่เรา ปรารถนา ในความเข้าใจของคนทั่วไปหรือแม้แต่ครู เองก็มักจะเป็นอันมาก ที่เข้าใจวิจัยศึกษาว่าเป็นวิชา ศาสตร์รวมเท่านั้น เพราะฉะนั้นการสอนวิจัยศึกษาจึงจำ กัดขอบเขตอยู่เพียงการสอนวิชาศีลธรรม ซึ่งเป็น หน่วยหนึ่งของหมวดสังคมศึกษาเท่านั้น อันที่จริง การสอนวิชาศีลธรรมนั้น ก็คือการแนะแนวทางการ ดำรงชีวิตที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน โดยยึดศีลธรรม และตัวอย่างที่มีอยู่ในศาสนาเป็นหลัก ที่จะนำไปสู่ การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน การกำหนดให้ศีล- ธรรมเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรนั้น ก็เพื่อสะดวกใน การจัดการวางสอนและการสอบ ซึ่งโดยแท้จริงแล้ว การสอนศีลธรรมย่อมดำเนินอยู่ตลอดเวลาในหลาย วิชา หลายกิจกรรม ทั้งนอกและในหลักสูตร ทั้งที่ โรงเรียนและที่บ้าน” (น. ๑๕๔) บทความที่เกี่ยวกับ วิจัยศึกษาทั้งหมดในหนังสือนี้ ก็มีความเห็นดัง ข้อที่ยกมาข้างต้น แต่ในทางปฏิบัติจริงๆ ในโรงเรียน ครูจะสามารถปฏิบัติได้แค่ไหน ยังเป็นปัญหาอยู่

บทความที่เกี่ยวกับสอนศีลธรรมในห้องเรียนใน หนังสือ ข้าพเจ้า (ผู้วิจารณ์) ยากจะกล่าวได้ว่าข้อ เขียนของ คุณสมน อมรวิวัฒน์ เป็นข้อเขียนที่ให้ความ กระจ่างชัดที่สุด ทั้งในแง่ทฤษฎีและปฏิบัติ

เพราะได้กล่าวถึงวิธีการสอนศีลธรรมไว้ในลักษณะที่ ครูจะเอาไปปฏิบัติได้ไม่ยาก วิธีการเหล่านี้ท่านผู้ เขียนได้ทดลองปฏิบัติได้ผลมาด้วยตนเองแล้ว ส่วน ข้อเขียนที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งก็คือเรื่อง “พระ พุทธศาสนากับการศึกษาในอดีต” ของพระศรีวิสุทธิ โมลี ซึ่งเป็นงานค้นคว้าเชิงประวัติ ที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของพระพุทธศาสนาต่อการศึกษา ตั้งแต่ยุคเริ่ม ต้น จนถึงยุคที่พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่เมืองไทย แล้ว อย่างไรก็ตามแม้บทความจะยาวกว่าความอื่น แต่เรื่องก็ยังไม่จบบริบูรณ์ เท่าที่ทราบ ท่านผู้เขียน ยังไม่มีเวลาเขียนต่อไปให้จบแม้จนบัดนี้

นอกจากบทความที่เกี่ยวกับเรื่องสำคัญ ๒ เรื่อง ดังได้กล่าวมาแล้ว ในคอนท้ายของหนังสือเล่มนี้ ยังได้นำเอาหลักสูตรวิจัยศึกษาระดับชั้นประถม และ มัธยมของญี่ปุ่นมารวมไว้ด้วย ผู้อ่านจะได้เปรียบ เทียบดูว่า ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นซึ่งมีมาตรฐานทาง การศึกษาแตกต่างกันมากนั้น มีหลักสูตรวิจัยศึกษา ต่างกันอย่างไร

ถ้าไม่นับการจัดรูปเล่มที่ออกจะเทอะทะ และ คำผิดที่มีมากกว่าที่ควรจะมี โดยเฉพาะในคอนต้น ๆ แล้ว หนังสือเล่มนี้ก็จัดเป็นหนังสือเกี่ยวกับการศึกษาที่น่าสนใจควรอ่านทีเดียว

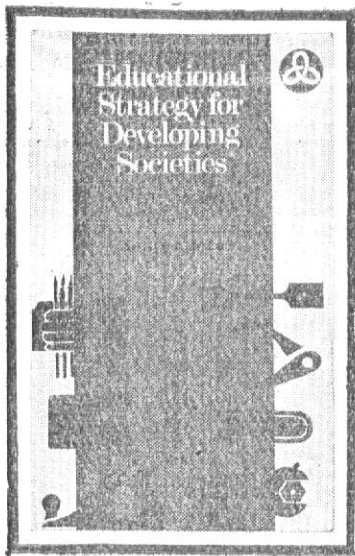
พระมหาชาย อากาศโร
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Educational Strategy for Developing Society

Adam Curle
Tavistock Publication, 180 page, S 18

หนังสือเล่มนี้พิมพ์ครั้งแรกในปี ๑๙๖๓ และได้ปรับปรุงพิมพ์ขึ้นใหม่อีกครั้งในปี ๑๙๗๐ แม้ว่า ผู้เขียนจะเขียนโดยอาศัยข้อมูลต่างๆ เมื่อหลายปีที่ ผ่านมา แต่สภาพการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะอุปสรรค และปัญหาทางสังคมและการศึกษา ยังคงไม่มีอะไร เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมากนัก ไม่ว่าจะ เป็น สังคมที่พัฒนาแล้ว หรือสังคมที่ด้อยพัฒนา บัจ

จุบัน ปัญหาเรื่องจุดมุ่งหมายของการพัฒนาและการ ศึกษาของประเทศด้อยพัฒนาได้ถูกนำมากล่าวขวัญ กันมาก นักคิดเด่นๆ ในหลายประเทศเกิดความ ไม่แน่ใจในระบบการศึกษาที่จัดกันมาแต่อดีต ว่า จะก่อให้เกิดผลอย่างจริงจัง ต่อการพัฒนาบุคคลและ สังคมได้จริง มันทักคิดบางคนถึงกับเสนอให้พิจารณา ระบบการศึกษาอันเสียใหม่ และบางคนก็เสนอ

ให้ยกเลิกระบบการศึกษาในโรงเรียนเสียเลย ด้วยเห็นว่าการศึกษาที่เข้านอยู่ นอกจากไม่มีผลอะไรต่อการพัฒนาแล้ว ยังเป็นตัวทำลายคุณค่าทาง สังคม วัฒนธรรม และทางต่อการทำงานกับสังคมอีกด้วย นักการศึกษาที่นำจับตามองในยุคนั้นมี จูเลียส ไนเยอเวเร แห่งทานซาเนีย และ อีแวน อิลิช แห่งเม็กซิโก

ว่าถึงเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้บอกไว้อย่างชัดเจนแล้วว่า มิได้เป็นรายงาน หรือผลของการวิจัยแต่อย่างใด แต่เป็นทัศนะที่ได้จากประสบการณ์ส่วนตัว เสนอขึ้นมาโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเสนอแนะแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อที่ว่า คนมีความสำคัญมากกว่าเงิน ด้วยเหตุที่เขาเชื่อในสมมติฐานอันนี้ เพราะฉะนั้นเนื้อหาที่เขาเขียนเกือบตลอดเล่ม จึงเน้นถึงเรื่องการพัฒนาบุคคลโดยให้การศึกษามากกว่าอื่นใด ผู้เขียนกล่าวว่า ความเจริญก้าวหน้าของประเทศด้อยพัฒนาจะเป็นไปไม่ได้ หรือถึงแม้จะก้าวหน้าได้ ก็น้อยมาก ถ้าคนภายในประเทศมีความด้อยทางการศึกษา การศึกษาข้อมูลต่างๆ ของผู้เขียนเน้นถึงประเทศด้อยพัฒนาต่างๆ แถบแอฟริกา และเอเชียบางส่วน ความก้าวหน้าของประเทศที่พูดถึงก็ดูเหมือนจะวัดกันด้วยรายได้ประชาชาติ จำนวนรถยนต์ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เปอร์เซ็นต์ของ

ประชากรในสหภาพกรรมกร (Labour Unions) เปอร์เซ็นต์ของประชากรในเมือง เปอร์เซ็นต์ของประชากรที่รู้หนังสือ อัตราการเข้าเรียนของเด็กในระดับประถมศึกษา โดยเอาเป้าหมายของประเทศที่พัฒนา (ทางวัตถุ) แล้วเป็นหลัก ความคิดอย่างนี้ผู้วิจารณ์ไม่ค่อยแน่ใจและออกจะไม่เห็นด้วย เพราะเป็นความคิดที่มองแต่เพียงด้านเดียว คือด้านเศรษฐกิจหรือด้านวัตถุเท่านั้น เพราะจากตัวอย่างที่เห็น ๆ กันอยู่ เรียบร้อยกันอย่างเต็มที่หรือว่า ประเทศที่ได้ชื่อว่าพัฒนาแล้วนั้นมีความหมายดังที่ประสงค์ ผู้เขียนอ้างว่าสาเหตุหนึ่งของการที่ประเทศด้อยพัฒนา ไม่สามารถจะพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าได้ดังประสงค์ เนื่องจากความล้มเหลวในการใช้ทรัพยากรมนุษย์ และเขาเชื่ออย่างทั้งหลายคนเชื่อว่า เครื่องมือสำคัญในการสร้างผลเมืองให้อาสาเข้าทำการพัฒนาประเทศก็คือระบบการศึกษา เขากล่าวว่าการจัดการศึกษาที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ได้ส่วนอันเหมาะสม หรือการให้การศึกษาที่ไม่สอดคล้อง กับความต้องการของประเทศ ย่อมเป็นเรื่องของความสูญเสียของทรัพยากรมนุษย์และเศรษฐกิจ ผู้เขียนพยายามชี้ให้เห็นว่าสำหรับประเทศด้อยพัฒนาแล้ว การศึกษาควรเน้นไปในด้านการศึกษาขั้นสูง โดยเฉพาะทางสาขาเกษตรกรรม เขาเชื่อว่าถ้าหากการเกษตรกรรมได้ผลแล้วจะช่วยให้ประเทศ เหล่านี้เพิ่มผลผลิตได้มากและมีโอกาสที่จะช่วยให้ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น

ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาทั้งหมดออก ๑๖ ตอนด้วยกัน โดยพยายามชี้ให้เห็นว่า อะไรคือสิ่งที่ทำให้การพัฒนาประเทศของประเทศด้อยพัฒนาไม่บรรลุผลเท่าที่ควร สิ่งต่างๆ ที่ผู้เขียนนำมาสนับสนุนความคิดของเขา ก็ไม่ใช่ของใหม่อะไรนัก ดูเหมือนเจ้าของประเทศด้อยพัฒนาส่วนมากก็รู้ๆ กันอยู่ เพราะฉะนั้นปัญหาจึงอยู่ที่ว่า วิชาที่จะนำมาแก้ปัญหาอันนี้จะทำอย่างไร และวิธีการที่งานนี้เรารู้ได้อย่างไวว่าเหมาะสมกับประเทศนั้นๆ หรือไม่ อันนี้ผู้วิจารณ์เห็นว่าสำคัญและอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญ คือความตั้งใจจริงของผู้รับผิดชอบในอันที่จะแก้ปัญหาต่างๆ การพัฒนาจึงจะสำเร็จได้ หรืออย่างน้อยก็ใกล้กับความ

สำเร็จมากขึ้น ประเทศไทยก็ได้ชื่อว่าเป็นประเทศ
 ค่อยพัฒนา แต่การแก้ปัญหาของประเทศไม่ค่อยได้
 ทำกันอย่างตั้งใจหรือจริงจังนัก นอกจากทำกันไป
 ตามระบบงานเท่านั้น ยิ่งเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ
 และการศึกษาแล้ว จะหาความมั่นใจไม่ได้เลย การ
 ศึกษาด้านอาชีวศึกษาในประเทศไทย ได้รับการสนับสนุน
 มากพอสมควร แต่ที่ยังห่างไกลต่อความสำเร็จ
 มากนัก โดยเฉพาะการจัดการศึกษาทางด้านเกษตร
 กรรม จะหาคนที่มีความรู้ทางเกษตรที่ได้รับการ
 ศึกษาโดยตรง ไปทำงานในไร่นาน้อยมากจนเกือบ
 จะกล่าวได้ว่าไม่มีเลย เพราะส่วนใหญ่ผู้ที่สำเร็จ
 การศึกษาทางเกษตรกรรม มักจะทำงานนั่งโต๊ะใน
 สำนักงานในเมืองจะมีบ้างก็น้อยมากที่ออกไป อยู่
 ตามสถานที่ทดลองต่างๆ ในส่วนภูมิภาค มองแค้น
 ก็พอเห็นว่าการลงทุนทางการศึกษาด้านนี้เป็นการสูญ
 เปล่า เพราะการที่รัฐส่งเสริมให้คนได้รับความรู้สูง
 ขึ้น เพื่อจะได้ออกไปเป็นผู้ผลิตที่กำลังความ
 สามารถแต่แล้วกลับ กลายเป็นผู้บริโภค (Consumer)
 เสียเอง เพราะเมื่อไปทำงานสำนักงาน หรือทำงาน
 ราชการก็ต้องกินเงินเดือน ซึ่งเป็นเงินที่เก็บภาษี
 อากรมาจากคนส่วนใหญ่ที่เป็นชาวไร่ชาวนา วิชา
 สนับสนุนให้อาชีพทางการเกษตร เป็นที่นิยมหรือ
 เป็นที่สนใจของคนที่มีความรู้ทางเกษตรกรรม อาจ
 ทำได้ด้วยการหาทางช่วยให้เกษตรกรได้ประสบความสำเร็จ
 สำเร็จในงานอาชีพที่เขาทำอยู่ให้มากขึ้น ทั้งในด้าน

ความเป็นอยู่ รายได้ และฐานะในสังคมที่เขาอาศัย
 อยู่ แต่เท่าที่เป็นอยู่ในเวลานี้ อาชีพในทางเกษตร
 กรรมกำลังเป็นสัญญาณหลักของความล้มเหลว ค่าตอบแทน
 ซึ่งทุกคน พยายามที่จะหนีให้ห่างมากที่สุดเท่าที่
 จะทำได้

ทางการศึกษา ผู้เขียนได้เสนอแนะว่า
 จะเน้นในระดับมัธยมศึกษาให้มาก โดยเฉพาะมั
 ธยมอาชีวศึกษา แต่การที่จะขยายการศึกษาในระดับ
 นี้ให้มากขึ้นได้นั้น ก็จำเป็นต้องอาศัยครูเป็นจำนวนมาก
 ผู้เขียนได้เสนอให้มีการเพิ่มจำนวนครูให้
 มากขึ้น หรือบางสาขาวิชาอาจจะจ้างครูจากต่าง
 ประเทศก็ได้ เพื่อจะให้ได้สัดส่วนกับจำนวนนักเรียน
 วิชาเหล่านั้นประเทศไทยกำลังทำกันอยู่
 จะได้ผลมากขึ้นอีกเล็กน้อยก็ต้องดูต่อไป

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจารณ์ยังเชื่อว่าถ้าหาก การ
 จัดระบบการศึกษาของเราไม่สามารถทำให้การเรียน
 การสอนจบภายในระดับของมันเองแล้ว การให้การ
 ศึกษาที่ยังคงเป็นไปในลักษณะเดิม คือไม่มีผลอะไร
 มากนัก เพราะการศึกษาของเราเป็นแบบโน้มน้าวให้
 เห็นว่า มุ่งสอนเด็กเพื่อให้ได้เรียนต่อในระดับที่สูง
 ขึ้น มากกว่าที่จะสอนให้ออกมาประกอบอาชีพอย่าง
 มีประสิทธิภาพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

อุทัย ดุลยเกษม
 มหาวิทยาลัยศิลปากร

Existentialism and Education

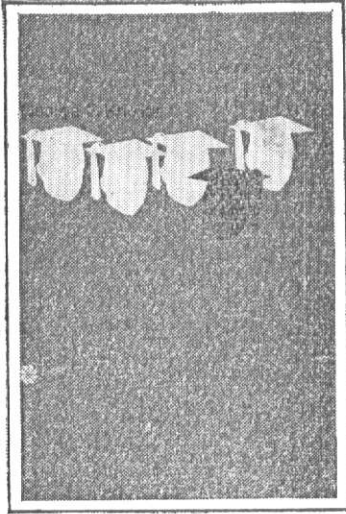
George F. Kneller

Science Editions, New York, 1967, pp. 165, \$ 1.45

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้ประมวลความเห็น
 ของนักปรัชญาในกลุ่มเอ็กซิสเต้นเชียลลิสม์และเสนอ
 ความเห็นของตนว่า ถัดรับหลักปรัชญาเหล่านั้นแล้ว
 ปรัชญาการศึกษาจะออกมาในรูปใด

สำหรับเรื่องแรก ผู้เขียนทำได้ดีพอใช้ ผู้อ่าน
 ที่ไม่มีพื้นปรัชญามาก่อนเลย ถ้าภาษาดีพอควรก็จะ
 อ่านเข้าใจได้ไม่ยากนัก นักปรัชญาที่ต่อกันว่าอยู่ใน
 กลุ่มเอ็กซิสเต้นเชียลลิสม์ มีหลายคนด้วยกัน และ
 มีทัศนะแตกต่างกัน ที่เชอพระเจ้าก็มิใช่เชอ

เหมือนกันในความหลุดพ้นของมนุษย์ก็มิใช่เหมือนกัน
 ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่าที่จัดเมธีเหล่านั้นอยู่ในกลุ่มเดียวกัน
 กันได้ เพราะมีความเชื่อพื้นฐานบางอย่างเหมือนกัน
 เช่นการเน้นความสำคัญของเอกัตบุคคล (individual)
 มากกว่าสังคม การให้ความสำคัญแก่ความจริงอัตนัย
 (subjective) มากกว่าความจริงปรนัย (objective)
 การถือว่าค่าของความเป็นมนุษย์อยู่ที่เสรีภาพ และ
 การเรียกร้องให้มนุษย์มีความจริงใจในการกระทำของ
 ตนนักปรัชญาเหล่านั้นเห็นว่า ความคิดในทางสร้าง

สรรคจะมีได้คือเมื่อนิยมความสุขจิตใจและมีเสรีภาพอันสมบูรณ์ นอกจากนั้นผู้เขียนยังชี้ให้เห็นว่านักปรัชญากลุ่มนี้ก่อหอคอยขึ้นเนื่องจากไม่พอใจที่เห็นคนสมัยใหม่ได้กลายเป็นเครื่องจักร ซึ่งทำให้ชีวิตขาดความหมาย และคัดค้านที่สังคมสมัยใหม่พยายามที่จะหลอมคนในสังคม ให้เหมือนกันหมด ลัทธิเอ็กซ์เท็นเซชันลิสต์เรียก ร้องให้คนเป็นตัวของตัวเอง

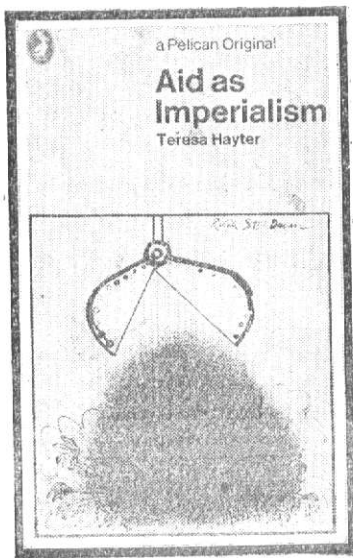
สำหรับเรื่องที่สองที่ผู้เขียนพยายามวางแนวการศึกษาคล้ายตามปรัชญาเอ็กซ์เท็นเซชันลิสต์ นั้นผู้วิจารณ์เห็นว่าไม่ประสบความสำเร็จนัก รู้สึกว่าค่อนข้างคลุมเครือ อ่านแล้วจับเนื้อไม่ค่อยได้ ทงนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้เขียนมิได้ตั้งใจที่จะให้หนังสือเล่มนี้เป็น “ปรัชญาการศึกษา” จริง ๆ แต่ถึงกระนั้นผู้อ่านก็จะได้ความคิดเห็นใหม่ ๆ ทางการศึกษาพอสมควร เช่นการเรียนการสอนควรจะเป็นไปในรูปใด ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ควรเป็นอย่างไร น่าเสียดายที่ผู้เขียนใช้เนื้อที่น้อยไปสำหรับการวิเคราะห์แนวการศึกษาที่จะเกิดจากปรัชญาสำนักนี้

โดยสรุปผู้วิจารณ์เห็นว่า หนังสือเล่มนี้ น่าอ่าน เพราะผู้เขียนได้สรุปทัศนะของเอ็กซ์เท็นเซชันลิสต์ได้ดีพอใช้ ผู้ที่ไม่เคยรู้มาเลยว่ปรัชญาสำนักนี้มีทัศนะอย่างไร หนังสือเล่มนี้จะแนะทางให้เป็นอย่างดี ส่วนที่วิเคราะห์การศึกษาน้อยไปนั้น ก็อาจเป็นสิ่งช่วยให้ผู้อ่าน ใช้ความคิดของตนจินตนาการ “ปรัชญาการศึกษา” ขึ้นเอง

วิทย์ วิศทเวทย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Aid As Imperialism
Teresa Hayter
Penguin 1971, S 6

เทเรซ่า เฮย์เตอร์ นักประวัติศาสตร์ และ เศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ ในครั้งหนึ่งก็มีความเชื่อเหมือนกับพวกเสรีนิยม ผู้มีความจริงจังอีกหลายคน ซึ่งคิดว่าองค์การระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก สถาบันการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เป็นองค์การที่มุ่งทำประโยชน์ต่อประชาชนส่วนใหญ่ของโลกโดยไม่มีสิ่งใดเคลือบแฝง ต่อเมื่อเธอได้เข้าไปทำงานเกี่ยวข้องกับอยู่ด้วยจริงๆ แล้วนั้นแหละเธอก็ได้รู้ถึงความลึกลับซับซ้อนที่อยู่เบื้องหลัง และสรุปความเห็นออกมาว่า แม้แต่ความช่วยเหลือที่ผ่านทางองค์การระหว่างประเทศเหล่านี้ ก็เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนลัทธิจักรวรรดินิยมทาง เศรษฐกิจของอเมริกาเหนือและยุโรปตะวันตก ไม่ได้ไปจากความช่วยเหลือที่ประเทศ เหล่านี้ให้แก่ประเทศ ด้อยพัฒนาโดยเหมือนกัน

นัยของแนวคิดหลักของหนังสือเล่มนี้ ซึ่งเดิมเป็นรายงานเกี่ยวกับปฏิบัติการของธนาคารโลกในลาตินอเมริกา เขียนขึ้นระหว่างที่ผู้เขียนทำงานให้กับสถาบันพัฒนาโพ้นทะเล (Overseas Development Institute) ซึ่งเป็นสถาบันระหว่างชาติอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งได้รับเงินอุดหนุนจากมูลนิธิฟอร์ด ร็อกกีเฟลเลอร์ นัฟฟิลด์ และธนาคารโลก แต่ปรากฏว่าสถาบันดังกล่าว (ด้วยแรงบีบจากธนาคารโลก) ได้บับยังที่จะพิมพ์รายงานฉบับนี้ ซึ่งเท่ากับเป็นการขยันทันให้เห็นชัดขึ้นอีกว่า องค์การระหว่างประเทศที่ผู้เขียนวิจารณ์เหล่านั้น มีความต้องการที่จะปกป้องธรรมชาติเจตนารมณ์ที่แท้จริงของตัวไว้มากเพียงใด

ใน บทแรก ผู้เขียนได้พูดถึงความหมายของ "เงินช่วยเหลือ" ด้วยการชี้ให้เห็นความจริงพื้นฐานที่ว่า เงินช่วยเหลือโดยปกติแล้ว จะมีให้กับแต่ประเทศที่ระบบการเมืองภายใน นโยบายต่างประเทศ การปฏิบัติต่อการลงทุนของเอกชน ประวัติในการใช้หนี้ นโยบายสินค้าออก อะไรเหล่านั้นสอดคล้องกับความต้องการ หรืออย่างน้อยก็การยอมรับของประเทศ หรือสถาบันที่มอบเงินช่วยเหลือ และประเทศที่ไม่แสดงท่าทีว่าจะคุกคาม ต่อผลประโยชน์ของพวกเขา (ผู้ช่วยเหลือ) เท่านั้น

บทที่สอง ผู้เขียนได้อธิบายขยายถึงนโยบายขององค์การทางการเงินการคลังที่ใหญ่ที่สุดในโลกสามแห่งคือธนาคารโลก IMF และ Agency for International Development (AID) ซึ่งทำงานเกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้ง ว่าสิ่งที่องค์การเหล่านั้นเน้นเกี่ยวกับประเทศด้อยพัฒนาก็คือ ความมั่นคงทางการเงินการคลัง การยกเลิกข้อจำกัดในการส่งสินค้าเข้าและเงินตราต่างประเทศ และการควบคุมราคา ดังนั้นหลักเกณฑ์ในการจัดสรรแบ่งเงินช่วยเหลือ (ความจริงคือการให้กู้ระยะยาวโดยคิดดอกเบี้ยต่ำเท่านั้น) จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับ ความต้องการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจมากนักของแต่ละประเทศ แต่ขึ้นอยู่กับสภาพ

เศรษฐกิจสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุนของเขาชนต่างประเทศในประเทศนั้นๆ มากกว่า เพราะแท้จริงแล้ว องค์การเหล่านี้ก็จัดตั้งขึ้น สนับสนุนและดำเนินงานโดยกลุ่มประเทศนายทุนอุตสาหกรรมอเมริกาเหนือและยุโรปตะวันตก ซึ่งมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอยู่ทั่วโลกมากกว่ากลุ่มประเทศอื่นใดนั่นเอง

ผู้เขียนได้แยกให้เห็นธรรมชาติ ของแต่ละองค์การว่า อย่างสถาบันการเงินระหว่างประเทศนั้น เดิมทีตั้งขึ้นมา ก็เพื่อขจัดปัญหาทางด้านการค้า เปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ ของกลุ่มประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจแถบแอตแลนติกเหนือเท่านั้น งานที่เกี่ยวกับประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งขยายตามมาทีหลัง ก็อ้างสมมุติฐานว่า "ความมั่นคงทางการเงินการคลัง เป็นข้อแม้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศ" เพราะสิ่งๆ นี้เข้ากันได้ดีกับผลประโยชน์ทางการค้าของ ประเทศนายทุนอุตสาหกรรม แต่หาได้เป็นสมมุติฐานที่ถูกต้องเสมอไปไม่ เพราะประเทศด้อยพัฒนาแต่ละประเทศย่อมมีสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมที่ต่างกัน จึงมีบ่อยครั้งที่การมุ่งให้ ความสนใจต่อความมั่นคงทางการเงินการคลังมากเกินไป กลับทำให้ต้องละเลยจุดประสงค์ของการพัฒนาที่แท้จริง (ประชาชนส่วนใหญ่กินต่อบุขี้เงิน) ไม่เสียด้วยซ้ำ

ธนาคารโลกเอง (ซึ่งความจริงกำหนดหน้าที่ทางธุรกิจ ทำนองกับธนาคารพาณิชย์ทั้งหลาย) ก็มุ่งให้ความช่วยเหลือโดยคำนึงนโยบายของประเทศนั้นๆ มากกว่าความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชน ซึ่งเป็นกรณีธรรมดาที่ธนาคารโลก ย่อมมุ่งช่วยเหลืออนุรักษการกู้ยืม แต่ประเทศที่ด้อยพัฒนาระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งมีแต่ให้ต่างที่จะแลกเข้ามาลงทุนโดยเสรี และมีความมั่นคงทางการเงินรวมมาตลอดแล้ว ประเทศที่มีแนวโน้มไป ในทางชาตินิยมหรือสังคมนิยม (ตัวอย่างที่กล่าวถึงคืออิตาลีและกรีซ) ไม่ยอมสนับสนุนการเสรี และลดกีดกัน เพราะสหรัฐ

และอังกฤษกำลังทะเลาะกับอียิปต์อยู่) ทั้งโครงการ
ที่ธนาคารโลกเลือกอนุมัติก็มักเป็นโครงการที่จะช่วย
เพิ่มผลผลิตโดยตรงและมีผลประโยชน์ทางอ้อมต่อ
การค้าของประเทศนายทุนอุตสาหกรรม เช่นการ
สร้างถนน เขื่อนชลประทาน มากกว่าโครงการที่
เห็นผลช้าอย่างในด้านการศึกษา หรือการสาธารณสุข
ธนาคารโลกไม่ได้เพียงแต่คอยทำหน้าที่เลือก
ว่าจะให้ความช่วยเหลือใคร หรือไม่ให้ใครเท่านั้น
หากแต่ยังพยายามเข้าไปมีส่วนในการวางนโยบาย
พัฒนาให้ประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลายโดยตรงทีเดียว
มีการส่งผู้เชี่ยวชาญเข้าไปสำรวจภาวะเศรษฐกิจและ
สังคมในประเทศลุ่มๆอยู่เป็นระยะๆ และบางประเทศ
ก็มีการเจ้าหน้าที่ทำงานคอยให้คำแนะนำอยู่เป็นประจำ
การจะกู้ยืมเงินแต่ละครั้งจะต้องผ่านการปรึกษา
หาหรือจากเจ้าหน้าที่ของธนาคาร อย่างละเอียดเสมอ
โครงการพัฒนาส่วนใหญ่จึงอยู่ภายใต้อิทธิพลชักนำ
ของธนาคารโลกซึ่งอาศัยเงินทุนเป็นทั้งเครื่องล้อและ
เครื่องต่อรอง อย่างที่ประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย
ยากที่จะขัดแย้งได้

ยิ่งองค์การเอไอดี ซึ่งหนุนหลังโดยสหรัฐด้วย
แล้ว, ยิ่งเป็นองค์การที่มั่งคั่งมากในการสร้างอิทธิพล
ก่อนนโยบายทางเศรษฐกิจ ของประเทศด้อยพัฒนา
อย่างชัดและเปิดเผยที่สุด เอกสารของเอไอดีเคษ
ระบุไว้เลยว่า "เงินช่วยเหลือคือเครื่องมือหนึ่งในการ
ดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐ" เอไอดีเองมี
เครื่องมือสำคัญคือ "การให้กู้เงินตามโครงการ"
(Programme Loans) ซึ่งผูกมัดตัวผู้ไปแล้วจะต้อง
ใช้ในการซื้อสินค้าจากสหรัฐฯ และบางครั้งก็ผูกมัด
ถึงขั้น จะต้องซื้อสินค้าประเภทใด สิ่งทีเอไอดีค้ำ
หนึ่งถึงมากที่สุดก็คือเหตุผลทางการเมือง ดังนั้นเอไอ
ดีจึงอาจจะทำเป็นอะไรก็ช่วยได้มากกว่าธนาคารโลก
หรือไอเอ็มเอฟด้วยซ้ำ เพราะถึงอย่างไร ก็ยังต้องการ
รักษาความสัมพันธ์กับประเทศลุ่มๆไว้

บทที่สาม เป็นรายงานเกี่ยวกับปฏิบัติการของ
องค์การดังกล่าวข้างต้น ในประเทศลาตินอเมริกา ๔
แห่ง ตัวอย่างในโคลัมเบีย พูดถึงการที่ไอเอ็มเอฟ

(สนับสนุนโดยธนาคารโลกและวอชิงตัน) พยายาม
บีบให้รัฐบาลลดค่าเงินตรา เพื่อแก้ปัญหาเงินเพื่อ
โดยไม่คำนึงถึงว่า จะมีผลเสียทางเศรษฐกิจการเมือง
ภายในประเทศอย่างไรบ้าง ซึ่งเท่ากับเป็นการข
ให้เห็นชัดว่าองค์การดังกล่าว ตั้งใจที่จะแก้ปัญหา
ระยะสั้นโดยคิดถึงผลกระทบระยะเทือนเกี่ยวกับอัตรา
แลกเปลี่ยนเงินตรามากกว่าที่จะคิดถึงผลในระยะยาว
สำหรับประเทศนั้น ตัวอย่างในชิลีเปรียบเทียบกับ
บราซิล ก็ทำให้เห็นข้อแตกต่างได้ว่า ในประเทศ
ที่มีการค้นคว้าทางการเมือง มีพรรคสังคมนิยมเป็น
ฝ่ายค้านที่เข้มแข็งอย่างชิลีนั้น (ปีที่พูดถึงคือปี
๑๙๖๗ ซึ่งพรรคสังคมนิยม ยังไม่ได้เป็นรัฐบาล)
องค์การเหล่านี้ยอมสนับสนุน แม้แต่นโยบายเสรีนิยม
เช่นการปฏิรูปที่ดินด้วยเหมือนกัน เพราะถึงอย่าง
ไรก็ยังดีกว่าที่จะปล่อยให้พรรคฝ่ายซ้าย ชนะเลือก
ตั้งขึ้นเป็นรัฐบาล แต่สำหรับประเทศที่ปกครอง
โดยรัฐบาลเผด็จการทหาร หัวเก่าอย่างบราซิลนั้น
องค์การก็มักจะขย่งส่งเสริมให้รัฐบาล ซึ่งมีความ
เห็นในทางรักษา "ความมั่นคง" ไว้เหนือสิ่งอื่นใด
ดำเนินนโยบายเป็นปีเป็นชื้อๆ ไปกับความต้องการ
ของตัวเท่านั้น

บทสุดท้าย ซึ่งเป็นวิจารณ์และสรุป ผู้เขียน
กล่าวถึงว่า การที่บางครั้งองค์การดังกล่าวแก้อ
กล่าวหาไปในทำนองที่ว่า งานของตนเป็นการแก้
ปัญหาทางด้านเทคนิค (ประสิทธิภาพของการผลิต)
ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองแต่อย่างใด
จึงมีความเป็นกลาง (objective) มากนั้น แท้จริง
เป็นการบิดเบือน เพราะไม่มีปัญหาใดๆ ในโลกที่จะ
เป็นปัญหาทางด้านเทคนิคล้วนๆ การอ้างเช่นนั้นออก
จากจะแสดงให้เห็นว่าองค์การละเลยปัญหาทางด้าน
อื่น (นอกจากเทคนิค) แล้ว ยังเป็นการขัดแย้งกับ
สิ่งที่องค์การอ้างว่าเป็นจุดประสงค์ อยู่ในตัวด้วย
ตามสภาพที่เป็นจริง องค์การก็ได้ทำงานอยู่แต่
ภายใต้กรอบของเศรษฐกิจระบบทุนนิยม เพื่อรักษา
และรักษาระบบนี้ไว้เท่านั้น การที่ประเทศลุ่ม

ความสำเร็จขององค์การเป็นรัฐบาลแห่งชาติฝ่ายขวา ซึ่งไม่ได้เอาใจใส่ต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศของตัวเลยนั้น องค์การไม่ได้สนใจสิ่งที่องค์การสนใจ คือความมั่นคงทางการเงินและการคลังที่รัฐบาลเหล่านั้นสามารถหาได้เท่านั้น ส่วนมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชน ปัญหาการไม่มีงานทำ ไม่มีที่พัก ไม่มีที่อยู่อาศัย ปัญหาสังคมอื่น ๆ นั้น องค์การถือเป็นเรื่องมาที่หลังและละเลยเสีย นโยบายสำคัญมีอยู่อย่างเดียว คือการเพิ่มผลผลิตประชาชาติทั้งประเทศ ส่วนการกระจายรายได้ที่ยุติธรรมไม่ต้องพูดถึง รัฐบาลใดที่พยายามจะปฏิรูปที่ดินหรือปฏิรูปการเก็บภาษีเพื่อความเป็นธรรม กลับถูกขัดขวางและอ้างว่าจะทำให้มีการออมและการลงทุนน้อยลง และจะเป็นผลการกระทบกระเทือนต่อผลผลิตประชาชาติ (และความสามารถในการใช้หนี้)

สรุปแล้วผู้เขียนไม่เชื่อว่า การปฏิรูปองค์การเหล่านั้นให้เป็นองค์การระหว่างประเทศ ทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างยุติธรรม จะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะว่าองค์การประเภทนี้จำเป็นต้องพึ่งพาจากประเทศนายทุนอุตสาหกรรมจริง ๆ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญจากประเทศเหล่านั้น อย่างยากที่จะหลีกเลี่ยง แม้แต่องค์การสหประชาชาติเองก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะทำสิ่งเหล่านี้ได้ ยกตัวอย่างแม่แต่องค์

การอาหารและเกษตร F.A.O. ก็ยังมีอิทธิพลของสหรัฐ ฯ ปรากฏอยู่เด่นชัด การที่สหรัฐ ฯ ให้ความสนับสนุนองค์การเหล่านี้ ก็เพื่อจะโยนความรับผิดชอบเกี่ยวกับการตัดสินใจขององค์การ เวลาสร้าง ความไม่พอใจให้กับประเทศอื่นไปเท่านั้น สหรัฐ ฯ ไม่ได้หวัง (โดยเจตนา) ว่าองค์การเหล่านี้ควรจะตัดสินใจเป็นอิสระจากนโยบายของตัว แต่อย่างใด ประเทศด้อยพัฒนา จึงไม่อยู่ในฐานะที่จะต่อรองอะไรได้ นอกเสียจากจะตัดสินใจเลือกรับความช่วยเหลือจากองค์การเหล่านี้ไปเลย เหมือนอย่างที่เราได้ทำเป็นตัวอย่างไว้เท่านั้น

เนื่องจากหนังสือเล่มนี้ มีลักษณะเป็นรายงานเขียนโดยนักวิชาการ จึงอาจจะน่าเบื่อและขาดรสชาติไปบ้าง โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ ถึงแม้ว่าจะเป็นบทความที่สั้นบ้างรุนแรงได้ ผู้เขียนก็พยายามเน้นถึงหลักฐานและเหตุผลมากกว่าที่จะใช้ทัศนส่วนตัว จึงเป็นงานที่คุ้มค่าแก่การอ่านมาก ประสบการณ์ในเมืองไทยก็ดูเหมือนว่ากำลังจะเป็น ไปในทำนอง ที่หนังสือเล่มนี้พูดถึงอยู่มากทีเดียว

วิทยากร เชียงกุล
 ธนบุรี

ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์

พจนานุกรม

ฉบับ "แนะนำสาธาณรัฐประชาชนจีน"

จีน น. ชนชาติหนึ่งอยู่ในประเทศจีน
แดง น. สีชนิดหนึ่งอย่างเลือด หรือสีชาต, ชื่อมตชนิกที่ตัวมีสีแดง เรียกว่า มตแดง, โดยปริยายหมายถึงอาการของเรื่องสีลับที่ปรากฏออกมา

กัศจาก พจนานุกรม ของราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๓

ข่าวในวงการหนังสือ

นิตยสารออกใหม่ ๒ ฉบับ *วีคลี่นิวส์* สรุปรายข่าวและเหตุการณ์ในรอบสัปดาห์ทำนอง *นิวสวิก* สำหรับคนที่ไม่ค่อยมีเวลาอ่านหนังสือพิมพ์รายวันและไม่เอาใจใส่ความลึกซึ้งของการวิเคราะห์เท่าไร อีกฉบับหนึ่ง *มหาชน* หนังสือสำหรับมหาชนส่วนน้อยในเมืองหลวงที่มีตั้งแต่เรื่องเศรษฐกิจ การเมือง บันเทิง ไปจนถึงแฟชั่นรถยนต์และเสื้อผ้า คุณภาพไม่สู้จะประณีตสมกับเป็นหนังสือที่ใช้เวลาทำฉบับละเดือนนัก

รายงานเบื้องต้นการวิจัยอยุธยา ของสถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์ น่าสนใจสำหรับคนในกรุงซึ่งไม่ค่อยรู้เรื่องของคนต่างจังหวัดและคนที่มีเวลาเหลือเพื่อพอที่จะอ่านรายงานเบื้องต้นซึ่งไม่ได้สรุป ไม่ได้วิเคราะห์ ไม่ได้ตกแต่งอะไรมากนัก สำหรับคนทั่วไป จะรอไว้อ่านบทสรุปและวิเคราะห์รวบยอดซึ่งจะตามมาทีหลัง ก็คงไม่มีอะไรต้องสูญเสียเท่าไรหรอกมัง

จากสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช (ร่วมกับจุฬาฯ) มีหนังสือตำราทางสังคมศาสตร์เบื้องต้น ๒ เล่ม คือ *ทฤษฎีการเมือง* ของจรรยา สุภาพ กล่าวถึงการเมืองแบบเบ็ดเสร็จนิยมโดยเฉพาะเน้นหนักที่ลัทธิคอมมิวนิสต์ ไม่ค่อยเป็นกลางและไม่ทันสมัยมากนัก ในปี พ.ศ. ที่มีหนังสือเกี่ยวกับลัทธิดังกล่าว (ภาษาอื่น) ที่ก้าวหน้ากว่านี้อยู่แล้วหลายเล่มด้วยกัน อีกเล่มหนึ่ง *สังคมวิทยา* ของสุพัชรา สุภาพ เป็นสังคมวิทยาประยุกต์เบื้องต้น ทำนองเดียวกับหนังสือสังคมวิทยาภาษาไทยส่วนมาก (ความจริงมีอยู่ไม่กี่เล่ม) อธิบายกฎเกณฑ์ เนื้อหาของวิชาอย่างกว้าง ๆ และไม่ลึกซึ้ง หลายตอนยังเป็นสำนวนแปลอยู่ แต่ก็ยังพออ่านกันได้สำหรับคนที่ไม่ค่อยรู้วืวชานี้คืออะไร

ทางด้านนวนิยาย ก็มี *เมื่อหิมะละลาย* เรื่องเกี่ยวกับเมืองจีนสมัยสามสิบปีก่อนของ สด กุรมโรหิต ที่เพิ่งมาลงใน *ฟ้าเมืองไทย* ภายหลังการปฏิวัติทางวัฒนธรรมของประเทศนั้นผ่านไปแล้ว ใครที่อยากอ่านเพื่อฟื้นความหลัง ก็คงพออ่านได้ *พลับพลามวลี* ของรัตนะ เขียวประภาส ออกข่าวว่าเป็นการพิมพ์เพื่อหารายได้มาเป็นกองทุนจัด “น้ำเน่า” ในวงวรรณกรรม ทำอย่างกับว่ามีใครรับรองให้แล้วอย่างนั้นว่าเรื่องนี้จะไม่ใช่ น้ำเน่าเสียเอง นิยายเซ็กซี่ ของคนรุ่นเก่าอีกเรื่องหนึ่ง คือ *รักเอ๋ย* ซึ่งแปลมาจากเรื่อง *Love Story* นักศึกษามหาวิทยาลัยเยลหลายคนรู้สึกอับอายที่มีนักเขียนนวนิยายพื้น ๆ ขนาดนี้เป็นอาจารย์อยู่ในมหาวิทยาลัยของเขาซึ่งนัก

ชมรมวรรณศิลป์ฯ กำลังเตรียมจัดงานนิทรรศการเรื่องสั้นและงานวิจารณ์ ขณะนี้กำลังมองหา และติดต่อนักวิจารณ์ทั้งหลายให้มาช่วยวิจารณ์นักเขียนเรื่องสั้นไทยทั้งหมดอยู่ คาดกันว่าจะเป็นการ สักขานาเรื่องสั้นครั้งสำคัญทีเดียว จากสำนักพิมพ์มิตรานาซึ่งเคยประสบความสำเร็จในการพิมพ์ *คลื่นลูกใหม่* มาแล้ว ตอนนี้กำลังเตรียมงานพอกเกิดบุ๊คชุดใหม่อีก เล่มแรกจะมีชื่อว่า *ช่องโหว่* พูดถึง GAP ระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมไทย อนุช อภาภิรม กับ คนหนุ่มอีกหลายคนช่วยกันทำ

จากสถิติของยูเนสโก เกี่ยวกับเรื่องการแปลหนังสือจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง ปี ๑๙๖๕ คงเป็นปีที่งานของเลนิน ชนะไบเบิล เช่นเคย คือมีการแปลงานของเลนินถึง ๒๕๐ ฉบับด้วยกัน ไบเบิล ๒๐๒ ฉบับ จูเนวิลด์ และนักเขียนเรื่องนักสืบชื่อออร์ซ ซิเมนอน ๑๒๖ ฉบับ เซกสเปียร์ ๑๐๒ ฉบับ ถ้านับเฉพาะทางนิยายที่ยิ่งใหญ่ มีการแปลงานของคอสโตเยฟสกีมากที่สุดคือ ๘๕ ฉบับ ตามด้วยบาลซัค ๕๔ ติกเกนส์ ๕๖ มาร์กเทเวน ๕๕ วิกเตอร์ฮูโก ๔๔ ปุซกิน ๔๐ ส่วนนิยาย รุ่นใหม่ มีการแปลงานของ เฟอร์ด เอส บัค มากที่สุด ๗๖ ฉบับ ตามด้วยเฮมิงเวย์ ๕๓ จอห์น สไตน์ เบค ๔๗ ฌวง ปอล ซาตร์ ๔๕ กราแฮม กรีน ๔๓ นอกจากนี้แล้วในบรรดานักเขียน ๕๐ คนที่มีการ แปลมากที่สุด มี แซมมวล แบทเก็ค อังเดร้ มัวโรส เฮนรี่ มิลเลอร์ เปเลโต้ โฮเมอร์ คาร์ล มากซ์ และ เมาชุง รวมอยู่ด้วย ประเทศที่มีการแปลหนังสือมากที่สุด คือ โซเวียต ๓๘๕๓ ฉบับ รองลงมา คือ เยอรมันนี สเปน อิตาลี ญี่ปุ่น และ สหรัฐฯ

หนังสือของนักปลดปล่อยเพศหญิงที่กำลังขายดีมากเล่มหนึ่ง คือ *The Female Eunuch* ของ *Germaine Greer* เสนอความเห็นว่าการแข่งขันการสะสมอาวุธและสงครามเย็นคือสภาพที่เกิดมา จากความต้องการแข่งขันและความก้าวร้าวของผู้ชายที่แสดงออกทางสถาบันซึ่งทำงานด้วยคอมพิวเตอร์ เท่านั้น ผู้หญิงซึ่งอยู่ใกล้ขีดธรรมชาติมากกว่า (เพราะถูกกักกันไว้จากการศึกษา) จึงอยู่ในวิสัยที่จะ ช่วยเหลือโลกพ้นจากหายนะได้ ถ้าผู้หญิงทั่วโลกจะเลิกหลงใหลผู้ชายจากการแข่งขันที่ใช้ความรุนแรง เสียได้ก็จะเท่ากับเป็นการปฏิวัติทีเดียว เพราะหน้าที่ของผู้หญิงยุคคุมวยปล้ำ ก็จกการนั้นก็ต้องล้ม ถ้า ผู้หญิงเลิกให้ความสนใจทหารเสีย ความโหดร้ายในการทำสงครามก็จะลดลง

หนังสือใหม่ที่พาดพิงถึงเมืองไทย อีกเล่มหนึ่ง คือ *Wider War: The Struggle for Cambodia, Thailand and Laos* จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ เพรเกอร์ แห่งนิวยอร์ก ไคเตลในบทที่เกี่ยวกับ ประเทศไทย คือ "พันธมิตรที่ไม่แน่นอน"

ผู้สื่อข่าววรรณกรรม

สมาชิกในต่างประเทศขอรับและชำระค่าบำรุงได้ผู้แทนของเรา
ตามรายการดังกล่าว โดยโอนเงินตราในประเทศนั้น ๆ

ค่าสมาชิก	กระดาษปอนด์	ปีละ ๑๕๐ บาท
	กระดาษปฏิพิมพ์	ปีละ ๑๒๐ บาท
ชายปลีก	กระดาษปอนด์	เล่มละ ๑๖ บาท
	กระดาษปฏิพิมพ์	เล่มละ ๑๒ บาท

Our Agents

U.K.

The Treasurer *Wat Thai*, 99 Christ Church Road, East Sheen, S.W. 14.

Prayote Mankongdee C/O Samaggi Sara 28 Princes Gate London S.W. 7 U.K.

Rungsun Thanapornpun Churchill College Cambridge, CB 3 ODS.

FRANCE

Dhawatchai Dhanabatara, Ambarsade Royale de Thaïlande 8, rue Greuze, Paris XVI ème.

AUSTRIA

S. Bamrungphong, Royal Thai Embassy Renngasse 4, Vienna 1010

CANADA

Mrs. Dan Usher 153 Collingwood St. Kingston, Ontario,

INDIA

Bundith Kridakorn, The Royal Thai Embassy, New Delhi, India

Rainan Arunrungrsi 17 Mumtaz Hostel Aligarh Muslim University (U.P.)

LOAS (1800 KIPs)

Leo S. Sudham, Suchinda, 64, Sihom Rd. Vientiane.

**หนังสือสังคมศาสตร์ปริทัศน์ รายเดือน
มีจำหน่ายตามตัวแทนและร้านหนังสือ
ต่างประเทศต่อไปนี้**

PHILIPPINES

Chanchai Ungpakorn, Student Department Royal Thai Embassy, Commercial Center, P.O. Box 49, Makati, Rizal, D-708.

U.S.A.

Charvit Kaset-Siri, 102 West Ave, Ithaca, N.Y. 14850

Charles Keyes, Dept. of Anthropology, Washington University, Seattle.

Kaleoy Bunnag, 638 Independence Av. S.E. Washington D.C. 20003.

Boonchoo Kulvarayudha, 308 E 18th St. N.Y.C. (Apt 4A).

Pienvit Tantibhaedyangkula, 1347 Eastern Park Way, Brooklyn N.Y.

Koson Srisang, Divinity School, University of Chicago, Chicago Ill. 60302

Herbert Philipps, Dept. of Anthropology, University of California, Berkeley.

Shalardchai Ramitanondh 102 Cornell Quarters, Ithaca, N.Y. 14850

Chaiwat Nantanapramoth 6012 Eleanor Ave., L.A. Calif., 90038

Aran Patanothai, Agronomy Dept. College of Agriculturres Iowa State University, Ames Iowa 50010

Vanich Pluwangkun, Box 60116 N.W. Station, Oklahoma City, Okla 73106

AUSTRALIA

Cheshire, Melbourne
Whitcombs & Tombs, Melbourne

BRITAIN

Arthur Probstain, London
Luzac, London
C. Hurst, 21 Gloucester Circus, Greenwith.
London SE. 19

CEYLON

Lake House, Colombo

FRANCE

Samuelian, Paris 6

GERMANY

Otto Harrassowitz, Weisbaden

INDIA

Marry Martin, Madras

JAPAN

Maruzen, Tokyo

MALAYSIA

Donald Moors

NETHERLANDS

Van der Peet, Amsterdam
E.J. Brill, Leiden

PHILIPPINES

Solidarity, Manila

SWEDEN

Almqvist & Wikseld, Stockholm

SWITZERLAND

Horst Erdmann Verlag, Basel

USA

New York: Paragon, Orientalia, East & West
San Francisco: Buddhist Church of America
Portland, Oregon: Richard Abel
Detroit, Michigan: Cellar

และพวกรสลาบบันใหญ่ ๆ ในต่างประเทศทุกแห่ง

บรรณาธิการ

การที่ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ออกได้เป็นรายเดือน จะทำให้เราค้นคืนอยู่บ้าง ยังได้ผู้ช่วยมากขึ้น อีกทั้งได้ร่วมงานใกล้ชิดกับคณะบรรณาธิการชุดใหม่ด้วย ก็ยังเพิ่มความกระฉับกระเฉงให้มากขึ้นเป็นธรรมดา นับตั้งแต่ฉบับนี้ ซึ่งเป็นฉบับปฐมฤกษ์ของรายเดือน เราได้เปลี่ยนแปลงปรับปรุงเนื้อหาให้ดูกระตือรือร้นและเพิ่มคอลัมน์ประจำต่าง ๆ มากขึ้นแล้ว ในเวลาต่อไป ถ้าท่านผู้อ่านจะร่วมสนุก ตีชม โดยส่งข้อคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ หรือจะส่งผลงานมาร่วมให้เราพิจารณาบ้าง ก็จะทำให้เราไม่รู้สึกโดดเดี่ยว อย่างน้อยข้อคิดเห็นของท่านไม่ว่าจะสนับสนุนหรือโต้แย้ง ย่อมจะช่วยเป็นกำลังใจให้การทำงานของเรามากยิ่งขึ้น จดหมายบางฉบับที่โต้แย้งมารุนแรง แม้เราจะรู้ว่าท่านนั้นไม่ชอบมาพากล แต่เมื่อเจ้าของจดหมายกล่าลงนามจริง แม้จะรู้ว่าถูกใจมา เราก็กล้าลงข้อความที่โต้แย้งมานั้นทุกถ้อยคำ

บางครั้งเมื่อเรานั่งทำงานอยู่ในห้องแคบ ๆ ซึ่งเป็นห้องเดียวกับที่เราใช้ทำงานอยู่มาจนร่วม ๕ ปี เท่ากับอายุของหนังสือ เรามีความหวังอยู่เสมอว่าในเวลาต่อไป หนังสือของเราจะขยายจำนวนพิมพ์มากขึ้น รับใช้คนส่วนใหญ่มากขึ้น และดำเนินกิจการทางธุรกิจเลี้ยงตนเองได้ในวันหนึ่งข้างหน้า ด้วยเจตนาที่แน่วแน่มั่นคงแต่เดิม การทำหนังสือที่มุ่งเสนอความรู้ความคิดอันเป็นทักษะทางปัญญาให้กว้างขวาง ก้าวหน้า และทันสมัยอยู่เสมอ นั้น หาได้ลำบากประการใดไม่ ถ้าเรามีศรัทธาที่จะทำงานให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ แต่บางครั้งเราก็มีความรู้สึกว้าวุ่น ลักษณะการแสดงออกทางความคิดบางครั้งก็มักแสดงภูมิปัญญาที่จำกัดอยู่เพียงผู้ ๒-๓ คน แต่มวลชนส่วนใหญ่หาร่วมรับรู้ได้ไม่ ลักษณะเช่นนี้เราจึงมักได้รับคำติจากทางเป็นเชิงเหน็บแนมว่า “จะเอาอะไรกับพวกปัญญาชนปณชาชน พวกนี้ก็แค่พูดฟังไม่รู้เรื่อง.....” การพูดทำนองนี้ เราถือเป็นการดูถูกการใช้ปัญญาและดูหมิ่นความเป็นมนุษย์ การใช้ปัญญาแสดงเหตุผลย่อมเป็นของดีเสมอ แต่การแสดงออกเพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจกันได้ทั่วไปนั้น เป็นสมบัติของผู้แสดงแต่ละคน เมื่อเราตั้งใจใหม่ว่าจะเอาทั้งปัญญาและมวลชน เพื่อรวมพลังและจินตนาการให้ไปได้ด้วยกันนั้น การที่เราจะเสนอออกมาจากการทำหนังสือประเภทนี้จึงมีข้อต่อรองอยู่ไม่น้อย ระหว่างคนเขียนกับคนอ่าน ในปัจจุบันวงกรรมหาวิทยาลัยต่าง ๆ คู่คี่ก็คักและมี

หนังสือประเภทวิชาการออกมามากเล่มขึ้น โดยทำหน้าที่ทางวิชาการออกเป็นรายสามเดือน เหมือนกับหน้าที่ที่เราเคยทำมา เราจึงอยากเห็นก้าวใหม่ของ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ถ้าออกไปทำหน้าที่ของหนังสือรายเดือน แม้เราจะยังคงนั่งอยู่ในห้องแคบ ๆ ห้องเดิมและทำงานหนักขึ้น เราก็หวังที่จะทำหน้าที่ของเราให้ก้าวหน้า และมีชีวิตชีวา แม้ใครจะเปรียบเปรยทำนองว่า “ทำหน้าที่สื่อให้คนมีความรู้มากอยู่แล้ว ให้มีความรู้มากยิ่งขึ้น อ้อ” เราก็บอกตัวเองว่าอย่างน้อยเป้าหมายของเราที่ไม่ได้มุ่งทำหน้าที่เพื่อแข่งความหรูหราฟุ่มเฟือย แต่เราทำหน้าที่แข่งกับสถานการณ์และเงื่อนไขอันยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทางสร้างสรรค์ ความคิดของคนเรายังระเบิดออกมาแรงดุ๊กดิ๊กทะเลาะทะเลาะ บ่อตื้นกว่าระเบิดออกมาอย่างปากกับใจคนละอย่าง มิใช่หรือ

เฉพาะฉบับนี้ ตามที่ประกาศไว้ว่าจะเป็นฉบับประจำเดือนกันยายน แต่ความจำเป็นในการวางจำหน่ายให้ตรงกับต้นเดือน เราจึงต้องเปลี่ยนมาเป็นประจำเดือนตุลาคม และถือเป็นฉบับที่ ๔ ของปีที่ ๕ เพราะก่อนหน้านี้เราได้ออกฉบับพิเศษมาให้ท่านหนึ่งฉบับแล้ว ส่วนสมาชิกเดิมที่ไร้สิทธิพิเศษตามที่เราประกาศไว้ก่อนหน้านี้ที่จะออกเป็นรายเดือน ก็ไม่ต้องส่งเงินเพิ่มมาอีก ท่านจะได้รับหนังสือรายเดือนของเราครบทุกเล่มจนกว่าจะหมดอายุสมาชิกภาพ ส่วนผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกใหม่ ต่อไปในเราได้เพิ่มค่าสมาชิกเป็นปีละ ๕๐ บาท แล้ว โดยแบ่งจำหน่ายปลีกเป็นสองวาคือ กระจายปฐพี ๕ บาท กระจายปอนด์ ๔ บาท เฉพาะกระจายปอนด์ เราพิมพ์จำนวนจำกัด ให้กับผู้ที่เป็นสมาชิกของเราเท่านั้น

ขอท่านโปรดจำด้วยว่า ทุกวันที่ ๑ ของทุกเดือน คงมีคนเข็นคันไป ท่านมีนัดกับเราบนแผงหนังสือ

คณะผู้จัดทำ “สังคมศาสตร์ปริทัศน์” รายเดือน

นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี	บรรณาธิการและเลขานุการคณะบรรณาธิการ
นายชวลิต ปัญญาลักษณ์	ผู้จัดการ
นายวีระประวัติ วงศ์พิพัฒน์	ผู้ช่วยฝ่ายบรรณาธิการ
นายสันติ เล็กสุขุม	ผู้ช่วยฝ่ายศิลป์
นายพิภพ ชงไชย	ผู้ช่วยฝ่ายเลขานุการ

สมาชิกย้ายที่อยู่ หรือไม่ได้รับหนังสือภายใน ๗ วัน เมื่อหนังสือออกโปรดแจ้งให้บรรณาธิการ หรือผู้จัดการ ทราบด่วน

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

THE SOCIAL SCIENCE REVIEW, MONTHLY

No. 4

Vol. 9

October 1971

President Puay Ungphokorn
Chairmen of Editorial-Board: Sulak Sivarakse
Editorial-Board: Chattip Nartsupha, Noranit Sethabrut,
Warin Wonghanchoo, Voreyute Vi-
chienthot, Yongyoth Yothravong,
Suchart Sawedsri
Editor in Chief:

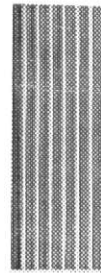
The Social Science Review
Is Printed by Sivephorn Limited Partnership
74 Soi Rajjasetaphen, Makkasan,
Bangkok, Thailand
Tel. 515752

	2	About this issue
	4	Letters to the Editor
	8	Leading Article
		Cover Story
<i>Eagawit Na-Thalang</i>	12	The Problem of Primary Education's Quality
<i>Paitoon Sinlaratn</i>	20	Education Today: Its tendency for personal and social annihilation
<i>Julius K. Nyerere</i>	29	Revolution by Education: Education for self-reliance
		Dialogue
	54	Distribution of Income and Property
		Commentary
<i>S. Sivaraksa</i>	62	Why I did not participate in the Committee of SEATO literary prize.
<i>Sittha Pinijpuvadol</i>	69	Why the Committee chose "His name is Kan" by Suwanee.
		Poetry
<i>Angkarn Kalayanapong</i>	96	Crysal Sands
<i>Worarit Ritthakane</i>	85	Golden traces of the air.
		The Wind-Wall
<i>Kamsing Srinawak</i>	74	Happy Birthday, Grandpa
		Play
<i>Chaisiri Samutthawanich</i>	78	The trains to Kabee
<i>Wiraprawat Wongpuapan</i>	86	One day when the planes came to our village (tr.)
		Man and Environment
<i>Yongyut Yuthawong</i>	90	Insects or D.D.T.?
		Note and Comment
<i>T. Apornsuan</i>	98	The Thai Bureacrat's Corruption.
	102	Book Reviews
	111	Book-shelf News
	114	Editor

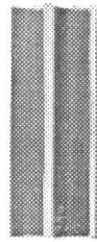
ข้อคิดเห็นใด ๆ ในหนังสือนี้ ข้อมเป็นของผู้เขียน มิใช่เป็นทัศนะของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ส่วนลิขสิทธิ์ของทุกบทความ เป็นของ "สังคมศาสตร์ปริทัศน์" การตีพิมพ์ซ้ำ ต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบก่อน "สังคมศาสตร์ปริทัศน์" ออกปีละ ๑๒ ฉบับ จำหน่ายปลีกตามร้านทั่วไป เล่มละ ๘ บาท (กระดาษปอนด์) ๕ บาท (กระดาษปรู๊ฟ) สมาชิก ค่าบำรุงปีละ ๕๐ บาท โดยส่งธนาคารได้โอนนาม นายชวลิต บุญญาลักษณ์ ผู้จัดการ (ส่งรายชื่อไปรษณีย์พร้อมเมือง)

ในโอกาสที่บริษัทกระเบื้องกระต่ายไทย จำกัด เพิ่มปริมาณการผลิตกระเบื้องลูกฟูกลอนเล็กและ
 ลอนคู่สูงท้องตลาดมากขึ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าลดลงกว่าเดิม บริษัทจึงสามารถปรับปรุงราคา
 จำหน่ายให้ลดต่ำลงมาเพื่อเป็นการสมนาคุณ ผู้ถือหุ้นสินค้าของบริษัททุกท่าน
 ประหยัดเงินลงทุนครั้งหน้า สั่งซื้อแต่กระเบื้องหลังคาลูกฟูกลอนเล็กและลอนคู่ของบริษัท
 กระเบื้องกระต่ายไทย จำกัด ซึ่งมี "สัญลักษณ์แห่งคุณภาพ" รูปช้างยืนบนกระเบื้องประทับ
 อยู่บนกระเบื้องทุกแผ่น

กระเบื้องลูกฟูก
 ลอนเล็ก

กระเบื้อง
 ลอนคู่

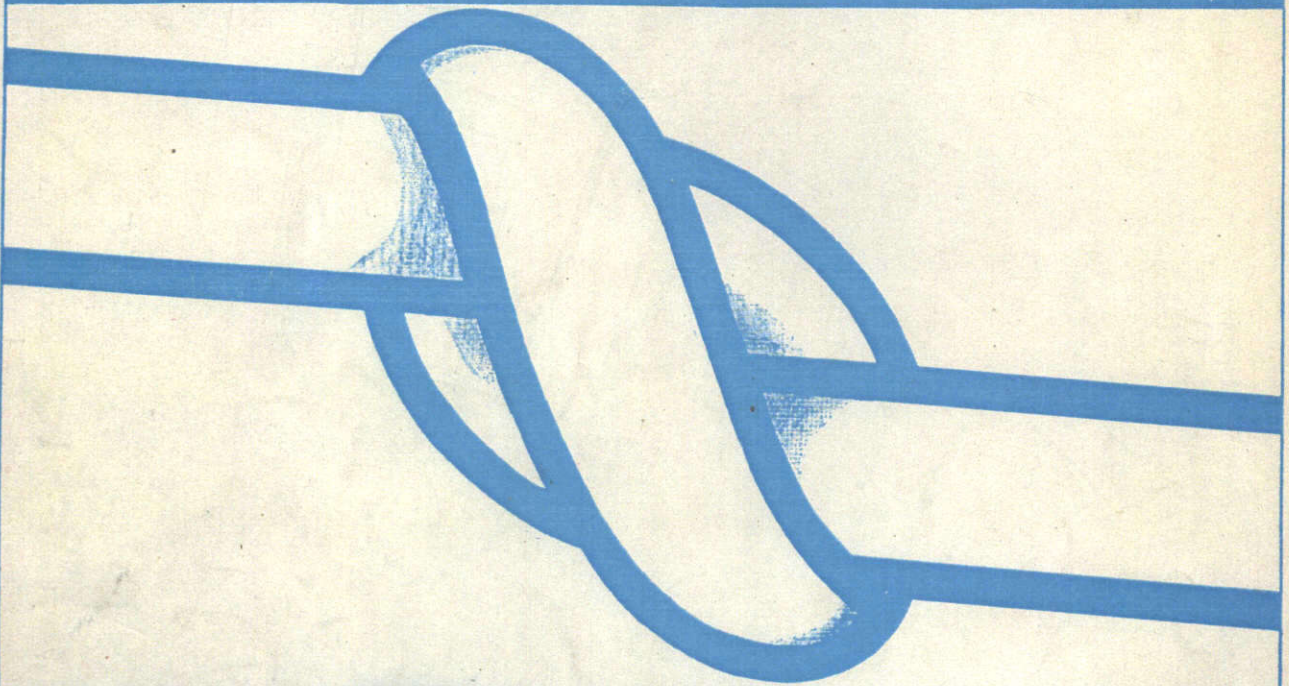
เดี่ยวนี้กระเบื้องลูกฟูกลอนเล็ก
 มีขนาด 54 X 120 ซม.
 ซึ่งเป็นขนาดมาตรฐาน

หาซื้อได้ตามร้านขายวัสดุก่อสร้างทั่วไป
 และที่ผู้แทนจำหน่ายของ
บริษัท เติร์ทอูทอัสสร้าง จำกัด
 (บริษัทในเครือปูนซิเมนต์ไทย)
 อาคาร บกส. ถนนเทพโยธิน หนองครก โทร. 72030

ปฏิกิริยาโต้กลับแล้ว !!

สังคมศาสตร์ปริทัศน์
รายเดือน

เพื่อของเหล่ากวีภาษา-ประชาชน
ได้ ~~ปฐพี~~ แล้ว

ปฐพี

ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม เป็นต่อไป
ทำนองเพลงว่าเหล่ากวีบังศรีอย่าง

กระถางปฐพี ๕ บาท
กระถางปฐพี ๘ บาท